

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

Rakentamisen ohjausjärjestelmä

Raportti

19.8.2013

Tolonen, K., Hokkanen, O., Miettinen, H., Pahkasalo, K., Ylinen, H. & Kaira, M.

Sisällysluettelo

Esipuhe	4
1 Johdanto.....	5
1.1 Selvityksen tarkoitus ja tavoitteet.....	5
1.2 Selvityksen työryhmä.....	5
2 Lähtötilanne ja kyselyt.....	6
2.1 Kyselyiden laadinta, toteutus ja otanta	6
2.1.1 Rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat, kysely 1	7
2.1.2 Pientaloteollisuuden toimijat (kysely 2).....	10
2.1.3 Omakotirakentajien edustajat (kysely 3).....	12
3 Rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat – yleiset teemakysymykset (Kysely 1)	15
3.1 Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) toimivuus ja selkeys	15
3.1.1 Säädösten käyttö	15
3.1.2 Maankäyttö- ja rakennuslain ja sen nojalla annettujen säännösten toimivuus yleisellä tasolla.....	17
3.1.3 Maankäyttö- ja rakennuslain 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteiden toteutuminen rakentamisessa	20
3.1.4 Rakennushankkeissa toimivien osapuolten tehtävien ja vastuiden sääntelyn selkeys 23	
3.1.5 Rakennushankkeiden muut uudet sääntelyä vaativat tehtävät	25
3.1.6 Yhteenvetoa maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta ja selkeydestä	26
4 Rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat – erityiskysymykset (Kysely 1)	29
4.1 Rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvollisuus	29
4.1.1 Yhteenvetoa rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvollisuudesta	31
4.2 Suunnittelijoiden pätevyys ja roolit	32
4.2.1 Suunnittelijoiden tehtävät ja pätevyys	32
4.2.2 Pääsuunnittelijajärjestelmän toimivuus	35
4.2.3 Yhteenvetoa suunnittelijoiden pätevyydestä ja rooleista.....	36
4.3 Rakennustyönjohdon pätevyys ja roolit	38
4.3.1 Yhteenvetoa rakennustyönjohdon pätevyydestä ja rooleista	40
4.4 Maankäyttö- ja rakennuslain lupajärjestelmän toimivuus	41
4.4.1 Yhteenvetoa maankäyttö- ja rakennuslain lupajärjestelmän toimivuudesta.....	43
4.5 Viranomaisvalvonnan sujuvuus ja resurssit	44
4.5.1 Lupakäsittely ja rakennusvalvonta sekä näiden erot kuntien välillä.....	44
4.5.2 Lupakäsittelyn ja rakennusvalvonnan erot pienten ja suurten kuntien välillä.....	47
4.5.3 Vastaajien tulkintaerot rakentamiseen liittyvistä käsitteistä	47
4.5.4 Kuntaliitosten vaikutukset rakentamisen ohjaukseen	50
4.5.5 Rakennustyön aikainen valvonta	52

4.5.6	Lomake.fi -palvelu	56
4.5.7	Yhteenvedtoa viranomaisvalvonnan sujuvuudesta ja resursseista	57
4.6	Rakennusvalvontaviranomaisen toiminta ja resurssit.....	60
4.6.1	Yhteenvedtoa rakennusvalvontaviranomaisen toiminnasta ja resursseista	61
4.7	Rakentamisen laatu	63
4.7.1	Rakentamisen hyvän laadun tukeminen MRL:n ja sen nojalla annetuilla säännöksillä	63
4.7.2	Rakentamisen laadun parantaminen parhaiten.....	64
4.7.3	Korjausrakentaminen	65
4.7.4	Rakennuksen kunnon tutkiminen	67
4.7.5	Kaavamääräysten tuki rakentamisen laadulle	68
4.7.6	Teemat ja säännökset, joista pitäisi olla opasaineistoa säädösten yhtenäisen soveltamisen tueksi	69
4.7.7	Yhteenvedtoa rakentamisen laadusta	71
4.8	Rakentamismääräyskokoelman toimivuus ja selkeys	71
4.8.1	Rakentamismääräyskokoelman toimivuus	72
4.8.2	Esteettömyyttä koskevien määräysten toimivuus	74
4.8.3	Meluntorjuntaa ja äänieristävyyttä koskevien määräysten toimivuus	76
4.8.4	Rakentamismääräysten soveltaminen	78
4.8.5	Rakentamista koskevan lainsäädännön kehittäminen.....	79
4.8.6	Yhteenvedtoa rakentamismääräyskokoelman toimivuudesta ja selkeydestä.....	80
5	Pientaloteollisuuden edustajat	82
	(Kysely 2)	82
5.1	Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuus ja selkeys.....	82
5.2	Rakentamismääräyskokoelman toimivuus ja selkeys	90
5.3	Viranomaisvalvonnan sujuvuus.....	93
5.4	Yhteenvedtoa pientaloteollisuuden näkemyksistä.....	96
6	Omakotirakentajien edustajat (Kysely 3)	98
6.1	Maankäyttö- ja rakennuslain hyödyllisyys	98
6.2	Vastuut, velvoitteet ja viranomaisopastus	99
6.3	Yhteenvedtoa omakotirakentajien näkemyksistä	108

7 Liitteet

Liite 1: Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry:n, Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry:n sekä Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry:n jäsenille lähetetty yhdistetty kyselylomake

Liite 2: Pientaloteollisuus PTT ry:n jäsenille lähetetty kyselylomake

Liite 3: Pientalorakentamisen Kehittämiskeskus PRKK ry:n jäsenille lähetetty kyselylomake

Liite 4: SAFA ry:n, RIL ry:n ja RIA ry:n kyselylomakkeen väittämien koonti

Esipuhe

Suomessa rakentamisen ohjausjärjestelmä toimii pääsääntöisesti hyvin. Vastausten perusteella on olemassa vaikeasti hallittavia asioita, jotka vaativat jatkuvaa kehittämistä. Eriyisen myönteistä on, että Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisen yhteydessä luodut välineet ovat vakiintuneet ja todettu edistävän rakentamisen laatua. Näitä ovat esimerkiksi rakennusluvan yhteydessä määrättävä aloituskokous, tarkastusasiakirja ja huoltokirja. Edelleen voidaan yleisesti todeta, että jatkossakin lain uudistamisen liittyvät tavoitteet tulisi kytkeytyä rakentamisen laadun parantamiseen.

Ongelmia aiheuttaa etenkin se, että rakennusala monimutkaistuu ja eriytyy. Eriytymistä tapahtuu suunnittelijoiden kesken alueellisesti. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla toimiva suunnittelija on harvoin tekemisessä maaseudun rakentamisen kanssa. Eriytymistä tapahtuu myös rakennusteknisesti erilaisiin järjestelmiin, jossa suunnittelijat ja rakentajat harvoin hallitsevat tiedollisesti ja taidollisesti kaikkia tarjolla olevia vaihtoehtoja. Lisäksi näyttää siltä, että uudisrakentamiseen, korjausrakentamiseen, restaurointiin, kosteusvauriokorjaukseen, kuntotutkimukseen erikoistutaan, mikä vastausten perusteella edellyttäisi MRL:n toimivuuden suhteen omia säännöksiä.

Toisaalta hyvän laadun saavuttamiseksi tarvitaan yksityiskohtaisia määräyksiä ja ohjeistusta. Samanaikaisesti Maankäyttö- ja rakennuslain sisältö tulisi pitää riittävän selkeänä, jotta tulkinta maan eri puolilla säilyisi johdonmukaisesti yhteismitallisena. Esimerkiksi kyselyn perusteella on haasteellista ohjata rakennusvalvontaviranomaisen toimintaa ja ohjausta siten, että säännösten tulkinnat olisivat samansisältöisiä ja suunnittelijoiden ennakoitavissa. Kyselyn perusteella on yllätys esimerkiksi se, että tulkintaeroja on etenkin suurten kaupunkien välillä, eikä niinkään maaseutumaisten kuntien ja kaupunkien välillä.

Paikoin tiukkaa normiohjausta toivotaan lisää. Valitettavat hallirakennusten sortumisonnettomuudet ovat jyrkentäneet asenteita: Muun muassa terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi halutaan säännöllisiä pakollisia kuntotarkastuksia. Haasteena on jatkossa määritellä mahdollisten pakollisten kuntotarkastusten laajuus ja soveltamisalueet, jotta esimerkiksi kunnille ei luotaisi liikaa kohtuuttomia velvoitteita. Kaikkiin rakennuksiin tuskin kannattaa pakollista tarkastusvelvoitetta ulottaa, jotta menettelystä ei tulisi pelkkää byrokratiaa todellisen tarkoituksen jäädessä taka-alalle.

1 Johdanto

1.1 Selvityksen tarkoitus ja tavoitteet

Ympäristöministeriön vuonna 2011 käynnistämä *Rakentamisen ohjausjärjestelmä*-hanke liittyy maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) kokonaisarviointiin, joka toteutetaan hallituskaudella 2011–2015. Hanke sijoittuu ympäristöministeriön rakentamisen vastuut, ohjaus ja laatu -osuuteen. Tässä hankkeessa tehdyssä selvityksessä tarkastellaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia rakentamisen ohjausvälineiden, vastuiden ja lupajärjestelmien toimivuutta sekä säännösten tulkintakäytäntöjä alan keskeisten toimijoiden näkökulmista. Alan keskeisillä toimijoilla tarkoitetaan muun muassa suunnittelijoita, kiinteistöjen omistajia, tilaajia, rakennuttajia ja rakentajia.

Osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyt ovat tuoneet ongelmanratkaisu- ja parannuskeinoja rakentamisen laatutasoon. Toimivatko nämä käytännössä? Tutkimuksessa pyritään löytämään hyviä esimerkkejä hyvin toteutetusta vuorovaikutteisuudesta.

Rakentajat, suunnittelijat ja rakennuksen käyttäjät ovat erilaisia kuten myös lupaharkintaa suorittavat viranomaiset kaikilla hallinnonaloilla. Missä kulkee normiohjauksen tarkoituksenmukaisuustaso? Voidaanko hyvä maaseudun paikallis- ja ihmistuntemus korvata kaupunkien harjoittamalla tiukalla normiohjauksella ja lupabyrokratialla – vai pitäisikö kaupunkialueilla päinvastoin lisätä paikallista harkintaa ja suullista ohjausta? Onko maaseutualueilla tarpeenmukaista tiukentaa ohjausta ja lupabyrokratiaa MRL:n minimitason yläpuolelle? Riittävätkö tähän resurssit? Muun muassa näihin kysymyksiin pyritään tässä selvityksessä löytämään vastauksia.

1.2 Selvityksen työryhmä

Ympäristöministeriössä projektin johtajina toimivat rakennusneuvos Aila Korpivaara ja hallitussihteeri Erja Werdi. Kyselyn raportoinnin toteutti FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, jossa työryhmään kuuluivat aluepäällikkö arkkitehti SAFA, LuK Kai Tolonen (selvityksen projektipäällikkö, raportointi) sekä suunnittelija FM Olli Hokkanen (kyselyt ja graafit, raportointi), toimialajohtaja arkkitehti SAFA Mikko Kaira (raportointi), tutkimuspäällikkö FK Heikki Miettinen (kyselyt ja graafit), projektipäällikkö FM Katariina Pahkasalo (raportointi) ja suunnittelupäällikkö arkkitehti SAFA Helena Ylinen (projektipäällikön varahenkilö, raportointi).

2 Lähtötilanne ja kyselyt

Ympäristöministeriö käynnisti Rakentamisen ohjausjärjestelmä -hankkeen joulukuussa 2012. Tehtävänä oli laatia kolme kyselyä, jotka lähetettiin eri kohderyhmille:

- Kohderyhminä suunnittelijat ja työnjohtajat
 - Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry:n, Suomen Rakennusinsinöörienliitto RIL ry:n ja Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry:n jäsenille lähetetty yhteinen kysely (*ensimmäinen kysely*)
- Kohderyhminä pientaloteollisuuden yritykset ja omakotirakentajat
 - Pientaloteollisuus PTT ry:n jäsenille lähetetty kysely (*toinen kysely*)
 - Pientalorakentamisen Kehittämiskeskus PRKK ry:n jäsenille lähetetty kysely (*kolmas kysely*)

Kyselyjen painotukset ja sisällöt tarkennettiin yhteistyössä tilaajan ja kohderyhmien edustajien kanssa. Yhteisesti kiinnitettiin huomiota siihen, että aikaisempina vuosina laaditut aihepiirin kyselyt ovat painottuneet kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen. Tämän hankkeen kyselyissä haluttiin erityisesti tarkastella rakentamisen toimintaympäristöä. Kysymyspatteristoista haluttiin tehdä mahdollisimman käytännönläheisiä ja asiaan kiinnitettiin yhteisesti erityistä huomiota. Kyselyiden sisällöissä tavoiteltiin kohderyhmien kannalta olennaisia asioita kuten maankäyttö- ja rakennuslain lupajärjestelmän, ohjausvälineiden ja vastuiden toimivuutta sekä säännösten erilaisia tulkintakäytäntöjä.

Ympäristöministeriö ja konsultti järjestivät vastaajaryhmien edustajien kanssa yhteiset kyselyiden suunnittelupalaverit tammikuussa 2013. Kyselylomakkeet laadittiin itsenäisiksi, toisistaan erillisiksi kokonaisuuksiksi, joihin ei tarvinnut muodostaa yhtenäistä vastauslogiikkaa. Kyselylomakkeiden alussa kysyttiin taustatietoja vastaajista siten, ettei kenenkään vastaajan henkilöllisyyttä voitu tunnistaa. Tässä luvussa esitetään lyhyesti kyselyiden taustatietokysymysten jakaumat. Varsinaista analyysiä varten määriteltiin taustamuuttajat, jotka on kuvattu seuraavien alalukujen taulukoissa.

2.1 Kyselyiden laadinta, toteutus ja otanta

Kohderyhmistä valittuja edustajia pyydettiin varautumaan kyselylomakeluonnosten kommentointiin ennen kyselyiden lähettämistä. Kohderyhmien edustajat saivat esittää näkemyksensä kyselyluonnoksista järjestetyssä suunnittelukokouksessa tammikuussa 2013.

Kyselyt toteutettiin internet-kyselyinä, jotka laadittiin webropol-kyselytyökalulla. Valmiit kyselyt (linkit) toimitettiin järjestöjen edustajille, jotka tiedottivat kyselystä jäsenilleen ja välittivät kyselylinkkiä itsenäisesti eteenpäin organisaatiossaan. Konsultti laati kyselylomakkeen valmiin, suunnitellun sisällön pohjalta sekä vastasi kyselyiden teknisestä toimivuudesta vastausajankohtana. Konsultti myös analysoi ja raportoi kyselyiden tulokset ympäristöministeriölle.

Kyselyihin varattiin riittävän pitkä vastausaika, joka ensimmäisen ja toisen kyselyn kohdalla oli kaksi viikkoa ja kolmannen kyselyn osalta kolme viikkoa. Konsultti seurasi

vastausten kertymistä webropol-järjestelmään vastausajan kuluessa ja lähetti vastaajaryhmien edustajien käyttöön edelleen lähetettäväksi muistutusviestin vastaamisesta.

Kyselyistä laajin rakentamisen suunnittelijoille ja työnjohtajille tarkoitettu yhteinen kysely kohdennettiin Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry:n, Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry:n ja Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry:n jäsenille. Nämä järjestöt välittivät kyselyä kaikkiaan 11 999 henkilön sähköpostiin. On syytä huomioda, että järjestöjen jakeluissa on mukana jäseniä, jotka saattavat kuulua kahteen tai useampaan katojärjestöön. Yhteensä 256 henkilöä vastasi laajaan kyselyyn, joka toteutettiin 11.2.–15.2.2013. Huomionarvoista on, että 160 vastaajalla oli työkokemusta kertynyt yli 20 vuotta.

Toiseen kyselyyn vastasivat Pientaloteollisuus PTT ry:n jäsenet ja kumppanijäsenet. Varsinaisia jäsenyrityksiä PTT ry:llä on 15 ja kyselyä välitettiin näiden kautta 71 talotehtaissa toimivalle henkilölle. Kysely lähetettiin myös kumppanijäsenyrityksille, joiden kautta kyselyä välitettiin edelleen eteenpäin 155 henkilölle vastattavaksi. Yhteensä 226 henkilöstä kyselyyn vastasi 46 eli vastausprosentiksi muodostui näin 20,4.

Kolmas kysely suunnattiin Pientalorakentamisen Kehittämiskeskus PRKK ry:n jäsenille. Pientalorakentaminen poikkeaa ammattimaisesta rakentamisesta siten, että se on toteuttajansa kohdalla useimmiten ainutkertaista. Kyselyä välitettiin yhteensä 1930 henkilölle, joista 94 vastasi kyselyyn. Kaikkiaan Pientalorakentamisen Kehittämiskeskus PRKK ry:ssä on lähes 5000 jäsentä.

Vastausaktiivisuus kyselyissä jäi alhaiseksi. Yksi syy lienee se, että vastaaminen vaati runsaasti aikaa ja hyvää perehtyneisyyttä käsiteltäviin asioihin. Suunnittelijoiden ja työnjohtajien kyselyssä suurin osa vastaajista olikin ollut alalla yli 20 vuotta.

Taustietojen perusteella vastaajat edustavat kattavasti eri näkökantoja kaikissa kolmessa kyselyssä. Vastaukset olivat myös lähes aina täydellisiä, ts. lomakkeiden kaikkiin kysymyksiin oli yleensä vastattu. Tyypillinen vastaaja arvioi suurimman osan esitetyistä asioista toteutuneen hyvin tai melko hyvin, mutta antoi joistakin yksittäisistä asioista kriittisen arvion. Tästä voidaan päätellä, että esitetyt näkökannat olivat harkittuja. Samaa tukee se, että hyvin perusteltuja avoimia vastauksia annettiin paljon. Koska myös vastausten kokonaismäärä on melko suuri, vastausten perusteella voidaan riittävän luotettavasti päätellä asioiden suhteellinen onnistuminen, ts. mitkä asiat rakentamisen ohjausjärjestelmässä ovat toimivat parhaiten ja mitkä heikoimmin.

Vaikka tulosten perusteella ei voida tehdä tarkkaa arviota esimerkiksi siitä, miten suuri osa kaikista suunnittelijoista on tyytyväisiä tiettyyn ohjausjärjestelmän osaan, voidaan kuitenkin arvioida, missä ohjausjärjestelmän osassa on heidän mielestään eniten parannettavaa.

2.1.1 Rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat, kysely 1

Rakentamisen suunnittelijoille ja työnjohtajille suunnatun kyselyn taustatietokysymykset on esitetty alla. Kysymysten vastausten pohjalta määriteltiin kyselyn taustamuuttujat (esitetty taulukoissa) myöhempää analyysia varten.

Päätoimen työnantajat

Rakentamisen suunnittelijoiden ja työnjohtajien päätyönantajat (kysymys 1) jaettiin saatujen vastausten perusteella neljään kategoriaan (Taulukko1):

1. Rakennusalan yritysten edustajat
 - Tähän päätoimen työnantajan ryhmään kuului rakennusalan ja rakennustuoteteollisuuden yrityksiä, rakennusliikkeitä sekä rakennuttajia ja kiinteistöyhtiöitä
2. Suunnittelualan yritysten edustajat
3. Kuntasektorin toimijat
4. Muut edustajat
 - Tähän päätoimen työnantajan ryhmään kuului muita yksityisiä yrityksiä, yksityisyrityksiä, valtio- tai kuntaenemmistöisiä yrityksiä, järjestöjä, säätiöitä, seurakuntia, opetussektorin toimijoita (yliopistot, ammattikorkeakoulut jne.), valtion liikelaitokset, valtiosektori sekä muut erillisryhmät

Taulukko 1. Päätoimen työnantajat

Rakennusalan yritysten edustajat	32 kpl	13 %
Suunnittelualan yritysten edustajat	129 kpl	50 %
Kuntasektorin toimijat	56 kpl	22 %
Muut edustajat	39 kpl	15 %

Rakennushankkeiden sijoittuminen

Vastaajilta kysyttiin heidän rakennushankkeidensa sijoittumista maakunnallisesti monivalintakysymyksen kautta (kysymys 2A). Rakentamisen suunnittelijoista ja työnjohtajista 137 työskenteli rakennushankkeissa maakunnallisella tasolla. Mainintojen määrä maakuntien osalta oli tätä lukumäärää suurempi, sillä vastaajat saivat valita useamman eri maakunnan, joihin he tekevät rakentamis-, suunnittelu- tai työnjohtotöitä. Koko valtakunnan tasolla työskenteli 61 henkilöä. Pelkästään pääkaupunkiseudulla työskenteli 122 henkilöä. Pääkaupunkiseudulla (jonka erityisluonne on huomioitu kyselyssä) työskentelevät saattoivat Uudenmaan lisäksi myös työskennellä muissa maakunnissa (taulukko 2).

Taulukko 2. Vastaajien työskentelyalue

Maakunnan taso	137 kpl
Valtakunnan taso	61 kpl
Pääkaupunkiseutu	122 kpl

Töiden sijoittuminen kunnan koon mukaan

Rakentamisen suunnittelijoiden ja työnjohtajien rakennushankkeiden sijoittumista kysyttiin myös kunnan tai kaupungin koon osalta (kysymys 2B), sillä vastaukset liittyen pienten paikkojen rakennushankkeisiin saattavat olla monesti erilaisia verrattuna vastauksiin, jotka on annettu suurten asutuskeskusten rakennushankkeista. Rakennushankkeiden sijoittumisen tarkempi tarkastelu on tärkeää jo siitäkin syystä, että rakennustarkastusyhdistys on nostanut esille, että tietyt kaupungin voivat toimia eri tavalla kuin muut. Poikkeuslupapäätöksiä on annettu eri kunnissa koskien rakentamista ja alueet ovat saaneet itse päättää omista tulkinnoistaan.

Erilaiset intressit heijastuvat siis myös maantieteelliseen sijaintiin. Vastaajat saivat valita useamman eri vaihtoehdon, mikäli he tekivät rakentamiseen liittyviä erimerkiksi suunnittelu- tai työnjohdollisia töitä eri kokoluokan kuntiin. Mainintojen mukaan eniten töitä tehtiin yli 100 000 asukkaan isoihin kaupunkeihin ja vähiten alle 6000 asukkaan pieniin kuntiin. Mainintoja näyttää olevan sitä enemmän mitä isommassa kunnassa töitä tehdään (taulukko 3).

Taulukko 3. Töiden jakautuminen kunnan koon mukaan

Alle 6000 asukkaan kunta	49 kpl
6000–15 000 asukkaan kunta tai kaupunki	57 kpl
15 001–50 000 asukkaan kunta tai kaupunki	91 kpl
50 001–100 000 asukkaan kunta tai kaupunki	100 kpl
yli 100 000 asukkaan iso kaupunki	206 kpl

Näkökulma vastaajana

Vastaajat saattoivat valita näkökulmansa kyselyyn (kysymys 3). He saivat valita useamman eri näkökulman kyselyyn. Näkökulmaryhmä on yksi tärkeimmistä taustamuutujista kyselyn osalta. Merkittävä osa vastaajista edusti pääsuunnittelijoita sekä arkkitehtejä ja rakennussuunnittelijoita. Kolmanneksi suurimman näkökulmaryhmän muodostivat rakennuttajat ja neljänneksi suurin ryhmä koostui muista näkökulmista. Muita näkökulmia edustivat työmaan johtotehtävissä toimivat, rakennusyritysten omistajat ja johtotehtävissä toimivat henkilöt, kiinteistökehitysalalla toimivat, tutkimus ja opetusalan toimihenkilöt sekä vastaajien erikseen määrittelemät näkökulmat. Viidenneksi suurin näkökulmaryhmä koostui rakennesuunnittelijoista ja kuudenneksi suurin puolestaan muista suunnittelijoista, joihin yhdistettiin sähkösuunnittelijat, maa- ja pohjarakennesuunnittelijat sekä avustavat suunnittelijat (taulukko 4).

Taulukko 4. Vastaajien näkökulmat kyselyssä

Arkkitehdit ja rakennussuunnittelijat	140 kpl
Pääsuunnittelijat	119 kpl
Muut näkökulmat	86 kpl
Rakennuttajat	37 kpl
Rakennesuunnittelijat	14 kpl
Muut suunnittelijat	9 kpl

Koulutus

Vastaajien koulutusta kysyttiin seuraavaksi (kysymys 4). Suurimmalla osalla vastaajista, yhteensä 203:lla oli ylempi korkeakoulututkinto arkkitehtuurin alalta. Rakennusalan

tutkinto löytyi 44 vastaajalta. Muihin tutkintoihin, yhteensä 25, yhdistettiin muun teknisen alan korkeakoulututkinnot, muut ylemmät korkeakoulututkinnot, tekniset ammatti-korkeakoulu- tai opistotutkinnot sekä vastaajien itse kertomat tutkinnot. Muutamilla vastaajilla oli kaksoistutkinto tai enemmän kuin kaksi tutkintoa (taulukko 5).

Taulukko 5. Vastaajien koulutus

Ylempi korkeakoulututkinto, arkkitehtuuri	203 kpl
Ylempi korkeakoulututkinto, rakennusala	44 kpl
Muut tutkinnot	25 kpl

Alalla toimimisen kesto

Koulutuksen lisäksi työkokemusta voidaan pitää merkittävänä taustatietona (kysymys 5). Suurin osa vastaajista, yhteensä 160, oli toiminut alalla yli 20 vuotta. Pitkän koke-
muksen omaavien henkilöiden näkemyksiä eri asioista voidaan pitää luotettavina ja tä-
mä tuo kyselyn graafien tulkintaan luotettavuutta pienestä vastausprosentista huoli-
matta. Yhteensä 255 henkilöä vastasi tähän kysymykseen (taulukko 6).

Taulukko 6. Alalla toimimisen kesto

Alle viisi vuotta	6 kpl	2 %
5-10 vuotta	21 kpl	8 %
11-15 vuotta	38 kpl	15 %
16-20 vuotta	30 kpl	12 %
yli 20 vuotta	160 kpl	63 %

2.1.2 Pientaloteollisuuden toimijat (kysely 2)

Pientaloteollisuus PTT ry:n jäsenistölle suunnatun kyselyn taustatietokysymykset on esitetty alla. Kysymysten vastausten pohjalta määriteltiin kyselyn taustamuuttujat (esi-
tetty taulukoissa) myöhempää analyysia varten.

Yrityksen koko

Ensimmäiseen taustatietokysymykseen, joka koski yrityksen kokoa, vastasi 43 vastaa-
jaa kaikkiaan 46 kyselyyn vastanneesta. Pientaloteollisuus PTT ry:n valtakunnan tasolla
toimivista jäsenyrityksistä ja kumppanijäsenyrityksistä 11 oli suuria yrityksiä (> 250
henkilöä), 25 keskisuuria yrityksiä (50-249 henkilöä) ja seitsemän pieniä yrityksiä sekä
mikroyrityksiä (1-49 henkilöä) (taulukko 7).

Taulukko 7. Yritysten koko

Suuret yritykset (> 250 hlö)	11 kpl	26 %
------------------------------	--------	------

Keskisuuret yritykset (50 – 249 hlö)	25 kpl	58 %
Pienet yritykset (1 – 49 hlö)	7 kpl	16 %

Talotehtaiden ja kumppanijäsenyritysten pääasialliset tuotteet ja palvelut

Taustatietokysymysosiossa kysyttiin myös talotehtaiden ja kumppanijäsenyritysten pääasiallisia tuotteita ja palveluita. Talotehtaiden osalta pääasialliset tuotteet ja palvelut liittyivät talon toimitukseen runkovalmiina sekä materiaalityötoimituksiin. Nämä molemmat palvelut saivat 13 mainintaa, kun taas talon toimitus muuttovalmiina sai yhdeksän mainintaa ja muut tuotteet/palvelut seitsemän mainintaa. Talotehtaiden osalta mainintojen lukumäärä oli yhteensä 42 (taulukko 8).

Kumppanijäsenyritysten osalta pääasialliset palvelut liittyivät rakennusmateriaalityötoimituksiin (22 mainintaa), talotekniikkatoimituksiin (13 mainintaa) sekä muihin palveluihin (neljä mainintaa). Mainintojen määrä kumppanijäsenyritysten osalta oli yhteensä 39 (taulukko 8).

Taulukko 8. Talotehtaiden sekä kumppanijäsenyritysten tuotteet ja palvelut

Talotehtaat		
Talon toimitus runkovalmiina	13 kpl	31 %
Materiaalityötoimitus	13 kpl	31 %
Talon toimitus muuttovalmiina	9 kpl	21 %
Muut palvelut / tuotteet	7 kpl	17 %
Kumppanijäsenyritykset		
Rakennusmateriaalityötoimitus	22 kpl	56 %
Talotekniikkatoimitus	13 kpl	33 %
Muut palvelut	4 kpl	10 %

2.1.3 Omakotirakentajien edustajat (kysely 3)

Pientalorakentamisen Kehittämiskeskus PRKK ry:n jäsenistölle suunnatun kyselyn taustatietokysymykset on esitetty alla. Kysymysten vastausten pohjalta määriteltiin kyselyn taustamuuttujat (esitetty taulukoissa) myöhempää analyysia varten.

Vastaajien ikä ja perheen koko

Omakotirakentajilta kysyttiin vapaamuotoisemmassa kyselyssä taustatietoja enemmän kuin muilta kohderyhmiltä. Ensimmäiseksi kysyttiin vastaajien ikää ja heidän perheidensä kokoa. Pientalorakentamisen Kehittämiskeskus PRKK:n 94 jäsenestä, jotka vastasivat kyselyyn, 27 henkilöä oli alle 40-vuotiaita, 25 henkilöä 40–49-vuotiaita sekä 42 henkilöä yli 50-vuotiaita (taulukko 9). 29 vastaajalla ei ollut lapsia lainkaan kun taas 19 vastaajalla oli yksi lapsi, 27 vastaajalla kaksi lasta ja 18 vastaajalla 3 lasta tai enemmän (taulukko 10).

Taulukko 9. Vastaajien ikä

Alle 40 vuotta	27 kpl	29 %
40–49 vuotta	25 kpl	26 %
yli 50 vuotta	42 kpl	45 %

Taulukko 10. Perheen koko

Ei lapsia	29 kpl	31 %
Yksi lapsi	19 kpl	20 %
Kaksi lasta	27 kpl	29 %
Kolme lasta tai enemmän	18 kpl	19 %

Rakennushankkeen vaihe sekä viimeksi rakennettu projekti

Jäseniltä kysyttiin tietoja uusimmista rakennushankkeista. 36 vastaajalla rakennushanke oli edennyt suunnitteluvaiheeseen, 28 vastaajalla rakennusvaiheeseen, kun taas 27 vastaajaa ilmoitti, että talo oli muuttovalmis ja käyttöönottokatselmus oli pidetty (taulukko 11). Vastaajista 62 ilmoitti rakentaneensa viimeksi omakotitalon, 16 vastaajaa työskenteli omakotitalon laajennuksen parissa kun taas loput 14 vastannutta oli rakentanut loma-asunnon (taulukko 12).

Taulukko 11. Rakennushankkeen vaihe

Suunnitteluvaihe	36 kpl	40 %
Rakennusvaihe	28 kpl	30 %
Käyttöönottokatselmus pidetty, muuttovalmis	27 kpl	30 %

Taulukko 12. Viimeksi rakennettu

Omakotitalo	62 kpl	67 %
Omakotitalon laajennus	16 kpl	17 %
Loma-asunto	14 kpl	15 %

Rakennushankkeen kustannusarvio, huoneistopinta-ala ja sijainti

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin viimeisten rakennushankkeiden kustannusarviota, huoneistopinta-alaa sekä sijaintia. Kaikkien vastanneiden rakennushankkeiden kustannukset ilman tonttikustannuksia jakautuvat tasaisesti. Yhdeksän henkilöä vastasi, ettei kustannusarviota ole vielä saatu (taulukko 13). Rakennushankkeiden huoneistopinta-alat myös vaihtelivat, kuitenkin siten, että huoneisto-pinta-alaltaan alle 100 m² hankkeita oli tehty eniten (taulukko 14). Hankkeista 26 sijoittui maaseudun haja-asutusalueille, 11 maaseututaajamien asemakaava-alueille, 11 kaupunkien haja-asutusalueille, 15 alle 80 000 asukkaan kaupunkien asemakaava-alueille, 10 yli 80 000 asukkaan kaupunkien asemakaava-alueille ja 19 pääkaupunkiseudulle (pääkaupunkiseudun asemakaava-alue ja haja-asutusalue) (taulukko 15).

Taulukko 13. Hankkeen kustannusarvio ilman tonttikustannuksia

Yli 400 000 euroa	12 kpl	13 %
300 000 – 399 000 euroa	21 kpl	23 %
200 000 – 299 000 euroa	20 kpl	22 %
100 000 – 199 000 euroa	17 kpl	18 %
Alle 100 000 euroa	14 kpl	15 %
Ei vielä kustannusarviota	9 kpl	10 %

Taulukko 14. Hankkeen huoneistopinta-ala

Yli 250 m ²	7 kpl	8 %
200 – 249 m ²	8 kpl	9 %
175 – 199 m ²	10 kpl	11 %
150 – 174 m ²	16 kpl	17 %
125 – 149 m ²	14 kpl	15 %
100 – 124 m ²	15 kpl	16 %
alle 100 m ²	22 kpl	24 %

Taulukko 15. Hankkeen sijainti

Maaseutu, haja-asutusalue	26 kpl	28 %
Maaseututaajama, asemakaava-alue	11 kpl	12 %
Kaupunki, haja-asutusalue	11 kpl	12 %
Kaupunki, alle 80 000 asukasta, asemakaava-alue	15 kpl	16 %
Kaupunki yli 80 000 asukasta, asemakaava-alue	10 kpl	11 %
Pääkaupunkiseutu, asemakaava-alue ja haja-asutusalue	19 kpl	21 %

Rakennushankkeen lupamenettely ja toteutustapa

Lopuksi kysyttiin tietoja viimeisimpien rakennushankkeiden lupamenettelyistä sekä toteutustavoista. 73 vastaajaa ilmoitti edenneensä hankkeissaan tavallisen rakennuslupamenettelyn kautta, 16 käytti poikkeuslupamenettelyä ja 4 ilmoitusmenettelyä (taulukko 16). Vastaajista 30 ilmoitti toteuttaneensa hankkeen paikalla itse rakentaen. 34 vastaajaa teki hankkeen osaurakoina erikseen kilpailutettuna. 23 henkilöä sanoi tilanneensa talopakettin ja sähkö- ja LVI-urakat, mutta kaikki muut työt tehtiin paikalla itse rakentaen. Kuusi vastaajaa oli valinnut avaimet käteen -toimituksen, jossa kokonaisurakka oli tehty valmiiksi asti muiden toimesta (taulukko 17).

Taulukko 16. Hankkeen lupamenettely

Ilmoitusmenettely	4 kpl	4 %
Poikkeuslupamenettely	16 kpl	17 %
Tavallinen rakennuslupamenettely	73 kpl	79 %

Taulukko 17. Hankkeen toteutustapa

Paikalla itse rakentaen, sähkö- ja LVI-urakat	30 kpl	32 %
Osaurakoina erikseen kilpailutettuina, esim. perustus, runkopaketti, sähkö- ja LVI, jne.	34 kpl	37 %
Talopaketti ja sähkö- ja LVI-urakat, muut omatoimisesti paikalla itse rakentaen	23 kpl	25 %
Avaimet käteen -toimitus, kokonaisurakka valmiiksi asti	6 kpl	6 %

3 Rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat – yleiset teemakysymykset (Kysely 1)

Rakentamisen suunnittelijoiden ja työnjohtajien kyselylomakkeen taustatietokysymysten (*kysymykset 1-5*) jälkeen vastaajilta kysyttiin maankäyttö- ja rakennuslain rakentamisen ohjausjärjestelmän toimivuudesta teemakohtaisesti. Kyselyiden teemakysymykset pitivät sisällään monivalintakysymyksiä, väittämiä sekä avoimia kysymyksiä. Kyselyn teemakohtaiset kysymykset jaettiin yleisiin kysymyksiin koskien maankäyttö- ja rakennuslain toimivuutta (*kysymykset 6- 10*) sekä erityiskysymyksiin. Nämä yleiset kysymykset, joiden tulokset ja tulkinta esitetään tässä luvussa, kohdistettiin sellaiseen myös Pientaloteollisuus PTT ry:n jäsenille.

3.1 Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) toimivuus ja selkeys

MRL 12 §:n mukaan rakentamisen ohjauksen tavoitteiden tarkoituksena on edistää:

1. hyvän ja käyttäjien tarpeita palvelevan, terveellisen, turvallisen ja viihtyisän sekä sosiaalisesti toimivan ja esteettisesti tasapainoisen elinympäristön aikaansaamista;
2. rakentamista, joka perustuu elinkaariominaisuuksiltaan kestäviin ja taloudellisiin, sosiaalisesti ja ekologisesti toimiviin sekä kulttuuriarvoja luoviin ja säilyttäviin ratkaisuihin; sekä
3. rakennetun ympäristön ja rakennuskannan suunnitelmallista ja jatkuvaa hoitoa ja kunnossapitoa.

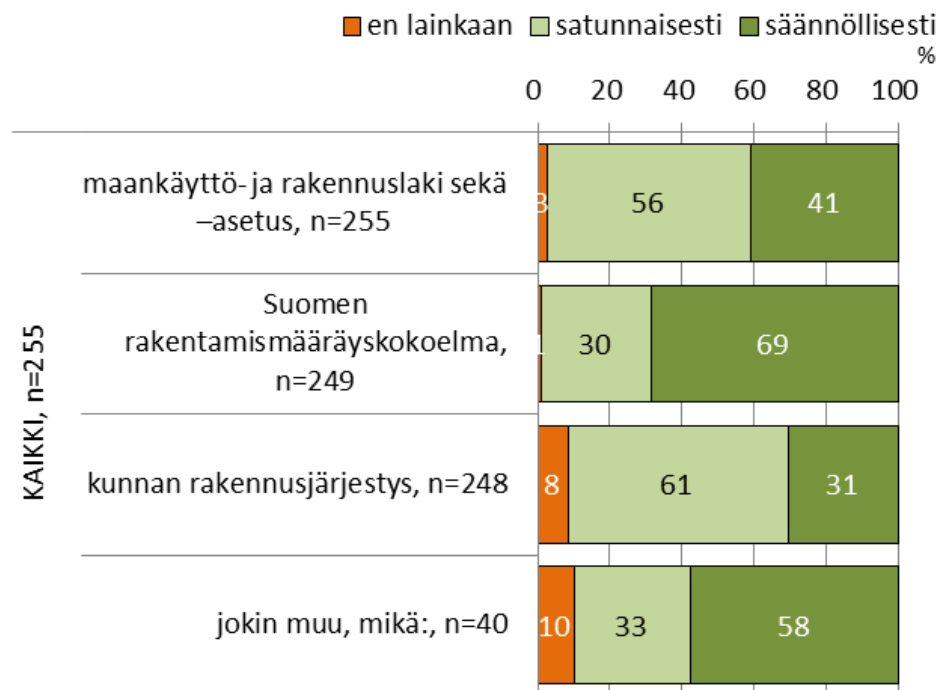
Tässä kysymysteemaosiossa selvitettiin, miten nämä MRL 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat rakentamisessa (*kysymys 8*). Lisäksi kysyttiin, kuinka usein rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat käyttävät erilaisia säädöksiä (*kysymys 6*), miten MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimivat vastaajien mielestä yleisellä tasolla ajateltuna (*kysymys 7*), kuinka selkeänä rakennushankkeessa toimivien osapuolten tehtävien ja vastuiden sääntelyä pidetään (*kysymys 9*) sekä onko rakennushankkeissa muita uusia tehtäviä, joille tarvittaisiin sääntelyä (*kysymys 10*).

3.1.1 Säädösten käyttö

Yleisen kysymysoSION alussa kysyttiin, kuinka usein rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat käyttävät eri säädöksiä. Suomen rakentamismääräyskokoelma näyttäisi olevan kysytyistä säädöksistä käytetyin: 69 prosenttia vastaajista käyttää säännöllisesti Suomen rakentamismääräyskokoelmaa ja 30 prosenttia vastaajista käyttää tätä satunnaisesti. Kunnan rakennusjärjestystä käyttää säännöllisesti 31 prosenttia ja satunnaisesti 61 prosenttia vastaajista. Maankäyttö- ja rakennuslakia käyttää säännöllisesti 41 prosenttia ja satunnaisesti 56 prosenttia vastaajista. Niiden vastaajien, jotka eivät käy-

tä kysyttyjä säädöksiä lainkaan, osuus on suhteellisen pieni: esimerkiksi kunnan rakennusjärjestystä ei käytä kahdeksan prosenttia vastaajista (kaavio 1).

Kaavio 1. Kysymys: Kuinka usein käytät seuraavia säädöksiä?

Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä -asetus

Kun tarkastelemme vastauksia taustaryhmittäin suhteellisesti, huomattavinta on, että maankäyttö- ja rakennuslakia sekä -asetusta käyttää säännöllisesti päätyönantajista eniten kuntasektori. Kuntasektorin sisällä kolme neljästä (74 prosenttia) käyttää säännöllisesti maankäyttö- ja rakennuslakia sekä -asetusta kun taas rakennusalan yritysten, suunnittelualan yritysten ja muiden työnantajien sisällä osuus jää 30–40 prosenttiin.

Eri näkökulmaryhmiä tarkasteltaessa voidaan todeta, että säännöllisesti eniten lakia ja asetusta käyttävät ryhmän "muu näkökulma" -edustajat, rakennuttajat ja pääsuunnittelijat, kun taas säännöllisesti vähiten käyttävät rakennesuunnittelijat. Rakennesuunnittelijoista seitsemän prosenttia käyttää säännöllisesti maankäyttö- ja rakennuslakia sekä asetusta. Muu näkökulma – ryhmästä hieman yli puolet (56 prosenttia) käyttävät lakia ja asetusta säännöllisesti. Sekä rakennuttajista ja pääsuunnittelijoista säännöllisesti MRL:a ja MRA:a käyttävät 43 prosenttia vastanneista. Kaikkien taustamuuttujien osalta vain hyvin pieni osuus, keskimäärin alle neljä prosenttia, ei käytä maankäyttö- ja rakennuslakia sekä -asetusta lainkaan.

Vastausjakauma heijastaa vastaajien erilaisten työroolien tehtävänjakoa. Kuntasektorilla rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat toimivat viranomaisroolissa, minkä johdosta he erityisesti huolehtivat suunnitelmien ja toteuttamisen lainmukaisuudesta sekä vastaavat tätä koskeviin kuntalaisten kysymyksiin. Rakennesuunnittelijat saavat omat tehtävänsä tarkimmin valmiiksi kokonaisuuteen nivottuina ja keskittyvät eniten detaljitason suunnitteluun.

Myös työkokemuksen määrä saattaa kuvastua lain käyttöasteeseen siten, että kokeneet suunnittelijat ja työnjohtajat tuntevat omaa toimialaansa koskevan lainsäädännön paremmin kuin alalla vähemmän aikaa toimineet, ja soveltavat sitä päivittäisessä toiminnassaan erittelemättä asiaa erityisesti muusta työstä. Lainsäädäntö ja ohjeet ovat sisäänrakennettuina kokeneen ammattilaisen työssä. Erityisen käyttöasteen nousun lainsäädäntöön tuonevat sen muutokset, joiden käyttöönotto ja soveltaminen vaativat aina oman erityisaikansa. Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä -asetus muuttuvat kuitenkin suhteellisen hitaasti, jolloin soveltamisen arkiset puitteet ovat kohtuullisen vakiintuneet.

Suomen rakentamismääräyskokoelma

Suomen rakentamismääräyskokoelman käyttö on kaikkien taustamuuttujien osalta valtaosaltaan säännöllistä. Kaikkein säännöllisimmin Suomen rakentamismääräyskokoelmaa käyttävät rakennesuunnittelijat (100 prosenttia) sekä ne henkilöt, joilla on kokemusta alalta 16–20 vuotta (90 prosenttia), päätoimen työnantajista suunnittelualan yritykset (86 prosenttia) ja eri koulutustaustan omaavista henkilöistä arkkitehtuurin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet (72 prosenttia).

Suomen rakentamismääräyskokoelma onkin keskeinen rakennussuunnittelijan työväline. Kokoelman päivittäminen maankäyttö- ja rakennuslakia useammin myös kasvattaa sen käyttöastetta.

Kunnan rakennusjärjestys

Kunnan rakennusjärjestyksen käyttöä voidaan luonnehtia varsin satunnaiseksi. Kaikkien taustaryhmien osalta kahdeksan prosenttia ei käytä lainkaan tätä säädöstä. Etenkin rakennesuunnittelijoista, joiden otos jäi suhteellisen pieneksi (n=14), kolmannes ei käytä kuntien rakennusjärjestyksiä lainkaan. Koulutukseltaan ryhmään muu tutkinto - kuuluvista lähes neljännes (23 prosenttia) ei käytä työssään kuntien rakennusjärjestyksiä.

Voidaan ajatella, että rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat saavat kunnan rakennusjärjestyksessä esitetyt rakennushanketta määrittelevät tiedot ainakin pääpiirteissään lähtötietoina asemakaavan välityksellä. Kunnan rakennusvalvonta tarkistaa rakennuslupaprosessin välityksellä että rakennusjärjestystä tullaan noudattamaan.

Muiden säädösten käyttö

Yli puolet (58 prosenttia) vastaajista käyttää säännöllisesti työssään myös muita määräyksiä. Kaikista vastaajista 10 prosenttia ei ollut maininnut käyttävänsä muita säädöksiä.

Avoimista vastauksista on poimittu joitakin säädöksiä alla olevaan taulukkoon (taulukko 18). Vastauksissa mainittujen säädösten suuri määrä kuvastaa suunnittelualan laajaa ja vaikeasti hallittavissa olevaa kenttää.

Taulukko 18. Poimintoja muista säädöksistä

<i>asuntokauppalaki</i>	<i>YVA-säädökset</i>	<i>hallintolaki</i>	<i>pelastuslaki</i>
<i>maa-aineslaki</i>	<i>ympäristönsuojelulaki</i>	<i>tielaki</i>	<i>kaivoslaki</i>
<i>kirkkolaki</i>	<i>asumisterveyslaki</i>	<i>palomääräykset</i>	<i>rakennussuojelulaki</i>

3.1.2 Maankäyttö- ja rakennuslain ja sen nojalla annettujen säännösten toimivuus yleisellä tasolla

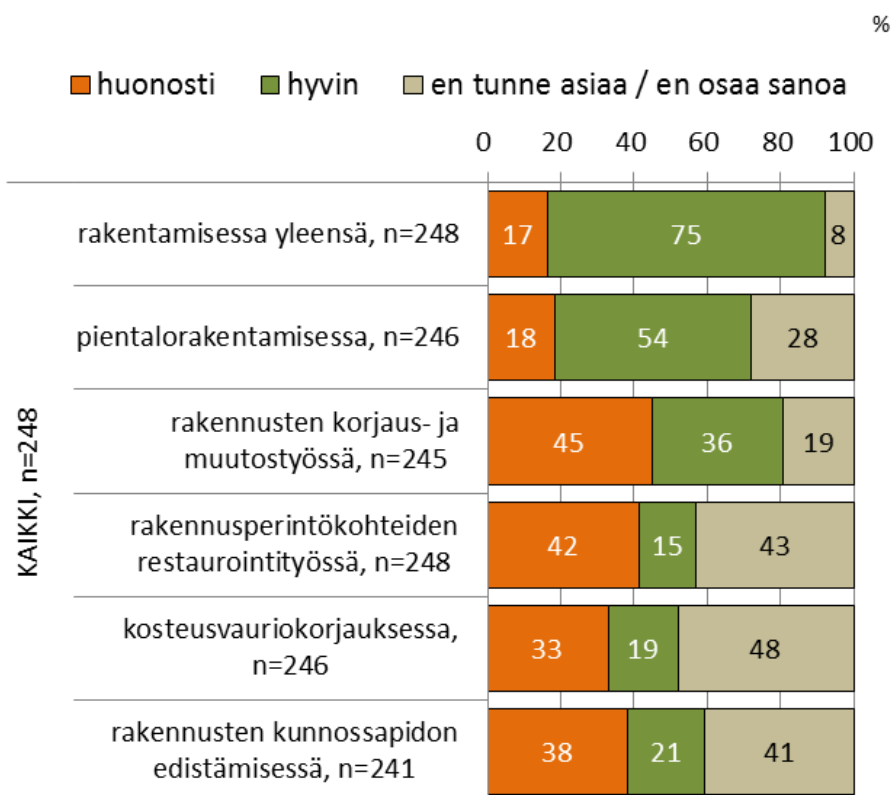
Vastaajien mielestä maankäyttö- ja rakennuslaki ja sen nojalla annetut säännökset toimivat yleisellä tasolla kaikkein parhaiten rakentamisessa yleensä (75 prosenttia vas-

taajista katsoi, että toimii hyvin) ja pientalorakentamisessa (54 prosenttia vastaajista katsoi, että toimii hyvin). Huomionarvoista on se, että osan mielestä MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimivat myös huonosti yleisellä tasolla ajateltuna. Etenkin rakennusten korjaus- ja muutostöissä (45 prosenttia), rakennusperintökohteiden restaurointitöissä (42 prosenttia), kosteusvauriokorjauksessa (33 prosenttia) sekä rakennusten kunnossapidon edistämisen (38 prosenttia) eivät MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimi toivotulla tavalla. Näiden osalta tosin korostuu myös vastaajien tietämättömyys tai mielipiteen esittämisen vaikeus. Pelkästään kosteusvauriokorjauksen osalta lähes puolet (48 prosenttia) vastaajista ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa mielipidettään (kaavio 2).

Vastausjakauma viittaa siihen, että rakennusten korjaus- ja muutostyössä, rakennusperintökohteiden restaurointityössä, rakennusten kunnossapidon edistämisen sekä kosteusvauriokorjauksessa etenkin suunnittelijat ovat erikoistuneet näille osaamisalueille. Siksi kriittinen arvio näkyy erityisen painotetusti. MRL:n ja näiden aihealueiden säädösten kriittiset arviot tulisi ottaa korostetusti huomioon lain ja säädösten uudistamistyössä.

Vastausjakaumasta on nähtävissä myös, että maankäyttö- ja rakennuslaki ja sen nojalla annetut säännökset ovat painottuneet ensisijaisesti uudisrakentamiseen. Kun korjaamisen, muutostöiden ja restauroimisen rooli on kuitenkin entisestään kasvussa, tämä voitaisiin ottaa lain ja säädösten uudistamistyössä huomioon.

Kaavio 2. Kysymys: Miten mielestäsi MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimivat mielestäsi yleisellä tasolla ajateltuna?

Rakentamisessa yleensä

Maankäyttö- ja rakennuslaki ja sen nojalla annetut säännökset näyttävät toimivan rakentamisessa yleisellä tasolla hyvin; tasan kolme neljäsosaa kaikista vastaajista oli tätä mieltä.

Vajaa viidennes (17 prosenttia) vastaajista sen sijaan katsoi, että maankäyttö- ja rakennuslaki ja sen nojalla annetut säännökset toimivat yleisellä tasolla huonosti. Taustaryhmätarkastelu osoittaa, että kriittisimpiä oltiin 16–20 vuotta alalla toimineiden ryhmässä (n=30), jossa vastaajista 37 prosenttia katsoi, että laki ja säännökset toimivat yleisellä tasolla huonosti. Myös rakennusalan yrityksissä vastaajista 31 prosenttia oli tätä mieltä.

Pientalorakentamisessa

Miten MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimivat vastaajien mielestä yleisellä tasolla ajateltuna pientalorakentamisessa? Myönteisen suhtautumisen ohella vastauksissa tuli esiin myös aiheen vieraus tai kannan ottamisen vaikeus. Kun katsotaan eri taustaryhmiä, paikoin kolmannes vastaajista ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa. Myönteisimpiä pientalorakentamisen lain ja säännösten toimivuuden suhteen oltiin pienimmän asukasluvun paikkakunnilla. Alle 6000 asukkaan kuntien osalta vastaajista 69 prosenttia oli sitä mieltä, että MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimivat hyvin pientalorakentamisessa yleisellä tasolla ajateltuna. Mitä suurempiin kuntiin siirrytään asukasluvun perusteella, sitä enemmän korostui kannan ottamisen vaikeus tai tietämättömyys asiasta. Tosin suurempienkin kuntien osalta oltiin reilusti myönteisellä kannalla: yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimivat hyvin pientalorakentamisessa.

Rakennusten korjaus- ja muutostöissä

Korjaus- ja muutostöiden osalta vastaajat olivat yleistä tasoa koskevista teemoista kaikkein kriittisimpiä. Lähes puolet kaikista vastaajaryhmistä oli sitä mieltä, että MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimivat huonosti yleisellä tasolla rakennusten korjaus- ja muutostöissä. Kuitenkin yli kolmannes vastaajista katsoi, että laki ja säännökset toimivat hyvin. Viidennes ei osannut ottaa kantaa.

Rakennusperintökohteiden restaurointityössä

Rakennusperintökohteiden restaurointitöiden osalta korostui kriittisyys sekä tietämättömyys ja kannan ottamisen vaikeus. Vähiten asiaa tunsivat 31 rakennusalan yritystä (61 prosenttia näistä ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa) sekä rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt, joista kysymykseen vastasi 44 henkilöä. Näistä 44 henkilöstä 66 prosenttia ei osannut sanoa tai ei tuntenut asiaa. Kielteisesti suhtautuneiden osuus jäi kokonaisuudessaan alle puoleen (43 prosenttia). Myönteisesti suhtautuneiden osuus jäi yleisesti taustaryhmätarkastelussa alle viidennekseen.

Kosteusvauriokorjauksessa

Vastaajilta kysyttiin, miten MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimivat yleisellä tasolla ajateltuna kosteusvauriokorjauksessa. Vastaajista viidesosan mielestä tavoitteet toimivat hyvin. Puolet vastaajista ilmoitti, ettei tunne aihepiiriä tai ei osaa sanoa. Kolmasosa vastasi, että maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteet toimivat huonosti. Taustaryhmistä kaikkein kielteisimpiä oltiin päätoimen työnantajista kuntasektorilla (47 prosenttia), rakennesuunnittelijoissa (50 prosenttia) sekä 16–20 vuotta alalla toimineiden ryhmässä (52 prosenttia). Myös rakennuttajien (41 %) kriittistä suhtautumista voidaan pitää vahvana kannanottona.

Rakennusalan yrityksistä lähes 60 prosenttia ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa. Tämä kertoo mahdollisesti rakennusalan yritysten erikoistumisesta joko uudisrakentamiseen tai korjausrakentamiseen. Voi myös olla, että kosteusvauriokorjauksista vastaavat usein pienehköt yritykset.

Rakennusten kunnossapidon edistämisessä

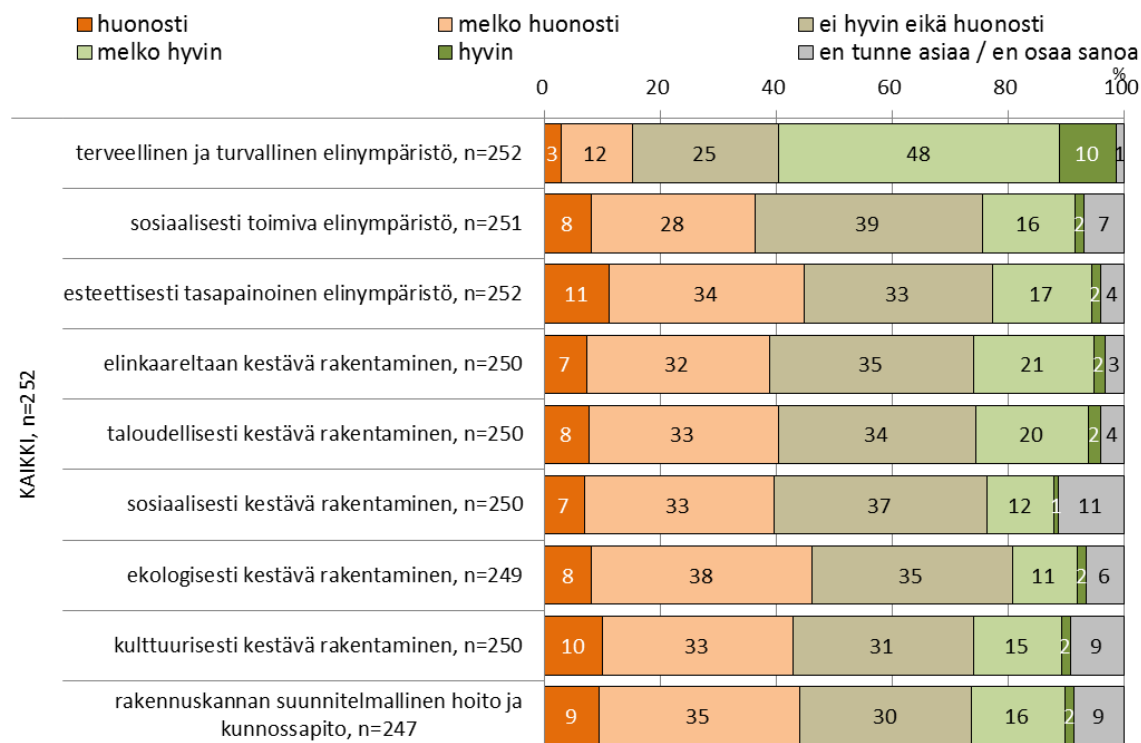
Rakennusten kunnossapidon osalta eri taustaryhmät vastasivat suunnilleen samalla tavalla kuin rakennusperintökohteiden restaurointitöiden ja kosteusvauriokorjausten osalta. Päätoimen työnantajista kuntasektorilla suhtauduttiin kriittisimmin siihen, että MRL ja sen nojalla annetut säädökset toimisivat hyvin rakennusten kunnossapidon edistämisessä: kunnissa työskentelevistä 56 prosentin mielestä nämä toimivat huonosti. Myös muiden tutkintojen suorittaneiden kanta oli kriittinen: vastanneista 63 prosentin mielestä MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimivat huonosti.

Rakennusalan yrityksissä jälleen korostui tietämättömyys tai kannan ottamisen vaikeus (58 prosenttia). Tätä kannattaa jatkossa kysyä myös kiinteistöhoitoalan yrityksiltä ja isännöitsijätoimistoilta, joilla mahdollisesti voisi olla selkeämpi kanta. Rakennusalan yrityksillä rakentamisen arvoketju katkeaa usein vuositakuutarkastuksiin. Koko rakentamisen elinkaaren mukaiset asiakassuhteet ovat vielä melko harvinaisia.

3.1.3 Maankäyttö- ja rakennuslain 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteiden toteutuminen rakentamisessa

Maankäyttö- ja rakennuslain 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat vastanneiden mielestä rakentamisessa hyvin tai melko hyvin koskien terveellistä ja turvallista elinympäristöä (58 prosenttia vastanneista). Muut laissa mainitut kahdeksan tavoitetta toteutuvat vastaajien mielestä pääasiassa ”melko huonosti” tai ”ei hyvin eikä huonosti”. Näiden vastausvaihtoehtojen yhteenlaskettu osuus on vastauksissa melko tasaisesti 64–73 prosenttia. Eniten negatiivisia mainintoja saivat ekologisesti kestävä rakentamisen tavoite ja esteettisesti tasapainoisen elinympäristön tavoite, sekä rakennuskannan suunnitelmallisen hoidon ja kunnossapidon sekä kulttuurisesti kestävä rakentamisen tavoitteet, joissa huonosti tai melko huonosti tavoitteiden näkee toteutuvan 43–46 prosenttia vastanneista. Kantaa ottamattomien ja asiaa tuntemattomien henkilöiden osuus jää pieneksi (kaavio 3).

Kaavio 3. Kysymys: Miten MRL 12§:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat rakentamisessa?

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Vastanneista 58 prosenttia oli sitä mieltä, että terveellisen ja turvallisen elinympäristön tavoite toteutuu rakentamisessa hyvin tai melko hyvin. Positiivisin suhtautuminen voidaan löytää työkokemustaustaryhmistä: neljännes (24 prosenttia) 16–20-vuotta alalla toimineista katsoi, että tavoitteet toteutuvat hyvin ja lähes puolet (45 prosenttia) puolestaan oli sitä mieltä, että tavoitteet toteutuvat melko hyvin.

Sosiaalisesti toimiva elinympäristö

Vastaajien mielestä MRL 12§:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet sosiaalisesti toimivan elinympäristön osalta toteutuvat selvästi huonommin. Lähes kaikissa taustaryhmissä "huonosti" ja "melko huonosti" -vastanneiden yhteenlaskettu osuus nousi yli kolmannekseen kaikista vastauksista. "Ei hyvin eikä huonosti" -vastausten osuus on myös merkittävä, keskimäärin 40 prosenttia.

Esteettisesti tasapainoinen elinympäristö

Esteettinen laatu ei näytä vakuuttavan vastaajia. Taustaryhmäkohtaisesti lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että MRL 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat rakentamisessa huonosti ja melko huonosti. Suomen Arkkitehtiliiton jäsenet näyttävän olevan kriittisiä esteettisen laadun suhteen omalle toiminnalleen. Painotus kaikkien taustaryhmien osalta oli kuitenkin "melko huonosti" -suuntaan.

Elinkaareltaan kestävä rakentaminen

Vastaajat, luokiteltuina eri taustaryhmiin, olivat yleisesti sitä mieltä, että MRL 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet elinkaareltaan kestävä rakentamisen osalta toteutuvat huonommin kuin hyvin. Kriittisiä oltiin päätoimen työnantajissa varsinkin suunnittelualan yrityksissä, joissa 39 prosenttia työskentelevistä katsoi, että tavoitteet toteutuvat melko huonosti ja kahdeksan prosenttia puolestaan näki, että tavoitteet toteutuvat huonosti.

Taloudellisesti kestävä rakentaminen

Taloudellisesti kestävä rakentamisen osalta eri taustaryhmät olivat myös varsin kriittisiä. Noin puolet oli yleisesti sitä mieltä, että MRL 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat huonosti ja melko huonosti rakentamisessa, painotus selvästi *"melko huonosti"*-suuntaan. Kriittisimpiä olivat ne alan asiantuntijat, joilla oli työkokemusta 10 vuotta tai vähemmän alalta. Näistä vastaajista 44 prosenttia katsoi, että tavoitteet toteutuvat melko huonosti ja seitsemän prosenttia koki, että tavoitteet toteutuvat huonosti. Ne vastaajat, jotka olivat suorittaneet jonkin muun korkeakoulututkinnon, suhtautuivat myös kriittisesti taloudellisesti kestävään rakentamiseen. Näistä 41 prosenttia katsoi, että tavoitteet toteutuvat melko huonosti ja 18 prosenttia koki, että tavoitteet toteutuvat huonosti. Kaikissa taustaryhmissä nähtiin myös vahvasti, että tavoitteet eivät toteudu hyvin eivätkä huonosti. Kaiken kaikkiaan noin viidennes katsoi, että tavoitteet toteutuisivat melko hyvin. Vain pieni osa vastaajista oli sitä mieltä, että tavoitteet toteutuvat hyvin.

Sosiaalisesti kestävä rakentaminen

Sosiaalisesti kestävä rakentamisen osalta eri taustaryhmät olivat vastanneet sosiaalisesti kestävä rakentamisen kysymykseen samantyyppisesti kuin kysymykseen taloudellisesti kestävä rakentamisen osalta. Kriittisyys korostui kaikkien vastaajaryhmien osalta mutta varsinkin suunnittelualan yrityksissä, joissa kukaan ei nähnyt, että MRL 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuisivat sosiaalisesti kestävä rakentamisen osalta hyvin. Myöskään kuntasektorilla kukaan ei katsonut, että tavoitteet toteutuisivat hyvin. Vain harvat vastaajat kaikista taustaryhmistä valitsivat vaihtoehdon *"hyvin"*.

Ekologisesti kestävä rakentaminen

Kun kysymykseen tuli ekologisesti kestävä rakentaminen, olivat vastaajat vielä astetta kriittisempiä verrattuna sosiaalisesti kestävään rakentamiseen. Kaikissa taustaryhmissä noin kymmenesosa vastaajista oli sitä mieltä, että MRL 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat huonosti ekologisesti kestävä rakentamisen osalta. Erityisen kriittisiä oltiin jälleen muiden tutkintojen suorittaneiden alaluokassa. Myös suunnittelualan yritysten alaluokassa sekä pääkaupunkiseudulla työskentelevien alaluokassa vastauksissa oli nähtävissä varsin kielteinen kanta.

Kulttuurisesti kestävä rakentaminen

Kulttuurisesti kestävässä rakentamisessa MRL 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat jossain määrin melko huonosti ja huonosti, painotus vastaukseen *"melko huonosti"*. *"Ei hyvin eikä huonosti"* -vastausten määrä oli suhteellisen suuri. On mainittava, että suunnittelualan yrityksistä puolet vastaajista oli sitä mieltä, että tavoitteet toteutuvat huonosti ja melko huonosti.

Rakennuskannan suunnitelmallinen hoito ja kunnossapito

Lähes kaikissa taustaryhmissä noin puolet vastaajista katsoi, että MRL 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat melko huonosti ja huonosti rakennuskannan suunnitelmallisen hoidon ja kunnossapidon osalta. Painotus näissä vastauksissa oli kuitenkin *"melko huonosti"*-suuntaan lukuun ottamatta pientä muiden suunnittelijoiden luokkaa (n=9), jossa painotus on selvästi *"huonosti"*-suuntaan.

3.1.4 Rakennushankkeissa toimivien osapuolten tehtävien ja vastuiden sääntelyn selkeys

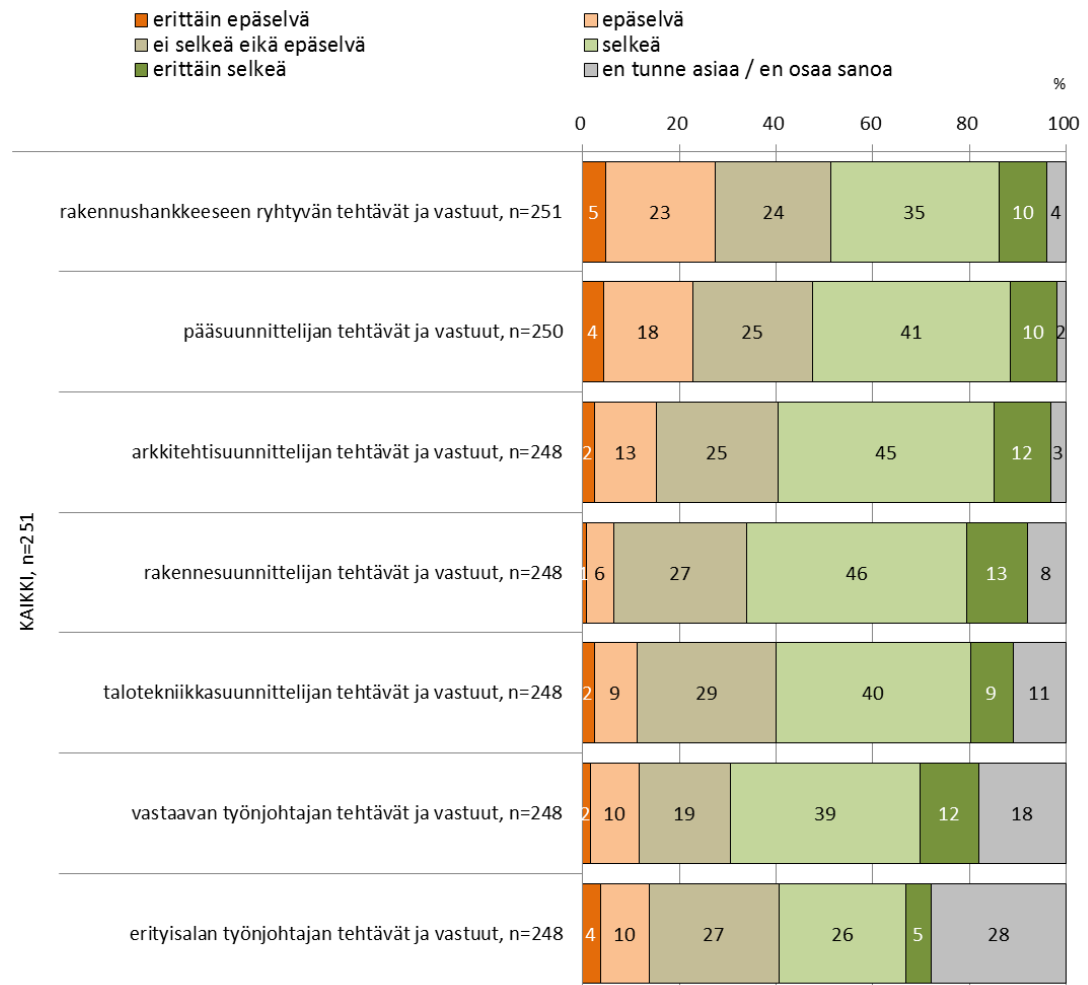
Noin puolet vastaajista oli yleisesti sitä mieltä, että rakennushankkeissa toimivien osapuolten tehtävien ja vastuiden sääntely on selkeää ja erittäin selkeää (painotus selvästi vastauksessa ”selkeä”), kun kysymyksessä on:

- rakennushankkeeseen ryhtyvän tehtävät ja vastuut
- pääsuunnittelijan tehtävät ja vastuut
- arkkitehtisuunnittelijan tehtävät ja vastuut
- rakennesuunnittelijan tehtävät ja vastuut
- talotekniikkasuunnittelijan tehtävät ja vastuut
- vastaavan työnjohtajan tehtävät ja vastuut

Vastaavan työnjohtajan tehtävien ja vastuiden osalta hämmästyttää, että 18 prosenttia vastaajista ei tuntenut asiaa, vaikka tehtävä on keskeinen rakentamisen ohjausprosessissa. Myös erityisalan työnjohtajien tehtävien ja vastuiden kohdalla nousi jossain määrin esille vastaajien tietämättömyys asiasta tai kantaa ottamisen vaikeus.

Erityisalan työnjohtajien osalta tämä tulos ei ole niin huolestuttava kuin tehtävä kuuluu kokeneimmalle osalle ammattikuntaa ja käytetään nimensä mukaisesti erityiskohteissa. Lisäksi tulee mainita, että noin neljäsosa vastaajista oli yleisesti sitä mieltä, että rakennushankkeissa toimivien osapuolten tehtävien ja vastuiden sääntelyä ei ole selkeää eikä epäselvää (kaavio 4).

Kaavio 4. Kysymys: Kuinka selkeänä pidät rakennushankkeessa toimivien osapuolten tehtävien ja vastuiden sääntelyä?

Rakennushankkeeseen ryhtyvän tehtävät ja vastuut

Rakennusalan yritykset, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet sekä rakennuttajat erottuivat jokseenkin muista taustaryhmäluokista, sillä vain näiden kyseenomaisten luokkien sisällä noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, että sääntely on selkeää ja viidennes sitä mieltä, että sääntely on erittäin selkeää. Muiden taustaryhmäluokkien sisällä yleisesti noin kymmenesosa katsoi sääntelyn olevan erittäin selkeää ja reilu kolmasosa puolestaan piti sääntelyä selkeänä. Pääsuunnittelijoiden osalta mielipiteet jakautuivat kahtia sääntelyn selkeyden ja epäselvyyden välillä. Myös arkkitehti- ja rakennussuunnittelijoiden osalta tilanne oli sama.

Pääsuunnittelijan tehtävät ja vastuut

Pääsuunnittelijoiden tehtävien ja vastuiden sääntelyn selkeyden osalta suurin osa vastaajista oli samaa mieltä. Pääsuunnittelijoiden tehtäviä ja vastuita pidettiin selkeinä ja jossain määrin myös erittäin selkeinä kaikissa alaluokissa, etenkin rakennusalan yritysten, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä rakennuttajien keskuudessa. Toisin kuin muissa vastaajaluokissa, näiden edellä mainittujen rakentamisen vastaajaluokkien sisällä reilusti yli puolet suhtautui myönteisesti pääsuunnittelijoiden tehtävien ja vastuiden selkeyteen.

Arkkitehtisuunnittelijan tehtävät ja vastuut

Myös arkkitehtisuunnittelijoiden tehtävien ja vastuiden sääntelyn nähtiin olevan enemmässä määrin selkeää ja jossain määrin myös erittäin selkeää eri taustaryhmissä. Mieli-
piteet epäselvästä sääntelystä jäivät vähemmistöön.

Rakennesuunnittelijan tehtävät ja vastuut

Noin puolet vastaajista eri taustaryhmissä oli sitä mieltä, että rakennesuunnittelijan tehtävien ja vastuiden sääntely on selkeää. Noin kymmenesosa vastaajista piti sääntelyä erittäin selkeänä. Tulos oli se, että taustaryhmistä ei juurikaan voida erottaa alaluokkia, joiden vastauslogiikka olisi ollut poikkeavaa.

Talotekniikkasuunnittelijan tehtävät ja vastuut

Talotekniikkasuunnittelijoiden tehtävien ja vastuiden sääntelyn osalta hieman alle puolet vastaajista eri taustaryhmissä olivat sitä mieltä, että talotekniikkasuunnittelijoiden tehtävien ja vastuiden sääntely on enemmässä määrin selkeää. Kymmenesosa vastaajista piti sääntelyä erittäin selkeänä.

Vastaavan työnjohtajan tehtävät ja vastuut

Vastaavan työnjohtajan tehtävien ja vastuiden sääntelyä pidettiin selvästi selkeänä. Jossain määrin myös erittäin selkeä sääntely korostui, etenkin rakennusalan yrityksistä 28 prosenttia, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista sekä rakennuttajista 23 prosenttia piti sääntelyä erittäin selkeänä. Vastaajien tietämättömyys tai kantaa ottamisen vaikeus tulee myös mainita, keskimäärin näiden vastausten osuus jäi noin viidesosaan kaikissa taustaryhmissä.

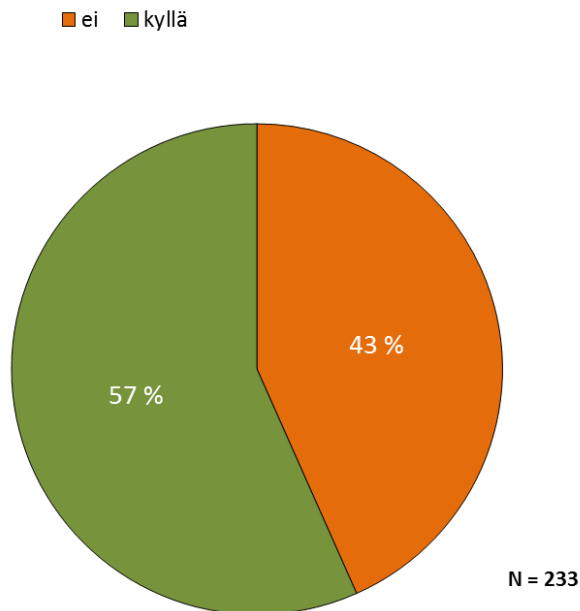
Erityisalan työnjohtajan tehtävät ja vastuut

Erityisalan työnjohtajan tehtävien ja vastuiden sääntelyn selkeyden osalta enemmässä määrin reilu neljäsosa ja jossain määrin myös kolmasosa vastaajista kaikissa taustaryhmissä ei osannut esittää kantaansa tai ei tuntenut asiaa. Kuitenkin jäljelle jääneiden mielipiteet painottuivat taustaryhmittäin enemmän sääntelyn selkeyteen kuin epäselvyyteen.

3.1.5 Rakennushankkeiden muut uudet sääntelyä vaativat tehtävät

Vastaajista 57 prosenttia oli sitä mieltä, että rakennushankkeissa on sellaisia uusia tehtäviä, joille tarvittaisiin sääntelyä. Vastaajista 43 prosenttia oli puolestaan sitä mieltä, että sääntelyä ei tarvita joko siitä syystä, että uudet tehtävät eivät sitä edellytä tai että mitään sellaisia uusia tehtäviä ei ole, joihin tulisi reagoida sääntelyn kautta (kaavio 5). Vastaajat saivat antaa esimerkkejä sellaisista muista tehtävistä, jotka vaatisivat sääntelyä. Vastaajien näkemyksistä valittiin pragmaattisesti osa taulukkoon (taulukko 19).

Kaavio 5. Kysymys: Onko rakennushankkeessa muita uusia tehtäviä, joille mielestäsi tarvitaan sääntelyä (esim. rakennuttajakonsultti)?

Taulukko 19. Esimerkkejä tehtävistä, jotka vaativat vastaajien mielestä sääntelyä

<i>rakennuttajakonsultti</i>	<i>grynderi, valvoja, rakennuttaja, rakennuttajakonsultti, työpäällikkö, työmaainsinööri</i>	<i>maisemasuunnittelija</i>	<i>lapsiasiamies</i>
<i>erikoissuunnittelijat, kuten palokonsultit</i>	<i>työturvallisuuskordinaattori</i>	<i>rakennusfyysikko</i>	<i>energiaselvityksen tekijä</i>
<i>kuntotutkijat, kuntoarvioijat</i>	<i>sisäilmatutkija</i>	<i>projektinjohtokonsultti</i>	<i>kestävän kehityksen näkökulmien kordinaattori</i>
<i>suunnittelujohtaja</i>	<i>tietomallikordinaattori</i>	<i>kiinteistön omistaja</i>	<i>taloyhtiön määräämä valvoja</i>

3.1.6 Yhteenvetoa maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta ja selkeydestä

Säädösten käyttö

- Yli kaksi kolmasosaa vastaajista käyttää säännöllisesti Suomen rakentamismääräyskokoelmaa ja kaksi viidesosaa käyttää säännöllisesti maankäyttö- ja rakennuslakia. Kunnan rakennusjärjestystä käyttää säännöllisesti vajaa kolmannes vastaajista.
- Taustaryhmittäinen tarkastelu heijastaa vastaajien erilaisia työrooleja. Kuntasektorilla rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat toimivat viranomaisroolissa, minkä johdosta he erityisesti huolehtivat suunnitelmien ja toteuttamisen lainmukaisuudesta sekä vastaavat tätä koskeviin kuntalaisten kysymyksiin. Rakennesuunnittelijat saavat omat tehtävänsä tarkimmin valmiiksi kokonaisuuteen nivottuina ja keskittyvät eniten detaljitason suunnitteluun.

- Myös työkokemuksen määrä saattaa kuvastua lain käyttöasteeseen siten, että kokeneet suunnittelijat ja työnjohtajat tuntevat omaa toimialaansa koskevan lainsäädännön paremmin kuin alalla vähemmän aikaa toimineet, ja soveltavat sitä päivittäisessä toiminnassaan erittelemättä asiaa erityisesti muusta työstä. Lainsäädäntö ja ohjeet ovat sisäänrakennettuina kokeneen ammattilaisen työssä. Erityisen käyttöasteen nousun lainsäädäntöön tuonevat sen muutokset, joiden käyttöönotto ja soveltaminen vaativat aina oman erityisaikansa. Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä -asetus muuttuvat kuitenkin suhteellisen hitaasti jolloin soveltamisen arkiset puitteet ovat kohtuullisen vakiintuneet. Suomen rakentamismääräyskokoelmaa uudistetaan nopeammin mikä lisää siihen perehtymisen tarvetta.
- Rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat saavat kunnan rakennusjärjestyksessä esitetyt rakennushanketta määrittelevät tiedot ainakin pääpiirteissään lähtötietoina asemakaavan välityksellä. Kunnan rakennusvalvonta tarkistaa rakennuslupaprosessin välityksellä, että rakennusjärjestystä tullaan noudattamaan.
- Lähes kaksi kolmasosaa vastaajista käyttää säännöllisesti työssään myös muita julkisen vallan elinten määräyksiä. Säädösten laaja kirjo kuvastaa suunnittelu-alan laajaa ja vaikeasti hallittavissa olevaa kenttää.

Maankäyttö- ja rakennuslain ja sen nojalla annettujen säännösten toimivuus yleisellä tasolla

- Kolme neljäsosaa vastaajista katsoi, että maankäyttö- ja rakennuslaki ja sen nojalla annetut säännökset toimivat rakentamisessa yleisellä tasolla hyvin.
- Kriittisyys lain ja säännösten toimivuutta kohtaan näkyy kuitenkin rakennusten korjaus- ja muutostöissä, rakennusperintökohteiden restaurointitöissä, rakennusten kunnossapidon edistämisessä sekä kosteusvauriokorjauksessa. Kun näiden töiden rooli uudisrakentamisen rinnalla on kuitenkin voimakkaasti kasvussa, tulisi MRL:n ja näiden aihealueiden säädösten kehittäminen ottaa uudistamistyössä erityisesti huomioon.
- Rakennusten kunnossapidon osalta kannattaa jatkossa kysyä myös kiinteistöhoitoalan yrityksiltä ja isännöitsijätoimistoilta, joilla mahdollisesti voisi olla selkeämpi kanta. Rakennusalan yrityksillä rakentamisen arvoketju katkeaa usein vuositakuutarkastuksiin. Koko rakentamisen elinkaaren mukaiset asiakassuhteet ovat vielä melko harvinaisia.

Maankäyttö- ja rakennuslain 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteiden toteutuminen rakentamisessa

- Vastaajien mielestä tavoitteet toteutuvat rakentamisessa hyvin tai melko hyvin koskien terveellistä ja turvallista elinympäristöä (lähes kaksi kolmannesta vastauksista). Muut laissa mainitut kahdeksan tavoitetta toteutuvat vastaajien mielestä pääasiassa melko huonosti tai "ei hyvin eikä huonosti". Näiden vastausvaihtoehtojen yhteenlaskettu osuus on vastauksissa melko tasaisesti 64 – 73 prosenttia.
- Eniten negatiivista huomiota saavat ekologisesti kestävän rakentamisen tavoite ja esteettisesti tasapainoisen elinympäristön tavoite, joissa huonosti tai melko huonosti tavoitteiden näkee toteutuvan 45–46 prosenttia vastaajista. Myös rakennuskannan suunnitelmallisen hoidon ja kunnossapidon sekä kulttuurisesti kestävän rakentamisen tavoitteet saavat toteutumisestaan arvosanan *huonosti* tai *melko huonosti* 43–44 prosentissa vastauksista.

- Vastausten perusteella näyttää siis siltä, että rakentamisen suureen kokonaisuuteen, terveelliseen ja turvalliseen elinympäristöön, ollaan tyytyväisiä, mutta teemakohtaisten tavoitteiden saavuttamisessa olisi paljonkin parantamisen varaa.

Rakennushankkeissa toimivien osapuolten tehtävien ja vastuiden sääntelyn selkeys

- Järjestelmää tältä osin voidaan yleisesti pitää kokonaisuutena selkeänä.
- Näyttää siltä, että tehtävien ja vastuiden sääntely koetaan erittäin selkeäksi keskeisissä rakentamisen ammattiryhmissä kuten arkkitehtisuunnittelussa, rakennesuunnittelussa ja vastaavan työnjohtajan osalta.
- Pääsuunnittelijan rooli on vakiintunut ja koetaan selkeäksi etenkin rakennusalan yritysten, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkimuksen suorittaneiden sekä rakennuttajien keskuudessa.
- Rakennushankkeeseen ryhtyvän tehtävät ja vastuut vaikuttavat olevan epäselviä osalle vastaajajoukosta. Siksi tulisikin miettiä, painottuuko vastaajissa erityisesti vain vähän rakentamisen kanssa kokemusta omaavien kuten pientalorakentajien osuus. Mikäli näin on, paras keino on lisätä ennakoivaa ohjausta.
- Vastaavan työnjohtajan tehtävien ja vastuiden osalta on huomattavaa, että 18 prosenttia vastaajista ei tuntenut asiaa, vaikka tehtävä on keskeinen rakentamisen ohjausprosessissa.
- Myös erityisalan työnjohtajien tehtävien ja vastuiden kohdalla nousi jossain määrin esille vastaajien tietämättömyys asiasta tai kantaa ottamisen vaikeus. Erityisalan työnjohtajien osalta tämä tulos ei ole niin huolestuttava, kun sitä käytetään nimensä mukaisesti erityiskohteissa.

Rakennushankkeiden muut uudet sääntelyä vaativat tehtävät

- Johtopäätöksenä kyselyn perusteella voidaan todeta, että yleisellä tasolla halutaan sääntelyä uusiin tehtäviin rakennusosalalla.
- On erilaisia uusia tarpeita ja tehtäviä, jotka korostuvat rakentamisen prosessin monimutkaistuessa.
- Kriittisiä arvioita on esitetty etenkin rakennuttajakonsulttien, palokonsulttien, kuntotutkijoiden ja kuntoarvioijien osalta.

4 Rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat – erityiskysymykset (Kysely 1)

Kohderyhmille räätälöitiin kyselyssä teemakysymyksiä. Avoimia kysymyksiä käytettiin harkitusti ja näiden vastausten tulkinassa oltiin erityisen harkitsevia. Kyselylomakkeen lopussa rakentamisen suunnittelijat ja työnjohtajat saivat halutessaan vapaasti kommentoida kyselyä (kysymys 30). Erityiskysymykset (kysymykset 11–29), joiden tulokset ja tulkinta esitetään tässä luvussa, jakautuivat seuraavasti eri kysymysteemakokonaisuuksiin:

Erityiskysymykset

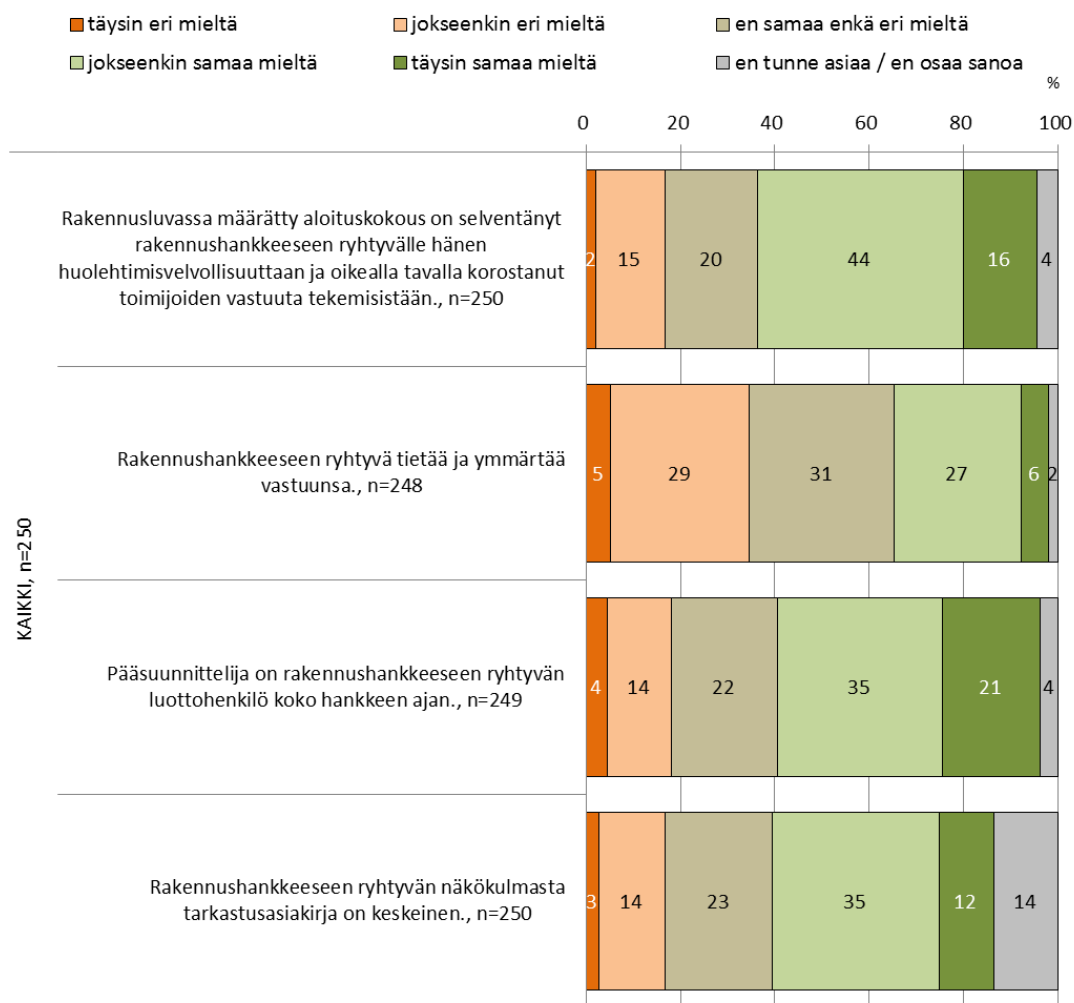
- *Rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvollisuus (kysymys 11)*
- *Suunnittelijoiden pätevyys ja tehtävät (kysymykset 12A ja 12B)*
- *Rakennustyönjohto: pätevyys ja rooli (kysymys 13)*
- *Maankäyttö- ja rakennuslain lupajärjestelmän toimivuus (kysymykset 14A ja 14B)*
- *Viranomaisvalvonnan sujuvuus ja resurssit (kysymykset 15A-15C sekä 16–18)*
- *Rakennusvalvontaviranomaisen toiminta ja resurssit (kysymys 19)*
- *Rakentamisen laatu (kysymykset 20A ja 20B sekä 21–24)*
- *Rakentamismääräyskokoelman toimivuus ja selkeys (kysymykset 25–29)*

4.1 Rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvollisuus

Täyttääkseen huolehtimisvelvollisuutensa rakennushankkeeseen ryhtyvällä on oltava pätevä pääsuunnittelija ja vastaava työnjohtaja. Maankäyttö- ja rakennuslaissa luotiin joukko apuvälineitä rakennushankkeeseen ryhtyvän tueksi. Tällaisia olivat muun muassa aloituskokous ja tarkastusasiakirja. Vastaajilta kysyttiin väittämien kautta (kysymys 11), mitä mieltä he ovat aloituskokouksesta, rakennushankkeeseen ryhtyvän vastuista, pääsuunnittelijan roolista rakennushankkeessa sekä tarkastusasiakirjasta.

Kyselyn perusteella voidaan todeta, että aloituskokous ja pääsuunnittelijajärjestelmä on vakiintunut käytäntö.

Kaavio 6. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Yleisesti koetaan, että rakennusluvassa määrätty aloituskokous on selventänyt rakennushankkeeseen ryhtyvälle hänen huolehtimisvelvollisuuttaan ja oikealla tavalla korostanut toimijoiden vastuuta tekemisistään. Yhteensä lähes kaksi kolmesta (44 prosenttia ja 16 prosenttia) oli väitteen kanssa samaa mieltä.

Vastaajien mielipiteet jakoutuivat lähes tasan, kun kysyttiin tietääkö ja ymmärtääkö rakennushankkeeseen ryhtyvä vastuunsa. Vastaukset mukailevat kohdan *Rakennushankkeeseen ryhtyvän tehtävät ja vastuut* (kaavio 4) vastauksia. Väitteen kanssa 29 prosenttia oli jokseenkin eri mieltä ja 27 prosenttia taas jokseenkin samaa mieltä. 31 prosenttia vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä. "Täysin samaa mieltä" tai "täysin eri mieltä" vastanneiden osuus jäi noin viiteen prosenttiin molempien osalta.

Yli puolet vastaajista (21 prosenttia ja 35 prosenttia) näki, että pääsuunnittelija on rakennushankkeeseen ryhtyvän luottohenkilö koko hankkeen ajan. Hieman vähemmän vastaajista (12 prosenttia ja 35 prosenttia) näki, että rakennushankkeeseen ryhtyvän näkökulmasta tarkastusasiakirja on keskeinen. Vastakkaista näkemystä edusti hieman vajaa viidennes kummankin kysymyksen kohdalla.

VÄITTÄMÄ: Aloituskokouksella on ollut selventävä merkitys...

Aloituskokouksella nähtiin olevan selvästi positiivinen vaikutus kaikkien vastaajaryhmien osalta. Positiivisimmin väitteeseen suhtautuivat muut työnantajat, muun tutkinnon suorittaneet sekä rakennuttajat.

VÄITTÄMÄ: Rakennushankkeeseen ryhtyvä tietää ja ymmärtää vastuunsa

Taustaryhmien sisällä noin kolmasosa, lukuun ottamatta rakennuttajia ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita rakennusosalta, olivat jokseenkin eri mieltä siitä, että rakennushankkeeseen ryhtyvä tietäisi tai ymmärtäisi vastuunsa. Alle kymmenesosa oli lisäksi täysin eri mieltä väitteen kanssa. Rakennuttajat ja rakennusosalta ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet olivat selvästi enemmän samaa mieltä väitteen kanssa kuin eri mieltä. Kaiken kaikkiaan taustaryhmissä noin neljäsosa vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa ja alle kymmenesosa täysin samaa mieltä.

VÄITTÄMÄ: Pääsuunnittelija on rakennushankkeeseen ryhtyvän luottohenkilönä

Eri taustaryhmien edustajat olivat pääasiassa samaa mieltä siitä, että pääsuunnittelija on rakennushankkeeseen ryhtyvän luottohenkilö koko hankkeen ajan. Rakennusalan yrityksistä 44 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä väitteen osalta. Erityisen myönteisesti väitteeseen suhtauduttiin muun tutkinnon suorittaneiden osalta: 32 prosenttia vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä. Saman verran vastaajista tässä alaluokassa oli myös täysin samaa mieltä sekä ei samaa eikä eri mieltä. Arkkitehti- ja rakennesuunnittelijoiden osalta 28 prosenttia vastaajista oli täysin samaa mieltä ja 35 prosenttia jokseenkin samaa mieltä. Kun tarkastellaan yli 20 vuotta alalla toimineiden mielipiteitä, huomataan, että 26 prosenttia vastaajista oli täysin samaa mieltä ja 35 prosenttia jokseenkin samaa mieltä. Säädöksiä säännöllisesti käyttävistä vastaajista yli puolet on samaa mieltä väitteen kanssa.

VÄITTÄMÄ: Tarkastusasiakirja on rakennushankkeeseen ryhtyvän näkökulmasta keskeinen

Vastaajat olivat yleisesti sitä mieltä, että tarkastusasiakirja on keskeinen rakennushankkeeseen ryhtyvälle. Erityisesti rakennuttajat päätyönantajina, säännöllisesti säädöksiä käyttävät vastaajat, rakennusalan yritykset päätyönantajina sekä muut työnantajat olivat samaa mieltä väitteen osalta.

4.1.1 Yhteenvetoa rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvollisuudesta

- Kyselyn perusteella voidaan todeta, että aloituskokous ja pääsuunnittelijajärjestelmä on vakiintunut käytäntö.
- Yleisesti koetaan, että rakennusluvassa määrätty aloituskokous on selventänyt rakennushankkeeseen ryhtyvälle hänen huolehtimisvelvollisuuttaan ja oikealla tavalla korostanut toimijoiden vastuuta tekemisistään.
- Osa rakennushankkeeseen ryhtyvistä ei edelleenkään tiedosta ja ymmärrä vastuutaan. Siksi tulisi selvittää painottuuko vastaajissa erityisesti vain vähän rakentamisen kanssa kokemusta omaavien kuten pientalorakentajien osuus? Mikäli näin on, paras keino on lisätä ennakoivaa ohjausta.

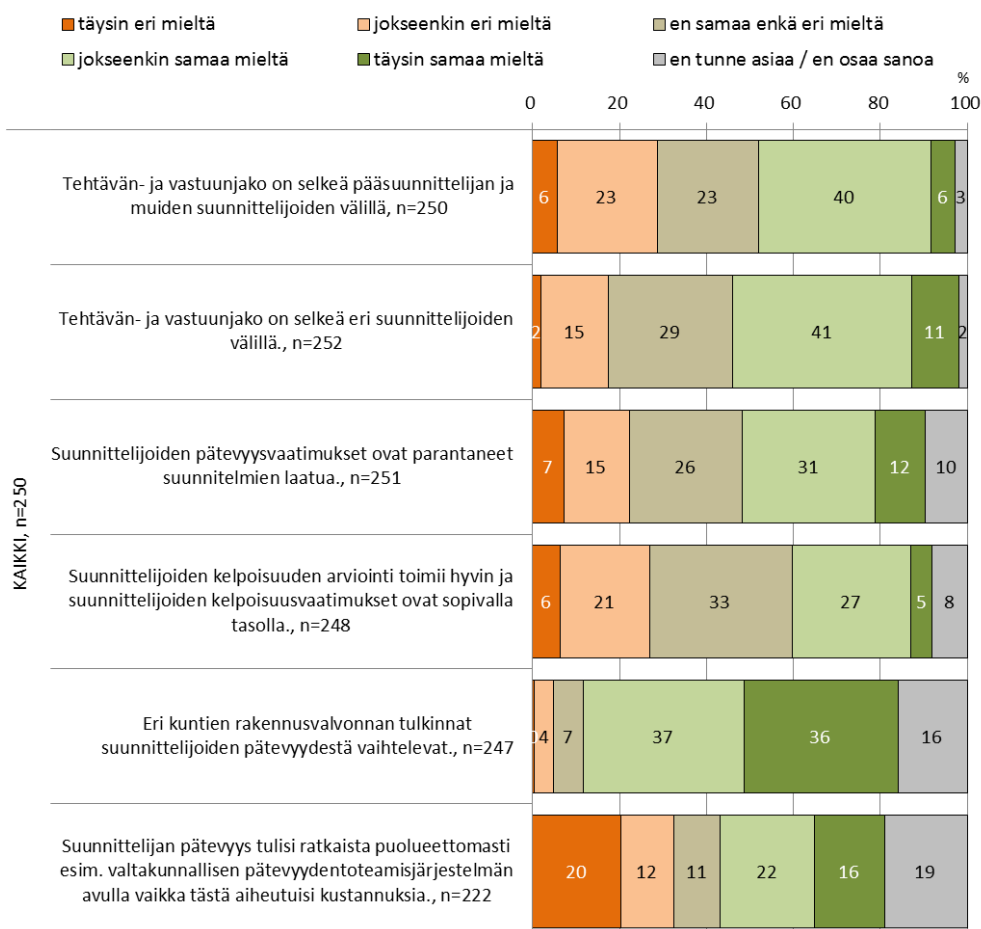
4.2 Suunnittelijoiden pätevyys ja roolit

Selvityshankkeessa on haluttu korostaa suunnittelijänäkökulman tärkeyttä, sillä suunnittelijoita voidaan hyvällä syyllä pitää rakennushankkeiden ns. "luottohenkilöinä", kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi *3.3-luvussa* (kaavio 6). Eri roolit on haluttu erityisesti huomioida, sillä ne menevät kuitenkin usein hyvin helposti sekaisin. Perusasioissa koskien eri rooleja on yleisesti todettu olevan vakavia väärinymmärryksiä, esimerkiksi epätietoisuutta liittyy jo siihen, onko vastaava työnjohtaja sama kuin vastaava pääsuunnittelija. Usein oletetaan, että arkkitehti toimii pääsuunnittelijana. Pientalopuolella ja pienillä paikkakunnilla suunnittelijoiden roolit muiden rakennushankkeeseen osallistuvien tahojen kanssa menevät vielä enemmän sekaisin verrattuna suuriin paikkakuntiin.

Kysymysteemaosion (*kysymykset 12A ja 12B*) tarkoituksena oli selvittää väittämien avulla suunnittelijoiden pätevyyttä ja tehtävä- ja vastuunjakoa. Tässä kysymysteemaosiossa kysyttiin väittämämuodossa lisäksi vastaajien näkemyksiä pääsuunnittelijajärjestelmän toimivuudesta.

4.2.1 Suunnittelijoiden tehtävät ja pätevyys

Kaavio 7. Väittämät 12A: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Noin 40 prosenttia vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä, että tehtävän- ja vastuunjako on selkeää pääsuunnittelijan ja muiden suunnittelijoiden välillä. Lähes yhtä suuri

osa vastaajista valitsi saman kannan myös toiseen väitteeseen, jonka mukaan tehtävän- ja vastuunjako on selkeää eri suunnittelijoiden välillä. Ensimmäisen väitteen osalta kuusi prosenttia vastaajista oli lisäksi täysin samaa mieltä, toisen väitteen kohdalla osuus oli 11 prosenttia. Näin ollen siis noin puolet suhtautui positiivisesti väitteisiin tehtävän- ja vastuunjaosta. Ensimmäisen väitteen osalta noin neljäsosa ja toisen väitteen osalta noin kolmannes ei ollut samaa eikä eri mieltä. Eri mieltä vastanneiden osuus jäi vähäisemmäksi molemmissa väittämissä (kaavio 7).

Kolmannen väittämän kohdalla noin kolmannes vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että suunnittelijoiden pätevyysvaatimukset ovat parantaneet suunnitelmien laatua. *Täysin samaa mieltä* -vastanneiden osuus jäi kymmenesosaan. Lähes sama osuus määrittyi myös *en tunne asiaa tai en osaa sanoa* -vaihtoehdon valinneiden kohdalla. Eri mieltä oli väitteen kanssa hieman alle neljäsosa vastaajista.

Vastaukset jakautuivat tasaisemmin suunnittelijoiden kelpoisuuden arvioinnin (neljäs väittämä) ja kelpoisuusvaatimusten sopivan tason sekä suunnitteluiden pätevyyden ratkaisemisen osalta (kuudes väittämä). Merkittävintä tämän väittämäosion osalta on ehkä se, että suuri enemmistö vastaajista allekirjoitti viidennen väittämän, jonka mukaan eri kuntien rakennusvalvonnan tulkinnat suunnittelijoiden pätevyydestä vaihtelevat (kaavio 7).

VÄITTÄMÄ: Tehtävän- ja vastuunjako on selkeää pääsuunnittelijan ja muiden suunnittelijoiden välillä

Taustaryhmäkohtaisessa vastauslogiikassa ei ole löydettävissä merkittäviä poikkeamia. Kuitenkin voidaan mainita, että rakennusalan yritysten, suunnittelualan yritysten, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä 16–20 vuotta alalla työskennelleiden joukossa suhtauduttiin hieman muita taustaryhmiä positiivisemmin väittämään.

VÄITTÄMÄ: Tehtävän- ja vastuunjaon on selkeää eri suunnittelijoiden välillä

Taustaryhmäkohtaisesta vastauslogiikasta ei ole löydettävissä merkittäviä poikkeamia. Rakennusalan yritysten, suunnittelualan yritysten, muun tutkinnon suorittaneiden joukossa sekä 11–15 vuotta alalla työskennelleiden joukossa suhtauduttiin kuitenkin hieman muita taustaryhmiä positiivisemmin väittämään.

VÄITTÄMÄ: Suunnittelijoiden pätevyysvaatimukset ovat parantaneet suunnitelmien laatua

Väittämän kohdalla korostuu toisaalta se, että *täysin eri mieltä* ja *täysin samaa mieltä* -vastanneiden osuudet nousevat esiin lähes kaikissa taustaryhmäluokissa, kuitenkin molempien kohdalla osuudet jäävät noin kymmenesosaan. Rakennusalan yritysten, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä 16–20-vuotta alalla työskennelleiden kohdalla *jokseenkin eri mieltä* ja *täysin eri mieltä* -vastaukset yhdistettyinä noin kolmasosa oli eri mieltä siitä, että suunnittelijoiden pätevyysvaatimukset olisivat parantaneet suunnitelmien laatua.

VÄITTÄMÄ: Suunnittelijoiden kelpoisuuden arviointi toimii sekä suunnittelijoiden kelpoisuusvaatimukset ovat sopivalla tasolla

Keskimäärin reilu kolmasosa vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä väitteen kanssa. Samaa mieltä ja eri mieltä vastanneiden osuudet nousevat molemmat myös noin kolmannekseen. Tulos on myös se, että taustaryhmäkohtaisen tarkastelun kautta ei voida nostaa esille minkään luokan kohdalla yleisestä poikkeavaa vastauslogiikkaa.

VÄITTÄMÄ: Rakennusvalvonnan tulkinnat suunnittelijoiden pätevyydestä vaihtelevat

Lähes kaikissa taustaryhmissä vahva enemmistö, reilusti yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että eri kuntien rakennusvalvonnan tulkinnat suunnittelijoiden pätevyystä vaihtelevat. Kuitenkin paikoin viidesosa ei osannut sanoa kantaansa tai ei tuntenut asiaa. Kuntasektorin, muun tutkimuksen suorittaneiden ja 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleiden kohdalla poikkeuksellisesti noin kolmasosa ei osannut sanoa tai ei tuntenut asiaa.

VÄITTÄMÄ: Suunnittelijoiden pätevyys tulisi ratkaista puolueettomasti valtakunnallisella pätevydentoteamisjärjestelmällä, vaikka tästä aiheutuisi kustannuksia

Mielipiteet jakoutuivat lähes tasan eri vastausvaihtoehtojen osalta eri taustaryhmissä, kuitenkin pienellä painotuksella kielteiseen suhtautumiseen. Keskimäärin noin viidesosa ja paikoin neljäsosa vastaajista oli täysin eri mieltä siitä, että suunnittelijan pätevyys tulisi ratkaista puolueettomasti esimerkiksi valtakunnallisen pätevydentoteamisjärjestelmän avulla, vaikka tästä aiheutuisi kustannuksia. Suunnittelualan yritysten ja pääsuunnittelijoiden mielipiteiden jakautuminen on syytä mainita, sillä näissä luokissa täysin eri mieltä ja jokseenkin eri mieltä -vastaukset yhdistettäessä noin kolmasosa oli eri mieltä väitteen kanssa. Saman verran vastaajista oli myös samaa mieltä.

Vastaajat saivat väittämän yhteydessä myös perustella kantansa. Avoimista vastauksista on valittu joitain esimerkkejä taulukkoon (taulukko 20).

Taulukko 20. Esimerkkejä vastaajien antamista perusteluista

<i>Ainakin tähän pitäisi saada joku yhteisymmärrys. Nyt kun pätevyyden toteaminen riippuu siitä, kuka pätevyyttä kysyy.</i>
<i>Arkkitehdin ammatti tulisi auktorisoida, koulutuksen tulee tuottaa pätevyys ilman erillisjärjestelmiä.</i>
<i>Auktorisointi selkeyttäisi tilannetta ja vähentäisi riskejä.</i>
<i>Ei tuo lisäarvoa</i>
<i>FISE on askel oikeaan suuntaan. Pätevydentoteaminen pitäisi saada kattavammaksi.</i>
<i>FISE Oy:n toiminta on osoittautunut tarpeelliseksi, ja rakennusvalvontojen tulkinnat vaihtelevat.</i>
<i>Fisen numeroakaan ei ole kukaan ikinä kysynyt. Turhaa byrokratiaa, taas.</i>
<i>Kelpoisuuden arvioinnissa merkitsee myös kokemus ko. suunnittelu tehtävistä. Fise-pätevyys ei vielä kerro mitään tästä. Valtakunnallinen pääsuunnittelijatentti on parempi.</i>
<i>Korkeakoulutodistus riittää</i>
<i>Kouluttamattomat sekalaiset suunnittelijat yms. pois markkinoilta!</i>
<i>Koulutuksen ja kokemuksen pitää riittää. Maksulliset pätevyysjärjestelmät ovat pelkkää rahastusta.</i>
<i>Lisäkustannuksia ei tule aiheuttaa, mutta selkeä valtakunnallinen käytäntö pitäisi olla.</i>
<i>MRL:ssä on jo olemassa selvä pätevyyden vaatimus ja toteaminen, se tulisi vain noteerata!</i>
<i>Muiden paitsi korkeakoulututkinnon suorittaneiden. Viranomaisille pakollinen työjakso yksityisellä sektorilla, ennen virkaa.</i>
<i>Rakennusvalvontaviranomaisten paikalliset käytännöt vaihtelevat luvattoman paljon ja myös suoranaisia säännöstenvastaisuuksia tapahtuu. Valittaminen näistä aiheuttaa ongelmia valittajalle, joten rakennusalaalla toimivat, jotka asioista tietävät, eivät valita. Valtakunnallinen pätevydentoteamisjärjestelmä on kannatettava, mutta sen pätevyyskriteerien tulisi olla vielä nykyistä FISE-järjestelmää tarkemmin säännelty. Kustannukset eivät näytä olevan ongelma FISEssä – hakijat suorittavat maksun todennäköisesti mukisematta silloin, kun järjestelmä koetaan "vaivan" arvoiseksi.</i>
<i>Suunnittelutehtäviä on monenlaisia ja erikokoisia. Valtakunnallinen järjestelmä voi lisätä tarpeetonta byrokratiaa.</i>
<i>Tämä voidaan pitää kuntien rakennusvalvonnan käsissä. On hyvä, jos kunnassa on asiantuntemusta kommentoida yksittäisten suunnitelmien tasoa, koska pelkkä pätevyys ei riitä takaamaan hyvää suunnittelun tasoa.</i>
<i>Vanha tutkintopohjainen järjestelmä oli riittävä. Suunnitelmien laadun valvontaan olisi panostettava.</i>
<i>Vapaaehtoinen yksityinen FISE on kummallisuus. Pitäisi olla pakollinen valtakunnallinen järjestelmä.</i>

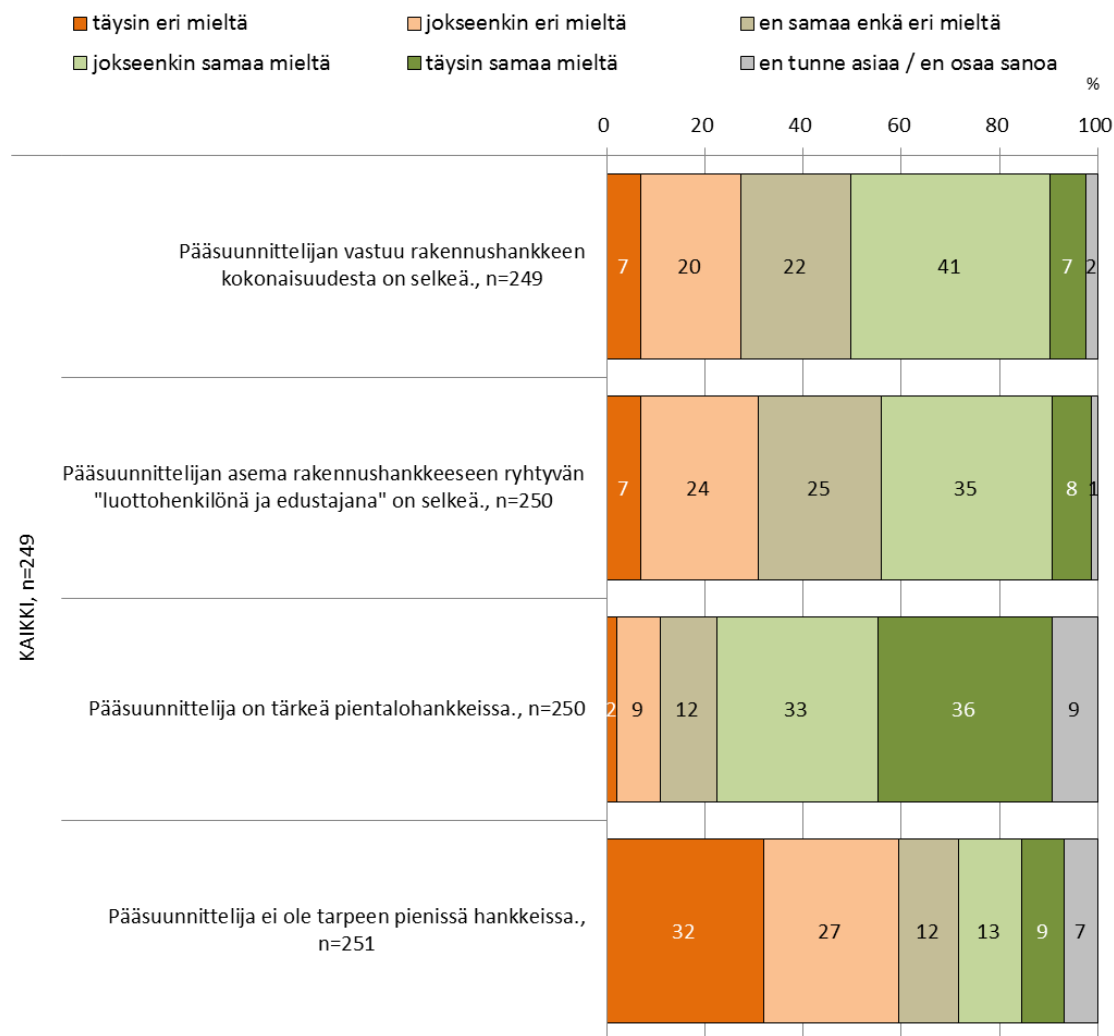
Yhteismitallisuus

4.2.2 Pääsuunnittelijajärjestelmän toimivuus

Vastaajista selvästi suurempi osa oli samaa mieltä siitä, että pääsuunnittelijan vastuu rakennushankkeen kokonaisuudesta on selkeä. Keskimäärin hieman suurempi osa oli samaa mieltä siitä, että pääsuunnittelijan asema rakennushankkeeseen ryhtyvän "luottohenkilönä ja edustajana" on selkeä. Selvästi merkittävämpi osa vastaajista allekirjoitti väitteen, jonka mukaan pääsuunnittelija on tärkeä pientalohankkeissa. Selvästi kielteisesti suhtauduttiin puolestaan väitteeseen, jonka mukaan pääsuunnittelija ei ole tarpeen pienissä hankkeissa (kaavio 8).

Kyselyn perusteella voitaneen todeta, että pääsuunnittelijajärjestelmä on vakiintunut käytäntönä ja tehtävänä, eikä sitä merkittävällä tavalla enää kyseenalaisteta.

Kaavio 8. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

VÄITTÄMÄ: Pääsuunnittelijan vastuu rakennushankkeen kokonaisuudesta on selkeä

Keskimäärin noin puolet vastaajista eri taustaryhmissä oli samaa mieltä väitteen osalta kun yhdistetään *täysin samaa mieltä* ja *jokseenkin samaa mieltä* -vastaukset. Pääasias-
sa reilu viidesosa vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä. Keskimäärin hieman alle
kolmasosa ei ollut samaa mieltä, kun yhdistetään *täysin eri mieltä* ja *jokseenkin eri
mieltä* -vastaukset. Pääsuunnittelijoiden, pääkaupunkiseudulla työskentelevien, raken-
nusalan ja suunnittelualan yritysten sekä 11–15 vuotta alalla työskennelleiden joukossa
oltiin muita ryhmiä kriittisempiä, vaikkakin näiden luokkien sisällä suurempi osa oli sa-
maa mieltä väitteen kanssa.

**VÄITTÄMÄ: Pääsuunnittelijan asema rakennushankkeeseen ryhtyvän ”luotto-
henkilönä ja edustajana” on selkeä**

Vaikka väite sai taakseen hienoisen enemmistön, joka oli siis samaa mieltä, yksittäisiä
poikkeuksiakin löytyi taustaryhmätarkastelusta. Näiden luokkien, kuten rakennusalan
yritysten, pääsuunnittelijoiden sekä niiden henkilöiden, joiden työssä painottuu valta-
kunnallinen taso, sisällä kielteinen kanta muodosti poikkeuksellisesti hienoisen enem-
mistön.

VÄITTÄMÄ: Pääsuunnittelija on tärkeä pientalohankkeissa

Yleisesti vahvan hyväksynnän saaneen väitteen puolesta samaa mieltä olivat eniten
muut työnantajat, kuntasektori, muun tutkimuksen suorittaneet, alle 6000 asukkaan kun-
taan töitä tekevät, muun näkökulman kyselyyn valinneet, yli 20 vuotta alalla työsken-
nelleet sekä säännöllisesti säädöksiä käyttävät henkilöt.

VÄITTÄMÄ: Pääsuunnittelija ei ole tarpeen pienissä hankkeissa

Suurin osa vastaajista oli eri mieltä väitteen osalta. Taustaryhmistä voimakkaimmin
väitteen tyrmäsivät muut työnantajat, kuntasektori, alle 6000 asukkaan kuntaan töitä
tekevät, 15 001–50 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevät, yli 100 000
asukkaan suureen kaupunkiin töitä tekevät, maakunnallisella tasolla työskentelevät,
arkkitehtuurin alalta korkeakoulututkimuksen suorittaneet, muun tutkimuksen suorittaneet,
rakennuttajat sekä yli 20 vuotta alalla työskennelleet.

4.2.3 Yhteenvetoa suunnittelijoiden pätevyydestä ja rooleista

- Kyselyn perusteella voitaneen selvästi todeta, että pääsuunnittelijajärjestelmä on vakiintunut käytäntönä ja tehtävänä, eikä sitä merkittävällä tavalla enää ky-
seenalaisteta.
- Pääsuunnittelijan vastuu rakennushankkeen kokonaisuudesta on selkeä.
- Pääsuunnittelijan asema rakennushankkeeseen ryhtyvän ”luottohenkilönä ja
edustajana” on selkeä.
- Pääsuunnittelija koetaan tärkeäksi pientalohankkeissa ja pienissä hankkeissa.
- Kyselyn perusteella pätevydentoteamisjärjestelmän kehittämistä tulisi jatkaa
eri suunnittelijoiden osalta. Kaupallisen järjestelmän kehittämiseen ei välttämät-
tä ole kiinnostusta, mutta selkeästi on kiinnostusta valtakunnallisen järjestelmän
tai rekisterin suuntaan. Erityisesti koetaan hyvin ongelmallisena se, että eri kun-
tien rakennusvalvonnan tulkinnat suunnittelijoiden pätevyydestä vaihtelevat.
- On mahdollista, että jyrkemmät kannat johtavat vähitellen eri ammattinimikkei-
den ja tehtävien osalta auktorisointeihin. Rakennusallalla ei ole käyty vielä julki-
suudessa samankaltaista ”valearkkitehtikeskustelua” kuin terveydenhuollon alal-
la.

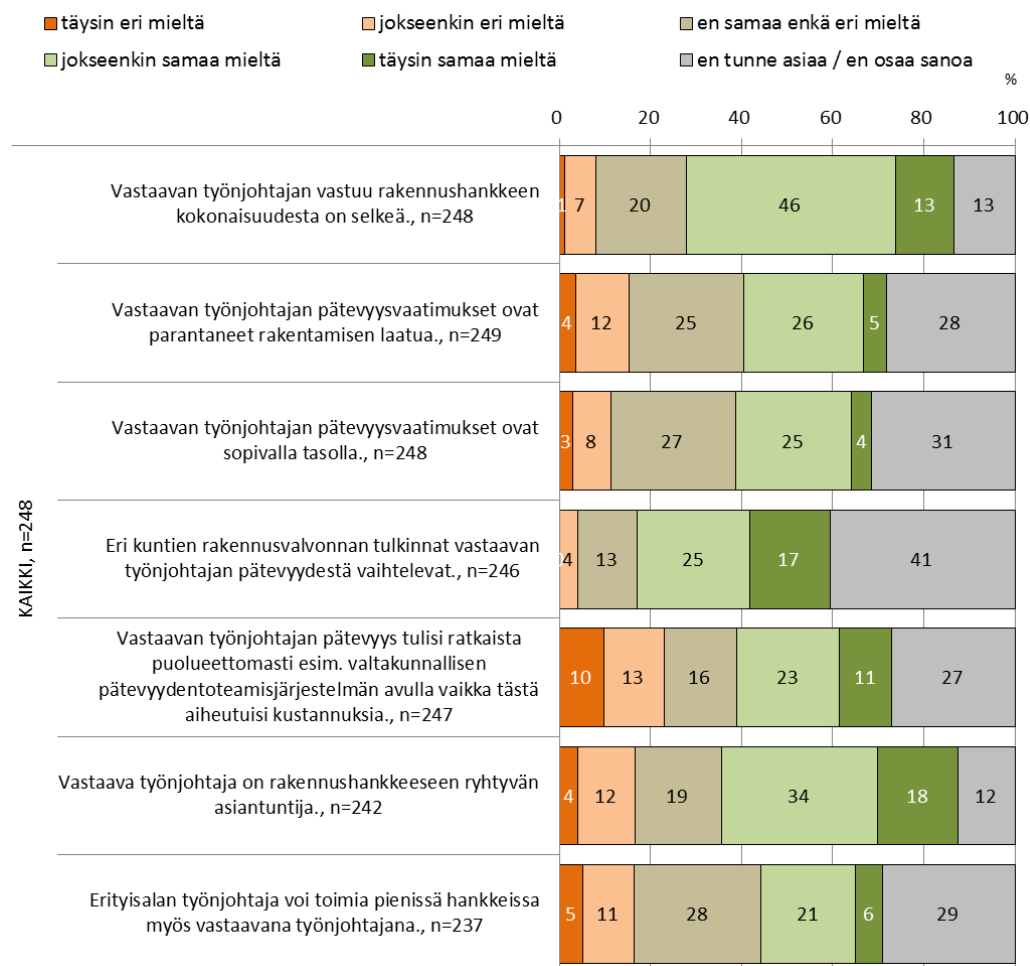
- Pääsuunnittelu on kyselyn perusteella selkeästi vakiintunut tehtävä rakennus-alalla. Ongelmallisena koetaan selkeästi auktorisoinnin puute. Pääsuunnittelun tarve on erityisen korostetun olennainen pientalohankkeissa ja pienissä hankkeissa. Suuremmissa hankkeissa prosessien monimutkaisuus ja laajuus takaavat kokeneet suunnittelijat ja asiantuntijat, mutta pienissä hankkeissa taso vaihtelee merkittävästi. Tämä tuo projektin hallinnan kannalta ongelmia, kun usein vielä rakennuttajalla ei ole kokemusta rakentamisesta.
 - Kunnissa työskentelevät ovat vastanneet kyselyyn yleisesti myönteisemmin kuin muut suunnittelutehtävissä toimivat.
-

4.3 Rakennustyönjohtajan pätevyys ja roolit

Tässä teemaosiossa tarkoituksena oli selvittää väittämien avulla vastaavan työnjohtajan tehtäväkenttää ja pätevyyttä (*kysymys 13*). Kaikkien väittämien kohdalla korostui enemmän vastaajien myönteinen kanta kuin kielteinen suhtautuminen asiaan.

Huomattavaa on myös se, että seitsemästä väittämästä viiden kohdalla vastaajista lähes kolmasosa ei osannut sanoa tai ei tuntenut asiaa (kaavio 9). Rakennustyönjohto on keskeinen toimija rakennushankkeessa. On huolestuttavaa, mikäli tätä toimintaa ei tunneta suunnittelijoiden keskuudessa. Heikko tuntemus viestii vähäisestä vuorovaikutuksesta suunnittelijoiden ja työnjohtajan välillä. Vuorovaikutuksen lisääminen ja roolien tuntemus on merkittävässä asemassa etenkin rakentamisen laadun parantamiseksi.

Kaavio 9. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

VÄITTÄMÄ: Vastaavan työnjohtajan vastuu rakennushankkeen kokonaisuudesta on selkeä

Yleisesti suurin osa vastaajista, reilusti yli puolet, piti vastaavan työnjohtajan vastuuta rakennushankkeen kokonaisuudesta selkeänä. Ne luokat, joiden sisällä muodostettiin muihin luokkiin verrattuna vielä suurempi enemmistö väitteen puolesta, olivat rakennusalan yritykset, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet ja rakennuttajat. 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleiden osalta nousi esiin tietämättömyys tai kantaa ottamisen vaikeus: 37 prosenttia näistä vastaajista ei osannut sanoa kantaansa tai ei tuntenut asiaa.

VÄITTÄMÄ: Vastaavan työnjohtajan pätevyysvaatimukset ovat parantaneet rakentamisen laatua

Tähän väittämään vastattiin hieman kielteisemmin kuin edelliseen väittämään, vaikkakin suurempi osa kantaa ottaneista oli samaa mieltä kaikissa luokissa. Keskimäärin noin neljäsosa (paikoin jopa kolmasosa) vastaajista taustaryhmiteltynä ei osannut sanoa kantaansa tai ei tuntenut asiaa. Kantaa ottamisen vaikeus korostui eniten suunnittelu-alan yrityksissä, pääkaupunkiseudulla työskentelevien ryhmässä, arkkitehti- ja rakennesuunnittelijoissa sekä 11–15 vuotta alalla työskennelleiden ryhmässä.

VÄITTÄMÄ: Vastaavan työnjohtajan pätevyysvaatimukset ovat sopivalla tasolla

Väittämän osalta ei korostunut vain kantaa ottamisen vaikeus tai tietämättömyys asiasta, vaan myös ei samaa eikä eri mieltä olevien vastaajien osuus on jokseenkin huomattava: eri taustaryhmissä keskimäärin noin kolmasosa valitsi nimittäin keskimmäisen vastausvaihtoehdon (*en samaa enkä eri mieltä*). Kantaa ottaneiden osuudet olivat taustaryhmissä vähäisemmät, mutta kuitenkin siten, että samaa mieltä olevien vastaajien suhteellinen osuus on suurempi verrattuna kielteisen kannan omanneisiin vastaajiin.

VÄITTÄMÄ: Eri kuntien rakennusvalvonnan tulkinnat vastaavan työnjohtajan pätevydestä vaihtelevat

Väittämän osalta oltiin eri taustaryhmissä selvästi jokseenkin samaa mieltä, täysin samaa mieltä tai sitten asiaa ei tunnettu tai mielipidettä ei osattu ilmaista. Yksikään vastaaja ei ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa ja jokseenkin eri mieltä olleiden henkilöiden näkemyksetkin jäivät selvästi vähemmistöön. Ehkä huomionarvoisinta oli se, että suunnittelualanyrityksissä 51 prosenttia, pääkaupunkiseudulla työskentelevissä 50 prosenttia sekä 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleiden ryhmässä 70 prosenttia ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa.

VÄITTÄMÄ: Vastaavan työnjohtajan pätevyys tulisi ratkaista puolueettomasti esimerkiksi valtakunnallisen pätevydentoteamisjärjestelmän avulla vaikka tästä aiheutuisi kustannuksia

Väittämä jakoi tasaisesti mielipiteet vastaajien keskuudessa kuitenkin lievällä painotuksella myönteiseen suhtautumiseen. Niiden vastaajien, jotka eivät osanneet sanoa tai eivät tunteneet asiaa, osuus oli keskimäärin noin kolmannes taustaryhmäkohtaisessa tarkastelussa. Poikkeuksina olivat luokat, joissa kantaa otettiin muita aktiivisimmin: rakennesuunnittelijoista, rakennuttajista, muun tutkinnon suorittaneista, rakennusalan yrityksistä sekä rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista noin kymmenesosa valitsi vaihtoehdon *en tunne asiaa tai en osaa sanoa*. Tämän kysymyksen suhteen ei ole merkittävää eroa verrattuna suunnittelijoiden vastauksiin.

VÄITTÄMÄ: Vastaava työnjohtaja on rakennushankkeeseen ryhtyvän asiantuntija

Selvä enemmistö vastaajista oli samaa mieltä väittämän osalta. Keskimäärin noin viidesosa vastaajista oli eri mieltä ja lähes yhtä suuri osuus ei ollut samaa eikä eri mieltä. Muun tutkinnon suorittaneiden sekä 11–15 vuotta alalla työskennelleiden joukossa suhtauduttiin positiivisimmin väittämään.

VÄITTÄMÄ: Erityisalan työnjohtaja voi toimia pienissä hankkeissa myös vastaavana työnjohtajana

Väittämän osalta ei vain korostunut kantaa ottamisen vaikeus tai tietämättömyys asiasta, myös ei samaa eikä eri mieltä olevien vastaajien osuus on jokseenkin huomattava. Mielipiteensä puolesta tai vastaan ilmaisseet jakautuivat siten, että hieman suurempi osa oli samaa mieltä väittämän kanssa. 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleistä 48 prosenttia sekä 11–15-vuotta alalla työskennelleistä 43 prosenttia ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa.

Vastaajat saivat väittämän yhteydessä myös perustella kantansa, mikäli olivat joksena-kin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Avoimista vastauksista on valittu esimerkkejä oheiseen taulukkoon (taulukko 21).

Taulukko 21. Esimerkkejä vastaajien antamista perusteluista

<i>Eivät ymmärrä kokonaisuuksia.</i>
<i>Esim. korjausrakentamisessa, joka painottuu johonkin erityisalaan.</i>
<i>Esim. pienissä asuntokunnostuskohteissa.</i>
<i>Jos erityisalan osuus reilusti yli puolet kustannuksista.</i>
<i>Jos hanke koskee pääasiassa erityisalaa.</i>
<i>Jos hanke on esim. putkiremontti.</i>
<i>Jos kyseessä esim. LVI-remontti, alan toimija on hyvä vastaava työnjohtaja.</i>
<i>Jos pieni hanke on esimerkiksi pääosin jonkun erityisalan hanke, esim. ulkopuoliset viemäri/vesityöt, tai rakenteellinen muutos tms.</i>
<i>Jos pääosa rakennustöistä on erityisalan töitä, esim. lvi-saneeraus.</i>
<i>Kun erityisalan merkitys suuri.</i>
<i>Kun hankkeen paino on erityisalalla, esim. iv-muutos.</i>
<i>Onko puhtaasti vain erityisalan toimia, yleensä ei!</i>
<i>Pienessä hankkeessa pieni tehokas osaava organisaatio riittää.</i>
<i>Pieni hanke koskee usein erityistyötä (LVIS)</i>
<i>Projektin painottuessa tietyille erityis sektorille, esim. rakenne, geo, putki ym. tulisi voida harkita pääsektorin asiantuntijan olevan vastaavana.</i>
<i>Pääurakan mukaan esim. putkiremontissa voi mielestäni LVI-työnjohtaja olla vastaavana työnjohtajana.</i>
<i>Työn painotuksen mukaan.</i>
<i>Usein käytännön osaaminen on omaa kapeaa erikoisosaamista laajempaa. Pilkottu järjestelmä on järjettömän raskas pienissä (korjaus) töissä.</i>
<i>Usein tällä olisi siihen riittävä pätevyys ja näin vältetään turhia "kumileimasin" työnjohtajia, joita liiankin usein näkee eri hankkeissa...</i>

4.3.1 Yhteenvetoa rakennustyönjohdon pätevydestä ja rooleista

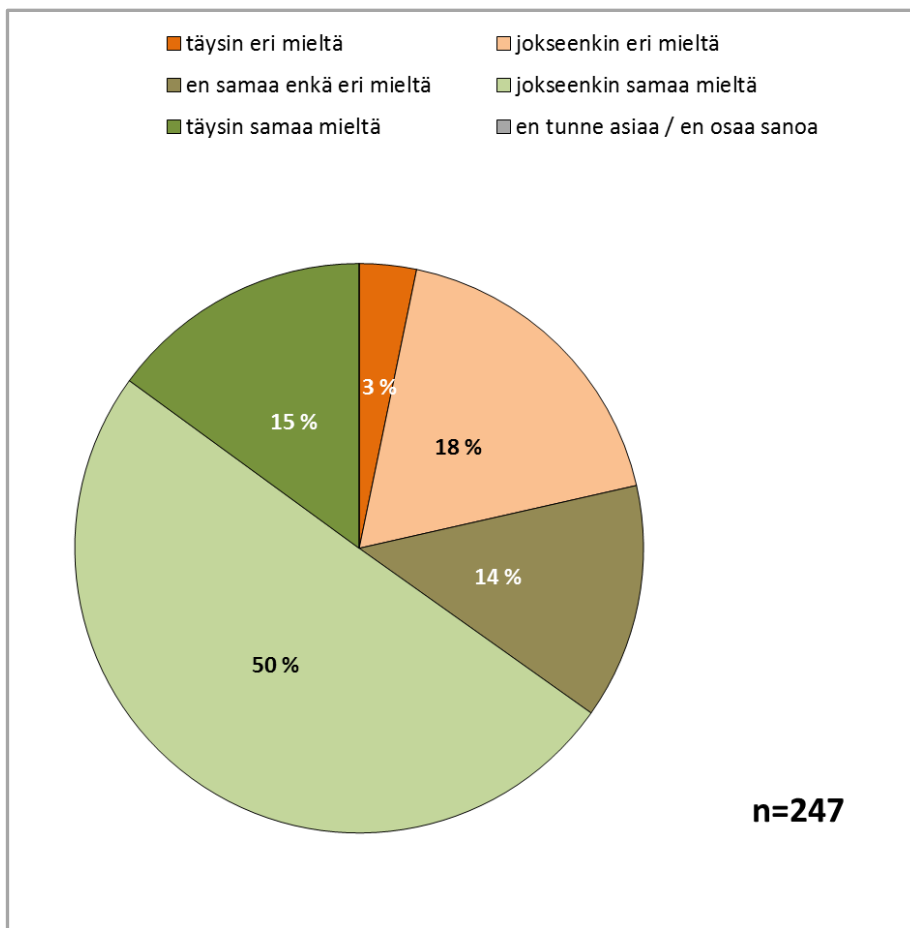
- Vastaajista lähes kolmasosa ei osannut sanoa tai ei tuntenut asiaa vastaavan työnjohtajan tehtävistä ja pätevyyksistä. Rakennustyönjohto on keskeinen toimija rakennushankkeessa. On huolestuttavaa, mikäli tätä toimintaa ei tunneta suunnittelijoiden keskuudessa. Heikko tuntemus viestii vähäisestä vuorovaikutuksesta suunnittelijoiden ja työnjohdon välillä. Vuorovaikutuksen lisääminen ja roolien tuntemus on merkittävässä asemassa etenkin rakentamisen laadun parantamiseksi. Etenkin rakennesuunnittelijoilla ja pääsuunnittelijoilla tämän pitäisi olla tiedossa.
- Väittämä Vastaavan työnjohtajan pätevyys tulisi ratkaista puolueettomasti esimerkiksi valtakunnallisen pätevydentoteamisjärjestelmän avulla vaikka tästä aiheutuisi kustannuksia jakoi tasaisesti mielipiteet vastaajien keskuudessa lieväällä painotuksella myönteiseen suhtautumiseen. Tämän kysymyksen suhteen ei ole merkittävää eroa verrattuna suunnittelijoiden vastauksiin.
- Vastaavaan työnjohtajan rooli rakennushankkeeseen ryhtyvän asiantuntijana tunnustetaan selkeänä.

4.4 Maankäyttö- ja rakennuslain lupajärjestelmän toimivuus

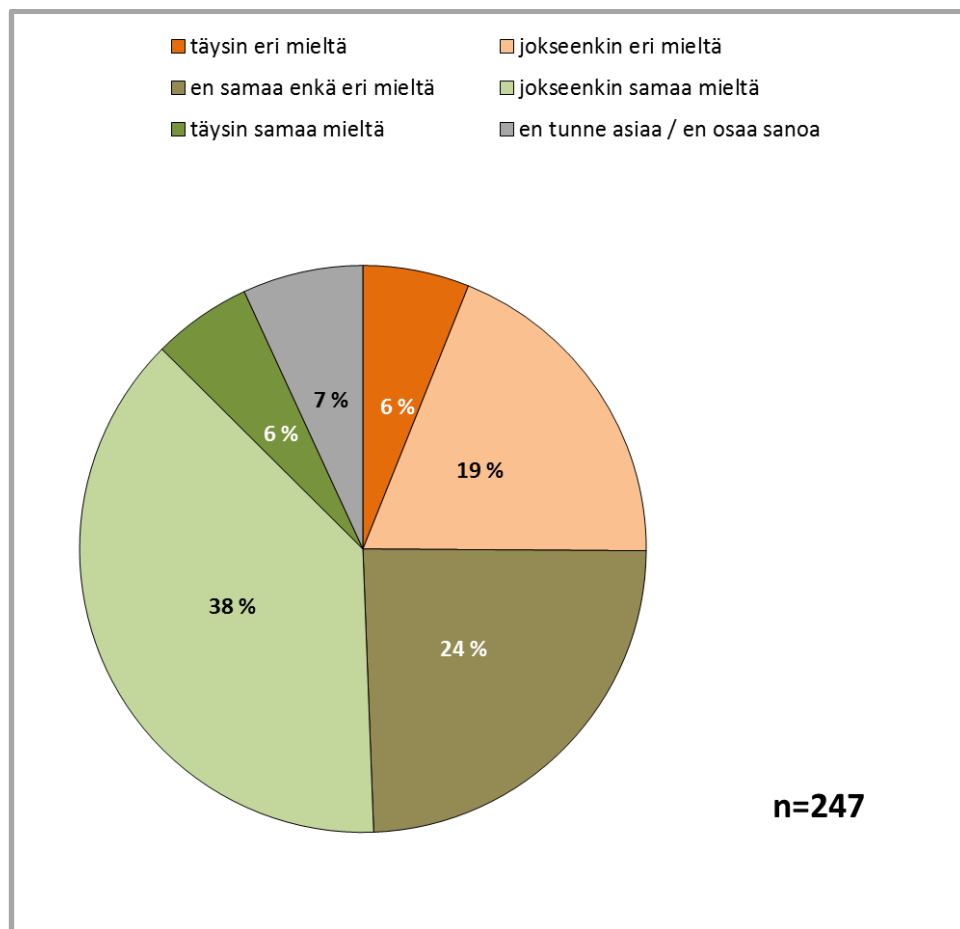
Tässä kohdassa kysyttiin väittämien avulla, onko MRL:n lupajärjestelmä selkeä ja onko MRL:n poikkeamista koskeva sääntely selkeää (*kysymykset 14A ja 14B*)

Vastaajista 65 prosenttia piti MRL:n lupajärjestelmää (rakennuslupaa, toimenpidelupaa, ilmoitusmenettelyä, purkamislupaa sekä maisematyönlupaa) selkeänä kun yhdistetään "täysin samaa mieltä" ja "jokseenkin samaa mieltä" -vastaukset. Eri mieltä olleiden vastaajien yhdistetty osuus nousi noin viidesosaan (kaavio 10). Lähes puolet vastaajista (45 prosenttia) oli sitä mieltä, että MRL:n poikkeamista koskeva sääntely (poikkeamispäätös ja vähäinen poikkeaminen rakennustyön aikana ja suunnittelutarveratkaisu) on selkeä. Neljäsosa vastaajista oli puolestaan sitä mieltä, että poikkeamista koskeva sääntely ei ole selkeää, kun yhdistetään *jokseenkin eri mieltä* ja *täysin eri mieltä* -vastaukset. Lähes neljäsosa vastaajista ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa (kaavio 11).

Kaavio 10. Väittämä 14A: MRL:n lupajärjestelmä (rakennuslupa, toimenpidelupa, ilmoitusmenettely ja purkamislupa sekä maisematyönlupa) on selkeä

Kaavio 11. Väittämä 14B: MRL:n poikkeamista koskeva sääntely (poikkeamispäätös ja vähäinen poikkeaminen rakennustyön aikana ja suunnittelutarveratkaisu) on selkeä

VÄITTÄMÄ: MRL:n poikkeamista koskeva sääntely (poikkeamispäätös ja vähäinen poikkeaminen rakennustyön aikana ja suunnittelutarveratkaisu) on selkeä

Taustaryhmätarkastelu osoittaa, että suunnittelualan yritykset, 15 001–50 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevät, maakunnallisella tasolla toimivat, pääkaupunkiseudulla toimivat, arkkitehtuurin alalta ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet, muun tutkinnon suorittaneet, muut suunnittelijat, 16–20 vuotta työkokemusta omaavat henkilöt sekä säädöksiä satunnaisesti käyttävät vastaajat suhtautuivat myönteisimmin väittämään. Ne vastaajat, jotka muodostivat kielteisen kannan, saivat perustella kantansa. Taulukkoon on valittu eri mieltä olleiden vastaajien näkemyksiä (taulukko 22).

MRL:n poikkeamisen sääntelyä koskevassa vastauksissa näkyi erityisesti pääkaupunkiseudulla toimivien vastaajien suuri osuus. Etenkin poikkeamispäätöksiä ja suunnittelutarveratkaisuja ei käytetä taajaan asutuilla alueilla, eikä siksi niitä tunneta.

Taulukko 22. Esimerkkejä vastaajien antamista perusteluista

Kyllä se arkkitehdille on melko selkeä, mutta hankkeeseen ryhtyvälle se on mörkö.
Lupakynnys on puutteellisesti määritelty, erityisesti suojelukohteissa paljon tarkennettavaa.
Maisematyönlupien osalta vaatii tarkennusta.
Soveltaminen kunnissa vaihtelee erit. rakennusperintöön kohdistuvissa toimenpiteissä.

Varsinkin remonttikohteissa luvanvaraisuus tuntuu olevan vielä melko selkiintymätön.

VÄITTÄMÄ: MRL:n poikkeamista koskeva sääntely (poikkeamispäätös ja vähäinen poikkeaminen rakennustyön aikana ja suunnittelutarveratkaisu) on selkeä

Taustaryhmätarkastelu osoittaa, että kuntasektori, maakunnallisella tasolla toimivat, muun tutkinnon suorittaneet, muut suunnittelijat, yli 20 vuotta alalla työskennelleet sekä säädöksiä säännöllisesti käyttävät vastaajat suhtautuivat myönteisimmin väittämään. Ne vastaajat, jotka muodostivat kielteisen kannan, saivat perustella kantansa. Taulukkoon on valittu eri mieltä olleiden vastaajien näkemyksiä (taulukko 23).

Taulukko 23. Esimerkkejä vastaajien antamista perusteluista

Suunnittelutarveratkaisu on kummallinen käsite, eikä muutkaan selkeitä ole.

Suunnittelutarveratkaisu sanana ja käsitteenä päähkähullu. Muuten selkeää.

4.4.1 Yhteenvetoa maankäyttö- ja rakennuslain lupajärjestelmän toimivuudesta

- MRL:n lupajärjestelmää pidetään toimivana
- MRL:n poikkeamisen sääntelyä koskevassa vastauksissa näkyi erityisesti pääkaupunkiseudulla toimivien vastaajien suuri osuus. Etenkin poikkeamispäätöksiä ja suunnittelutarveratkaisuja ei käytetä taajaan asutuilla alueilla, siksi niitä ei ehkä tunneta.
- Suunnittelutarveratkaisua pidetään käsitteenä outona. Käsitettä tulisi muuttaa selkokielisemmäksi.

4.5 Viranomaisvalvonnan sujuvuus ja resurssit

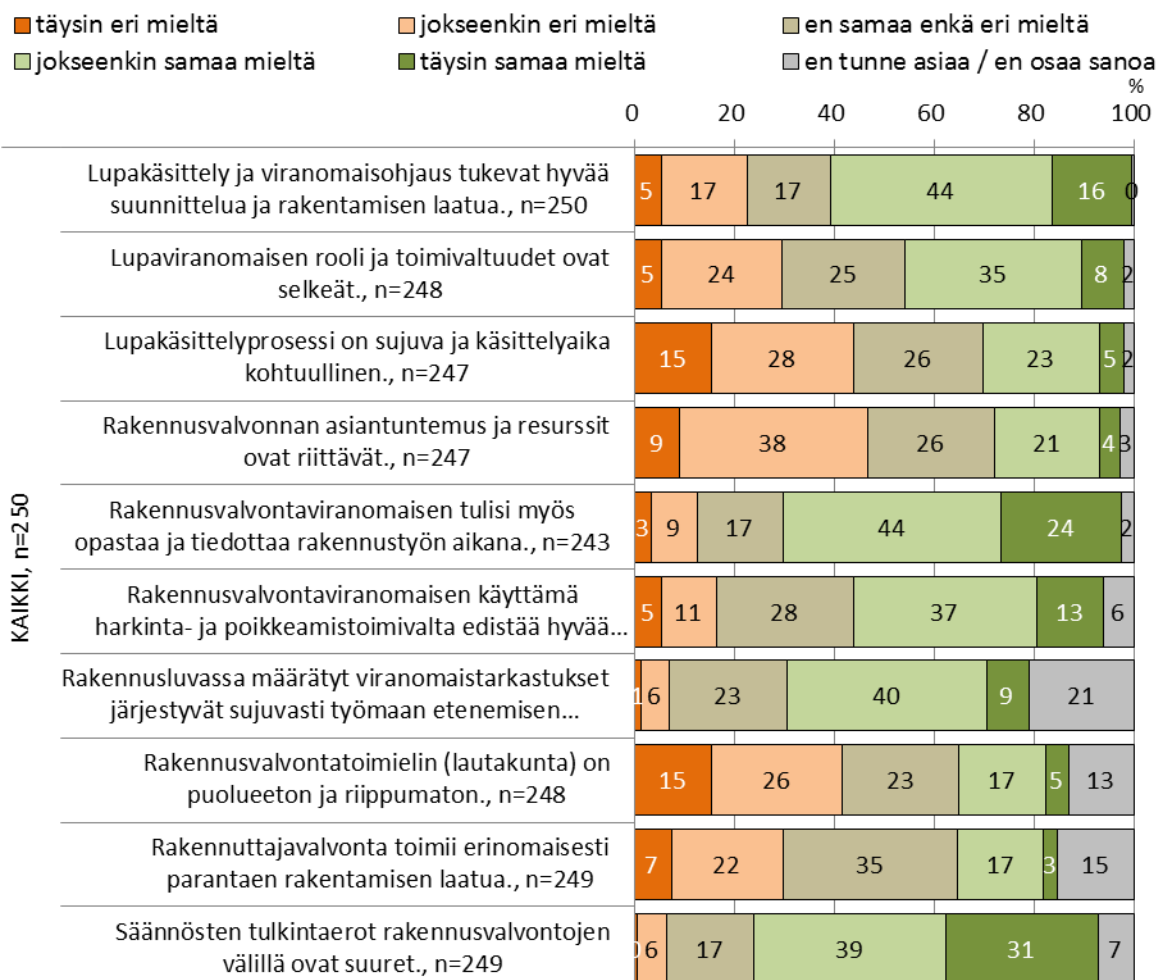
Laajassa kysymysteemaosiossa vastaajille asetettiin aluksi väittämiä lupakäsittelystä, viranomaisohjauksesta, lupaviranomaisen roolista ja toimivaltuuksista, lupakäsittelyprosessista, rakennusvalvonnan asiantuntemuksesta ja resursseista (*kysymys 15A*). Vastaajat saivat perustella, mikäli esitetyissä väittämissä on eroja pienten ja suurten kuntien välillä (*kysymys 15B*).

Tämän jälkeen kysyttiin väittämien kautta rakentamisen suunnittelijoiden ja työnjohtajien mielipidettä tulkintaeroista koskien rakennuksen kerrosalaa, rakennuksen pääkäyttötarkoitusta, itse rakennusta, tilapäistä rakennusta, kevyttä rakennelmaa, rakennuksen käyttötarkoituksen muutosta sekä rakentamismääräyskokoelman määräyksiä (*kysymys 15C*).

Seuraavat väittämät koskivat puolestaan kuntaliitosten heijastumista rakentamisen ohjaukseen (*kysymys 16*) sekä rakennustyön aikaista valvontaa (*kysymys 17*). Kysymysteemaosion viimeinen kysymys koski lomake.fi -palvelua (*kysymys 18*).

4.5.1 Lupakäsittely ja rakennusvalvonta sekä näiden erot kuntien välillä

Kaavio 12. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Ensimmäisen väittämän kohdalla, joka koski lupakäsittelyn ja viranomaisohjauksen suhdetta suunnitteluun ja rakentamisen laatuun, vastaajista yli puolet (60 prosenttia) oli samaa mieltä siitä, että lupakäsittely ja viranomaisohjaus tukevat hyvää suunnittelua ja rakentamisen laatua. Noin viidesosa puolestaan oli eri mieltä väitteen kanssa (kaavio 12).

Toisen väittämän kohdalla, joka koski lupaviranomaisen roolia ja toimintavaltuuksien selkeyttä, lähes puolet (43 prosenttia) oli samaa mieltä siitä, että lupaviranomaisen rooli ja toimivaltuudet ovat selkeät. Vajaa kolmannes (29 prosenttia) suhtautui kielteisesti väitteeseen.

Kolmas väittämä *"Lupakäsittelyprosessi on sujuva ja käsittelyaika kohtuullinen"* sekä neljäs väittämä *"Rakennusvalvonnan asiantuntemus ja resurssit ovat riittävät"* jakoivat mielipiteet siten, että molempien osalta vastaajista lähes puolet muodosti kielteisen kannan (43 prosenttia ja 47 prosenttia). Kolmannen väittämän osalta lähes kolmannes (28 prosenttia) ja neljännen väittämän osalta neljäsosa (25 prosenttia) olivat samaa mieltä, kun yhdistetään *"jokseenkin samaa mieltä"* ja *"täysin samaa mieltä"*-vastaukset.

Rakennusvalvontaviranomaista käsittelylevien väittämien (väittämät viisi ja kuusi) sekä väittämän *"rakennusluvassa määrätyt viranomaistarkastukset järjestäytyminen sujuvasti työmaan etenemisen mukaan"* (väittämä seitsemän) kohdalla enemmistö vastaajista valitsi myönteisen kannan.

Väittämät *"rakennusvalvontatoimielin (lautakunta) on puolueeton ja riippumaton"* (kahdeksas väittämä) sekä *"rakennuttajavalvonta toimii erinomaisesti parantaen rakentamisen laatua"* (yhdeksäs väittämä) jakoivat tasaisemmin vastaukset, mutta kuitenkin lievällä painotuksella kielteiseen suhtautumiseen. Kun yhdistetään *"jokseenkin samaa mieltä"* ja *"täysin samaa mieltä"* -vastaukset niin tällöin 70 prosenttia vastaajista allekirjoitti viimeisen väittämän (10. väittämä), jonka mukaan säännösten tulkintaerot rakennusvalvontojen välillä ovat suuret.

VÄITTÄMÄ (A): Lupakäsittely ja viranomaisohjaus tukevat hyvää suunnittelua ja rakentamisen laatua

Yleisesti selvästä myönteisestä suhtautumisesta huolimatta joitakin poikkeuksiakin löytyi taustaryhmätarkastelusta. Rakennusalan yritykset, 15 001–50 000 sekä 50 001–100 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevät, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet, rakennuttajat sekä 16–20 vuotta alalla työskennelleet omaksuivat muita luokkia kriittisemmän kannan, kuitenkin siten, että *jokseenkin eri mieltä* ja *täysin eri mieltä* -vastausten yhdistetty osuus jää kolmasosaan tai paikoin lähes puoleen.

VÄITTÄMÄ (B): Lupaviranomaisen rooli ja toimivaltuudet ovat selkeät

Vaikka myönteinen suhtautuminen olikin yleisesti astetta hallitsemisemmassa asemassa, joissakin taustaryhmissä näkemyserot kuitenkin jakoutuivat tasaisesti. Ne luokat, joiden sisällä mielipiteet jakautuvat lähes tasan, olivat rakennusalan yritykset, alle 6000 asukkaan, 15 001–50 000 asukkaan, 50 001–100 000 asukkaan ja yli 100 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevät, pääkaupunkiseudulla työskentelevät, rakennuslupa-alueen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet, rakennuttajat, työkokemusta alle 10 vuotta omaavat henkilöt sekä työkokemusta 16–20 vuotta omaavat henkilöt.

VÄITTÄMÄ (C): Lupakäsittelyprosessi on sujuva ja käsittelyaika kohtuullinen

Kielteinen suhtautuminen väitteeseen oli hallitsevassa asemassa lähes kaikkien taustaryhmäluokkien sisällä lukuun ottamatta kuntasektoria, joka kallistui selvästi myönte-

selle kannalle. Muiden suunnittelijoiden osalta näkemyserot jakautuivat lisäksi lähes tasan.

VÄITTÄMÄ (D): Rakennusvalvonnan asiantuntemus ja resurssit ovat riittävät
Kielteinen suhtautuminen oli dominoivassa asemassa lähes kaikkien taustaryhmäluokkien sisällä, ja erityisesti rakennusalan yrityksissä, joiden osalta kaksi kolmesta (64 prosenttia) vastaajista oli eri mieltä.

VÄITTÄMÄ (E): Rakennusvalvontaviranomaisen tulisi myös opastaa ja tiedottaa rakennustyön aikana

Vastaajien myönteinen suhtautuminen korostui kaikissa luokissa ja erityisesti muissa työnantajissa, kuntasektorilla, alle 6000 asukkaan kuntaan töitä tekevien ryhmässä, 6000–15 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevien ryhmässä, muiden suunnittelijoiden ryhmässä, 16–20 vuotta alalla työskennelleiden osalta sekä säädöksiä säännöllisesti käyttävien henkilöiden kohdalla.

Kuntakoko viittaa vastaajaryhmään, joka on paljon tekemisissä pientalorakentamisen kanssa. Edellä mainitun kokoluokan kunnissa erityisesti asuinrakentaminen on pientalorakentamista ja rakennushankkeeseen ryhtyvät ovat pitkälti usein ensirakentajia.

VÄITTÄMÄ (F): Rakennusvalvontaviranomaisen käyttämä harkinta- ja poikkeamistoimivalta edistää hyvää suunnittelua ja toteutusta

Yleinen myönteinen suhtautuminen korostui väittämän kohdalla. Eri mieltä olleiden osuus jäi pienimmäksi 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta omanneiden sekä 11–15 vuotta työkokemusta omanneiden osalta.

VÄITTÄMÄ (G): Rakennusluvassa määrätyt viranomaistarkastukset järjestyvät sujuvasti työmaan etenemisen mukaan

Yleinen myönteinen suhtautuminen korostui väittämän kohdalla. Kielteinen suhtautumisen osuus jäi varsin pieneksi, selvästi alle kymmenesosaan, rakennusalan yritysten, suunnittelualayritysten, yli 100 000 asukkaan kaupunkiin töitä tekevien ryhmässä, pääkaupunkiseudulla työskentelevien ryhmässä, arkkitehtuurin alalta ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta, pääsuunnittelijoiden ryhmässä, arkkitehti- ja rakennussuunnittelijoiden ryhmässä, rakennesuunnittelijoiden kohdalla, yli 20 vuotta työkokemusta omanneiden osalta sekä säädöksiä satunnaisesti käyttävien joukossa. Niiden vastaajien, jotka eivät osanneet sanoa tai jotka eivät tunteneet asiaa, osuus nousi muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta keskimäärin viidesosaan, paikoin myös neljäsosaan taustaryhmäluokissa.

VÄITTÄMÄ (H): Rakennusvalvontatoimielin (lautakunta) on puolueeton ja riippumaton

Kielteinen suhtautuminen nousi väittämän osalta hallitsevaan asemaan. Eri mieltä vastanneita oli eniten rakennusalan yritysten, alle 6000 asukkaan kuntaan töitä tekevien, 15 001–50 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevien, muun tutkinnon suorittaneiden, rakennesuunnittelijoiden, 16–20 vuotta alalla työskennelleiden sekä säädöksiä säännöllisesti käyttävien henkilöiden ryhmissä. Näissä luokissa noin puolet vastaajista oli eri mieltä väittämän kanssa, kun yhdistetään jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä -vastaukset.

VÄITTÄMÄ (I): Rakennusvalvonta toimii erinomaisesti parantaen rakentamisen laatua

Mielipiteiden jakautuminen väittämän osalta korostui, kuitenkin siten, että vastausvaihtoehto *en samaa enkä eri mieltä* valittiin eniten taustaryhmäkohtaisessa tarkastelussa. Osuus nousi paikoin lähes puoleen. Kielteisen suhtautuminen korostui selvästi enemmän verrattuna myönteiseen suhtautumiseen. Eri mieltä vastanneiden osuus nousi noin

kolmannekseen muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta kerryttäneistä vajaa kolmannes ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantansa.

VÄITTÄMÄ (J): Säännösten tulkintaerot rakennusvalvontojen välillä ovat suuret

Vahva enemmistö oli väitteen osalta samaa mieltä. Eri mieltä olleiden sekä "en samaa enkä eri mieltä"-vastanneiden osuudet jäivät hyvin vähäisiksi. "En tunne asiaa tai en osaa sanoa"-vastausvaihtoehdon valinneiden osuus jäi samaten vähäiseksi taustaryhmäluokissa lukuun ottamatta muita suunnittelijoita sekä kuntasektoria, jossa noin viidennes valitsi kyseenomaisen vaihtoehdon. Yksikään vastaajaa ei ollut täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väittämän osalta rakennusalan yrityksissä, rakennesuunnittelijoissa sekä 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleiden joukossa.

4.5.2 Lupakäsittelyn ja rakennusvalvonnan erot pienten ja suurten kuntien välillä

Vastaajat saivat perustella mikäli lupakäsittelyn ja rakennusvalvonnan kohdalla on eroja pienten ja suurten kuntien välillä. Vastaajilta kysyttiin, mistä (edellisen luvun 3.7.1) väittämistä (A-J) oli kyse. Seuraavaan taulukkoon on kerätty esimerkkejä vastauksista (taulukko 24).

Taulukko 24. Esimerkkejä avoimista vastauksista

<i>Osa viranomaisistakaan ei ymmärrä lupaharkinnan ja poikkeamisen eroa esim korjausrakentamisessa. Oikein käytettynä tämä on hyvä keino. (F)</i>
<i>Rakentaminen on kunnallispolitiikkaa, joka näkyy päätöksissä liikaa. (H)</i>
<i>Pienissä kunnissa ollaan joustavampia. (J)</i>
<i>Lupaviranomaiset pyytävät lausuntoja eri tahoilta, joilla ei kuitenkaan juridista asemaa (inva-, ja suojeleasiat esim.). Näitä tulkitaan sitten "lakina", vaikka lausuntoja antavat välillä ei alalle koulutetut henkilöt. (B)</i>
<i>Kestävän kehityksen periaatteet ja ekologisten ratkaisujen toimivuustietous tuntuvat pienissä kunnissa olevan aivan kadoksissa. (D, H ja I)</i>
<i>Asiantuntemus ei aina riitä pienillä paikkakunnilla erityishankkeissa. (D)</i>
<i>Ei tarvitse mennä pienien ja suurten kuntien eroihin - pk-seudun suuretkin voivat olla keskenään kuin eri planeetalta - varsinkin c-kohta. Myös henkilöiden välillä voi olla tarpeettoman suuria eroja. (B, C, G, I ja J)</i>
<i>Kohta C, yli 1,5 kuukauden rakennuslupakäsittelyaika on siedettävän rajoilla. Pientalohankkeissa 3 kuukautta on käsittämätön. Esim. Tampereella käsittelyaika on 3 kk. Kohdan D- resurssiasia liittyy kohtaan C. Asiantuntemus on kokemukseni mukaan rakennusvalvonnoissa yleisesti hyvä, mutta resurssit paikoin puutteelliset. Kohdan J eroja tulkinnoissa tulee jatkuvasti eteen palomääräyksistä ja kerrosalasta.</i>

4.5.3 Vastaajien tulkintaerot rakentamiseen liittyvistä käsitteistä

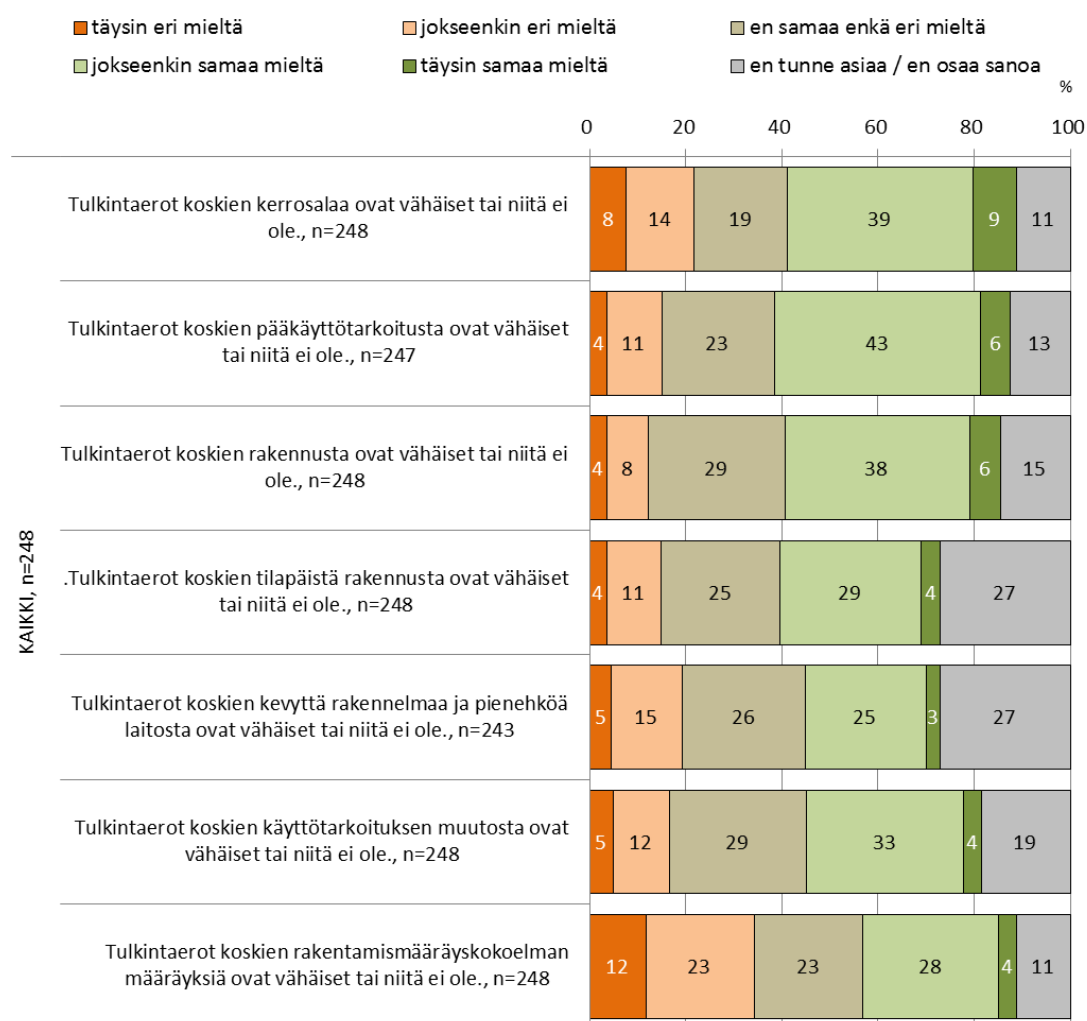
Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin mielipidettä rakentamiseen liittyvistä käsitteistä:

- kerrosala
- rakennuksen pääkäyttötarkoitus
- rakennus
- tilapäinen rakennus
- kevyt rakennelma tai pienehkö laitos
- rakennuksen käyttötarkoituksen muutos
- rakentamismääräyskokoelman määräykset

Vastaajille asetettiin kunkin käsitteen kohdalla väittämä "tulkintaerot koskien [X] käsitettä ovat vähäiset tai niitä ei ole". Tulos oli se, että vastaajista noin puolet oli samaa mieltä kerrosalaa, rakennuksen pääkäyttötarkoitusta ja rakennusta käsittelevien väit-

tämien kohdalla, kun yhdistetään "jokseenkin samaa mieltä" ja "täysin samaa mieltä"-vastaukset. Vastaavasti noin kolmasosa oli samaa mieltä tilapäistä rakennusta, kevyttä rakennelmaa tai pienehköä laitosta, käyttötarkoituksen muutosta sekä rakentamismääräyskokoelman määräyksiä koskevien väittämien kohdalla. Yhdistettyjen "eri mieltä"-vastausten osuus jäi väittämäkohtaisesti noin viidesosaan tai alle viidesosaan lukuun ottamatta viimeistä väittämää rakentamismääräyskokoelmasta. Tämän väittämän osalta eriävien ja myönteisten mielipiteiden osuudet nousivat molemmat noin kolmasosaan painotuksella kielteiseen suhtautumiseen "täysin eri mieltä"-vastausten määrästä johtuen (kaavio 13). Kaikkien väittämien kohdalla eri mieltä olleet vastaajat saivat myös perustella sekä eritellä tulkintaeroja. Avoimista vastauksista esimerkkejä on koottu pragmaattisesti eri väittämien alle.

Kaavio 13. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

VÄITTÄMÄ: Tulkintaerot koskien kerrosalaa ovat vähäiset tai niitä ei ole

Vastausjakaumat luokkakohdittain noudattivat yleistä kuvattua vastauslogiikkaa lukuun ottamatta 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleitä ja 11–15 vuotta työkokemusta kerryttäneitä, joiden kohdalla kaikki vastausvaihtoehdot jakautuivat tasaisemmin. Ne vähemmistöön jääneet, eri mieltä olleet vastaajat, jotka olivat havainneet työssään tulkintaeroja koskien kerrosalaa, saivat perustella näkemyksensä avoimen vastauksen muodossa. Oheiseen taulukkoon on valittu esimerkkejä (taulukko 25).

Taulukko 25. Esimerkkejä avoimista vastauksista

<i>Eroja mm. kylmien poistumisportaiden laskennassa.</i>
<i>Esim. kellaritilojen osalta suurta vaihtelua kunnittain.</i>
<i>Esim. vss:n laskentaperuste heittää kunnissa, mikä periaatteessa asettaa suomalaiset eriarvoiseen asemaan.</i>
<i>Jo käsitteet vaihtelevat, krm2...k-m2...km2.</i>
<i>Kellarikerroksen kerrosalan laskeminen menee yleensä tapauskohtaisesti.</i>
<i>Kerrosalan ylityksiä sallitaan joissakin jopa 20m2 toisilla ei yhtään.</i>
<i>Miten kaikki nk. lisäkerrosalat tulkitaan ja esitetään.</i>
<i>Pääkaupunkiseudun kunnillakin on omat tulkintansa kullakin. Vrt. autokatokset, varastot, terassit lasitukset.</i>
<i>Tulkintaeroja on missä tilanteissa kerrosala lasketaan rakennusoikeudellisen seinän paksuuden mukaan (250mm) ja missä ei. Joissain tapauksissa 250mm seinällä oikeuden saa laskea vain uudiskohteissa kun taas korjaus/laajennuskohteissa täytyy laskea koko seinän paksuuden mukaan... Joka on tietenkin epäedullinen rakentajan näkökulmasta.</i>

VÄITTÄMÄ: Tulkintaerot koskien pääkäyttötarkoitusta ovat vähäiset tai niitä ei ole

Vastaajista selvä enemmistö oli väitteen kanssa samaa mieltä. Kuvastavaa on esimerkiksi se, että kuntasektorilla, muun tutkimuksen suorittaneiden ryhmässä, muissa suunnittelijoissa sekä 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleiden joukossa yksikään vastaajaa ei valinnut vaihtoehtoa "täysin eri mieltä". Ne vähemmistöön jääneet, eri mieltä olleet vastaajat, jotka olivat havainneet työssään tulkintaeroja koskien rakennuksen pääkäyttötarkoitusta, saivat perustella näkemyksensä avoimen vastauksen muodossa. Oheiseen taulukkoon on poimittu esimerkkejä (taulukko 26).

Taulukko 26. Esimerkkejä avoimista vastauksista.

<i>Olen huomannut pääkäyttötarkoituksessakin tulkintaeroja, sellaisissa kohteissa missä tarkoituksia on monia, mikä tietenkin ajaa näkemyseroihin. Mutta myös esimerkiksi erilaisissa hoito- ja palvelurakennuksissa eroja on tulkitaanko rakennus asuinrakennukseksi vai hoitoalaan.</i>
<i>Tietoteollisuustyötä tehdään toimistoympäristössä, vaikeita tulkintoja.</i>

VÄITTÄMÄ: Tulkintaerot koskien rakennusta ovat vähäiset tai niitä ei ole

Vastaajista selvä enemmistö oli väitteen kanssa samaa mieltä. Kuvastavaa on esimerkiksi se, että rakennusalan yrityksissä, muun tutkimuksen suorittaneiden ryhmässä sekä 16–20 vuotta alalla työskennelleiden kohdalla yksikään vastaajista ei valinnut vaihtoehtoa "täysin eri mieltä".

VÄITTÄMÄ: Tulkintaerot koskien tilapäistä rakennusta ovat vähäiset tai niitä ei ole

Taustaryhmäkohtaisessa tarkastelussa erottui alle 10 vuotta alalla työskennelleiden luokka. Alle 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleistä 56 prosenttia ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa. Lisäksi 11–15 vuotta työkokemusta kerryttäneet, joista noin kolmannes oli eri mieltä väittämän kanssa kun yhdistetään "jokseenkin eri mieltä" ja "täysin eri mieltä"-vastaukset.

VÄITTÄMÄ: Tulkintaerot koskien kevyttä rakennelmaa ja pienehköä laitosta ovat vähäiset tai niitä ei ole

Yleisestä vastauslogiikasta poikkesivat hieman suunnittelualan yritykset sekä alalla 10 vuotta tai vähemmän työskennelleet. Näistä ensimmäisessä 35 prosenttia ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa. Toisen luokan osalta osuus nousi 54 prosenttiin.

Eri mieltä olleiden osuus oli jonkun verran suurempi verrattuna samaa mieltä olleiden osuuteen poikkeuksellisesti muissa työnantajissa, alle 6000 asukkaan kuntaan töitä tekevien ryhmässä, 6000–15000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevien kohdalla sekä 11–15 vuotta työkokemusta kerryttäneiden osalta.

VÄITTÄMÄ: Tulkintaerot koskien käyttötarkoituksen muutosta ovat vähäiset tai niitä ei ole

Taustaryhmätarkastelusta nousi esille 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleet, joista 40 prosenttia ei osannut sanoa tai ei tuntenut asiaa. Eri mieltä väitteen kanssa olivat eniten rakennuttajien ryhmä, jossa lähes kolmannes valitsi kielteisen kannan, kun yhdistetään "jokseenkin eri mieltä" ja "täysin eri mieltä"-vastaukset.

Ne eri mieltä olleet vastaajat, jotka olivat havainneet työssään tulkintaeroja koskien rakennuksen käyttötarkoituksen muutosta, saattoivat perustella näkemyksensä avoimen vastauksen muodossa. Oheiseen taulukkoon on valittu esimerkkejä (taulukko 27).

Taulukko 27. Esimerkkejä avoimista vastauksista

Uudet liiketoimintamallit ovat tuoneet kirjavuutta, esim. erilaiset uudet hoivapalvelulaitokset >< sairaalatonntti?
Yhä useammin syntyy (yhteiskunnan ja elämäntapojen muutoksista johtuvia) käyttötarkoituksia ja mahdollisuuksia, joita olemassa olevat määräykset eivät kerta kaikkiaan tunne. Esim: "loft".)

VÄITTÄMÄ: Tulkintaerot koskien rakentamismääräyskokoelman määräyksiä ovat vähäiset tai niitä ei ole

Väittämän osalta eniten eri mieltä oltiin rakennusalan yrityksissä, pääkaupunkiseudulla, rakennesuunnittelijoiden ryhmässä, muissa suunnittelijoissa, rakennuttajissa, 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleissä, 16–20 vuotta työkokemusta kerryttäneiden ryhmässä sekä säädöksiä säännöllisesti käyttävien henkilöiden ryhmässä.

Eri mieltä olleet vastaajat, jotka olivat havainneet työssään tulkintaeroja koskien rakentamismääräyskokoelman määräyksiä, saattoivat perustella näkemyksensä avoimen vastauksen muodossa. Oheiseen taulukkoon on valittu esimerkkejä (taulukko 28).

Taulukko 28. Esimerkkejä avoimista vastauksista

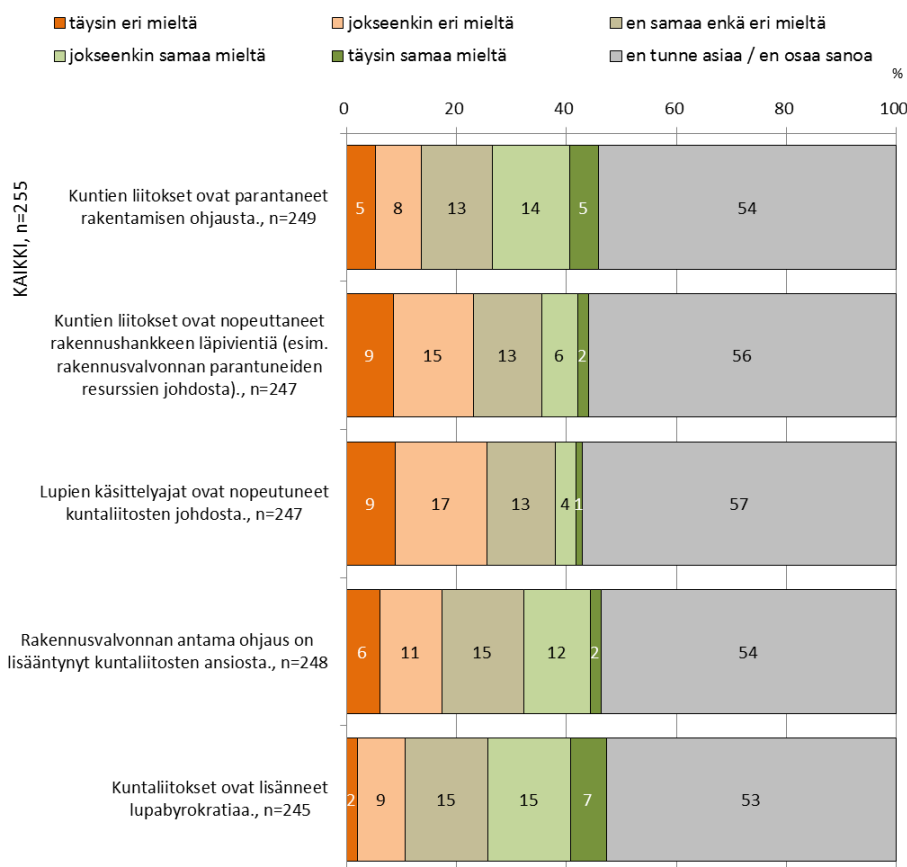
Eroja on kyllä. Yksi selkeä tulkintaeroja aiheuttava alue on palomääräykset ja pelastusvaatimukset. Poistumisissa ja väestönsuojissa on tulkintaeroja. Tosin osassa tapauksia on mielestäni käytetty hyvää harkintaa eikä ole aina tehty niin kuin on määrätty vaan niin kuin on järkevää (mikä on oikein - ei tartuta epäolennaisuuksiin).
Paloasioiden loputtomat ja muuttuvat tulkinnat. Miten saada luotettavasti tietoa rakennusvalvonnan muuttuvista tulkinnoista? Yleensä tämä tapahtuu "oletko kuullut tätä viimeistä tulkintaa"-menetelmällä.
Paloasioiden tulkinnassa paljon eroja, paloviranomaiset vaativat usein ratkaisuja, jotka mahdoton toteuttaa Rakennusvalvontavirasto, esim. Helsingissä ja Espoossa, tulkitsee usein OHJEELLISIA rakentamiskokoelman säädöksiä määräyksinä. Esim. väljempi autopaikoituksen mitoitus, kaidekorkeuksia. Espoon kaupungilla on jopa omat tulkinnat pihakaidekorkeuksille, 1500mm! Rakentamismääräyksiä asetetun vähimmäistason yliampuminen on mielestäni usein täysin turha. Tulkinnat vaikuttavat usein mielivaltaiselta ja rakennuttajien ja suunnittelijoiden on hyvin vaikea ennakoida hyvissä ajoin siihen liittyvät lisäkustannukset.

4.5.4 Kuntaliitosten vaikutukset rakentamisen ohjaukseen

Kuntarakenneuudistuksen eteneminen vaikuttaa rakentamisen ohjaukseen. Kuntarakenneuudistus vaikuttaa etenkin rakennusvalvonnan toimintaan ja käytäntöihin. Erityisen huomionarvoista on se, että kaikkien esitettyjen väittämien kohdalla hieman yli 50 prosenttia ei osannut sanoa tai esittää kantaansa (kaavio 14). Tämä kertonee siitä, että ammattikunta on hyvin eriytynyttä suunnittelukohteen laadun ja koon sekä alueellisuuden perusteella. Vastaajien joukossa, jotka eivät tunteneet asiaa tai eivät osanneet sanoa mielipidettään, näkyy pääkaupunkilaisten suuri osuus. Vastaajista merkittävä osa ei ole oletettavasti ollut tekemisissä pienten ja etenkin kuntaliitosten kohteena olleiden kuntien kanssa. Heillä ei siten ole yksinkertaisesti kokemuksia.

Poistamalla vastauksista asiaan perehtymättömien joukko saa vastauksista hyvin selkeän näkemyksen kuntaliitosten vaikutuksista. Kuntien liitoksien vaikutusta rakennuslupaprosessiin sujuvuuteen voidaan pitää hyvin kriittisenä! Vaikka rakennusvalvontaorganisaation koon kasvun voisi olettaa parantavan rakennusvalvonnan edellytyksiä selviytyä haastavista rakennushankkeista, vaikutus näyttää olleen päinvastainen. Rakennusvalvonnan palvelutoiminnan kannalta rakentamisen ohjaus, läpivienti ja lupien käsittelyaika on hidastunut, heikentynyt ja huonontunut vastaajien mielestä. Sinällään vastauksista siitä, että lupabyrokratia ei ole olennaisesti lisääntynyt kertoo, että jo aikaisemmin kuntaliitoksia rakennuslupaprosessi ja toimintatavat ovat olleet yhteismitalliset liitoskuntien kanssa.

Kaavio 14. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

VÄITTÄMÄ: Kuntien liitokset ovat parantaneet rakentamisen ohjausta

Taustaryhmätarkastelussa keskimäärin noin puolet vastaajista ei osannut sanoa kantansa tai ei tuntenut asiaa. Muiden vastausvaihtoehtojen osalta näkemykset jakautuivat lähes tasan. Eniten kantaa otettiin muissa työnantajissa, jossa "en tunne asiaa tai en osaa sanoa"-vastausten osuus jäi vertailussa muihin luokkiin pienimmäksi, noin kolmasosaan.

VÄITTÄMÄ: Kuntien liitokset ovat nopeuttaneet rakennushankkeen läpivientä (esim. rakennusvalvonnan parantuneiden resurssien johdosta)

Taustaryhmätarkastelussa keskimäärin noin puolet vastaajista ei osannut sanoa kantaansa tai ei tuntenut asiaa. Muiden vastausvaihtoehtojen osalta näkemykset jakautuivat siten, että painotus oli selvästi kielteisessä suhtautumisessa.

Eniten kantaa otettiin muissa työnantajissa, jossa *"en tunne asiaa tai en osaa sanoa"* -vastausten osuus jäi vertailussa muihin luokkiin nähden pienimmäksi, 38 prosenttiin. Heistä kolmannes (32 prosenttia) suhtautui väitteeseen kielteisesti ja vain kymmenes (11 prosenttia) suhtautui väitteeseen joksikin myönteisesti.

VÄITTÄMÄ: Lupien käsittelyajat ovat nopeutuneet kuntaliitosten johdosta

Taustaryhmätarkastelussa keskimäärin noin puolet vastaajista ei osannut sanoa kantaansa tai ei tuntenut asiaa. Muiden vastausvaihtoehtojen osalta näkemykset jakautuivat siten, että painotus oli selvästi kielteisessä suhtautumisessa.

Eniten kantaa otettiin jälleen muissa työnantajissa, jossa *"en tunne asiaa tai en osaa sanoa"*-vastausten osuus jäi vertailussa muihin luokkiin nähden pienimmäksi, 40 prosenttiin. Heistä neljä prosenttia oli väitteen kanssa samaa mieltä, kun puolestaan kolmannes (34 prosenttia) oli väitteen kanssa eri mieltä.

VÄITTÄMÄ: Rakennusvalvonnan antama ohjaus on lisääntynyt kuntaliitosten ansiosta

Kuten edellisten väittämien kohdalla, taustaryhmätarkastelussa keskimäärin noin puolet vastaajista ei osannut sanoa kantaansa tai ei tuntenut asiaa. Muiden vastausvaihtoehtojen osalta näkemykset jakautuivat lähes tasan lievällä painotuksella kielteiseen suhtautumiseen.

Eniten kantaa otettiin jälleen muissa työnantajissa (N=53), jossa *"en tunne asiaa tai en osaa sanoa"*-vastausten osuus jäi vertailussa muihin luokkiin nähden pienimmäksi, 36 prosenttiin. Vastanneista viidennes (19 prosenttia) oli samaa mieltä ja runsas viidennes (23 prosenttia) eri mieltä.

VÄITTÄMÄ: Kuntaliitokset ovat lisänneet lupabyrokratiaa

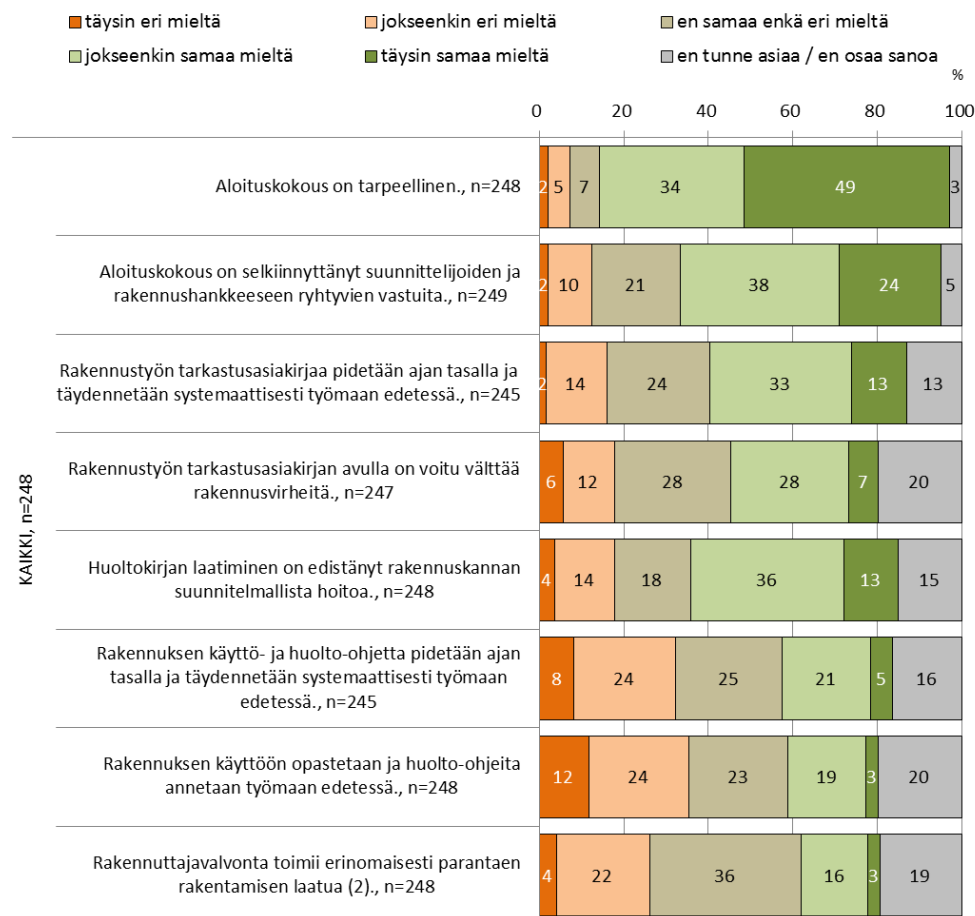
Kuten edellisten väittämien kohdalla, taustaryhmätarkastelussa keskimäärin noin puolet vastaajista ei osannut sanoa kantaansa tai ei tuntenut asiaa. Muiden vastausvaihtoehtojen osalta näkemykset jakautuivat siten, että myönteinen suhtautuminen korostui selvästi muutamia poikkeusluokkia lukuun ottamatta, missä jäljelle jääneet vastausvaihtoehdot jakautuivat lähes tasan.

Eniten kantaa otettiin 6000–15000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevien ryhmässä, jossa 35 prosenttia ei osannut sanoa tai ei tuntenut asiaa. Yli kolmannes (37 prosenttia) oli samaa mieltä väitteen kanssa, kun ei mieltä oli kymmenesosa (11 prosenttia).

4.5.5 Rakennustyön aikainen valvonta

Seuraavaksi vastaajille asetettiin kahdeksan väittämää rakennustyön aikaisesta valvonnasta (kaavio 15).

Kaavio 15. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Rakennusluvassa määrättävä aloituskokous on vakiintunut käytännöksi. Vastaajista neljä viidestä (83 prosenttia) oli samaa mieltä siitä, että aloituskokous on tarpeellinen, kun yhdistetään ”jokseenkin samaa mieltä” ja ”täysin samaa mieltä”-vastaukset. Vastaavasti lähes kaksi kolmesta (62 prosenttia) katsoi, että aloituskokous on selkiinnyttänyt suunnittelijoiden ja rakennushankkeeseen ryhtyvien vastuita.

Edellisessä vastaavantyyppisessä selvityksessä vuonna 2005 todettiin, että aloituskokous oli osoittautunut hyväksi ja toimivaksi menettelyksi. Rakennuttajien, rakennusurakoitsijoiden ja rakennusvalvonnassa toimivien näkemyksen mukaan se oli edesauttanut selventämään rakennushankkeeseen ryhtyvän roolia ja muiden toimijoiden vastuita hankkeessa. Aloituskokouksen aiheuttama lisätyö koettiin yleisesti saatavan takaisin hankkeen ryhdikkäämpänä läpivientinä.

Voidaan yleisesti todeta, että myös rakennustyön tarkastusasiakirja on vakiintunut käytäntönä. Lähes puolet (45 prosenttia) oli kokenut, että rakennustyön tarkastusasiakirjaa pidetään ajan tasalla ja täydennetään systemaattisesti työmaan edetessä. ”Rakennustyön tarkastusasiakirjan avulla on voitu välttää rakennusvirheitä” -väittämän kohdalla vastaukset jakautuivat tasaisemmin, mutta kuitenkin painotuksella myönteiseen suhtautumiseen. Vaikka vieläkin kaikilla työmailla ei tarkastusasiakirjaa ylläpidettäisi systemaattisesti ajan tasalla, olennainen viesti on, että sen avulla on voitu välttää rakennusvirheitä.

Vuonna 2005 raportoitiin, että rakennusvalvonnassa työskenteleviltä saadun palautteen perusteella rakennustyön tarkastusasiakirjan toimivuudessa oli ollut suurta hajanaisuutta. Osassa kuntia tarkastusasiakirja oli otettu käyttöön hyvin ja se täytti tehtävänsä osana rakennustyönaikaista omaa ja viranomaisvalvontaa. Osassa kuntia hankkeessa toimijat eivät olleet oivaltaneet tarkastusasiakirjan merkitystä ja sen täyttäminen oli jäänyt mahdollisuudeksi. Rakennuttajilta ja rakennusurakoitsijoilta saadun palautteen mukaan tarkastusasiakirja ei ollut tuonut lisäarvoa pyrittäessä välttämään rakennusvirheitä vuonna 2005.

Huoltokirja on koettu erittäin hyödyllisenä ja rakentamisprosessin laatua edistävänä. Positiivinen kanta näkyi vahvemmin väittämässä, jonka mukaan huoltokirjan laatiminen on edistänyt rakennuskannan suunnitelmallista hoitoa. Lähes puolet, 49 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä, kun yhdistetään *"jokseenkin samaa mieltä"* ja *"täysin samaa mieltä"*-vastaukset. Sen sijaan verrattuna tarkastusasiakirjaan, huoltokirjan käyttö ei ole vakiintunut samassa laajuudessa. Tulos myötäilee vuonna 2005 saatuja vastauksia. Ohje laaditaan edelleen usein rakennushankkeeseen nähden jäljessä ja rakennushankkeeseen ryhtyvä ei katso saavansa riittävää opastusta tarvittavista huoltotoimenpiteistä.

Ympäristöministeriön rakennusvalvonnassa toimijoille vuonna 2005 tekemän kyselyn mukaan ainoastaan hieman yli 20 prosenttia vastanneista katsoi tuolloin käyttö- ja huolto-ohjeen vaikuttaneen myönteisesti hankkeen läpivientiin eli kokenut sen hyödylliseksi.

Kolme viimeistä aiheeseen liittyvää väittämää kyselyssä olivat:

- Rakennuksen käyttö- ja huolto-ohjetta pidetään ajan tasalla ja täydennetään systemaattisesti työmaan edetessä
- Rakennuksen käyttöön opastetaan ja huolto-ohjeita annetaan työmaan edetessä
- Rakennuttajavalvonta toimii erinomaisesti parantaen rakentamisen laatua

Näiden väittämien osalta vastaukset jakautuivat tasaisemmin, mutta kuitenkin siten, että kielteisten vastausten osuus oli suurempi verrattuna myönteisiin vastauksiin. Viimeisen väittämän kohdalla 36 prosenttia vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Huomionarvoisaa on, että tarkastusasiakirjaa tai huoltokirjaa ei tuntenut tai ei osannut sanoa arviolta kuudesosa vastaajista. Luku on erityisen suuri kun edellä mainitut asiakirjat ovat hyvin keskeisiä rakentamisen laatua parantavaa asiakirjaa. Sen sijaan vastaava vastaamattomuus rakennuttajavalvonnan suhteen ei ole niin huolestuttavaa kun kyseessä on poikkeusmenettely.

Huoltokirjaa ei tuntenut tai ei osannut sanoa kantaansa yli 40 prosenttia 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta kerryttäneiden ryhmässä. Miksi nuorimmat suunnittelijat eivät tunne huoltokirjaa? – Tulisiko rakennusalan koulutuksessa selkeämmin tuoda huoltokirjaa esille?

VÄITTÄMÄ: Aloituskokous on tarpeellinen

Taustaryhmätarkastelusta ei noussut yksittäisiä erillisiä tuloksia. Eri taustaryhmissä lähes yksimielisesti oltiin samaa mieltä väittämän kanssa. Kaikista myönteisimmin suhtautuivat erityisesti kunnissa työskentelevät sekä kokeneet 16-20 vuotta alalla työskennelleet.

VÄITTÄMÄ: Aloituskokous on selkiinnyttänyt suunnittelijoiden ja rakennushankkeeseen ryhtyvien vastuita

Taustaryhmätarkastelusta ei noussut yksittäisiä erillisiä tuloksia. Eri taustaryhmissä vahva enemmistö oli samaa mieltä väittämän kanssa, kun yhdistetään "jokseenkin samaa mieltä" ja "täysin samaa mieltä"-vastaukset.

VÄITTÄMÄ: Rakennustyön tarkastusasiakirjaa pidetään ajan tasalla ja täydennetään systemaattisesti työmaan edetessä

Tarkastusasiakirjan käytön ovat omaksuneet keskeiset kohderyhmät. Samaa mieltä oli tiin eniten rakennusalan yrityksissä, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden ryhmässä, rakennuttajissa sekä säännöllisesti säädöksiä käyttävien ryhmässä. 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleistä 36 prosenttia ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa. Voi olla, että nuorempia suunnittelijoita ei päästetä työmaakäynneille tai tarkastusasiakirjaa ei esitellä tarpeeksi alan koulutuksessa.

VÄITTÄMÄ: Rakennustyön tarkastusasiakirjan avulla on voitu välttää rakennusvirheitä

Myönteinen suhtautuminen nousi muita vastauksia enemmän esiin taustaryhmätarkastelussa. "En samaa enkä eri mieltä" -vastauksien osuus nousi keskimäärin kolmasosaan eri luokissa. Kielteisimmin väittämään suhtauduttiin 6000–15 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevien ryhmässä, jossa noin kolmasosa oli eri mieltä väittämän kanssa, kun yhdistetään "jokseenkin eri mieltä" ja "täysin eri mieltä"-vastaukset. 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta kerryttäneiden ryhmässä 40 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa tai ei tuntenut asiaa.

VÄITTÄMÄ: Huoltokirjan laatiminen on edistänyt rakennuskannan suunnitelmallista hoitoa

Myönteinen suhtautuminen väitteeseen nousi muita vastauksia enemmän esiin taustaryhmätarkastelussa. Tulosta voidaan pitää rohkaisevana kun etenkin rakennuttajat, kokomaassa toimivat suunnittelijat ja rakennusalan koulutuksen saaneet suhtautuivat positiivisimmin asiaan. Kielteisimmin väittämään suhtauduttiin 6000–15 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevien ryhmässä, jossa noin kolmasosa oli eri mieltä väittämän kanssa, kun yhdistetään "jokseenkin eri mieltä" ja "täysin eri mieltä"-vastaukset. 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta kerryttäneiden ryhmässä (N=25) 40 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa tai ei tuntenut asiaa.

VÄITTÄMÄ: Rakennuksen käyttö- ja huolto-ohjetta pidetään ajan tasalla ja täydennetään systemaattisesti työmaan edetessä

Kielteinen suhtautuminen nousi hallitsevaan asemaan taustaryhmätarkastelussa yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Rakennusalan yrityksissä myönteinen suhtautuminen sai nimittäin hieman enemmän kannatusta. Kielteisimmin väittämään suhtauduttiin alle 6000 asukkaan kuntaan töitä tekevien ryhmässä sekä 6000–15 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevien ryhmässä. Näissä luokissa noin puolet oli eri mieltä väittämän kanssa, kun yhdistetään "jokseenkin eri mieltä" ja "täysin eri mieltä"-vastaukset. Myös rakennesuunnittelijat vastasivat kielteisesti väitteeseen. 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta kerryttäneiden ryhmässä peräti 44 prosenttia ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa.

VÄITTÄMÄ: Rakennuksen käyttö- ja huolto-ohjetta pidetään ajan tasalla ja täydennetään systemaattisesti työmaan edetessä

Kielteinen suhtautuminen nousi hallitsevaan asemaan taustaryhmätarkastelussa kahta poikkeusta lukuun ottamatta. Rakennusalan yrityksissä sekä muun näkökulman kyseeseen valinneiden kohdalla myönteinen suhtautuminen sai nimittäin hieman enemmän kannatusta. Kokonaisvaltaisessa taustaryhmätarkastelussa tulee myös mainita, että niiden vastaajien osuus, jotka eivät tunteneet asiaa tai jotka, eivät osanneet sanoa

kantaansa, osuus nousi keskimäärin noin viidesosaan. Kielteinen suhtautuminen oli voimakasta erityisesti 6000–15 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin töitä tekevien, valtakunnan tasolla töitä tekevien, pääkaupunkiseudulla työskentelevien, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden, pääsuunnittelijoiden, rakennesuunnittelijoiden, muissa suunnittelijoiden sekä 16–20 vuotta alalla työskennelleiden kohdalla. 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta kerryttäneissä 40 prosenttia ei osannut sanoa kantaansa tai ei tuntenut asiaa.

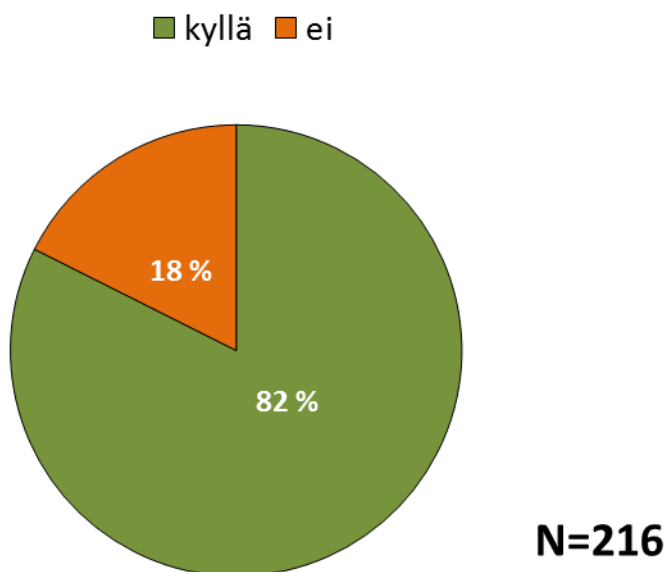
VÄITTÄMÄ: Rakennuttajavalvonta toimii erinomaisesti parantaen rakentamisen laatua

Taustaryhmissä valittiin vastausvaihtoehtoa *”en samaa enkä eri mieltä”* muita vastausvaihtoehtoja enemmän. Kielteisimmin väittämään suhtauduttiin rakennusalan yrityksissä (N=31) sekä muissa suunnittelijoissa. 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta kerryttäneistä 36 prosenttia ei osannut sanoa kantaansa tai ei tuntenut asiaa.

4.5.6 Lomake.fi -palvelu

On myönteistä, että lomake.fi palvelu on omaksuttu hyvin ja koetaan tarpeelliseksi. Vastaajilta kysyttiin, onko lomake.fi -palvelussa kattavasti saatavissa eri lupien hakemiseen tarvittavia lomakkeita. 82 prosenttia vastaajista vastasi ”kyllä” ja puolestaan 18 prosenttia vastaajista vastasi ”ei” (kaavio 16). Taustaryhmätarkastelu osoittaa, että kielteinen kanta nousi eniten esille 16–20 vuotta työkokemusta kerryttäneiden ryhmässä, jossa vajaa kolmannes (29 prosenttia) vastaajista koki, ettei lomakkeita ole kattavasti saatavissa lomake.fi -palvelussa.

Kaavio 16. Kysymys: Onko lomake.fi -palvelussa kattavasti eri lupien hakemiseen tarvittavia lomakkeita?

Kielteisen kannan valittuaan vastaajat saivat kertoa, mitä he kaipaisivat palveluun erityisesti. Taulukkoon on koottu joitakin esimerkkejä avovastauksista (taulukko 29).

Taulukko 29. Esimerkkejä avoimista vastauksista

<i>Hankkeen eri suunnittelutehtävien vaativuusluokat puuttuvat monien kuntien lomakkeista.</i>
<i>Kaikki tarvittavat lomakkeet tallennuskelpoisina pdf, doc, xls -muotoisena.</i>
<i>Kaikkien kuntien lupalomakkeita.</i>
<i>Lomakkeita on Microsoftin ja Adoben formaateissa, ne tulostuvat huonosti, eikä riveille mahdu riittävästi tekstiä ym. teknisiä vikoja.</i>
<i>Lvi tarkastuspöytäkirja pientalo-hankkeeseen</i>
<i>muokattavia, tallennettavia kaavakkeita</i>
<i>Rakennuslupahakemus, jonka pitäisi käydä kaikkiin kuntiin, ei käy, vaan kunnat haluavat omaan hakemuslappuunsa. Tässä olisi selkeämpää, jos kaikki kunnat käyttäisivät samaa lomaketta. Samoin naapurien kuulemisessa olisi hyvä olla yhtenäinen valtakunnallinen tapa toimia. Toisissa kunnissa haetaan lomakkeelle, toisissa asemapiirrokseen, toisissa ilmoitetaan, että on lähetetty kuultavaksi...</i>
<i>Urakka- yms sopimuksia, erityisesti pienrakentajille</i>
<i>Väestönsuojailmoituskaavakkeet</i>

4.5.7 Yhteenvetoa viranomaisvalvonnan sujuvuudesta ja resursseista

- Vastaajien mukaan lupakäsittely ja viranomaisohjaus tukevat hyvää suunnittelua ja rakentamisen laatua. Lupaviranomaisen rooli ja toimivaltuudet ovat vastaajien mielestä selkeät.
- Väittämät *"lupakäsittelyprosessi on sujuva ja käsittelyaika kohtuullinen"* sekä *"rakennusvalvonnan asiantuntemus ja resurssit ovat riittävät"* jakoivat mielipiteet siten, että molempien osalta vastaajista lähes puolet muodosti kielteisen kannan.
- Lupakäsittelyprosessia pidetään hitaana ja epäsujuvana. Kielteinen suhtautuminen oli hallitsevassa asemassa lähes kaikkien taustaryhmäluokkien sisällä lukuun ottamatta kuntasektoria, joka kallistui selvästi myönteiselle kannalle.
- Lupakäsittelyn ja rakennusvalvonnan kohdalla on eroja pienten ja suurten kuntien välillä, mutta avovastausten perusteella esimerkiksi myös pääkaupunkiseudun eri kuntien välillä. Pienissä kunnissa voi lupakäsittely olla sujuvampaa.
- Vastausten perusteella voidaan todeta, että rakennusluvassa määrätyt viranomaistarkastukset järjestyvät sujuvasti työmaan etenemisen mukaan.
- Väittämä *"rakennuttajavalvonta toimii erinomaisesti parantaen rakentamisen laatua"* jakoivat vastaukset, mutta kuitenkin painotuksella kielteiseen suhtautumiseen.
- Vastaajien mielestä rakennusvalvontatoimielimet (lautakunnat) eivät ole puolueettomia ja riippumattomia. Painoarvoa mielipiteelle tuo erityisesti kokeneiden vastaajien suuri osuus.
- Vastaajien mukaan säännösten tulkintaerot rakennusvalvontojen välillä ovat suuret. Voidaankin todeta, että on huolestuttavaa, että säännösten tulkintaerot rakennusvalvontojen välillä ovat suuret, vaikka lähtökohtaisesti säännökset tulisi olla yhteismitallisia kaikkialla Suomessa.
- Rakennusvalvonnan asiantuntemusta ja resursseja ei pidetä riittävinä. Kielteinen suhtautuminen oli hallitsevassa asemassa lähes kaikkien taustaryhmäluokkien sisällä, mutta erityisesti rakennusalan yrityksissä.

- Vastausten mukaan rakennusvalvontaviranomaisen tulisi myös opastaa ja tiedottaa rakennustyön aikana. Tätä korostettiin erityisesti pienissä kunnissa, joissa näkyvä osa rakentamisesta on oletettavasti asuinpienitalorakentamista.
- Kysymyksiin viranomaisvalvonnan sujuvuudesta ja resursseista on kuntien työntekijöillä selkeästi myönteisempi suhtautuminen kuin muilla suunnittelijoilla. Käsitys kunnissa on hyvin merkittävällä tavalla myönteisempi kuin erityisen kielteisistä kritiikkiä esittävillä suunnittelijoilla ja muilla rakennusalan toimijoilla. Siksi tätä kysymysryhmää tulisikin vertailla kriittisesti esimerkiksi Rakennustarkastusyhdistyksen kyselyjen tuloksiin.
- Kerrosalan, rakennuksen pääkäyttötarkoituksen ja rakennuksen tulkinnat rakentamismääräyskokoelman määräyksistä olivat suhteellisesti yhteneväisempiä kuin tulkinnat tilapäisestä rakennuksesta, kevyestä rakennelmasta tai pienehköstä laitoksesta ja rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksesta.
- Tulkintaerot koskien rakentamismääräyskokoelman määräyksistä ovat merkittäviä. Erityisesti avovastauksissa mainittiin palomääräykset.
- Vastauksista siitä, että lupabyrokratia ei ole olennaisesti lisääntynyt kertoo, että jo aikaisemmin kuntaliitoksia rakennuslupaprosessi ja toimintatavat ovat olleet yhteismitalliset liitoskuntien kanssa. Vastaaajien joukossa näkyy kuitenkin pääkaupunkilaisten suuri osuus. Vastaaajista merkittävä osa ei ole ollut tekemisissä pienten kuntien kanssa, eikä heillä siten ole kokemuksia kuntoliitoksien kohteena olevista kunnista. Suunnittelijoiden ammattikunta on hyvin eriytynyttä suunnittelukohteen laadun ja koon sekä alueellisuuden perusteella.
- Kuntien liitoksien vaikutusta rakennuslupaprosessiin sujuvuuteen voidaan pitää hyvin kriittisenä! Vaikka rakennusvalvontaorganisaation koon kasvun voisi olettaa parantavan rakennusvalvonnan edellytyksiä selviytyä haastavista rakennushankkeista, vaikutus näyttää olleen päinvastainen. Kuntien liitokset ovat hidastaneet merkittävästi rakennushankkeen läpivientiä. Rakennusvalvonnan palvelutoiminnan kannalta rakentamisen ohjaus, läpivienti ja lupien käsittelyaika on hidastunut, heikentynyt ja huonontunut vastaajien mielestä.
- Aloituskokous on selkeästi vakiinnuttanut asemansa ja sitä pidetään selkeästi tarpeellisena rakentamisen laatua ja rakentamishankkeen vastuita selvittäjänä. Painoarvoa mielipiteelle tuo erityisesti kokoneiden vastaajien suuri osuus.
- Vaikka kaikilla työmailla ei tarkastusasiakirjaa pidetäkään systemaattisesti ajan tasalla, olennainen viesti on, että sen avulla on voitu välttää rakennusvirheitä.
- Rakennustyön tarkastusasiakirja on vakiintunut käytäntönä. Tarkastusasiakirjan käytön ovat omaksuneet keskeiset kohderyhmät. Samaa mieltä oltiin eniten rakennusalan yrityksissä, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneissa, rakennuttajissa sekä säännöllisesti säädöksiä käyttävillä.
- Huoltokirja on koettu erittäin hyödyllisenä ja rakentamisprosessin laatua edistävänä. Positiivinen kanta näkyi vahvemmin väittämässä, jonka mukaan huoltokirjan laatiminen on edistänyt rakennuskannan suunnitelmallista hoitoa
- Huoltokirjan käyttö ei ole vakiintunut. Tulos myötäilee vuonna 2005 saatuja vastauksia. Ohje laaditaan edelleen usein rakennushankkeeseen nähden jäljessä ja

rakennushankkeeseen ryhtyvä ei katso saavansa riittävää opastusta tarvittavista huoltotoimenpiteistä.

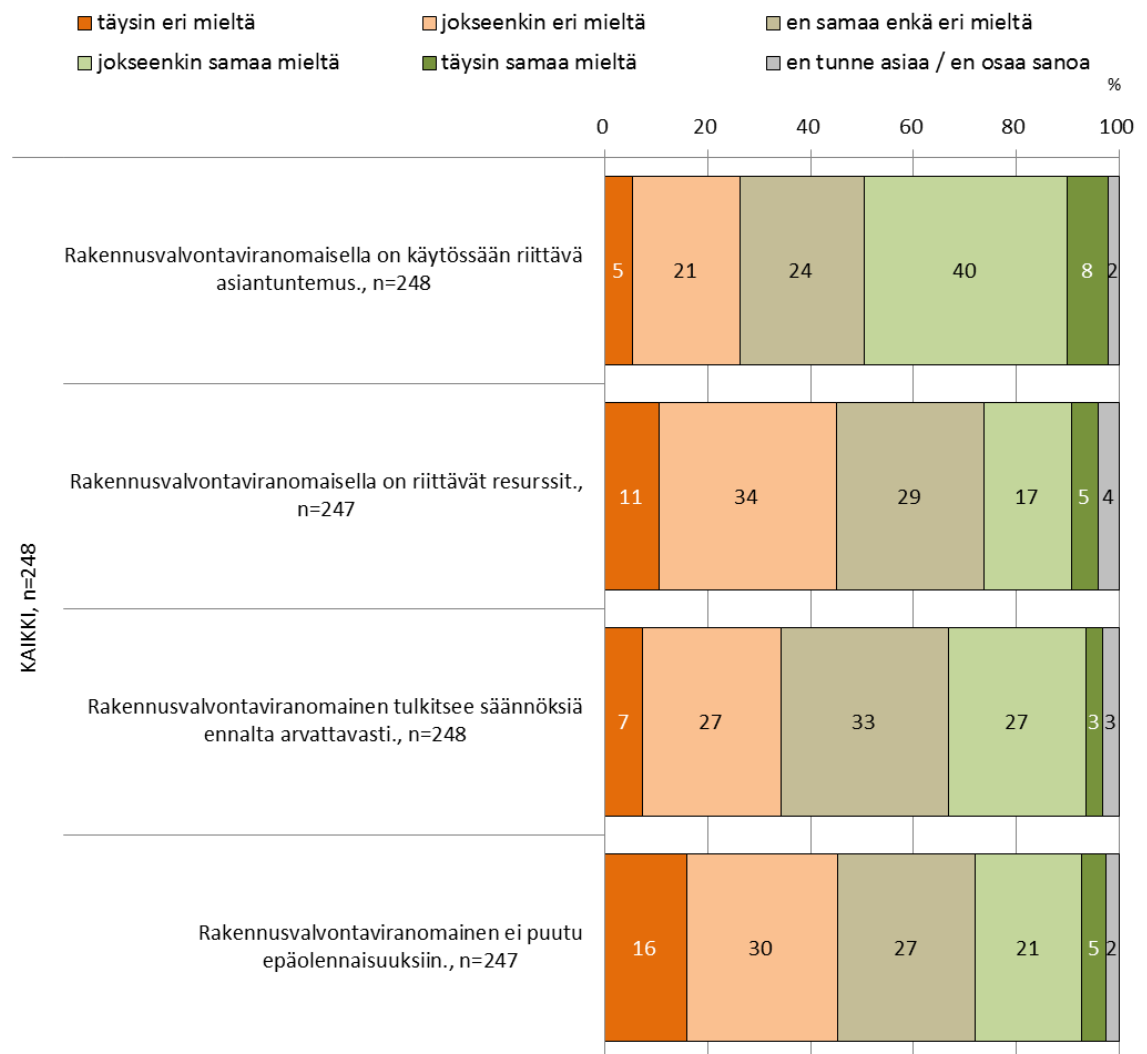
- Huomionarvoisaa on, että tarkastusasiakirjaa tai huoltokirjaa ei tuntenut tai ei osannut sanoa arviolta kuudesosa vastaajista. Luku on erityisen suuri kun edellä mainitut asiakirjat ovat hyvin keskeisiä rakentamisen laatua parantavia asiakirjoja.
- Tarkastusasiakirjaa ei tuntenut tai siitä ei osannut sanoa kantaansa yli kolmannes 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleistä. Voi olla, että nuoremmat suunnittelijat eivät pääse työmaakäynneille, jolloin työmaakäytännöt eivät tule tutuiksi. Toisaalta voi olla, että tarkastusasiakirjaa ei esitellä tarpeeksi alan koulutuksessa.
- Huoltokirjaa ei tuntenut tai ei osannut sanoa kantaansa yli 40 prosenttia 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta kerryttäneiden ryhmässä. Miksi nuorimmat suunnittelijat eivät tunne huoltokirjaa? – Tulisiko rakennusalan koulutuksessa selkeämmin tuoda huoltokirjaa esille?
- Väittämään rakennuttajavalvonta toimii erinomaisesti parantaen rakentamisen laatua, kielteisimmin väittämään suhtauduttiin rakennusalan yrityksissä sekä muissa suunnittelijoissa. 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta kerryttäneistä kolmannes ei osannut sanoa kantaansa tai ei tuntenut asiaa.
- Lomake.fi palvelu on omaksuttu hyvin ja koetaan tarpeelliseksi.

4.6 Rakennusvalvontaviranomaisen toiminta ja resurssit

Neljän väittämän avulla haluttiin selvittää tarkemmin rakennusvalvontaviranomaisen toimintaa ja resursseja. Väittämät olivat:

1. Rakennusvalvontaviranomaisella on käytössään riittävä asiantuntemus
2. Rakennusvalvontaviranomaisella on riittävät resurssit
3. Rakennusvalvontaviranomainen tulkitsee säännöksiä ennalta arvattavasti
4. Rakennusvalvontaviranomainen ei puutu epäolennaisuuksiin

Kaavio 17. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Ensimmäisen väittämän osalta noin puolet vastaajista (48 prosenttia) oli samaa mieltä, kun yhdistetään "jokseenkin samaa mieltä" ja "täysin samaa mieltä"-vastaukset. Vastaavasti vastausvaihtoehdot yhdistämällä havaitaan, että noin neljäsosa vastaajista oli eri mieltä väittämän kanssa. Toisen väittämän kohdalla lähes puolet (45 prosenttia) oli eri mieltä ja runsas viidesosa (22 prosenttia) samaa mieltä (kaavio 17).

Kolmannen väittämän kohdalla kaikki vastaukset jakautuivat tasaisemmin, mutta kuitenkin hyvin pienellä painotuksella kielteiseen suhtautumiseen. Neljännen väittämän

kohdalla kielteinen kanta nousi hallitsevaan asemaan kun lähes puolet (46 prosenttia) oli eri mieltä.

Tulosten perusteella päätettiin erottaa vastaajista profiloinnin perusteella, miten kuntasektorin vastaukset eroavat ei kuntasektorilla työskentelevistä. Tämän kysymysryhmän yhteydessä on syytä toistaa tulokset, että kuntien työntekijöillä on voimakkaan myönteinen suhtautuminen verrattuna muuhun vastaajajoukkoon. Osa kuntien vastaajista työskentelee kuntien rakennusvalvonnoissa.

Kolmen viimeisen kysymyksen osalta tulokset ovat hyvin kriittiset. On huolestuttavaa, jos etenkin rakennesuunnittelijoiden, kokeneiden suunnittelijoiden ja rakennusalan vastaajien mielestä rakennusvalvontaviranomainen ei tulkitse säännöksiä ennalta arvattavasti. Vastaavasti on resurssien tuhlaamista, jos etenkin arkkitehdit ja pääsuunnittelijat ovat erityisesti sitä mieltä, että rakennusvalvontaviranomainen puuttuu yleisesti epäolennaisuuksiin. Arviot näistä ovat lähes murskaavat, jos kuntien vastaajat karsitaan pois vastaajajoukosta.

VÄITTÄMÄ: Rakennusvalvontaviranomaisella on käytössään riittävä asiantuntemus

Taustaryhmäkohtainen tarkastelu osoittaa, että myönteisimmin väittämään suhtautuivat suunnittelualan yritykset, kuntasektorilla toimivat, pääkaupunkiseudulla työskentelevät, 10 vuotta tai vähemmän alalla toimineet sekä 11–15 vuotta työkokemusta kerittyneet.

VÄITTÄMÄ: Rakennusvalvontaviranomaisella on riittävät resurssit

Kielteinen suhtautuminen nousi dominoivaan asemaan taustaryhmätarkastelussa kaikissa luokissa. Kielteisimmin väittämään suhtautuivat kuntasektori, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet, muut suunnittelijat, rakennuttajat sekä muun näkökulman kyselyyn valinneet.

VÄITTÄMÄ: Rakennusvalvontaviranomainen tulkitsee säännöksiä ennalta arvattavasti

Kuntasektorilla työskentelevät muodostivat poikkeusluokan, sillä tämän sisällä selvästi suurempi osa vastaajista oli myönteisellä kannalla väittämän osalta.

VÄITTÄMÄ: Rakennusvalvontaviranomainen ei puutu epäolennaisuuksiin

Kuntasektorilla työskentelevät muodostivat myös tämän väittämän kohdalla poikkeusluokan, sillä tämän sisällä selvästi suurempi osa vastaajista oli myönteisellä kannalla.

4.6.1 Yhteenvetoa rakennusvalvontaviranomaisen toiminnasta ja resursseista

- Kysyttäessä rakennusvalvonnan asiantuntemuksen riittävyyttä, oltiin erityisen tyytyväisiä suunnittelijoiden, pääkaupunkiseudulla ja yli 100 000 asukkaan kunnissa.
- Kysyttäessä pelkästään rakennusvalvonnan resurssien riittävyyteen, kaikista kriittisimmin suhtautuivat kunnissa itse työskentelevät.
- Kuntien työntekijöillä on voimakkaan myönteinen suhtautuminen rakennusvalvontaviranomaisen toimintaan. Käsitys kunnissa on hyvin merkittävällä tavalla myönteisempi kuin erityisen kielteisistä kritiikkiä esittävien suunnittelijoiden ja muiden rakennusalan toimijoiden käsitykset rakennusvalvonnan toiminnasta.

- Rakennesuunnittelijoiden, kokoneiden suunnittelijoiden ja rakennusalan vastaajien mielestä rakennusvalvontaviranomainen ei tulkitse säännöksiä ennalta arvattavasti.
 - Etenkin arkkitehdit ja pääsuunnittelijat ovat erityisesti sitä mieltä, että rakennusvalvontaviranomainen puuttuu yleisesti epäolennaisuuksiin.
 - Arviot rakennusvalvontaviranomaisen toiminnasta ovat hyvin kriittisiä, jos kuntien vastaajat karsitaan pois vastaajajoukosta.
-

4.7 Rakentamisen laatu

Tässä laajemmassa kysymysteemaosiossa selvitettiin aluksi, miten MRL ja sen nojalla annetut säännökset ovat tukeneet (lain tavoitteiden mukaisesti) rakentamisen hyvää laatua pääsuunnittelijajärjestelmän, suunnittelijoiden kelpoisuusvaatimusten ja tehtävien, rakennustyönjohdon kelpoisuusvaatimusten ja tehtävien, aloituskokouksen, käyttö- ja huolto-ohjeen, tarkastusasiakirjan, viranomaisten katselmusten sekä erityismenettelyn osalta. Avoimella kysymyksellä (*kysymys 20B*) haluttiin puolestaan tietää, mikä olisi vastaajan mielestä se tapa tai toimi, jolla rakentamisen laatua parannettaisiin parhaiten. Kysymyksen 21 väittämät käsittelivät korjausrakentamista ja kysymyksen 22 väittämät puolestaan rakennuksen kunnon tutkimista. Kysymyksellä 23 haluttiin selvittää, millainen on kaavamääräysten tuki rakentamisen laadulle. Lopuksi, monivalintakysymyksen 24 kohdalla, vastaajat saivat valita ne teemat tai säännökset, joista olisi tarpeellista olla opasaineistoa säädösten yhtenäisen soveltamisen tueksi.

Selvityshankkeessa on kiinnitetty huomiota korjausrakentamisen tärkeään asemaan: mitä erityisvaatimuksia se toisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaiselle rakentamisen ohjausjärjestelmälle? Esimerkiksi kosteus ja homeongelmien yhteydessä on tiedostettu rakennusvalvonnan pieni rooli. Korjausrakentamiseen on jaettu rahoja omaa "avustuskanavaa pitkin".

4.7.1 Rakentamisen hyvän laadun tukeminen MRL:n ja sen nojalla annetuilla säännöksillä

Vastaajilta kysyttiin, miten MRL ja sen nojalla annetut säännökset ovat tukeneet (lain tavoitteiden mukaisesti) rakentamisen hyvää laatua seuraavien käsitteiden kohdalla:

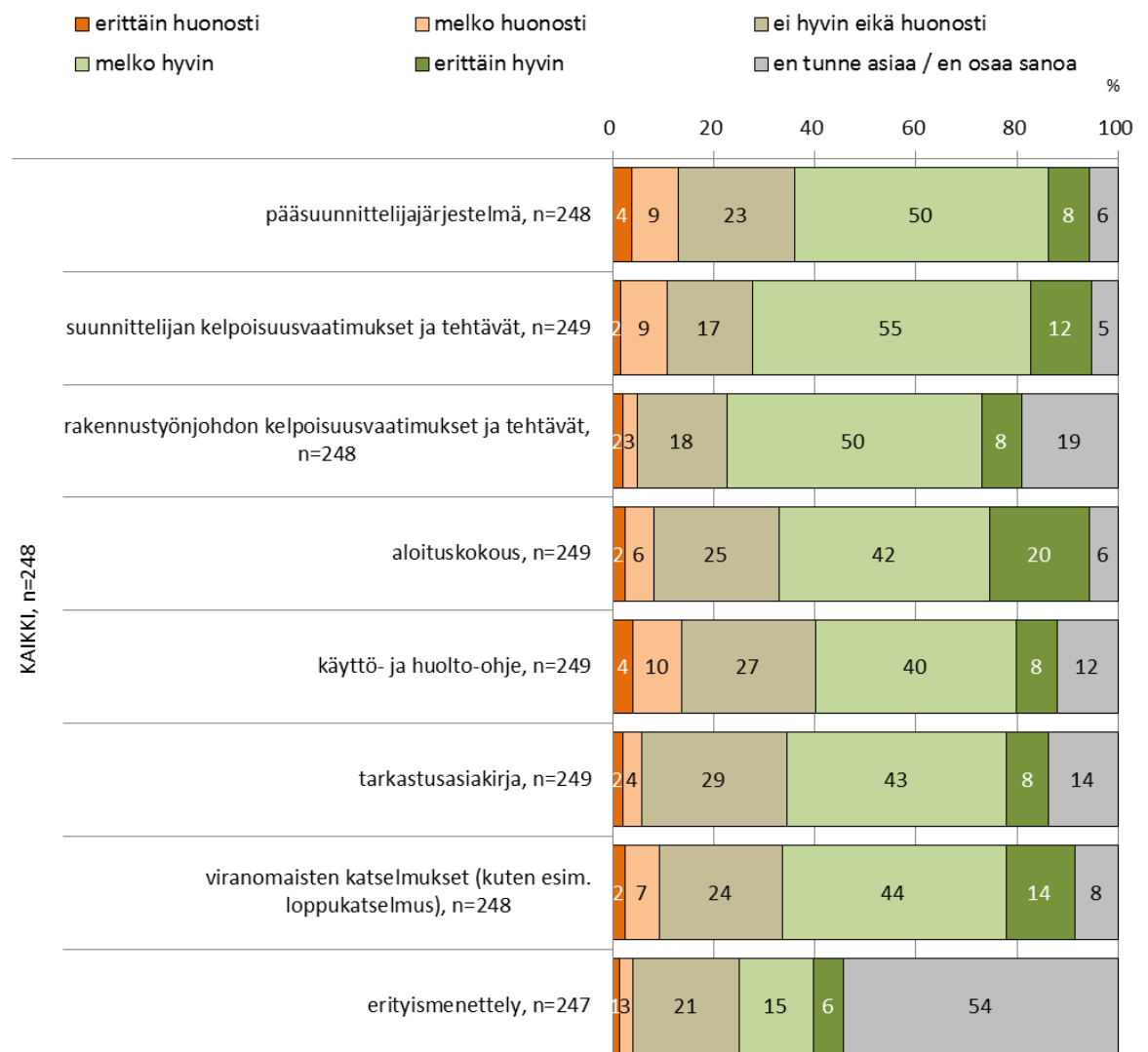
- Pääsuunnittelijajärjestelmä
- Suunnittelijan kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät
- Rakennustyönjohdon kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät
- Aloituskokous
- Käyttö- ja huolto-ohje
- Tarkastusasiakirja
- Viranomaisten katselmuks (kuten esim. loppukatselmus)
- Erityismenettely

Vastaajat olivat vahvasti sitä mieltä, **että edellä listattujen käsitteiden kohdalla MRL ja sen nojalla annetut säännökset ovat tukeneet rakentamisen hyvää laatua.**

Erityisesti 10 vuotta tai vähemmän työkokemusta kerryttäneet nousivat eri käsitteiden kohdalla esiin, koska tässä luokassa suhteellisen suuri määrä vastaajista ei osannut sanoa tai ei tuntenut asiaa (kaavio 17). Pitäisikö rakennusalan koulutuksessa tuoda paremmin esille näitä teemoja?

Erityismenettelyn osalta vastaajista 54 prosenttia ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa. Lisäksi on myös mainittava, että käsitteen osalta noin viidennes ei ollut samaa eikä eri mieltä (21 prosenttia). Toisin sanoen voidaan todeta, että säädös toimii: Erityismenettely ei olisi erityismenettely, jos se olisi jatkuvasti käytössä. Toisaalta menettelyn tuleekin olla lähinnä kokeneimpien suunnittelijoiden omaksuma ja tehtävä.

Kaavio 18. Kysymys: Miten MRL ja sen nojalla annetut säännökset ovat tukeneet (lain tavoitteiden mukaisesti) rakentamisen hyvää laatua kunkin alla olevan vaihtoehdon mukaisesti?

4.7.2 Rakentamisen laadun parantaminen parhaiten

Vastaajat saivat esittää näkemyksensä niistä tavoista tai toimista, joilla rakentamisen laatua parannetaan parhaiten. Avoimen kysymyksen vastauksista on poimittu esimerkkejä alla olevaan taulukkoon (taulukko 30).

Taulukko 30. Esimerkkejä avoimista vastauksista

<i>Oikein kohdistettu työmaavalvonta</i>
<i>Urakoiden ketjuttamisen kieltäminen.</i>
<i>Vaatimus edes jonkinlaisesta suomenkielen taidosta, että annetut ohjeet menevät perille (suomenkielen todistus).</i>
<i>Keskisuurissa hankkeissa pääsuunnittelijajärjestelmä on vienyt arkkitehtisuunnittelijalta viimeisenkin arvovallan. Vaikka sama henkilö toimisi rakennus- ja pääsuunnittelijana, ei rakennukselle voi olettaa laatua jos arkkitehtisuunnittelu omana suunnittelualanaan unohdetaan.</i>
<i>Isoissa hankkeissa pääsuunnittelijasta on hyötyä. Nykyiset lait ja ohjeistukset pääsuunnittelijan roolista eivät kuitenkaan sovi isoihin hankkeisiin.</i>

Hankintalaki pakottaa yleensä valitsemaan halvimman suunnittelun, rakentamisen ja tuotteen. Lakia on ohjeistettava käyttämään laadun suosimiseksi. Esimerkiksi laatu on koettava määrän vastakohtaksi arvioitaessa referenssien laatua. Teknistä, taloudellista, käyttökelpoista ja kestävää laatua ei voi mitata tehtyjen referenssineliöiden määrällä. Aikatauluissa on huomioitava aito teko aika. Rakennus- ja suunnitteluvirheitä peitetään ja työjärjestyksiä ohitetaan kun vastassa on viivästyssakko.

Rakennuttajakonsultti ei välttämättä kerro tai tiedota rakennushankkeeseen ryhtynyttä siten, että todellinen tilanne tulisi esille. Rakennuttajakonsultille ei tule antaa liikaa valtaa hankkeeseen, jos tämä ei joudu ottamaan mitään vastuuta hankkeen kustannuksista tai aikataulusta.

Seuraamusikäytäntö pitäisi olla olemassa ja järjestely, jolla rakennuttajakonsultti laitetaan kantamaan vastuun ja osallistumaan esim. karanteenien kustannusten hoitamiseen vastuullaan.

Koulutusta kaikille alan toimijoille; informaatiota esim. energia-asioista ja esteettömyydestä.

On mahdotonta nimetä yksittäistä tapaa, jolla rakentamisen laatua parannetaan. Rakentamisen hyvä laatu voitaisiin saavuttaa vain silloin, kun seuraava ketju kokonaisuudessaan toimisi vastuullisesti ja asiantuntevasti:

- ympäristöministeriö

Pätevät suunnittelijat. Ei pidä sallia teknikoita tai insinöörejä "arkkitehtisuunnittelijoina". Opastukseen ja ohjaukseen saatava arkkitehtitasoinen henkilöstö. Kokemus on osoittanut että rakennetun ympäristön laatu ei nouse nykyisellä tavalla. Syntyy banaalia tai suorastaan sekavaa ja rumaa maisemaa. Myös urakoitsijat/gryndarit osaavat hoitaa keittiön kautta hankkeensa minimitasolla. Ruikuttaminen rakennushankkeiden lupa-asioiden hitaasta valmistelusta turhaa, kun asiantuntemuskin on heikkoa. Rakennusvalvonta ei myöskään kykene vastaamaan työmaista pelkkien katselmusten avulla (rakennekatselmuksat toimivat ehkä parhaiten isoimmilla paikkakunnilla, missä on koulutetut valvojat). Siis suunnitteluun ja asiantuntevaan opastukseen satsaaminen on ainoa tapa korottaa rakentamisen ja asuinympäristön laatua. Tämän lisäksi kerta-rakennuttajien avuton asiantuntemus tulisi saada jonkinlaisen kansalaiskasvatuksen piiriin.

Asemakaavojen tulisi olla selkeitä, havainnollisia ja laadultaan hyviä, rakentamishjeiden elävään esittämisen ja kouluttamiseen pitäisi keskittyä.

Byrokratian syyttäminen on turhanpäiväistä höpinää, kun oleelliset asiat ovat retuperällä.

Kuntien erilliset tekniset ja ympäristölautakunnat hajottavat vielä käytäntöjä. Ruotsalainen tapa on parempi, kaikki samassa virastossa/toimistossa.

Uumajassa vanha viisas kaupunginarkkitehti sai tason nostettua nopeasti jo pelkästään sillä, että edellytti jokaista suunnittelijaa esittämään hankkeensa ja lisäksi hän julkaisi aluekohtaiset selkeät ohjeet. Puolet heikoista suunnittelijoista lopetti jo tässä vaiheessa ja saatiin aikaan hyppäys parempaan ympäristön ja rakennushankkeiden hallintaan.

Pääsuunnittelijalle annetaan todellinen vaikutusmahdollisuus suunnittelun ja toteutuksen aikataulujen laadintaan.

Riittävä ohjaus jo ennen lupahakemuksen sisään jättämistä!

Suunnittelijoiden pätevyudet selkeämmin. Ympäristöministeriöltä lisää ohjeistusta ja esimerkkejä sekä valtakunnallista koordinaatiota suunnitteluun.

Ohjeistusta pitäisi tulla vähintäänkin samaan aikaan kun lakitekstiä muutetaan tai lisätään.

Suunnittelijoiden pätevyysvaatimuksista pidetään kiinni.

Rakennusvalvonnat (ja kaavoitus) keskittyisivät olennaisuuksiin ja pienissä kohdissa sallittaisiin joustoa. Nyt useimmiten rakennuttajat keskittyvät siihen, että jollakin vippaskonstillalla saadaan neliöt ja tekniset mitat täyttämään annetut rajat ja järkevät ratkaisut jätetään tekemättä, kun viranomainen ei joustaa.

Grynderin vastuun jatkaminen 10v -> 50v kriittisten rakennusosien osalta.

Rakennusosien kuivumisaikoja on tarkemmin seurattava. Talotekniikan liiallisuus johtaa huoltovirheisiin. Nyt on pelkistämisen ja selkiyttämisen aika ja todellinen tarve.

4.7.3 Korjausrakentaminen

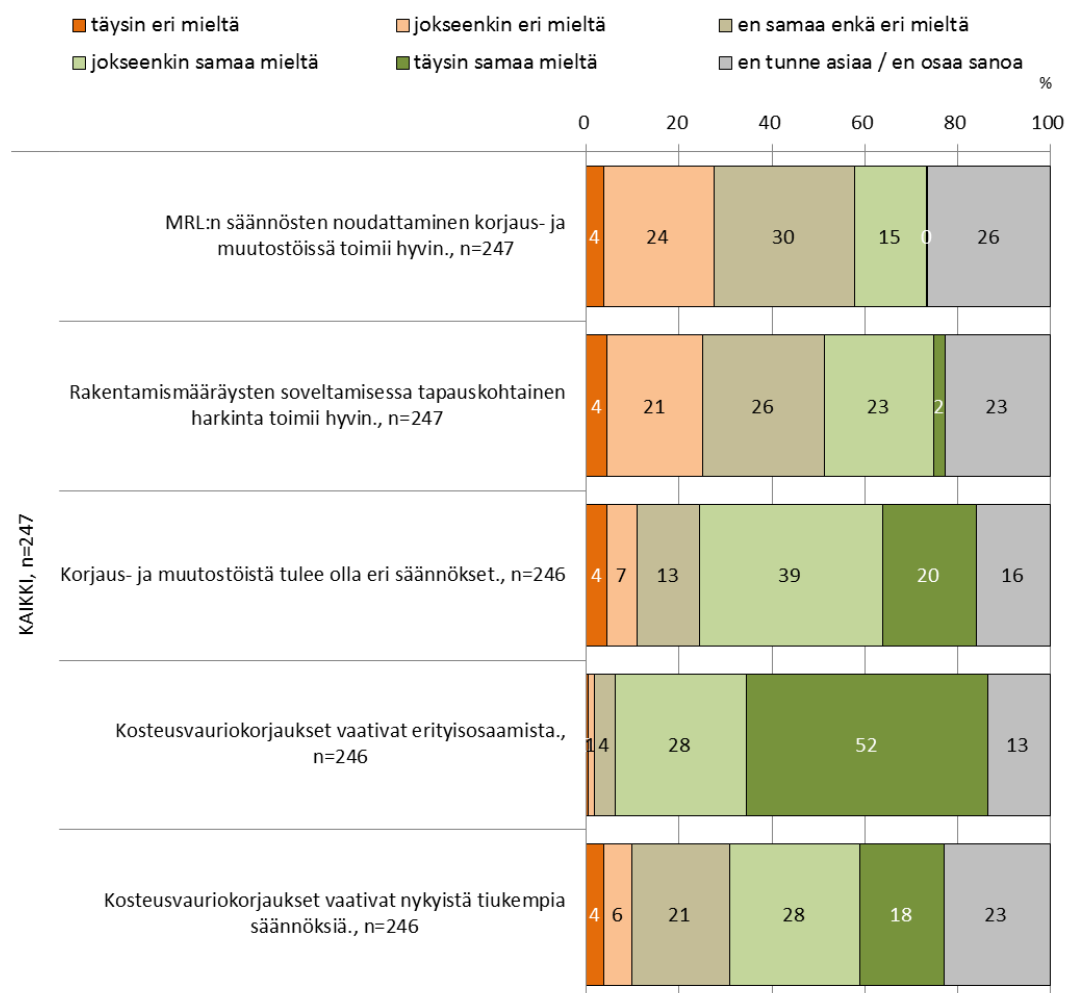
Vastaajilta kysyttiin väittämien kautta mielipidettä korjausrakentamisesta. Väittämät olivat:

1. MRL:n säännösten noudattaminen korjaus- ja muutostöissä toimii hyvin
2. Rakentamismääräysten soveltamisessa tapauskohtainen harkinta toimii hyvin
3. Korjaus- ja muutostöistä tulee olla eri säännökset
4. Kosteusvauriokorjaukset vaativat erityisosaamista
5. Kosteusvauriokorjaukset vaativat nykyistä tiukempia säännöksiä

Ensimmäisen väittämän kohdalla vastaukset jakautuivat lähes tasan kuitenkin painotuen lievästi kielteiseen suhtautumiseen. Toisen väittämän kohdalla eri mieltä ja samaa mieltä olleiden henkilöiden vastausten osuudet olivat yhtä suuret. Kolmannen väittämän kohdalla enemmistö vastaajista (59 prosenttia) ja neljännen väittämän kohdalla vahva enemmistö (80 prosenttia) oli samaa mieltä. Viimeisen väittämän osalta lähes puolet vastaajista oli samaa mieltä (46 prosenttia) samalla kun *"en samaa enkä eri mieltä"* ja *"en osaa sanoa tai en tunne asiaa"*-vastausten osuudet nousivat molemmat noin viidennekseen (Kaavio 18).

Vastausten perusteella voidaan todeta, että kosteusvauriokorjaukset vaativat erityisosaamista ja niistä tulisi laatia tiukemmat omat säädökset. Samoin korjaustöistä tulisi olla omat säädökset.

Kaavio 19. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

VÄITTÄMÄ: MRL:n säännösten noudattaminen korjaus- ja muutostöissä toimii hyvin

Taustaryhmäkohtaisesta tarkastelusta nousi esiin rakennusalan yritykset, joissa 56 prosenttia vastaajista ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa.

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräysten soveltamisessa tapauskohtainen harkinta toimii hyvin

Taustaryhmäkohtaisesta tarkastelusta nousi esiin rakennusalan yritykset, joissa 44 prosenttia vastaajista ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa.

VÄITTÄMÄ: Korjaus- ja muutostöistä tulee olla eri säännökset

Taustaryhmäkohtaisesta tarkastelusta nousi esiin rakennusalan yritykset, joissa 39 prosenttia vastaajista ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa.

VÄITTÄMÄ: Kosteusvauriokorjaukset vaativat erityisosaamista

Taustaryhmäkohtaisesta tarkastelusta nousi edellisten väittämien lailla esiin rakennusalan yritykset, joissa 34 prosenttia vastaajista ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa. "Täysin samaa mieltä"-vastausten osuudet nousivat keskimäärin 50 prosenttiin taustaryhmäkohtaisissa tarkasteluissa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Esimerkiksi muun tutkimuksen suorittaneista 63 prosenttia oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Vastaavasti säädöksiä säännöllisesti käyttävien sekä töitä alle 6 000 asukkaan kuntaan tekevien osuudet nousivat molemmat 60 prosenttiin.

VÄITTÄMÄ: Kosteusvauriokorjaukset vaativat nykyistä tiukempia säännöksiä

Taustaryhmäkohtaisesta tarkastelusta nousi esiin rakennusalan yritykset, joissa 44 prosenttia vastaajista ei tuntenut asiaa tai ei osannut sanoa kantaansa. Vastaavasti 10 vuotta tai vähemmän alalla toimineissa osuus oli 46 prosenttia.

4.7.4 Rakennuksen kunnon tutkiminen

Rakennuksen kunnon tutkimisen osalta vastaajille asetettiin kolme väittämää:

1. Säännöllinen rakennuksen kuntoarviointi auttaa kiinteistön omistajaa huoltamaan ja kunnostamaan kiinteistöään oikein
2. Julkisten rakennusten kuten päiväkotien, koulujen ja sairaaloiden osalta sekä rakenteellisesti tai teknisesti vaativien rakennusten osalta tulisi lailla velvoittaa tarkastuttaa säännöllisesti kiinteistön kunto sekä terveellisuuden ja turvallisuuden täytyminen
3. Kiinteistön kunnon arviointi ja kuntotarkastusten tekeminen tulee olla vapaaehtoista (kuten nykyisin)

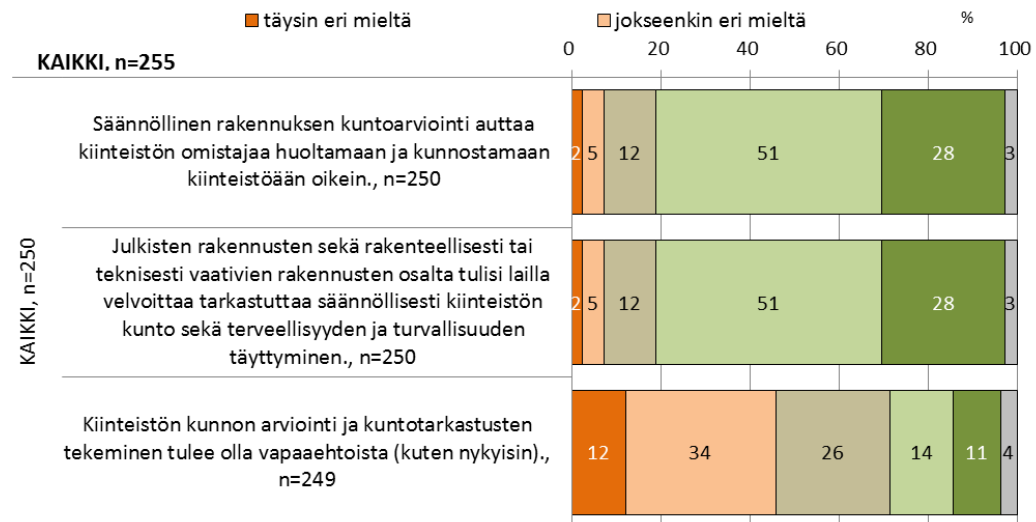
Vahva enemmistö vastaajista oli samaa mieltä ensimmäisen ja toisen väittämän osalta. Kolmannen väittämän kohdalla vastaukset jakautuivat tasaisemmin, mutta kuitenkin siten, että painotus oli kielteiseen suuntaan. Taustaryhmäkohtainen tarkastelu toi kolmannen väittämän kohdalla esiin muutaman poikkeuksen yleisestä vastauslogiikasta. Rakennusalan yrityksissä, rakennusalan ylemmän korkeakoulututkimuksen suorittaneissa ja rakennesuunnittelijoissa myönteinen suhtautuminen oli hieman suurempaa verrattuna kielteiseen suhtautumiseen (kaavio 19).

Vastaukset olivat hyvin kriittisiä ja niissä näkyy hyvin kyselyn ajankohta. Lapsen kuolemaan johtanut hevosmaneesionnettomuus tapahtui kyselyviikolla. Vastausten perusteella julkisten rakennusten kuten päiväkotien, koulujen ja sairaaloiden osalta sekä rakenteellisesti tai teknisesti vaativien rakennusten osalta tulisi lailla velvoittaa tarkastuttaa säännöllisesti kiinteistön kunto sekä terveellisuuden ja turvallisuuden täytyminen.

Säännöllinen rakennuksen kuntoarviointi todettiin erittäin myönteiseksi. Kunnonarvioinnin ja kuntotarkastusten osalta kannatettiin jyrkästi pakkoa etenkin arkkitehtien

mielestä! Vapaaehtoisuutta kannatettiin lähinnä rakennesuunnittelijoiden ja rakennusalan yritysten keskuudessa.

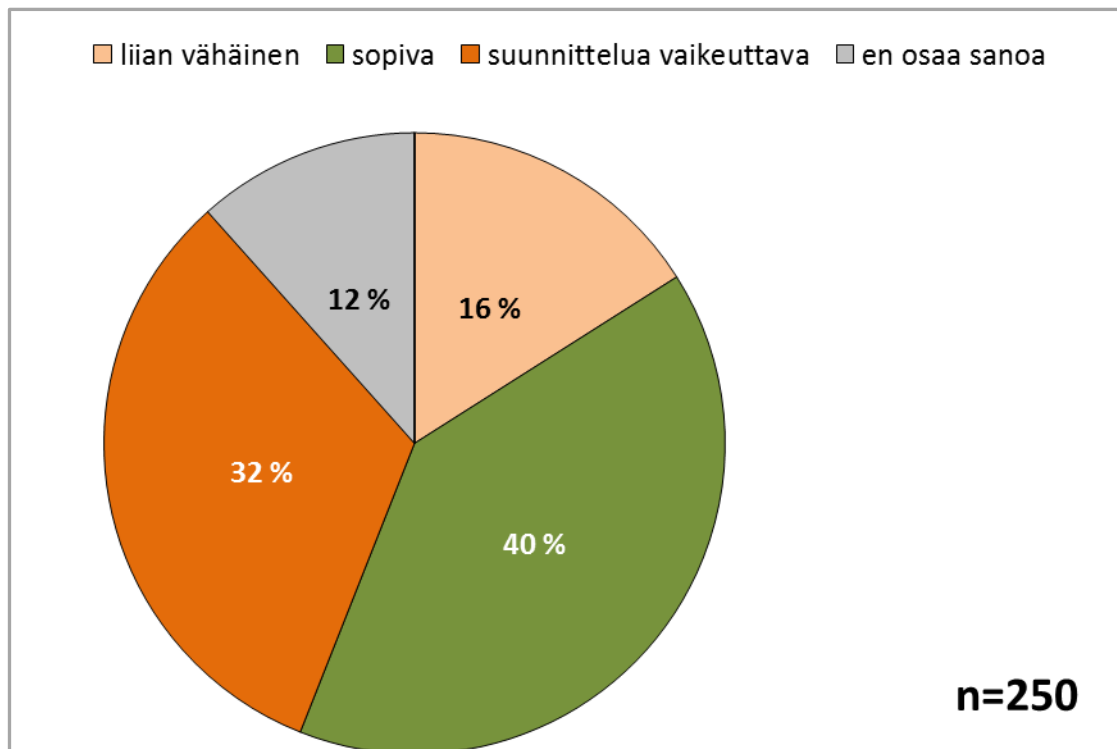
Kaavio 20. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

4.7.5 Kaavamääräysten tuki rakentamisen laadulle

Vastaajilta kysyttiin, onko kaavamääräysten tuki rakentamisen laadulle liian vähäinen, sopiva vai suunnittelua vaikeuttava. 40 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että tuki on sopiva. 32 prosenttia vastaajista puolestaan katsoi, että tuki on suunnittelua vaikeuttava. 16 prosenttia vastaajista piti tukea liian vähäisenä. 12 prosenttia kyselyyn vastanneista henkilöistä ei osannut sanoa kantaansa (kaavio 21).

Kaavio 21. Kysymys: Millainen on kaavamääräysten tuki rakentamisen laadulle?

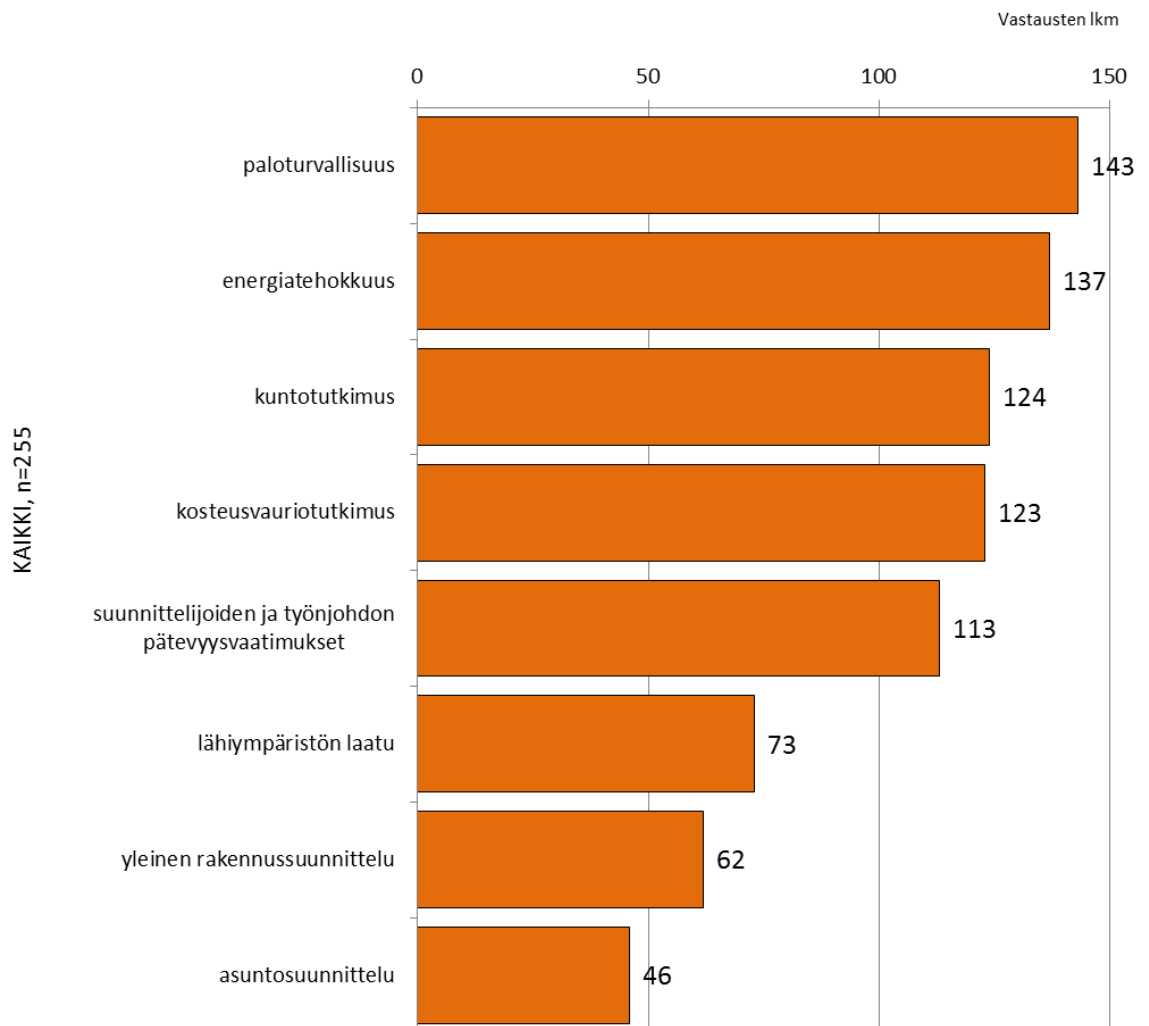
Taustaryhmäkohtainen tarkastelu toi esiin muutamia poikkeuksia. Rakennusalan yrityksissä kaksi kolmesta (63 prosenttia) vastaajista piti kaavamääräysten tukea rakentamisen laadulle suunnittelua vaikeuttavana, ja noin puolet rakennuttajien, ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä 16–20 vuotta alalla olleiden osalta. Muiden keskimäärin osuus muiden luokkien sisällä jäi kolmasosaan. Myönteisimmin eli eniten sopivana kaavamääräysten tukea rakentamisen laadulle pitivät muun tutkinnon suorittaneiden luokka (50 prosenttia) sekä arkkitehdit (44 prosenttia).

4.7.6 Teemat ja säännökset, joista pitäisi olla opasaineistoa säädösten yhtenäisen soveltamisen tueksi

Vastaajilta kysyttiin, mistä teemoista tai säännöksistä olisi tarpeellista olla opasaineistoa säädösten yhtenäisen soveltamisen tueksi. Vastaajat saivat valita useamman eri vaihtoehdon ja ehdottaa jotain muuta teemaa tai säännöstä, joka puuttui vastausvaihtoehdoista. Alla on koottu kaikki teemat ja säännökset vastausten lukumäärän perusteella järjestykseen alkaen eniten mainintoja saaneesta vastauksesta (kaavio 22):

1. paloturvallisuus (valittu 143 kertaa)
2. energiatehokkuus (valittu 137 kertaa)
3. kuntotutkimus (valittu 124 kertaa)
4. kosteusvauriotutkimus (valittu 123 kertaa)
5. suunnittelijoiden ja työnjohdon pätevyysvaatimukset (valittu 113 kertaa)
6. lähiympäristön laatu (valittu 73 kertaa)
7. yleinen rakennussuunnittelu (valittu 62 kertaa)
8. asuntosuunnittelu (valittu 46 kertaa)

Kaavio 22. Kysymys: Mistä teemoista tai säännöksistä olisi tarpeellista olla opasaineistoa säädösten yhtenäisen soveltamisen tueksi?

Taustaryhmäkohtainen tarkastelu osoittaa, että rakennusalan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet sekä yli 100 000 asukkaan isoon kaupunkiin töitä tekevät vastaajat valitsivat vaihtoehtoja eniten. Erityisen paljon teemoja ja säännöksiä valittiin myös yli 20 vuotta alalla työskennelleiden joukossa sekä säädöksiä satunnaisesti käyttävien ryhmässä. Alla olevaan taulukkoon on koottu joitakin esimerkkejä avoimista vastauksista, joista ilmenee muut teemat ja säännökset, joista tulisi vastaajien mukaan olla opasaineistoa (taulukko 31).

Taulukko 31. Esimerkkejä avoimista vastauksista

<i>Korjaus- ja täydennysrakentamisen (hyviksi havaitut) käytännöt ja niiden soveltaminen, sekä uusien käyttöjen mahdollisuudet mieluummin kuin esteet</i>
<i>Rakentaminen ja varsinkin korjausrakentaminen ja rakennusperinnön vaaliminen on niin tapauskohtaista että säädösten yhtenäinen soveltaminen ei takaa kunnollista lopputulosta</i>
<i>Ryhmäperhepäivähoidon tilat (yksityiset "päiväkodit" ns. ryhmikset)</i>
<i>Savunpoiston ja invamääräysten tarkat tulkinnat yhtenäisiksi.</i>
<i>Savunpoistosuunnittelu</i>

4.7.7 Yhteenvetoa rakentamisen laadusta

- Vastaajat olivat vahvasti sitä mieltä, että MRL ja sen nojalla annetut säännökset kuten pääsuunnittelijajärjestelmä, suunnittelijan kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät, rakennustyönjohdon kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät, aloituskokous, käyttö- ja huolto-ohje, tarkastusasiakirja, viranomaisten katselmukset (kuten esim. loppukatselmus) sekä erityismenettely ovat tukeneet rakentamisen hyvää laatua ja vakiintuneet käytössä.
- Vastaajista viidennes ei tunne tai ei osaa ottaa kantaa rakennustyönjohdon kelpoisuusvaatimuksiin ja tehtäviin, mitä voi pitää huolestuttavana.
- Erityismenettelyn säädös toimii: Erityismenettely ei olisi erityismenettely, jos se olisi jatkuvasti käytössä. Toisaalta menettelyn tuleekin olla lähinnä kokeneimpien suunnittelijoiden omaksuma.
- Kosteusvauriokorjaukset vaativat erityisosaamista ja niistä tulisi laatia tiukemmat omat säädökset kuten korjaustöistä yleensäkin.
- Vastausten perusteella julkisten rakennusten kuten päiväkotien, koulujen ja sairaaloiden osalta sekä rakenteellisesti tai teknisesti vaativien rakennusten osalta tulisi lailla velvoittaa tarkastuttaa säännöllisesti kiinteistön kunto sekä terveellisyiden ja turvallisuuden täytyminen!
- Vastaukset kuntoarvioinneista ja -tarkastuksista olivat hyvin kriittisiä ja niissä näkyy hyvin kyselyn ajankohta. Kuolemaan johtanut maneesionnettomuus tapahtui kyselyviikolla.
- Säännöllinen rakennuksen kuntoarviointi todettiin erittäin myönteiseksi. Kuntotarvionnin ja kuntotarkastusten osalta kannatettiin pakkoa.
- Vastaajista 40 prosenttia on sitä mieltä, että kaavamääräysten tuki rakentamisen laadulle on sopiva. Vastaajista kolmasosa puolestaan katsoi, että tuki on suunnittelua vaikeuttava. Vastaajista 16 prosenttia piti tukea liian vähäisenä.
- Kaavamääräysten tukea rakentamisen laadulle suunnittelua vaikeuttavana piti etenkin rakennusalan yrityksissä työskentelevät, rakennuttajat, ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet sekä 16–20 vuotta alalla olleet
- Kaavamääräysten tukea rakentamisen laadulle sopivana pitivät muun tutkinnon suorittaneet sekä arkkitehdit.
- Opasaineistoa säädösten yhtenäisen soveltamisen tueksi tulisi julkaista ainakin paloturvallisuudesta, energiatehokkuudesta, kunto- sekä kosteusvauriotutkimuksesta

4.8 Rakentamismääräyskokoelman toimivuus ja selkeys

Rakentamismääräyskokoelma on uudistumassa: entistä suurempi osa säännöksistä tulee olemaan lain tasolla ja asetusten määrä tulee olemaan vähäisempi. Asetuksissa tullaan antamaan vain velvoittavia säännöksiä. Ohjeet ja muu opastava aineisto tullaan antamaan erikseen. Rakentamismääräyskokoelmaan kootaan jatkossa MRL:n nojalla

annetut rakentamista koskevat säännökset ja ministeriön ohjeet. Tämän viimeisen laajan kysymysteemaosion tarkoituksena oli selvittää rakentamismääräyskokoelman toimivuutta ja selkeyttä vastaajien näkökulmista. Rakentamismääräyskokoelman toimivuuden väittämiä (kysymys 25) seurasi väittämät esteettömyysmääräyksistä (kysymys 26) ja meluntorjunta- ja äänieristävyysmääräyksistä (kysymys 27). Lopuksi kysyttiin, onko rakentamismääräysten soveltamisessa merkittäviä ongelmia (kysymys 28) ja miten rakentamista koskevaa lainsäädäntöä tulisi kehittää (kysymys 29).

4.8.1 Rakentamismääräyskokoelman toimivuus

Vastaajilta kysyttiin rakentamismääräyskokoelman toimivuudesta 11 väittämän kautta:

1. Rakentamismääräykset ovat selkeitä ja niiden tulkinta on ennakoitavissa
2. Rakentamismääräykset asettavat hyväksyttävän vähimmäistason, jota ei yleensä ylitetä
3. Rakentamismääräysten tulisi olla tavoitteellisempia
4. Rakentamismääräykset ovat kattavia
5. Rakentamismääräykset sekä käyttäjän ja tilaajan vaatimukset ovat samansuuntaiset
6. Rakentamismääräyksiä on liikaa ja ne ovat liian yksityiskohtaisia
7. Rakentamismääräykset ovat puutteellisia ja epäselviä
8. Rakentamismääräyksiä uusitaan kattavasti tarpeen mukaan
9. Rakentamismääräykset mahdollistavat hyvän suunnittelun ja uudet innovaatiot
10. Rakentamismääräysten vaikutukset on hyvin selvitetty niiden voimaan tullessa
11. Rakentamismääräysten vaikutukset rakentamiskustannuksiin ovat kohtuulliset

Ensimmäisen väittämän osalta lähes puolet (44 prosenttia) ja toisen väittämän osalta reilusti yli puolet (66 prosenttia) vastaajista oli samaa mieltä, kun yhdistetään *"jokseenkin samaa mieltä"* ja *"täysin samaa mieltä"* -vastaukset. Vastaavasti 40 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä kolmannen väittämän kohdalla. Edelleen osuudet olivat vastaavasti neljännen väittämän kohdalla 43 prosenttia, viidennen väittämän kohdalla 27 prosenttia sekä kuudennen väittämän osalta 23 prosenttia.

Toisen väittämän kohdalla *"en samaa enkä eri mieltä"*-vastausten osuus nousi noin viidesosaan, kun taas ensimmäisen, kolmannen, neljännen, viidennen ja kuudennen väittämän osalta osuus oli kussakin noin kolmasosa. Eri mieltä olleiden vastaajien osuudet jäivät vähemmistöön ensimmäisen, toisen, kolmannen ja neljännen väittämän kohdalla, kun taas viidennen ja kuudennen väittämän osalta hieman yli kolmasosa vastaajista oli eri mieltä.

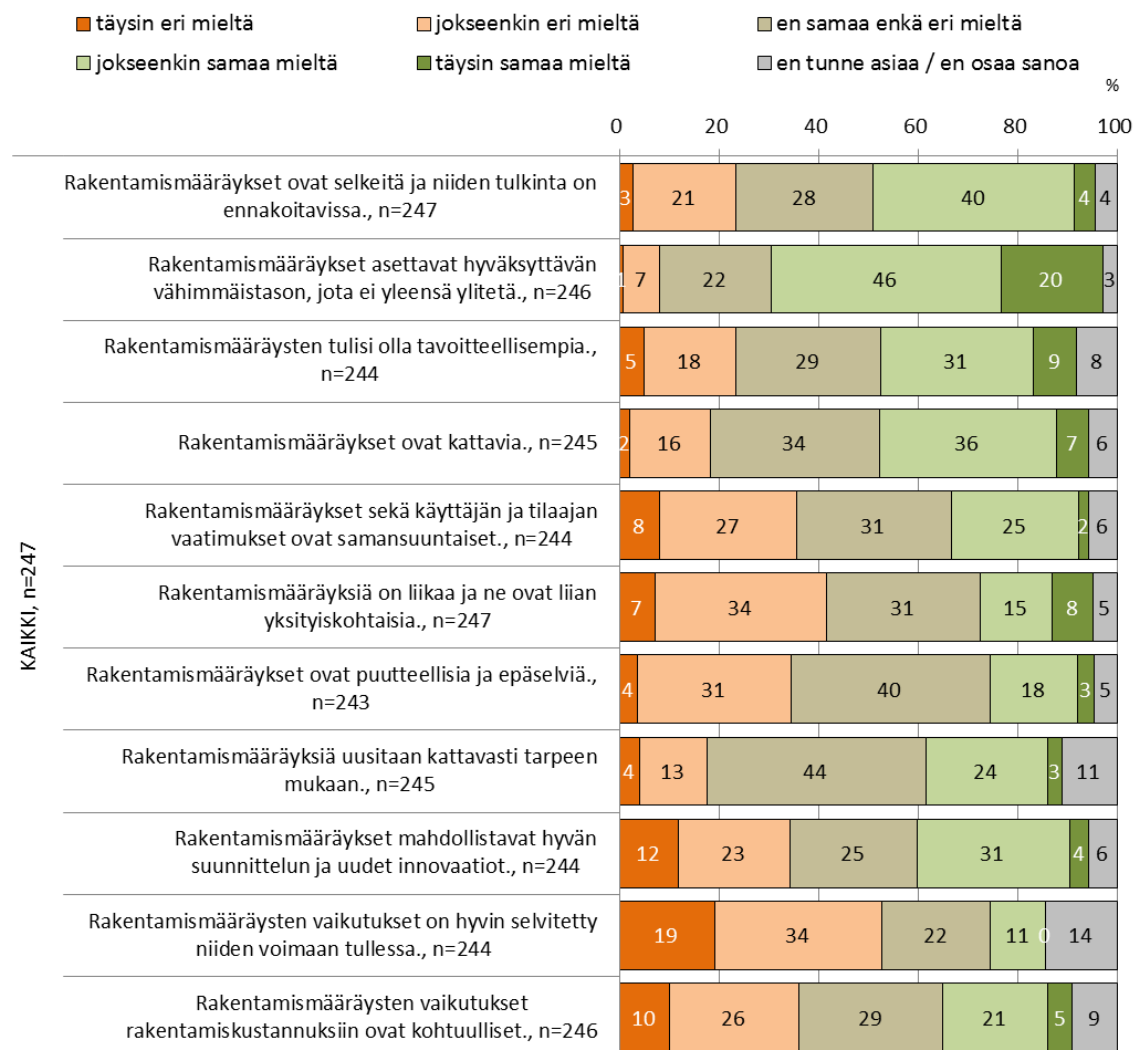
Seitsemännen ja kahdeksannen väittämän osalta *"en samaa enkä eri mieltä"*-vastausten osuudet nousivat 40 ja 44 prosenttiin. Edellisen osalta painotus oli kielteiseen suhtautumiseen ja jälkimmäisen osalta myönteiseen. Yhdeksännen väittämän kohdalla vastaukset jakautuivat tasaisemmin, mutta kuitenkin pienellä lievällä painotuksella kielteiseen suhtautumiseen. Kymmenennen väittämän kohdalla yli puolet vastaajista oli eri mieltä, kun samaa mieltä olleiden vastaajien osuus jäi vain 11 prosenttiin. Viimeisen väittämän (nro 11) osalta vastaukset jakautuivat tasaisemmin, mutta kuitenkin siten, että kielteisen kannan valinnoita oli enemmän kuin myönteisen kannan valinnoita (kaavio 23).

Yleisesti rakentamismääräysväittämiä kohtaan oltiin hyvin kriittisiä. Rakentamismääräysten vaikutukset tulisi selvittää huomattavasti paremmin niiden voimaan tullessa. Tästä oltiin yleisesti hyvin kriittisiä. Rakentamismääräyksiä pidettiin hyvin puutteellisina ja

epäselvinä, liian yksityiskohtaisina ja runsaslukuisina. Toisaalta osa vastaajista piti rakentamismääräysten tulkintaa selkeinä ja niitä osattiin ennakoida.

Merkittävä osa piti rakentamismääräyskokoelmaa vähimmäistasona, jota ei yleensä ylitetty.

Kaavio 23. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräykset ovat selkeitä ja niiden tulkinta on ennakoitavissa

Taustaryhmäkohtaisesta tarkastelusta ei noussut esiin luokkia, joissa vastauslogiikka olisi merkittävästi poikennut yleisestä vastauslogiikasta.

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräykset asettavat hyväksyttävän vähimmäistason, jota ei yleensä ylitetä

Taustaryhmäkohtaisesta tarkastelusta ei noussut esiin luokkia, joissa vastauslogiikka olisi merkittävästi poikennut yleisestä vastauslogiikasta. Eniten samaa mieltä oltiin 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleiden ryhmässä, jossa peräti 81 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa.

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräysten tulisi olla tavoitteellisempia

Ne luokat, joissa oltiin selvästi enemmän samaa kuin eri mieltä, olivat muut työnantaja, kuntasektori, muun tutkimuksen suorittaneet, muut suunnittelijat ja 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleet.

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräykset ovat kattavia

Kielteinen suhtautuminen väittämään oli erityisen alhaista 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleiden ryhmässä, jossa vain neljä prosenttia vastaajista oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa.

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräykset sekä käyttäjän ja tilaajan vaatimukset ovat samansuuntaiset

E erityisen kielteinen kanta väittämään omaksuttiin 16–20 vuotta alalla työskennelleiden luokassa, jossa 13 prosenttia vastaajista oli täysin eri mieltä ja 47 prosenttia jokseenkin eri mieltä.

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräyksiä on liikaa ja ne ovat liian yksityiskohtaisia

E erityisen kielteinen kanta väittämään omaksuttiin muun tutkimuksen suorittaneiden luokassa sekä 10 vuotta tai vähemmän alalla työskennelleiden ryhmässä, joissa yli puolet vastaajista oli eri mieltä väittämän kanssa.

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräykset ovat puutteellisia ja epäselviä

Kokonaisuudessaan "en samaa enkä eri mieltä"-vastanneiden osuudet olivat merkittävät eri luokissa (vaihtelu 30–50 prosenttia) paitsi rakennuttajissa, jossa osuus jäi 19 prosenttiin.

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräyksiä uusitaan kattavasti tarpeen mukaan

Kokonaisuudessaan "en samaa enkä eri mieltä"-vastanneiden osuudet olivat merkittävät eri luokissa (vaihtelu 27–56 prosenttia).

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräykset mahdollistavat hyvän suunnittelun ja uudet innovaatiot

Kielteisimmin väittämään suhtauduttiin 16–20 vuotta alalla työskennelleiden ryhmässä, jossa 17 prosenttia vastaajista oli täysin eri mieltä ja 34 prosenttia jokseenkin eri mieltä.

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräysten vaikutukset on hyvin selvitetty niiden voimaan tullessa

Kielteisimmin väittämään suhtauduttiin 16–20 vuotta alalla työskennelleiden ryhmässä, jossa 37 prosenttia vastaajista oli täysin eri mieltä ja 40 prosenttia jokseenkin eri mieltä.

VÄITTÄMÄ: Rakentamismääräysten vaikutukset rakentamiskustannuksiin ovat kohtuulliset

E erityisen kielteisesti väittämään suhtauduttiin rakennusalan yritysten luokassa, jossa 22 prosenttia vastaajista oli täysin eri mieltä ja 44 prosenttia jokseenkin eri mieltä. Varsin kielteinen kanta omaksuttiin myös rakennusalan ylemmän korkeakoulututkimuksen suorittaneiden sekä rakennuttajien keskuudessa. Myönteinen suhtautuminen nousi esille muun tutkimuksen suorittaneiden ryhmässä, jossa 40 prosenttia oli samaa mieltä väittämän kanssa, kun yhdistetään "jokseenkin samaa mieltä" ja "täysin samaa mieltä" -vastaukset.

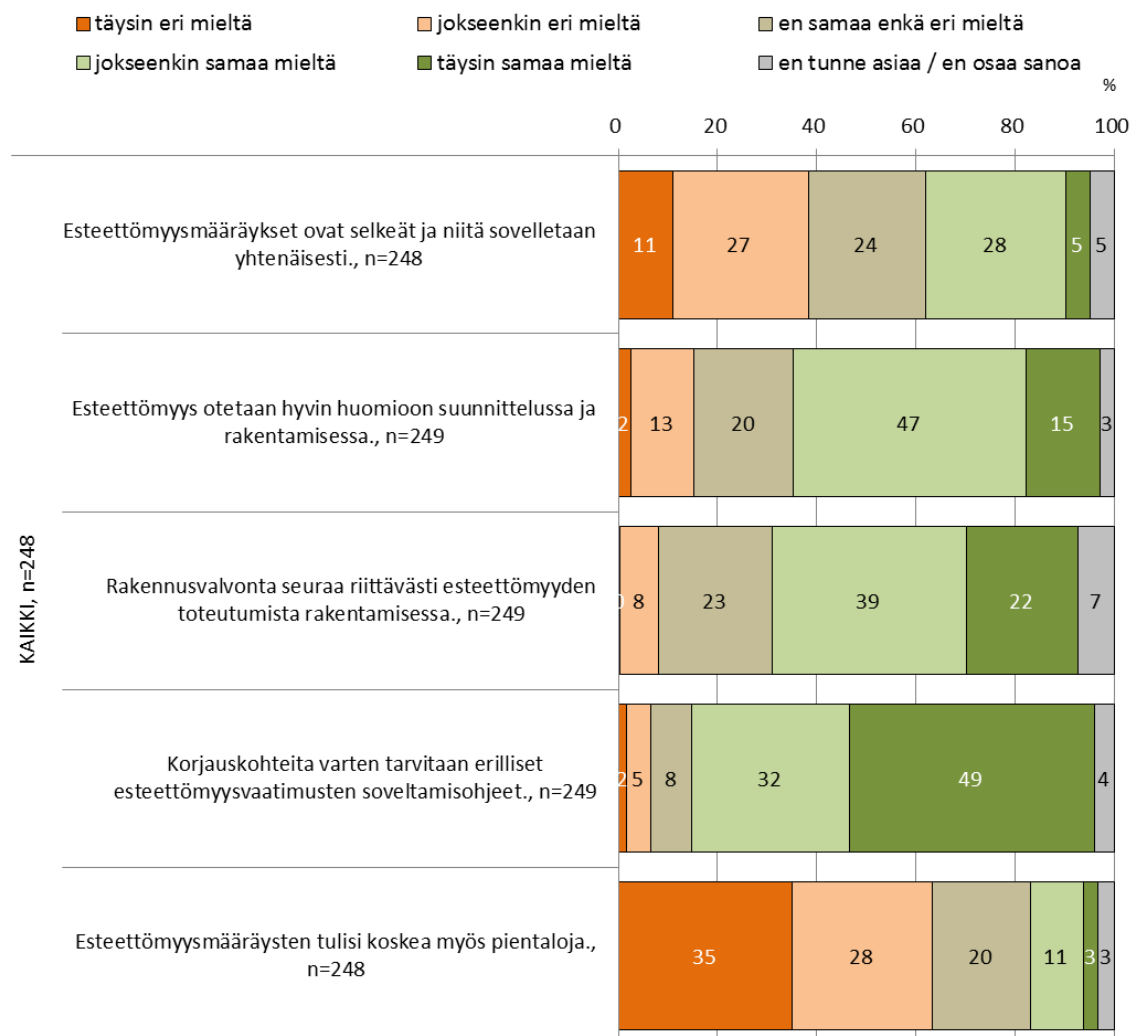
4.8.2 Esteettömyyttä koskevien määräysten toimivuus

Vastaajilta kysyttiin mielipidettä esteettömyyttä koskevien määräyksien toimivuudesta viiden väittämän kautta:

1. Esteettömyysmääräykset ovat selkeät ja niitä sovelletaan yhtenäisesti
2. Esteettömyys otetaan hyvin huomioon suunnittelussa ja rakentamisessa
3. Rakennusvalvonta seuraa riittävästi esteettömyyden toteutumista rakentamisessa
4. Korjauskohteita varten tarvitaan erilliset esteettömyysvaatimusten soveltamisohjeet
5. Esteettömyysmääräysten tulisi koskea myös pientaloja

Vastaukset jakautuivat suhteellisen tasaisesti ensimmäisen väittämän kohdalla painotuen kuitenkin lievästi kielteiseen suhtautumiseen. Toisen ja kolmannen väittämän kohdalla selvä enemmistö oli samaa mieltä. Neljännen väittämän osalta 49 prosenttia vastaajista oli täysin samaa mieltä ja 32 prosenttia jokseenkin samaa mieltä. Viimeiseen väittämään vastaajat suhtautuivat varsin kielteisesti (kaavio 24).

Kaavio 24. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

VÄITTÄMÄ: Esteettömyysmääräykset ovat selkeät ja niitä sovelletaan yhtenäisesti

Taustaryhmäkohtaisesta tarkastelusta ei noussut esiin luokkia, joissa vastauslogiikka olisi merkittävästi poikennut yleisestä vastauslogiikasta.

VÄITTÄMÄ: Esteettömyys otetaan hyvin huomioon suunnittelussa ja rakentamisessa

Väittäjä sai taakseen vahvan myönteisen suhtautumisen kaikissa luokissa. Erityisen myönteisesti väittämään suhtauduttiin 16–20 vuotta alalla työskennelleiden ryhmässä, suunnittelualan yrityksissä sekä valtakunnan tasolla työskentelevissä.

VÄITTÄMÄ: Rakennusvalvonta seuraa riittävästi esteettömyyden toteutumista rakentamisessa

Erityisen myönteisesti väittämään suhtauduttiin 16–20 vuotta alalla työskennelleiden ryhmässä, valtakunnan tasolla työskentelevien joukossa sekä 6000–15 000 asukkaan kuntaan tai kaupunkiin työskentelevien joukossa.

VÄITTÄMÄ: Korjauskohteita varten tarvitaan erilliset esteettömyysvaatimusten soveltamisohjeet

Taustaryhmäkohtaisesta tarkastelusta ei noussut esiin luokkia, joissa vastauslogiikka olisi merkittävästi poikennut yleisestä vastauslogiikasta. Väittämään suhtauduttiin erittäin myönteisesti.

VÄITTÄMÄ: Esteettömyysmääräysten tulisi koskea myös pientaloja

Taustaryhmäkohtaisesta tarkastelusta ei noussut esiin luokkia, joissa vastauslogiikka olisi merkittävästi poikennut yleisestä vastauslogiikasta. Väittämään suhtauduttiin erittäin kielteisesti. Erityisesti tätä mieltä olivat 16–20 vuotta alalla olleet, erityisesti rakennusalan yritykset ja muut suunnittelijat.

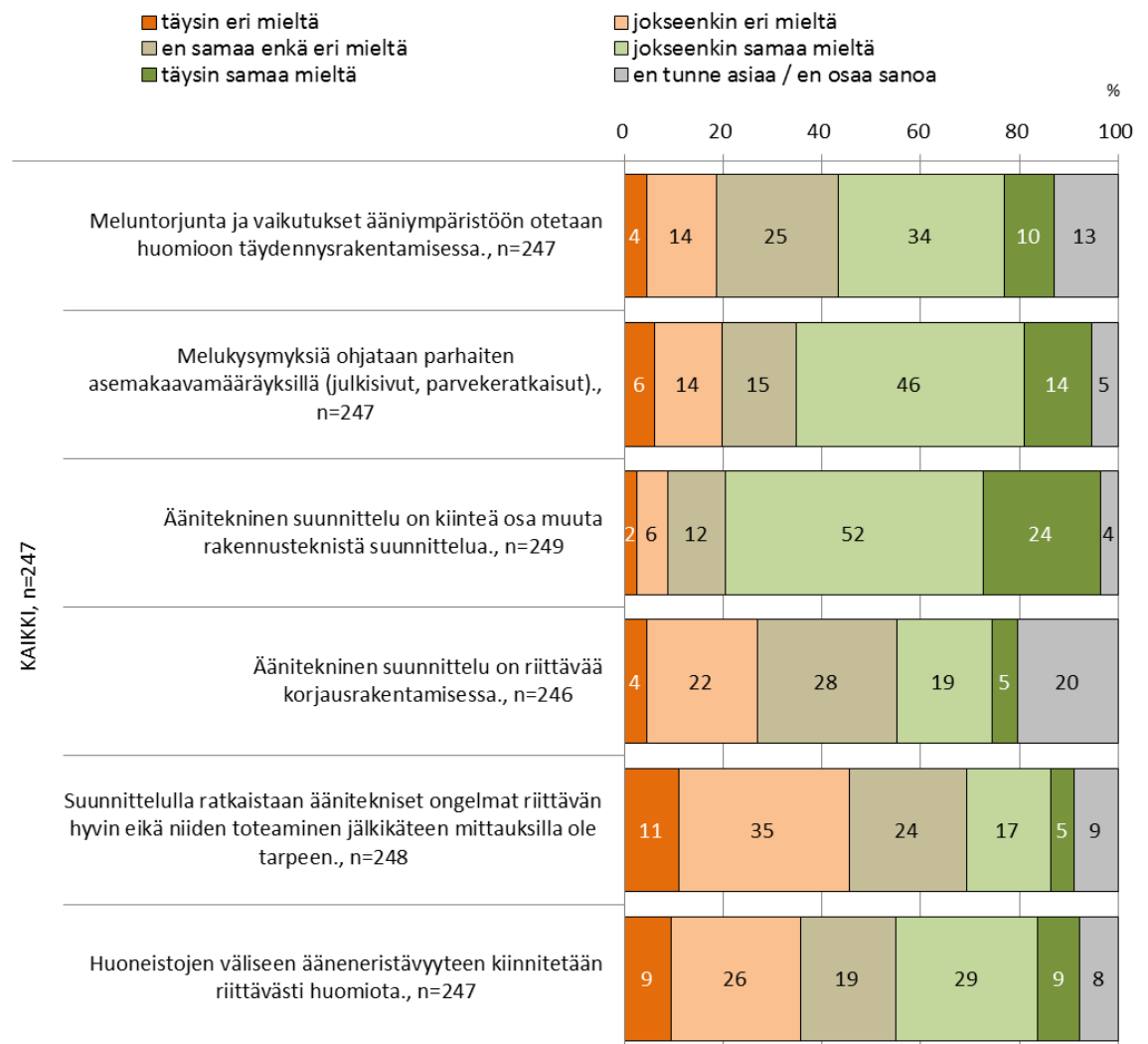
4.8.3 Meluntorjuntaa ja äänieristävyyttä koskevien määräysten toimivuus

Vastaajilta kysyttiin mielipidettä meluntorjuntaa ja äänieristävyyttä koskevien määräyksien toimivuudesta kuuden väittämän kautta:

1. Meluntorjunta ja vaikutukset ääniympäristöön otetaan huomioon täydennysrakentamisessa
2. Melukysymyksiä ohjataan parhaiten asemakaavamääräyksillä (julkisivut, parvekeratkaisut)
3. Äänitekninen suunnittelu on kiinteä osa muuta rakennusteknistä suunnittelua
4. Äänitekninen suunnittelu on riittävää korjausrakentamisessa
5. Suunnittelulla ratkaistaan äänitekniset ongelmat riittävän hyvin eikä niiden toteuttaminen jälkikäteen mittauksilla ole tarpeen
6. Huoneistojen väliseen ääneneristävyyteen kiinnitetään riittävästi huomiota

Ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen väittämään vastaajat suhtautuivat varsin myönteisesti. Neljännen ja kuudennen väittämän osalta vastaukset jakautuivat tasaisesti. Viidennen väittämän osalta vastaajat olivat enemmän eri mieltä kuin samaa mieltä. Taustaryhmäkohtaisessa tarkastelussa ei noussut esiin luokkia, joiden vastauslogiikka olisi merkittävästi poikennut yleisestä vastauslogiikasta (kaavio 25).

Kaavio 25. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Meluntorjunta ja vaikutukset ääniympäristöön otetaan suhteellisen hyvin huomioon täydennysrakentamisessa. Melukysymyksiä ohjataan vastaajien mielestä parhaiten asemakaavamääräyksillä. Myös muuta ohjausta tarvitaan. Tosin nämä kysymykset eivät nouse merkittävällä tavalla esille kokonaisuudesta.

Ääniteknisen suunnittelun osalta ollaan vahvasti sitä mieltä, että se kuuluu rakennustekniseen suunnitteluun. Korjausrakentamisen ääniteknistä suunnittelua pidettiin riittämättömänä.

Tärkeä huomio on, että vastaajien mielestä äänitekniset ongelmat tulee tarkistaa mittaamalla. Erityisesti tätä mieltä olivat rakennesuunnittelijat. Määräysten mukaisten ääniolosuhteitten toteutumisen todentamista mittauksin tarvittaisiin, koska suunnittelu ei kaikilta osin takaa hyvään lopputulokseen pääsemistä.

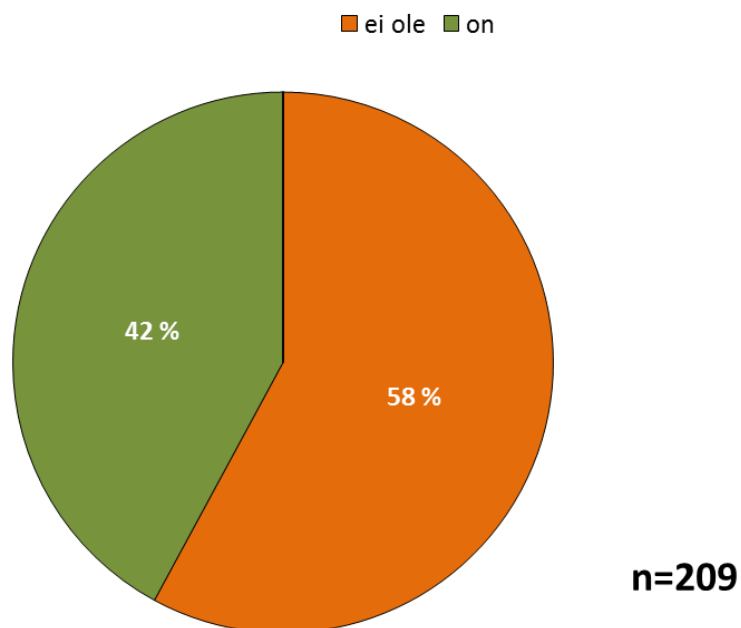
Huoneistojen välisen äänieristävyyden riittävyyden huomioon ottaminen jakoi selkeästi mielipiteet. Osalla vastaajista on selkeästi huonoja kokemuksia, kun taas osalle huoneistojen välinen äänieristävyys ei ollut ongelma lainkaan. Jatkossa tulee selvittää, koskevatko nämä ongelmat tiettyjä rakenneratkaisuja vai ovatko ongelmat rakentami-

sen ohjausprosessissa. Huoneistojen väliseen ääneneristävyyteen pitäisi vastausten perusteella kiinnittää enemmän huomiota.

4.8.4 Rakentamismääräysten soveltaminen

Vastaajista 58 prosenttia oli sitä mieltä, että rakentamismääräysten soveltamisessa ei ole merkittäviä ongelmia. 42 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että merkittäviä ongelmia puolestaan voidaan erottaa (kaavio 26).

Kaavio 26. Kysymys: Onko rakentamismääräysten soveltamisessa mielestäsi merkittäviä ongelmia?

Vastaajat saivat perustella kielteisen kantansa (taulukko 32).

Taulukko 32. Esimerkkejä avoimista vastauksista

<i>esteettömyysmääräykset ovat täysin järjettömiä ja huomioivat vain yhden pienen liikuntarajoitusryhmän, eli pyörätuolien käyttäjien tarpeita. esimerkiksi tasapainohäiriöiselle nykyiset hehtaarikylpyhuoneet ovat suorastaan vaarallisia. muutoinkin esteettömyysmääräysten ulottaminen kaikkeen rakentamiseen on järjetöntä ja yhteiskunnan resursseja tuhlaavaa. myöskään esimerkiksi opiskelijoille optimoitua todellista pientasunto tuotantoa ei enää edes voida toteuttaa... kaiken kaikkiaan järjetöntä ja harmittavaa ja ilmeisesti pysäyttämätöntä kehitystä väärillä perusteilla!!</i>
<i>Esteettömyysmääräyksissä paisutetaan eteistä, kylpyhuonetta ja keittiötä muiden tilojen kalustettavuuden kustannuksella. Mikäli oltaisiin johdonmukaisia, niitä olisi sovellettava kaikkiin huoneisiin mallikalustein ja riittävin tilantarpein. Muutoin pitäisi olla mahdollista, että pääosa asunnoista voidaan muokata esteettömiksi</i>
<i>Palomääräyksiä tulkitaan eri kunnissa vastoin lain henkeä</i>
<i>Korjausrakentamisessa määräyksiä ei osata soveltaa.</i>
<i>Äänieristysosio tulisi olla tarkempi vaatimuksiltaan.</i>

4.8.5 Rakentamista koskevan lainsäädännön kehittäminen

Alla olevaan taulukkoon on koottu vastaajien näkemyksiä rakentamista koskevan lainsäädännön kehittämisestä (taulukko 33).

Taulukko 33. Esimerkkejä avoimista vastauksista

1. <i>Lisäsäädöksillä on viime aikoina tehty asuinrakentamisesta turhan kallista. Asuinrakentamisessa saisi kustannukset alas:</i> - Esteettömyysvaatimukset ovat liian tiukkoja. Tulisi muuttaa siten että vain tietty prosenttimäärä uusista asunnoista tulee olemaan esteettömiä. - Hissivaatimuksia ei jo kolmessa kerroksessa. - Autopaikoituksen mitoituksissa alakannessa pitäisi mahdollistaa tiukemmat mitat. Muissa maissa esim. Saksassa tullaan säädöksissä toimeen paljon pienimmillä mitoilla. -väestönsuojista luopuminen - Painovoimainen ilmanvaihto ei saa olla vain kakkosvaihtoehto. Ja tulisi mahdollistaa myös tavallista ilmanvaihtoa ikkunoiden kautta. Mieluummin käytetään suuret ilmastointirahat maalämpöön tai aurinkosähköön. - Kesäaikainen ylikuumenemisen tiukka huomioiminen on mielestäni Suomessa ihan turha. Tavallinen ikkunatuuletus (yötuuletus) pitäisi näillä leveysasteilla riittää niillä muutamana kuumana kesäpäivinä. Suunnittelijana on nyt jo se tunne että asuintalo suunnitellaan enemmän IV-kanavahalkaisijoiden mukaan kun ihmisen tilatarpeen mukaan. Turha säädöstely hankaloittaa suunnittelua, ja nostaa kustannuksia. Malttia olisi tässä kova sana. 2. <i>Rakentamisessa, varsinkin asuinkerrostalorakentamisessa, tulisi kannustaa puutalorakentaminen ja hengittävien rakenteiden käyttö.</i> 3. <i>Kaavoitus tulisi kehittää siten, että kaupungeissa kaavoitetaan pienempiä tontteja. Niin saisi enemmän yksityisijoittajia mukaan uusrakentamiseen, kun koko markkina on tällä hetkellä monopolitasolla isojen firmojen käsissä.</i> <i>Mahdollisuuksia kaupunkitiivistämiseen pitäisi kehittää.</i>
<i>Asioita tulisi riittävästi testata ennen kuin ne viedään määräyksiksi. Asioiden ja yhteiskunnan kehittymistä sekä terveen ja turvallisen elinympäristön syntymistä tulee tarkastella kokonaisuutena eikä siten, että yksi asia vedetään kärkeen muiden kustannuksella. Näin on käynyt energiamääräyksissä -> syntyy luonnottomia ratkaisuja, joista syntyy uusia ongelmia. Luonnolliset, ns. perinteiset, ratkaisut eivät enää ole mahdollisia tai ovat hyvin hankalia. (mm. painovoimainen ilmanvaihto). Markkinoille pukkaa mitä ihmeellisempiä materiaaleja, joita kilpailulainsäädännön takia ei voida rakennusvalvonnassa "blokata". Yhteiskunnallisten järjestelmien käyttöaste heikkenee (mm. kaukolämpö). Pitäisi voida "pakottaa" kaukolämpöön, jos sellainen on tarjottu = kestävän kehityksen periaatteen mukaista, että jos yksi järjestelmä on olemassa, niin siitä otetaan mahdoll. suuri hyöty irti.....yms.</i>
<i>Järjettömälle hintakilpailutukselle tulisi asettaa rajat. Halvalla suunniteltu ja rakennettu kansallismaisuuden rakennusvirheet "korjataan" halvalla suunnitelluilla ja toteutetuilla töillä. Halpahintaisesta ei tule hyvää erilaisilla laatujärjestelmillä. Koko kilpailutusjärjestelmä toimii edelleen 1990-luvun laman merkeissä.</i>
<i>Korjausrakentaminen on ongelmallista, koska sen yhteydessä usein rakennusmääräykset tekevät vanhan vaalimisen erittäin haasteelliseksi toisinaan jopa mahdottomaksi.</i>
<i>Korjausrakentamiseen tulevat energiansäästötoimenpiteet tulisi toteuttaa vain jos ne ovat taloudellisesti kannattavat eivätkä millään tapaa uhkaa rakennusten kulttuurisia arvoja. Jo tällä hetkellä on nähtävissä eri paikkakunnilla karmeita ylilyöntejä kun kuntien rakennustarkastajat tekevät omia tulkintojaan. Vanhaa taloa tulisi korjata sen ehdoilla. Kulttuurihistoriallisesti tärkeiden rakennusten kohdalla asiat ovat hyvin, mutta esim. Vanhojen hirsirakennusten kohdalla näyttäisi puuttuvan sekä kohtuuden tajua että osaamista rakennustarkastuksessa</i>
<i>Korjausrakentamisen erityispiirteet tulisi paremmin huomioida lainsäädännössä, erityisesti arvorakennusten kohdalla. Tulollaan olevat energiansäästötavoitteet pitäisi toistaiseksi rajata kokonaan niiden ulkopuolelle.</i>
<i>Korjausrakentamisen erityispiirteiden ja rajoitteiden huomioiminen sääntöjen ehdottomuudessa (Kustannusvaikutukset rakennuttajalle).</i>
<i>Korjausrakentamisen periaatteita tulee täsmentää. Korjaaminen ei ole uudisrakentamista. Kaavan laatimisen tavoitteita tulee muuttaa enemmän esim. massoitellua ja tontinkäyttöä koskevaksi ja vähentää yksityiskohtien määrittelyä.</i>

Kosteusvauriokorjauksille jälkiseuranta tarpeen (viitaten koulu- ja julkisten rakennusten home- ja pienhiukkasongelmiin)

Lainsäädännössä pitää vanhojen pientalojen energiatodistukseksi kelvata todistus toteutuneesta kulutuksesta.

Mielestäni nykyinen lainsäädäntö lähtee pientalo-olettamasta. Rakennushankkeeseen ryhtyvä on omassa arjessani yleensä suuri yhtiö, joka operoi rakennuttajakonsultti tai projektinjohto-organisaation kautta. Sieltä ei löydy vastuullista henkilöä.

Sen sijaan PS ja vastaava työnjohtaja ovat henkilökohtaisessa vastuussa. Tämä aiheuttaa paineita tilanteessa, jossa rakennuttaja ja PS:n työnantaja ovat "hyvässä liikesuhteessa", jossa toivotaan asioiden "johhevaa hoitamista" eli sääntöjen venyttämistä. Taloudellinen voitto tästä menee em. yhtiöille, mutta vastuun kantavat vastaava ja pääsuunnittelija henkilökohtaisesti.

Tuoteosakauppa tulisi myös huomioida lainsäädännössä. Rakenne ja tilajärjestelmiä suunnitellaan ja tuotetaan työmaan ulkopuolella ja suunnitteluryhmän ja pääsuunnittelijan näkymättömissä. Silti niiden yhteensovittaminen on PS:n vastuulla.

PS:llä on velvollisuuksia, mutta ei lakiin kirjattua valtaa. PS: tarvitsisi jonkinlaisen suojan sanoa, miten asiat ovat.

Muutosnopeus on hiukan liian kova

Pitäisi malttaa olla tekemättä liian äkkinäisiä muutoksia aina, kun joku lobbausryhmä niitä esittää. Nyt MRL:ää on muutettu jo aivan liian monta kertaa ilman julkista keskustelua ja myös vastoin sitä keskustelua, jota lakia laadittaessa käytiin ja josta sitten päästiin yhteisymmärrykseen. Pikku muutosten vaikutuksia ei kukaan alalla toimiva suunnittelija tai rakentaja jaksa ajatella, paimentaa tai kommentoida oman työn ohella. Nyt kokonaisuus on jo hapertunut. Säännösten käyttäjän kannalta on myös oleellista, että säännökset ovat lyhyitä ja selkeitä – opaskirjat erikseen.

Pitäisi pyrkiä tiivistämään ja selkeyttämään. Enemmän painoa laadulle ja kokonaisvaltaisempaa ajattelua (nyt esim. energia- ja esteettömyysasiat saavat kohtuuttoman painon). Laadukkaasta suunnittelusta tulisi jotenkin palkita.

Pitäisi useammin tarkastella lain toimivuutta käytännössä

Rakennussuojelua koskevat määräykset ovat liian löysiä ja epäselviä MRL:ssä. Purkulupa-asioissa kansalaisten vaikutusmahdollisuus pitää turvata. Purkulupa pitää aina vaatia kultt. hist. merkittävisissä kohteissa.

Uusien määräysten kustannusvaikutus pitäisi aina tutkia. Kohta rakentaminen on niin kallista, että kenelläkään ei ole varaa rakentaa. Vrt. 1.7.-13 voimaan tuleva määräys iv- ja savunpoistokanavien palonkestosta.

Vaatia rakennusluvan lausunnonantajilta rakennusalan suunnittelijakoulutus. (inva-, suojelumääräykset)

4.8.6 Yhteenvedoa rakentamismääräyskokoelman toimivuudesta ja selkeydestä

- Rakentamismääräysten vaikutukset tulisi selvittää huomattavasti paremmin niiden voimaan tullessa. Tästä oltiin yleisesti hyvin kriittisiä.
- Rakentamismääräyksiä pidettiin vastauksissa hyvin puutteellisina ja epäselvinä, liian yksityiskohtaisina ja runsaslukuisina.
- Toisaalta rakentamismääräysten tulkintaa osattiin ennakoida ja osa vastaajista piti niitä selkeinä.
- Merkittävä osa vastanneista piti rakentamismääräyskokoelmaa vähimmäistasona, jota ei yleensä ylitetty.

-
- Vastaajien mukaan esteettömyysmääräysten ei tulisi missään tapauksessa koskea pientaloja.
 - Vastanneiden mukaan korjauskohteisiin tulisi ehdottomasti laatia erilliset esteettömyysvaatimusten soveltamisohjeet!
 - Esteettömyysvaatimukset otetaan vastaajien mielestä hyvin huomioon suunnittelussa ja rakentamisessa
 - Rakennusvalvonnan koetaan seuraavan riittävästi esteettömyysvaatimusten toteutumista, mutta ei sovello ohjeita yhteneväisellä tavalla
 - Meluntorjunta ja vaikutukset ääniympäristöön otetaan suhteellisen hyvin huomioon täydennysrakentamisessa.
 - Melukysymyksiä ohjataan vastaajien mielestä parhaiten asemakaavamääräyksillä.
 - Ääniteknisen suunnittelun osalta ollaan vahvasti sitä mieltä, että se kuuluu rakennustekniseen suunnitteluun. Korjausrakentamisen ääniteknistä suunnittelua pidettiin riittämättömänä.
 - Vastaajien mielestä äänitekniset ongelmat tulee tarkistaa mittaamalla. Erityisesti tätä mieltä olivat rakennesuunnittelijat.
 - Huoneistojen välisen äänieristävyyden riittävyyden huomioon ottaminen jakoi selkeästi mielipiteet. Jatkossa tulee selvittää, koskevatko nämä ongelmat tiettyjä rakenneratkaisuja vai ovatko ongelmat rakentamisen ohjausprosessissa.
 - Rakentamismääräysten soveltamisessa näyttää avovastausten perusteella olevan erityisesti ongelmia esteettömyysmääräyksissä, korjausrakentamisessa yleensä sekä palomääräysten tulkinnassa.
-

5 Pientaloteollisuuden edustajat

(Kysely 2)

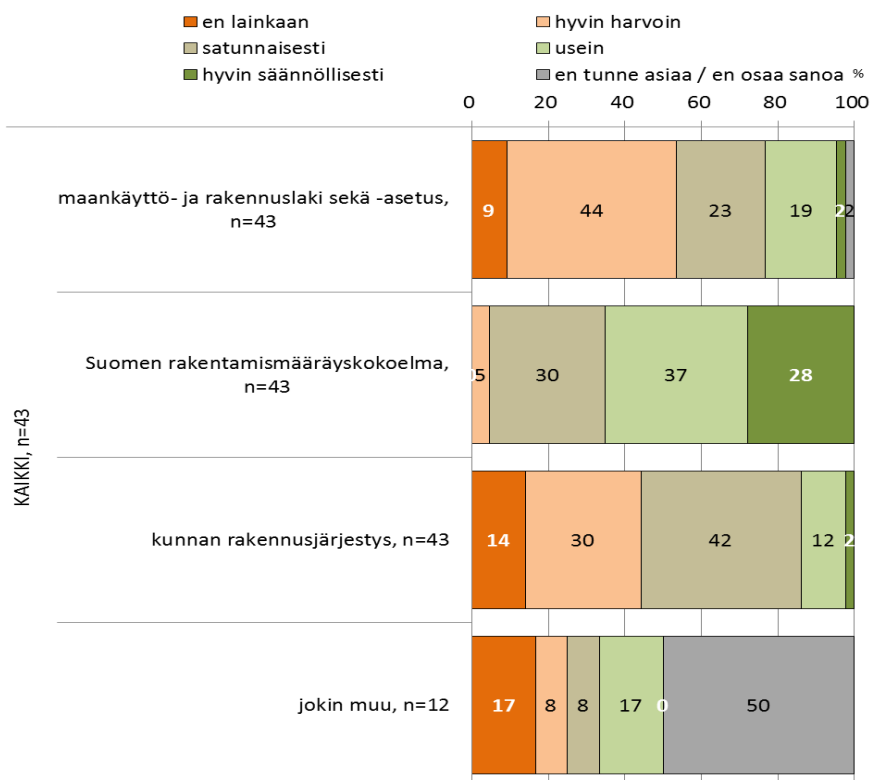
Pientaloteollisuuden edustajille PTT ry:n kautta suunnatun kyselyn taustatietokysymysten (kysymykset 1-3) jälkeen vastaajilta kysyttiin maankäyttö- ja rakennuslain sekä rakentamismääräyskokoelman toimivuudesta sekä viranomaisvalvonnan sujuvuudesta teemakohtaisesti. Kyselyiden teemakysymykset pitivät sisällään monivalintakysymyksiä, väittämiä sekä avoimia kysymyksiä.

5.1 Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuus ja selkeys

Kyselyn alussa vastaajilta kysyttiin, kuinka usein he käyttävät rakentamiseen liittyviä säädöksiä (kaavio 27).

Vastausten perusteella maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) ja -asetuksen (MRA) käyttö oli melko vähäistä, yli puolet vastanneista käyttää niitä joko hyvin harvoin tai ei lainkaan. Vain viidennes vastanneista käyttää näitä usein tai hyvin säännöllisesti. Suomen rakentamismääräyskokoelmaa käytetään puolestaan varsin säännöllisesti. Kuntien rakennusjärjestyksen käytön osalta korostuu satunnainen käyttö. Muina käytäntöinä oli mainittu kuntien omat säännöt/käytännöt sekä viennin ja tuonnin säädökset.

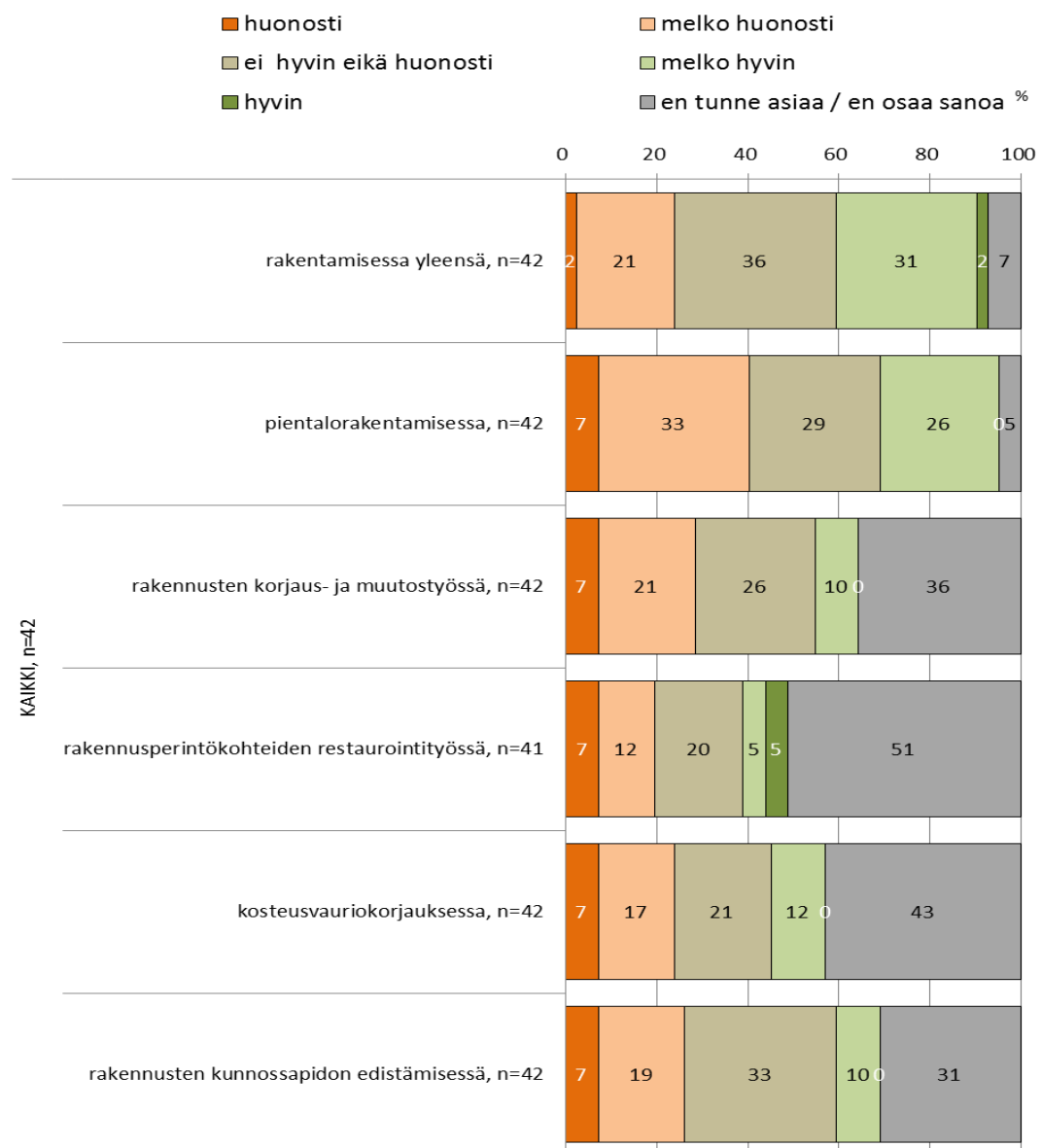
Kaavio 27. Kysymys: Kuinka usein käytät seuraavia säädöksiä?

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin, miten maankäyttö- ja rakennuslaki sekä sen nojalla annetut säännökset toimivat yleisellä tasolla. Vastanneet kokivat, että näiden toimivuus vaihtelee rakentamisessa ylipäättään. Näin katsottiin myös pientalorakentamisen osalta, mutta missä kuitenkin kielteinen suhtautuminen oli lievästi suurempaa verrattuna myönteiseen suhtautumiseen.

Rakennusten korjaus- ja muutostöiden, rakennusperintökohteiden restaurointitöiden, kosteusvauriokorjauksen sekä rakennusten kunnossapidon edistämisen osalta nousi erityisesti esiin se, että vastaajat eivät tunteneet asiaa tai eivät osanneet sanoa kantaansa. Yleisesti ottaen kielteinen suhtautuminen oli suurempaa verrattuna myönteiseen suhtautumiseen (kaavio 28).

Kaavio 28. Kysymys: Miten mielestäsi MRL ja sen nojalla annetut säännökset toimivat mielestäsi yleisellä tasolla ajateltuna?

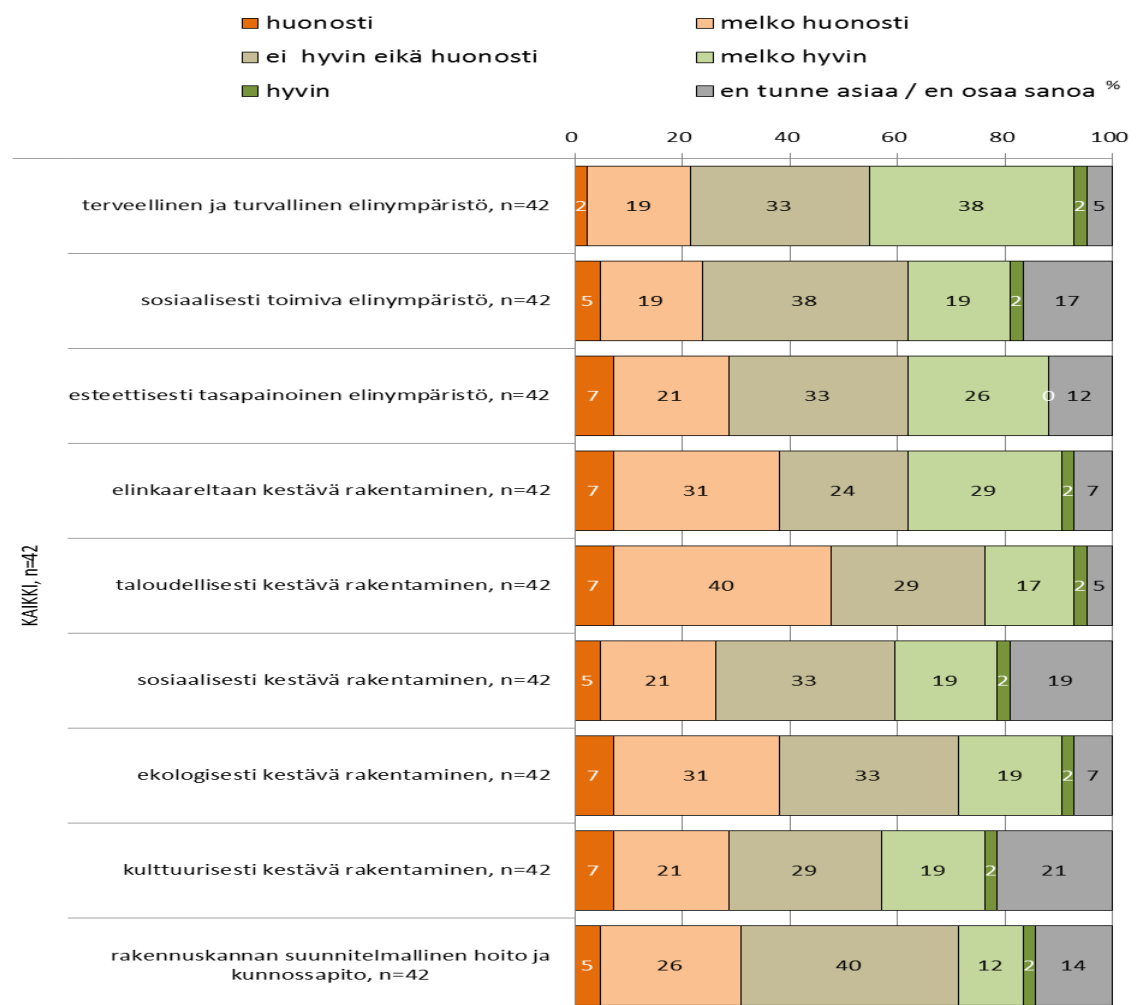

Pientaloteollisuuden edustajilta kysyttiin MRL 12§:n rakentamisen ohjauksen tavoitteiden toteutumisesta (kaavio 29). MRL 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteu-

tuvat rakentamisessa vastaajien mielestä keskimäärin huonommin kuin hyvin eri osa-alueilla lukuun ottamatta terveellistä ja turvallista elinympäristöä. Tämän tavoitteen osalta 40 prosenttia vastanneista koki, että MRL 12§:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat vähintään melko hyvin.

Puolestaan taloudellisesti kestävä rakentamisen osalta lähes puolet vastanneista koki, etteivät rakentamisen ohjauksen tavoitteet taloudellisesti kestävä rakentamisen osalta toteudu rakentamisessa.

Kaavio 29. Kysymys: Miten MRL 12§:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat rakentamisessa?

Maankäyttö- ja rakennuslakia uudistettaessa tavoitteeksi asetettiin aikoinaan erityisesti rakentamisen laadun parantaminen. Vastaajilta kysyttiin, miten MRL ja sen nojalla annetut säännökset ovat tukeneet lain tavoitteiden mukaisesti rakentamisen hyvää laatua eri "välineiden" avulla (kaavio 30).

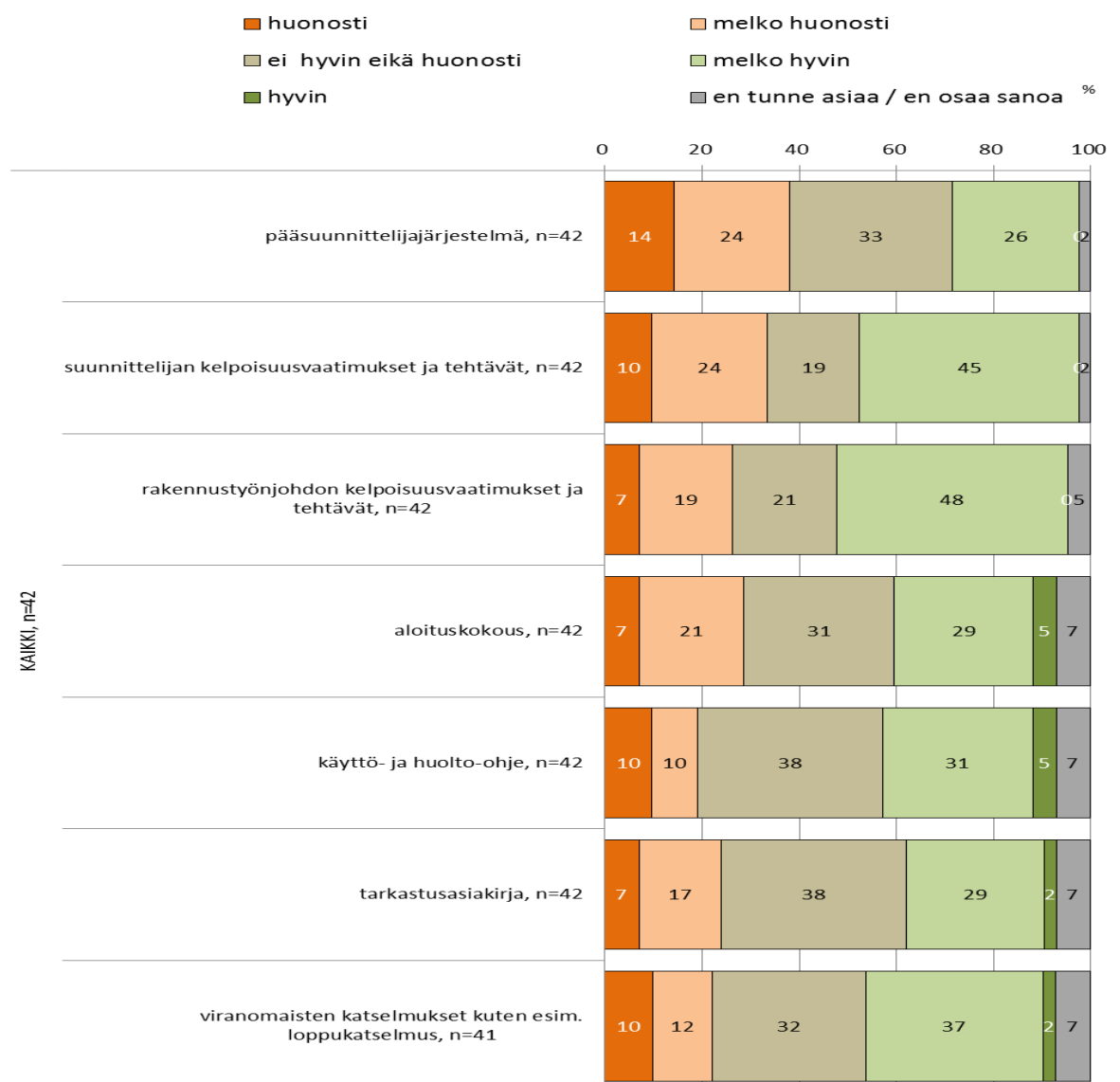
Pääsuunnittelijajärjestelmän osalta vastaukset jakautuivat muita välineitä tasaisemmin, mutta kuitenkin siten, että pääsuunnittelijajärjestelmän ei koettu täysin tukeneen lain tavoitteita. Suunnittelijan kelpoisuusvaatimusten ja tehtävien sekä rakennustyönjohdon kelpoisuusvaatimusten ja tehtävien osalta lähes puolet vastaajista koki, että nämä olivat ohjanneet rakentamista ja sen lupakäytäntöjä vähintään melko hyvin. Aloituskoko-

ukseen välineenä suhtauduttiin sekä myönteisesti että kielteisesti, mutta kuitenkin pienellä painotuksella myönteiseen suhtautumiseen.

Vastaajista peräti lähes 40 prosenttia oli sitä mieltä, että käyttö- ja huolto-ohje ei ole ohjannut rakentamista ja sen lupakäytäntöjä hyvin muttei myöskään huonosti. Yli kolmasosa vastaajista näki, että käyttö- ja huolto-ohjeen osalta ohjaus on toiminut hyvin, kun taas noin neljäsosan mukaan ohjaus on ollut huonoa.

Tarkastusasiakirjan ja viranomaisten katselmusten, kuten loppukatselmuksen osalta vastaukset olivat samantyyppiset verrattuna käyttö- ja huolto-ohjeen vastauksiin.

Kaavio 30. Kysymys: Alla on välineitä, jotka tulivat ohjaamaan rakentamista ja sen lupakäytäntöjä. Miten MRL ja sen nojalla annetut säännökset ovat tukeneet lain tavoitteiden mukaisesti mielestäsi rakentamisen hyvää laatua?

Vastaajilla oli myös mahdollisuus esittää muita tapoja ja toimenpiteitä, joilla rakentamisen laatua parannetaan parhaiten. Alla olevassa taulukossa on esitetty näitä.

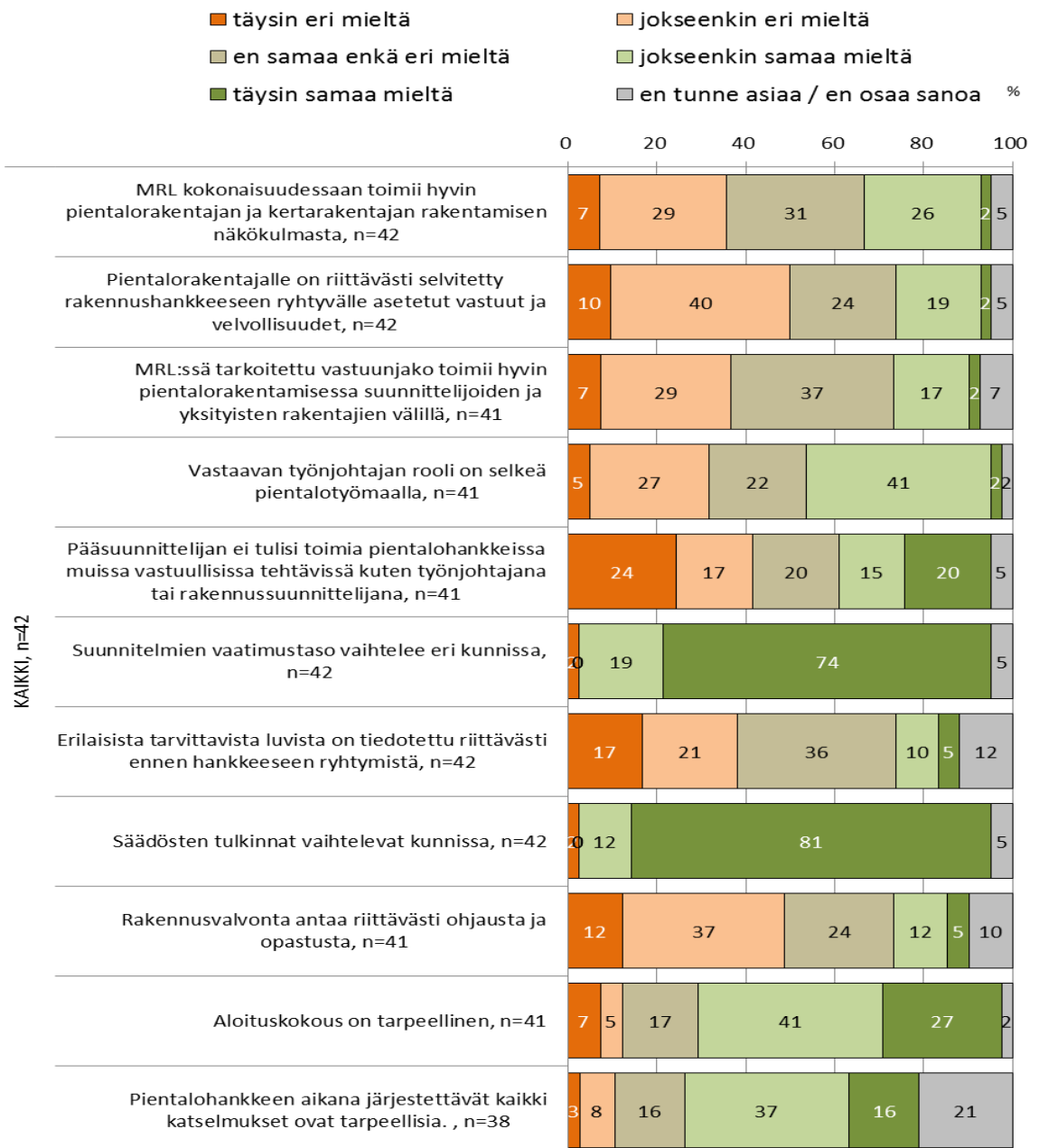
Taulukko 34. Vastaajien esittämiä tapoja ja toimenpiteitä rakentamisen laadun parantamiseksi.

<i>Ammattimainen työnjohto ja rakennustöiden valvonta</i>
<i>Työmaan ohjaus ja johtaminen ja sitä kautta työn laadun parantaminen</i>
<i>Omakotitalon rakennuttamista ja rakentamista koskevaa sääntelyä tulee vähentää.[...]</i>
<i>Ammattimaisesti pääurakoitsijan, avaimet käteen toimittajan sekä perustajaurakoitsijan myyntiin rakennettavan asuntokannan lakiohjausta tulee toisaalta kiristää.</i>
<i>Pääurakoitsijan vastuut ja takuuajan pidentäminen.</i>
<i>Rakentajien valmennus ja positiivinen ohjaus kunnan rakennusvalvonnasta.</i>
<i>Ns. "pimeä" työvoima ja muutkin ammattitaidottomat tekijät pois työmailta. [...]</i> <i>Eli käyttöönottotarkastuksessa on kyettävä nimeämään kuka on tehnyt mitään ja nimen on löydettävä listoilta.</i>
<i>Asennekasvatus, tee muillekin kuten tekisit itsellesi</i>
<i>Työmaalla tapahtuva, määräysten noudattamisen valvonta. Ohjeistus ja koulutus.</i>
<i>Pyritään siirtymään mahdollisimman homogeenisiin rakennusmateriaaleihin.</i>
<i>Poistetaan kiire ja täydelliseen kustannustehokkuuteen tähtäävä rakentaminen.</i>

Vastaajilta kysyttiin tämän jälkeen väittämien kautta rakennushankkeeseen ryhtyvän, suunnittelijoiden sekä vastaavan työnjohtajan tehtävistä ja vastuista. Lisäksi oli esitetty kolme väittämää lupamenettelyistä ja rakennustyön aikaisesta ohjauksesta ja valvonnasta (kaavio 31).

Väittämissä esiin nousee selkeästi se, että vastanneiden mielestä suunnitelmien vaatimustaso ja säädösten tulkinnat vaihtelevat kunnissa. Puolet tai lähes puolet vastanneista koki myös aloituskokouksen tarpeellisenä sekä vastaavan työnjohtajan roolin selkeänä pientalotyömaalla.

Kaavio 31. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Vastaajilla oli myös mahdollisuus tuoda esiin, mitkä katselmukset eivät heidän mielestään ole tarpeellisia. Mainintoja oli vain muutama: mainittuna olivat katselmukset, jotka liittyivät viemäreihin, perustuksen raudoitukseen, runkoon ja hormiin. Eräs vastaaja toi esiin paikkakuntakohtaiset erot.

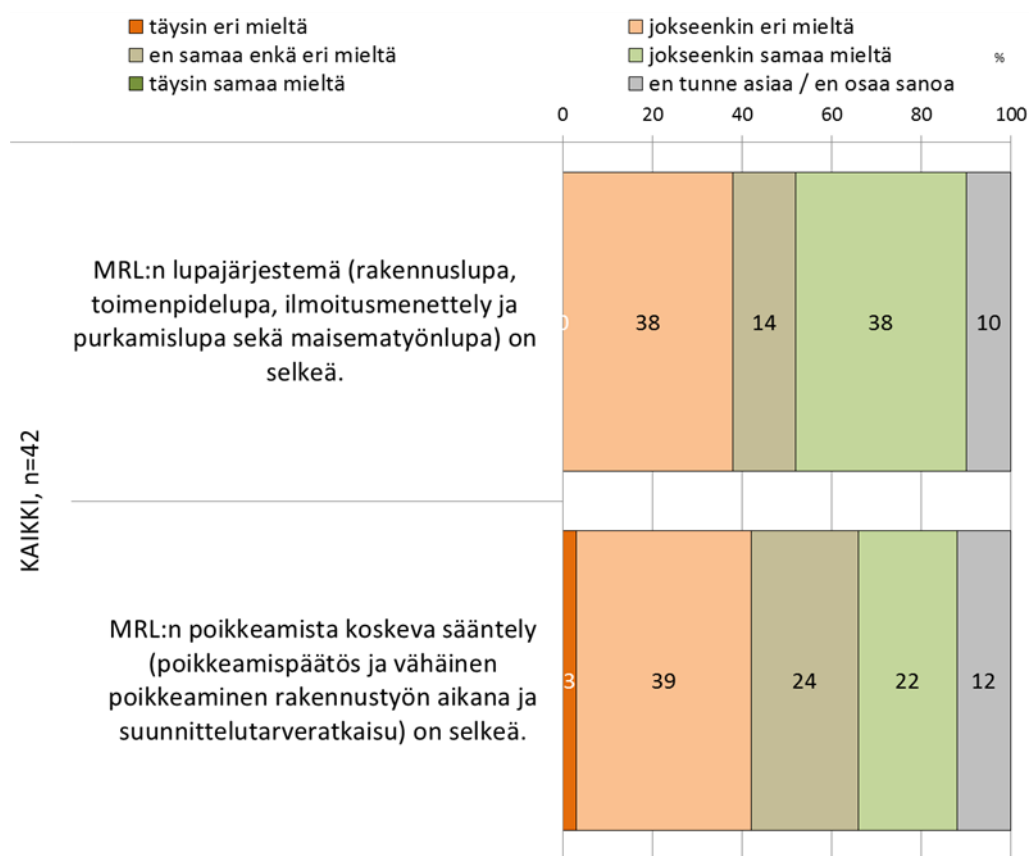
Vastaajilta kysyttiin seuraavaksi väittämämuodossa MRL:n lupajärjestelmän selkeydestä sekä MRL:n poikkeamista koskevan sääntelyn selkeydestä (kaavio 32). Vastanneista 38 prosenttia koki, MRL:n lupajärjestelmä olevan selkeä – toisaalta saman verran vastaajista oli myös jokseenkin eri mieltä väittämästä. MRL:n poikkeamista koskevan sääntelyn selkeyden osalta 42 prosenttia vastaajista oli eri mieltä ja 22 prosenttia vastaajista samaa mieltä. Huomattavaa on, että 12 prosenttia vastaajista, jotka kuitenkin ovat alan ammattilaisia, ei tuntenut asiaa.

Pientaloteollisuuden edustajat toivat hyvin voimakkaasti esille sen, että säädösten ja suunnitelmien vaatimustaso vaihtelee erityisen paljon eri kunnissa.

Vaikka enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että pääsuunnittelija voi toimia pientalo-hankkeissa muissa vastuullisissa tehtävissä kuten esimerkiksi työnjohtajana tai raken-nussuunnittelijana, silti lähes yhtä paljon vastaajista oli täysin vastakkaista mieltä.

Erityisen myönteistä on, että aloituskokousta pidetään hyvin tarpeellisena. Yleisesti voidaan todeta, että pientaloteollisuuden edustajat olivat yleisesti kriittisempiä MRL:n toimivuutta kohtaan verrattuna SAFA:n ja RIL:n vastaajiin. Ehkä voidaan todeta, että säädökset eivät samalla tavalla tue pientalorakentamista.

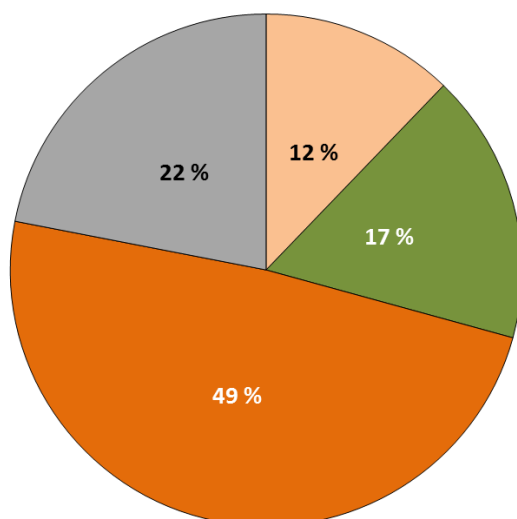
Kaavio 32. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Vastaajista lähes puolet (49 prosenttia) oli sitä mieltä, että kaavamääräysten tuki rakentamisen laadulle vaikeuttaa suunnittelua (kaavio 33). Yli viidennes vastanneista ei puolestaan tuntenut asiaa.

Kaavio 33. Kysymys: Millainen on kaavamääräysten tuki rakentamisen laadulle?

■ liian vähäinen ■ sopiva
■ suunnittelua vaikeuttava ■ en tunne asiaa / en osaa sanoa

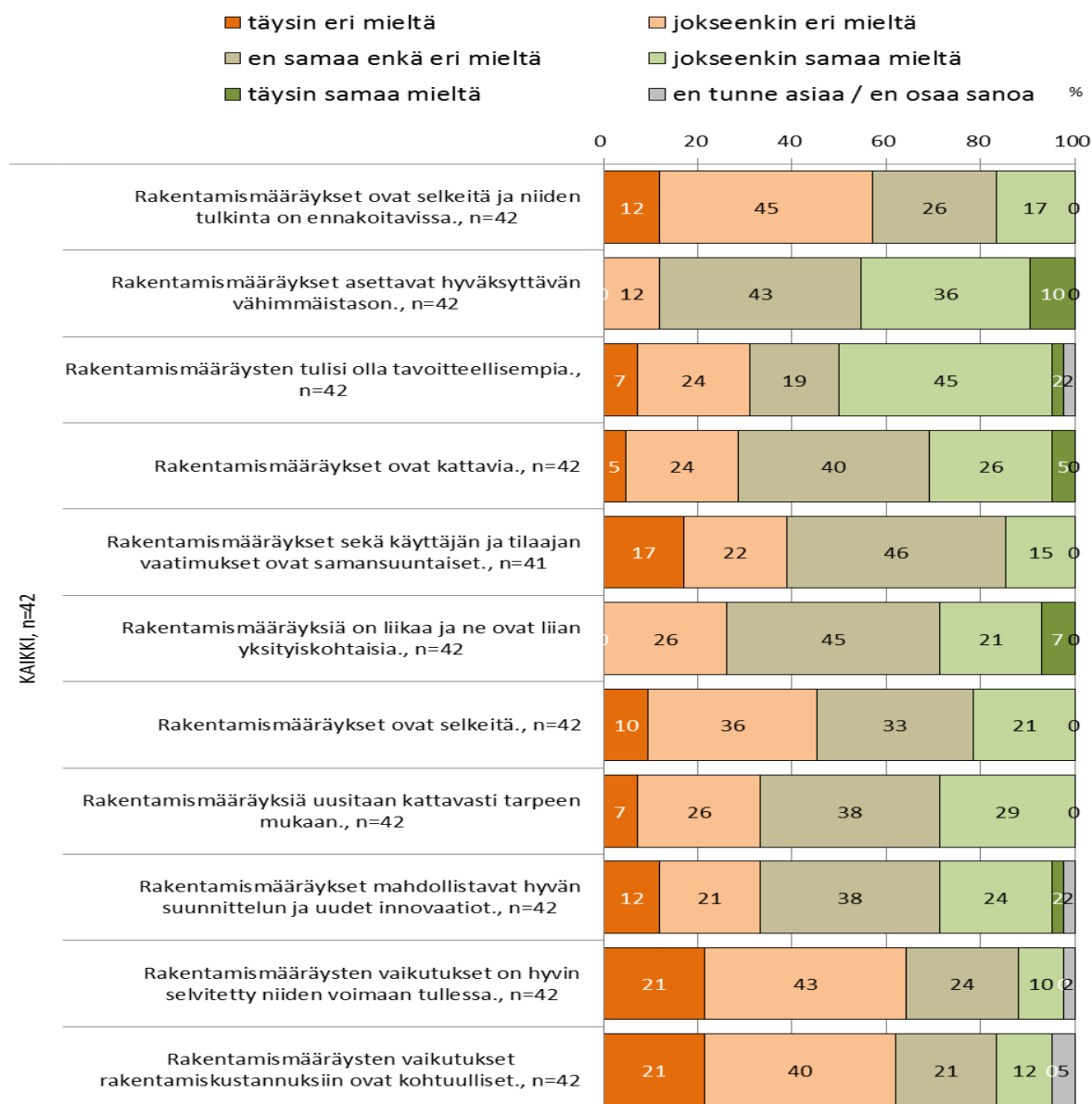

n=42

5.2 Rakentamismääräyskokoelman toimivuus ja selkeys

Rakentamismääräyskokoelman toimivuuden osalta vastaajat vastasivat oheisen kaavion 34 mukaisella tavalla. Vastanneet näkivät, että rakentamismääräysten tulisi olla tavoitteellisempia. Määräykset myös melko hyvin asettavat hyväksyttävän vähimmäistason. Vastanneet kokivat kuitenkin, ettei rakentamismääräysten vaikutuksia ole selvitetty hyvin ennen niiden voimaan tuloa. He myös kokivat, etteivät määräysten vaikutukset rakentamiskustannuksiin ole kohtuulliset. Rakentamismääräyksiä ei myöskään pidetty selkeänä ja tulkintaa ennakoitavissa olevana.

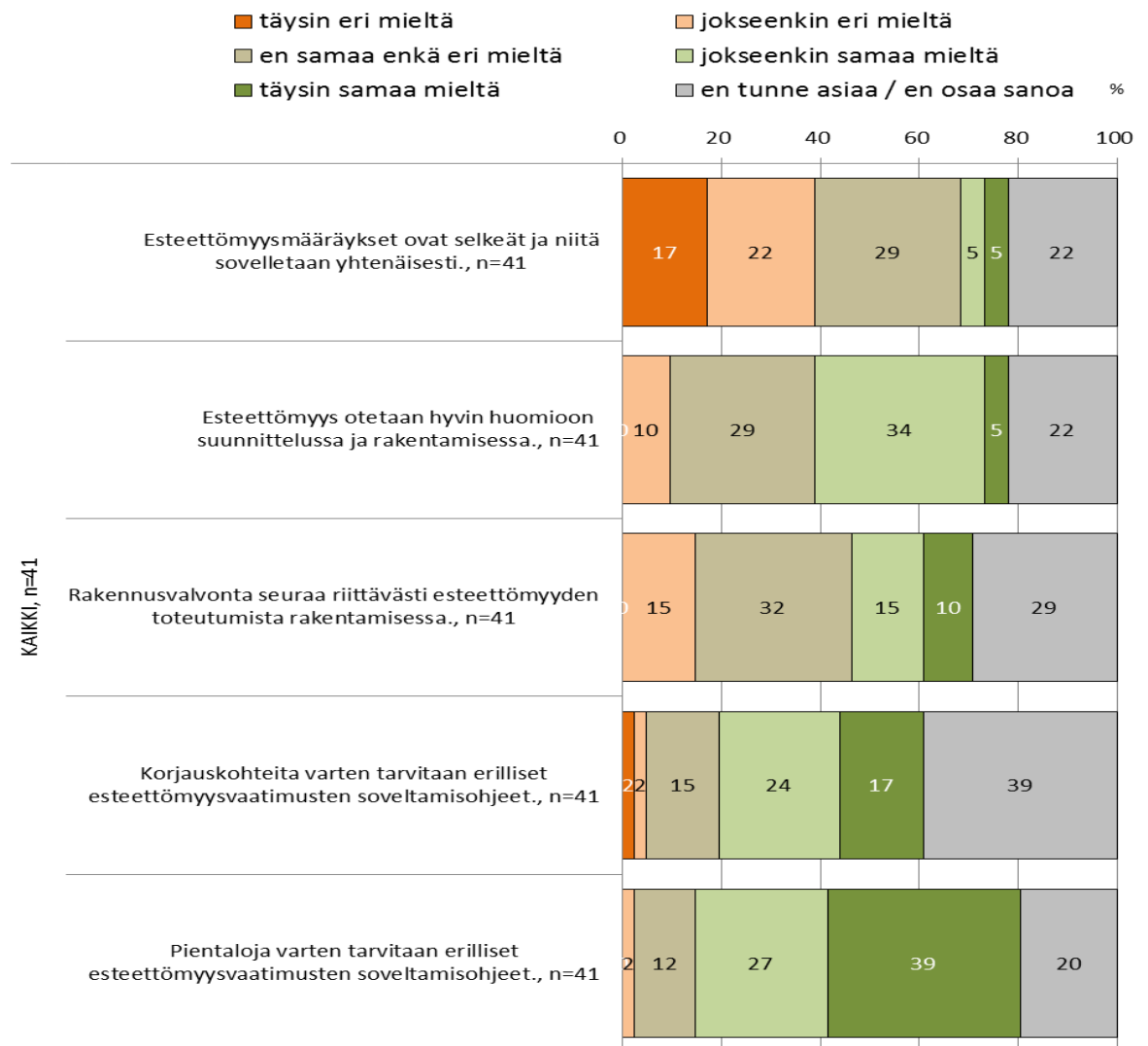
Kaavio 34. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

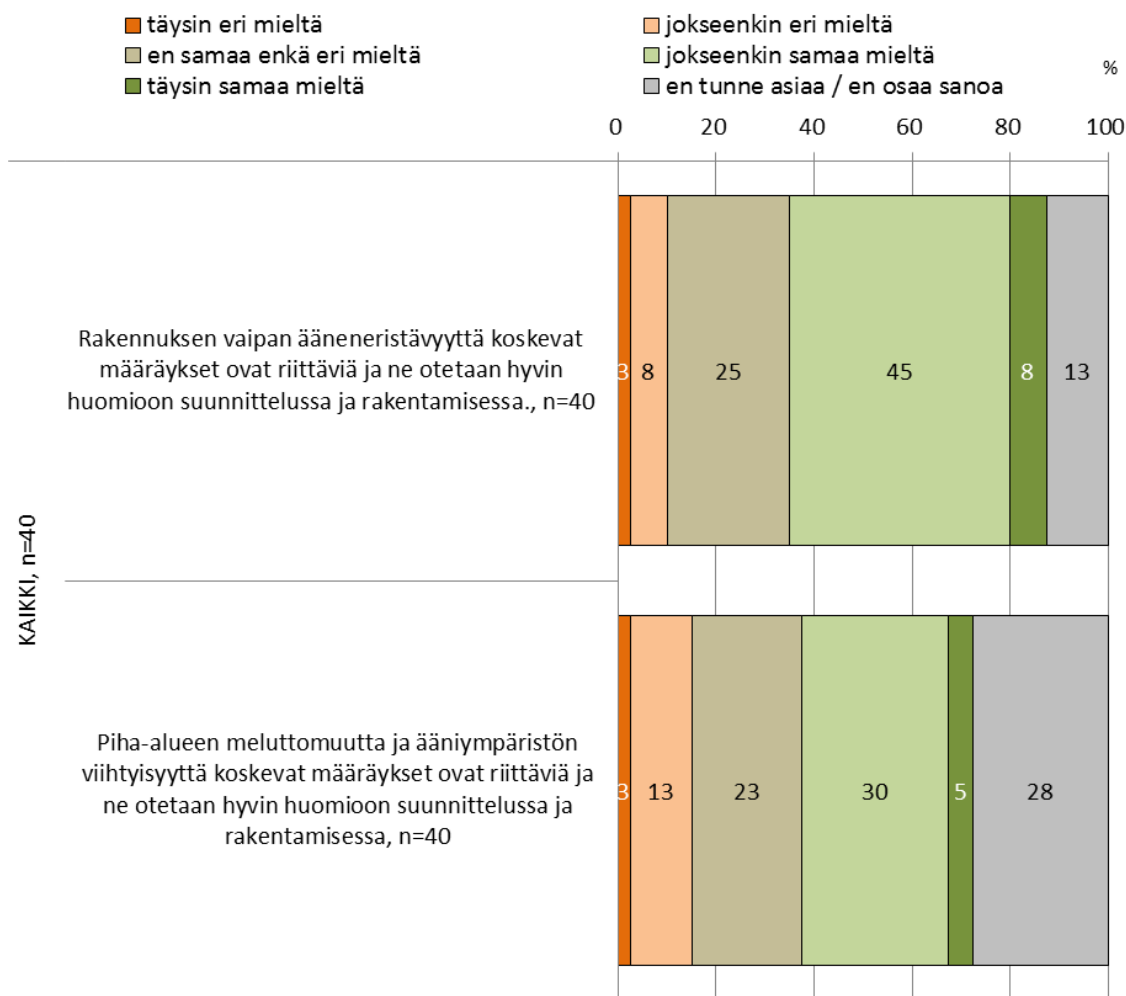
Vastaajien mielipidettä kysyttiin myös esteettömyyttä ja meluntorjuntaa koskevien määräysten toimivuudesta (kaaviot 35 ja 36). Vastanneista 39 prosenttia koki, etteivät esteettömyyssäädökset ole selkeät ja vain 10 prosenttia koki ne selkeinä ja yhtenäisesti

sovellettuina. Kaksi kolmesta vastanneesta oli sitä mieltä, että pientaloja varten tarvitaan erilliset esteettömyysvaatimusten soveltamisohjeet. Vajaa puolet koki samoin korjausrakentamiskohteiden osalta. Yleisesti esteettömyyden osalta nousi esiin vastaajien kantaa ottamisen vaikeus ja se, ettei asiaa tunnettu riittävän hyvin. Meluseikat koettiin esteettömyyttä paremmin riittäviksi ja suunnittelussa huomioituiksi.

Kaavio 35. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Kaavio 36. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

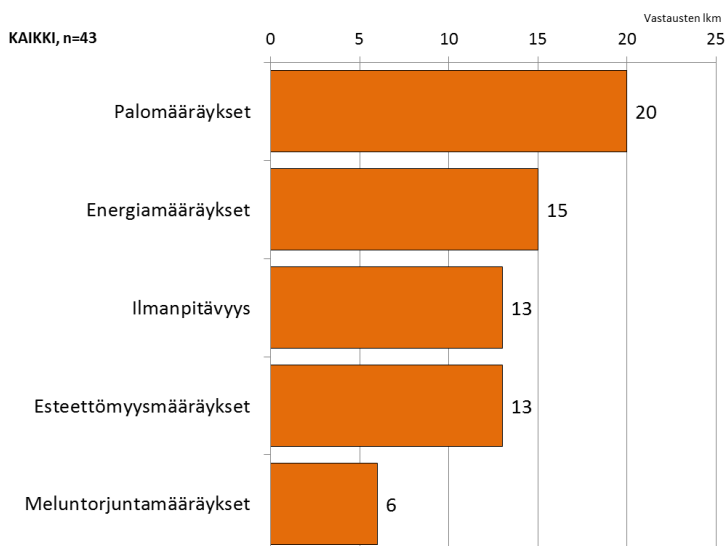
Seuraavaksi kysyttiin, onko joidenkin rakentamismääräysten soveltamisessa ollut merkittäviä ongelmia (kaavio 37). Erityisesti palo- ja energiamääräyksissä koettiin olleen ongelmia. Vastaaajat oli myös mahdollisuus kuvata ongelmia sanallisesti. Useat vastaaajat olivat kokeneet tulkintojen vaihtelevan huomattavasti kunnittain ja jopa viranhaltijoittain.

Taulukko 35. Poimittuja vastauksia kysymykseen: Onko joidenkin rakentamismääräysten soveltamisessa ollut merkittäviä ongelmia? Minkälaisia ongelmat olivat?

PALOMÄÄRÄYKSET
<i>Tulkinnat ovat erilaiset eri kunnissa.</i>
<i>Tarvittais viralliset soveltamisohjeet.</i>
<i>tulkinnat pientaloissa epäselvät</i>
<i>Kohtuuton rakennusten suojaus autoja vastaa, miksei päinvastoin? Autoille automaattiset sammutusjärjestelmät pakollisiksi</i>
<i>Taloon kytketyn autokatoksen osastointi poikkeaa rajusti paikkakunnittain.</i>
ENERGIAMÄÄRÄYKSET
<i>Erilaiset tulkinnat eri kunnissa</i>
<i>Laskentatapa ja kertoimet epärealistisia</i>
<i>Laskentatavoissa eroja.</i>
<i>Virheitä paljon U-arvojen laskennassa ja tulkinnoissa</i>
<i>Liian tiukka ja sekava. Aiheuttaa suurta epätietoisuutta jopa talotehtaissa.</i>
<i>Viranomaisten koulutus laahaa perässä. Ei vielä tulkintoja.</i>
ILMANPITÄVYYS

<i>Osa kunnista tulkitsee myös energialaskelmissa käytettävän ilmanvuotoluvun eri tavalla. Toisissa kunnissa kelpaa ilmoitusmenettelyn mukainen ilmanvuotoluku ja toisissa kunnissa taas ei.</i>
<i>Ilmanpitävyyden osoittamismenettelyn soveltaminen - vaatimukset kuntakohtaisesti erilaisia.</i>
<i>Jotkut kunnat eivät hyväksy suunnitteluvaiheen vuotoluvuksi esim. 1, vaikka ilmoitetaan, että vuotoluku todennetaan mittaamalla.</i>
ESTEETTÖMYYSMÄÄRÄYKSET
<i>Liikaa tulkintoja</i>
<i>Tavoitteiden sekä hyväksyttävien ratkaisujen sekava käytäntö kunnittain</i>
<i>Omakotitalon rakennuttamisessa omaan käyttöön ei pitäisi lailla ohjata.</i>
<i>Tuulettuva alapohja ja energiamääräykset nostaa lattiapintaa niin korkealle, että Helsingin vaatima luiska on mahdoton tehdä.</i>
<i>Nykyisissä määräyksissä ei järjen hiventä käytännön toteutukseen..</i>
MELUNTORJUNTA
<i>Tulkinnat vaihtelee paikkakunnittain ja tarkastajittain.</i>
<i>Liikaa mahdollisuuksia valituksille, naapurikunnan "paja häiritsee"</i>
<i>Maankäytön suunnittelu on epäonnistunut kun omakotialueita ohjataan melualueille.</i>

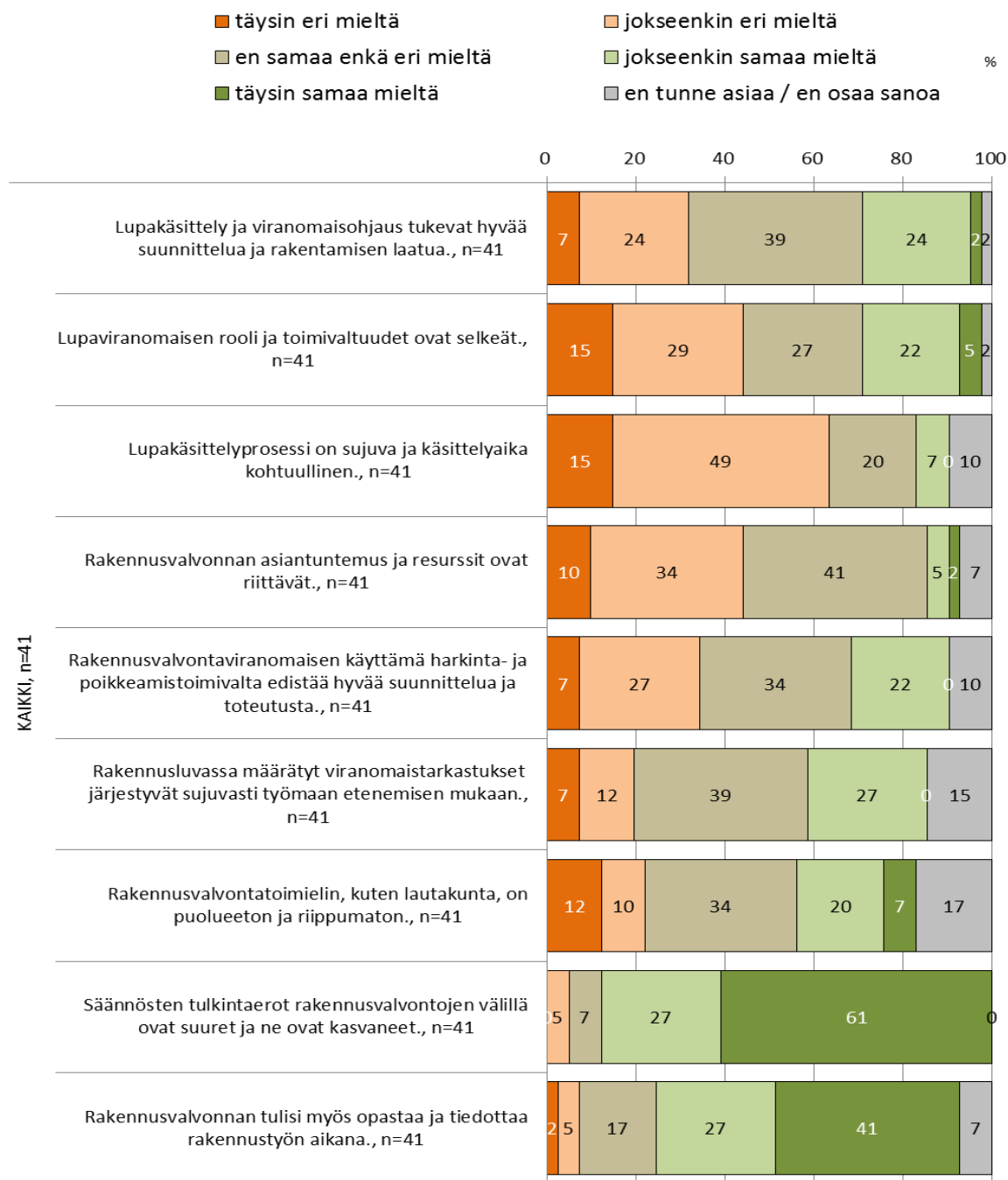
Kaavio 37. Kysymys: Onko joidenkin rakentamismääräysten soveltamisessa ollut merkittäviä ongelmia? Kaaviossa kuvattu vastausten lukumäärä.

5.3 Viranomaisvalvonnan sujuvuus

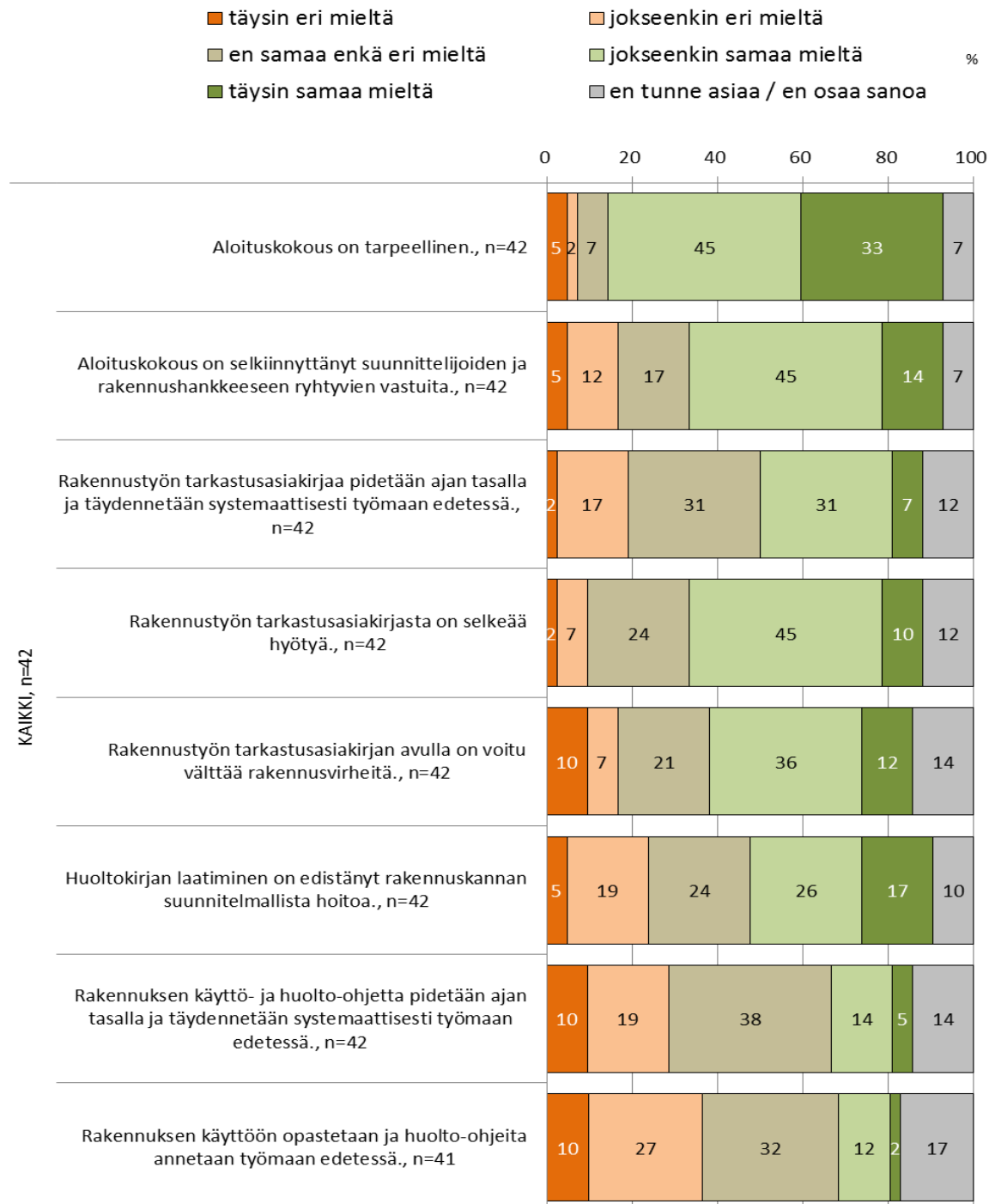
Vastaajille asetettiin joukko väittämiä viranomaisvalvonnan sujuvuudesta ja rakennustyön aikaisesta valvonnasta (kaaviot 38–39). Erityisesti vastauksissa nousi erityisesti esiin, että säännösten tulkintaerot rakennusvalvontojen välillä ovat suuret sekä lupakäsittelyprosessin sujuvuus ja käsittelyajan kohtuullisuus ovat ongelmallisia. Vastanneista yli puolet suhtautui myönteisesti siihen, että rakennusvalvonnan tulisi opastaa ja tiedottaa rakennustyön aikana.

Kaavio 38. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Vastaajilta kysyttiin myös rakennusaikaisen työn valvonnasta. Erityisesti aloituskokous koettiin merkittäväksi. Yli puolet oli kokenut vähintään jossain määrin, että aloituskokous on selkiinnyttänyt suunnittelijoiden ja rakennushankkeeseen ryhtyvien vastuuta. Samoin rakennustyön tarkastusasiakirjasta koettiin pääosin olleen hyötyä. Vähintään vastanneet olivat kokeneet saaneensa opastusta rakennuksen käyttöön ja saaneensa huolto-ohjeita työmaan edetessä.

Kaavio 39. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä [rakennustyön aikaisesta valvonnasta]?

5.4 Yhteenvetoa pientaloteollisuuden näkemyksistä

Pientaloteollisuuden edustajilta kysyttiin maankäyttö- ja rakennuslain sekä rakentamismääräyskokoelman toimivuudesta sekä viranomaisvalvonnan sujuvuudesta.

- Maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetuksen käyttö oli melko vähäistä; vain viidennes vastanneista käyttää näitä usein tai hyvin säännöllisesti. Suomen rakentamismääräyskokoelmaa käytetään puolestaan varsin säännöllisesti.
- Vastanneet kokivat, että maankäyttö- ja rakennuslain sekä sen nojalla annettujen säännösten toimivuus vaihtelevat rakentamisessa yleisesti ottaen. Pientalorakentamisen osalta toimimattomuus oli lievästi suurempaa kuin toimivuus. Yleisesti voidaan todeta, että pientaloteollisuuden vastaukset olivat kriittisempiä kuin SAFA:n ja RIL:n vastaukset. Tästä ehkä voidaan todeta, että pientaloteollisuuden näkökulmasta säädökset eivät samalla tavalla tue pientalorakentamista.
- MRL 12 §:n rakentamisen ohjauksen tavoitteet toteutuvat rakentamisessa vastaajien mielestä yleisesti melko huonosti. Erityisesti taloudellisesti kestävä rakentamisen osalta lähes puolet vastanneista koki, etteivät rakentamisen ohjauksen tavoitteet taloudellisesti kestävä rakentamisen osalta toteudu. Vastaajat kokivat terveellisen ja turvallisen elinympäristön tavoitteiden toteutuvan parhaiten.
- Vastaajilta kysyttiin, miten MRL ja sen nojalla annetut säännökset ovat tukeneet lain tavoitteiden mukaisesti rakentamisen hyvää laatua eri välineiden kautta. Lähes puolet vastanneista koki, että suunnittelijan kelpoisuusvaatimusten ja tehtävien sekä rakennustyönjohdon kelpoisuusvaatimusten ja tehtävien määrittely olivat ohjanneet rakentamista ja sen lupakäytäntöjä melko hyvin.
- Pientaloteollisuuden edustajat toivat hyvin voimakkaasti esille sen, että säädösten ja suunnitelmien vaatimustaso heidän mukaansa vaihtelee erityisen paljon eri kunnissa.
- Erityisen myönteistä on, että aloituskokousta pidetään hyvin tarpeellisena.
- Pääsuunnittelijajärjestelmää koskevien säännösten osalta vaikuttaa siltä, että pientalohankkeiden osalta pääsuunnittelijajärjestelmää kannattaa kehittää edelleen. Vastaukset jakautuivat siten, että kielteinen suhtautuminen oli hieman suurempaa verrattuna myönteiseen suhtautumiseen.
- Esimerkiksi vaikka enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että pääsuunnittelija voi toimia pientalohankkeissa muissa vastuullisissa tehtävissä kuten esimerkiksi työnohtajana tai rakennussuunnittelijana, silti lähes yhtä paljon vastaajista oli täysin vastakkaista mieltä.
- Vajaa puolet vastanneista koki, että MRL:n lupajärjestelmä on selkeä – toisaalta saman verran vastaajista oli myös jokseenkin eri mieltä väittämästä. MRL:n poikkeamista koskevan sääntelyn vajaa noin neljäkymmentä prosenttia koki epäselkeänä ja vain vajaa neljännes selkeänä.
- Vastanneet näkivät, että rakentamismääräysten tulisi olla tavoitteellisempia. Rakentamismääräykset melko hyvin kuitenkin asettavat hyväksyttävän vähimmäistason. Vastanneet kokivat, ettei rakentamismääräysten vaikutuksia ole selvitetty hyvin ennen niiden voimaan tuloa. He myös kokivat, etteivät määräysten vaikutukset rakentamiskustannuksiin ole kohtuulliset.

-
- Vajaa puolet vastanneista koki, etteivät esteettömyyssäädökset ole selkeät ja vain yksi kymmenestä koki ne selkeinä ja yhtenäisesti sovellettuina. Kaksi kolmesta vastanneesta toivoi pientaloille erillisiä esteettömyysvaatimusten soveltamisohjeita. Yleisesti esteettömyyden osalta nousi esiin vastaajien kantaa ottamisen vaikeus ja se, ettei asiaa tunnettu riittävän hyvin.
 - Melu- ja äänitekniset asiat koettiin esteettömyyttä paremmin riittäviksi ja suunnittelussa huomioituiksi. Vastauksen jakauma ei noussut merkittävällä tavalla esille verrattuna muihin kysymyksiin.
 - Yhteenvetona rakennuksen vaipan ääneneristävyyden mitoituksen kanssa ei ole pääasiassa ongelmia. Kuitenkin noin 15 % mielestä piha-alueiden ääniympäristöön tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Tällä on merkitystä esimerkiksi asuin-viihtyvyyden kannalta. Tulos saattaa liittyä meluisimpien toimintojen läheisyyteen tai sitten esim. liikennetiheyksien kasvuun väylillä ilman, että meluntorjuntatoimia olisi lisätty. Ongelmia saattaa myös esiintyä esim. lentomelualueilla, lähellä satamia, ampuma-alueilla.
 - Rakentamismääräysten soveltamisessa koettiin eniten ongelmia olleen palo- ja energiamääräyksissä.
 - Viranomaisvalvonnan sujuvuudesta ja rakennustyön aikaisesta valvonnan osalta vastauksissa nousi erityisesti esiin seikat, että säännösten tulkintaerot kuntien rakennusvalvontojen välillä ovat suuret sekä lupakäsittelyprosessin sujuvuuden ja käsittelyajan kohtuullisuus koetaan ongelmallisiksi.
-

6 Omakotirakentajien edustajat (Kysely 3)

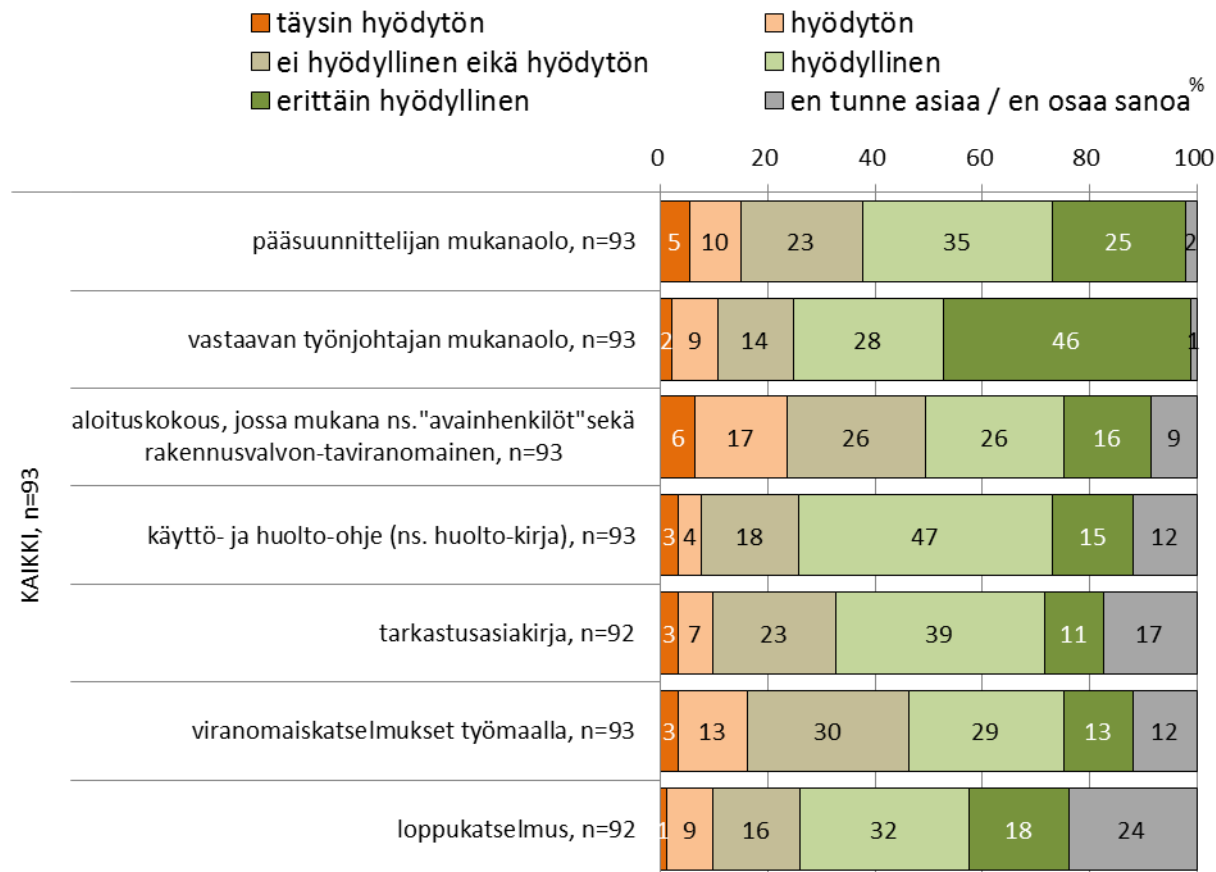
Omakotirakentajilla edustivat Pientalorakentamisen Kehittämiskeskus PRKK ry:n jäsenistö. Taustatietokysymysten (kysymykset 1-9) jälkeen vastaajilta kysyttiin maankäyttö- ja rakennuslain sekä rakentamismääräyskokoelman toimivuudesta sekä viranomaisvalvonnan sujuvuudesta teemakohtaisesti. Kyselyiden teemakysymykset pitivät sisälleen monivalintakysymyksiä, väittämiä sekä avoimia kysymyksiä.

6.1 Maankäyttö- ja rakennuslain hyödyllisyys

Kaiken kaikkiaan vastaajat olivat sitä mieltä, että maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellyt asiat ovat olleet pääasiasiassa hyödyllisiä tai erittäin hyödyllisiä. Erityisen tärkeänä oli pidetty vastaavan työnjohtajan mukana oloa, käyttö- ja huolto-ohjeita (ns. huoltokirjaa) sekä pääsuunnittelijan mukanaoloa.

Vähiten tärkeänä omakotirakentajien edustajat näkivät loppukatselmuksen. Vastanneista kuitenkin puolet piti tätäkin hyödyllisenä tai erittäin hyödyllisenä seikkana, kun samanaikaisesti neljännes ei tuntenut asiaa (kaavio 40).

Kaavio 40. Kysymys: Miten hyödylliseksi olet kokenut seuraavat maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellyt asiat?

Taulukko 35. Perusteluja, miten vastaajat olivat kokeneet edellisessä kysymyksessä esitetyt asiat.

PÄÄSUUNNITTELIJAN MUKANA OLO
<i>jos olisi ollut paikalla...</i>
<i>Pääsuunnittelija rakentaja itse</i>
<i>Varmistaa että talosta tulee käytännöllinen</i>
<i>Suurin osa suunnitelmista tuli talopakettitoimittajalta</i>
VASTAAVAN TYÖNJOHTAJAN MUKANA OLO
<i>jos vain olisi ollut valvomassa...</i>
<i>Omatoimirakentajalla ehdoton tiedonlähde, roolia voisi asetuksilla vahvistaa</i>
<i>Työnjohtajan rooli ollut lähinnä muodollinen. Raha kelpaa, mutta miestä oma-aloitteisesti ei työmaalla näy.</i>
ALOITUSKOKOUS
<i>Mielenkiintoinen muodollisuus.</i>
<i>Maallikkona olin asiantuntijoiden keskellä yksin ja pihalla..</i>
<i>Tunnin istunto, jossa hyvä että omasta projektista puhuttiin.</i>
KÄYTTÖ- JA HUOLTO-OHJE (NS. HUOLTOKIRJA)
<i>vielä tekemättä ja mahtaako edes tulla</i>
<i>Hyvä jos sitä täytetään</i>
TARKASTUSASIAKIRJA
<i>Vielä täyttämättä.</i>
VIRANOMAIKATSELMUKSET TYÖMAALLA
<i>Muodollisia</i>
<i>Ainoa keino painostaa urakoitsijoita</i>
<i>viranomaisen käyttää asemaansa asiakkaan kyykyttämiseen, ei aivan asiallista käytöstä.</i>
LOPPUKATSELMUS
<i>hyvä, jos ei hyväksyntää loppukatselmuksessa, ei raha virtaa täysimääräisenä</i>

6.2 Vastuut, velvoitteet ja viranomaisopastus

Vastaajilta kysyttiin näkemystä velvoitteista, vastuunjaosta ja vaatimuksista sekä viranomaisohjauksesta.

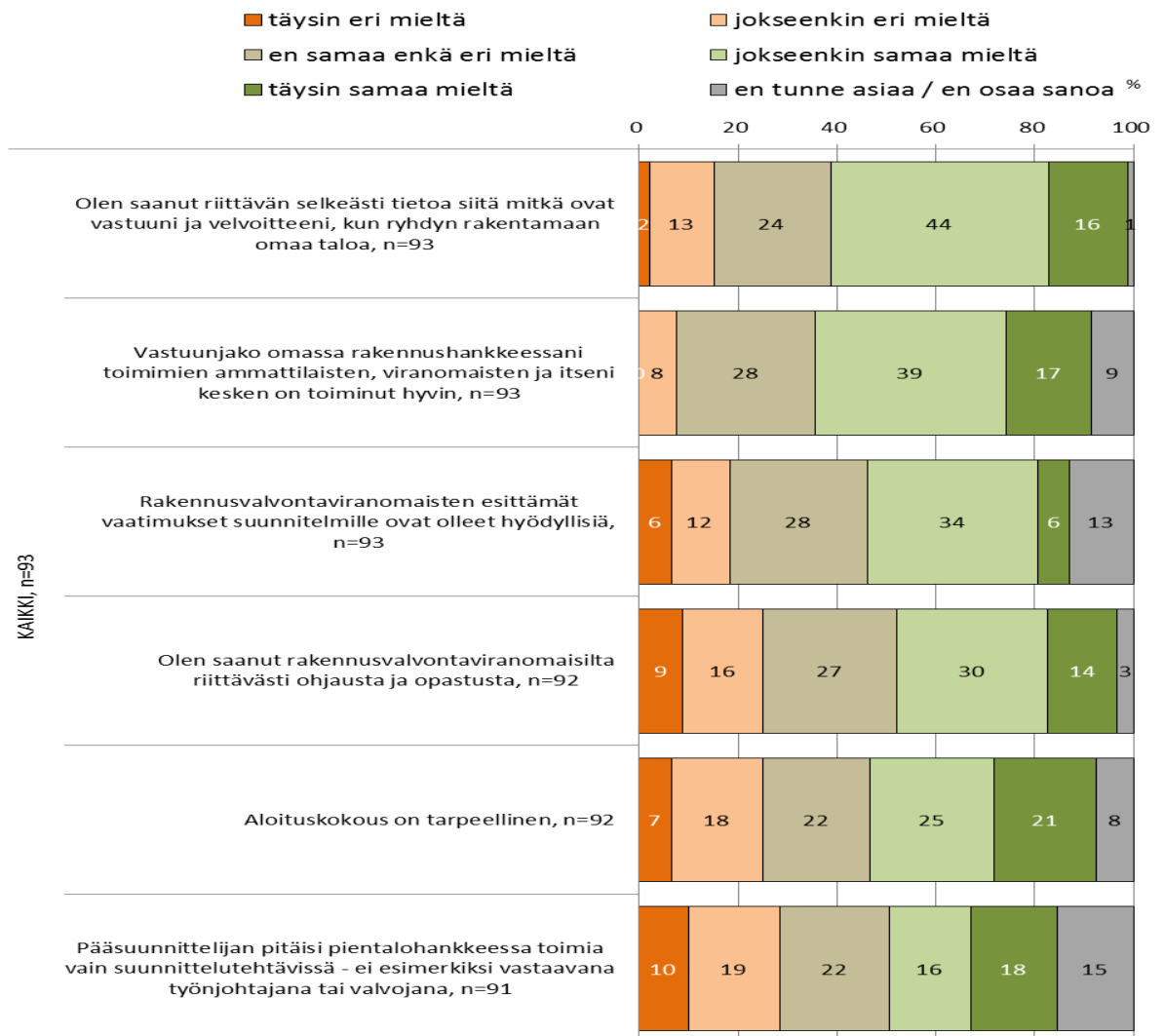
Vastanneilla oli vähintään melko selkeä käsitys omista vastuista ja velvoitteista. Yli puolet (56 prosenttia) vastanneista koki, että vastuunjako myös ammattilaisten, viranomaisten ja vastaajan kesken oli toiminut hyvin. Täysin eri mieltä vastuunjaon onnistumisesta ei ollut kukaan vastanneista.

Noin neljännes (22–28 prosenttia) vastanneista ei kuitenkaan ottanut puolesta tai vastaan kantaa väitteisiin. Samoin joissakin väitteissä niiden vastaajien osuus, jotka eivät tunne asiaa tai eivät osaa sanoa mielipidettä nousi peräti 15 prosenttiin.

Pääsuunnittelijan rooliin liittyvään väitteeseen *pääsuunnittelijan pitäisi pientalohankkeessa toimia vain suunnittelutehtävissä - ei esimerkiksi vastaavana työnjohtajana tai valvojana* ei vastaajajoukosta noussut selkeää mielipidettä vaan vastaukset hajautuivat melko tasaisesti kaikkien vastausmahdollisuuksien osalta (kaavio 41).

Avovastauksissa useammassa oli tuotu esiin se, ettei vastaavalla työnjohtajalla tai muulla rakennusalan ammattilaisella, kuten ei myöskään viranomaisella, ole vastuuta rakennusvirheistä jälkikäteen. Vastuu jää rakennuttajalle tai myöhemmin myyntitilanteessa myyjälle. Tämä on tullut yllätyksenä muutamille vastaajille.

Kaavio 41. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Taulukko 37. Perusteluja, miten vastaajat olivat kokeneet edellisessä kysymyksessä esitetyt asiat.

Minulle sattui tosi hyvä pääsuunnittelija, vastaava mestari joka oli sama henkilö. En olisi pärjännyt ilman häntä. Auttoi tosi hyvin ja teki omat tarkastukset sovitusti.
Pääsuunnittelijan toimimisesta mestarina ei estettä mutta harva oikeasti pätevä molemmissa. Ja jos kielletään, mestarit kaikkoavat kun uusia tulee alalle vähän.
Pääsuunnittelija ei osallistunut mitenkään rakennusluvan myöntämisen jälkeen, eikä hänellä olisi ollut teknistä pätevyyttä rakenteisiin liittyvissä kysymyksissä. Pidin itse työmaapäiväkirjaa, työnohtaja piipahti työmaalla 6kk:n aikana 3 kertaa 10min ja lopputarkastaja lopuksi 10min. Käytännössä em. valvonnasta ei olisi ollut mitään hyötyä, jos rakentaessa olisi tehty virheitä.
Vastaavan työnohtajan vastuu on epäselvä. Vastuusta rahastetaan mutta ongelmien tullessa vastuu on kuitenkin suunnittelijalla tai urakoitsijalla, joskus jopa tilaajalla
Viranomaisten tarkastukset olisivat oikein hyviä jos he myös vastaisivat siitä tarkastamastaan kohteesta. Nyt kaikki vastuu jää rakennuttajalle oli hän kuinka tietämätön tahansa. Rakennuttaja luottaa ammattihenkilön tarkastamaan työhön ja maksaa siitä kalliisti. Kuitenkin virheen sattuessa rakennuttaja on vastuussa esim. jälleenmyyntitapauksessa
Espoon kunta toimi hyvin. Sen sijaan vastaavan työnohtajan valvontaote lipsui eräässä vaiheessa, ja taloon tuli rakennusvirhe.
Minulle oli jonkin verran yllätys että kun ammattilaiset mokaavat, vastuu on kuitenkin yksin minun.
Rakennusvalvontaviranomaiset ovat diktaattorin asemassa, koska poliittisista päättäjistä koos-

tuva rakennuslautakunta toimii vain heidän kumileimasimena, jolloin mm. rakennusvalvontaviranomaiset käsittelevät itse päätöksiinsä kohdistuvat valitukset.

Rakennuksen on haja-asutusalueella [eräs Uudenmaan kunta], missä paikalliset "kylän vanhimmat" hoitavat asioita mm. viranomaisiin päin toistenkin asioissa (tarkoittaa tässä minua, joka on tullut "saalistamaan" pääkaupunkiseudulta), eikä aina totuudenmukaisin tms. perustein.

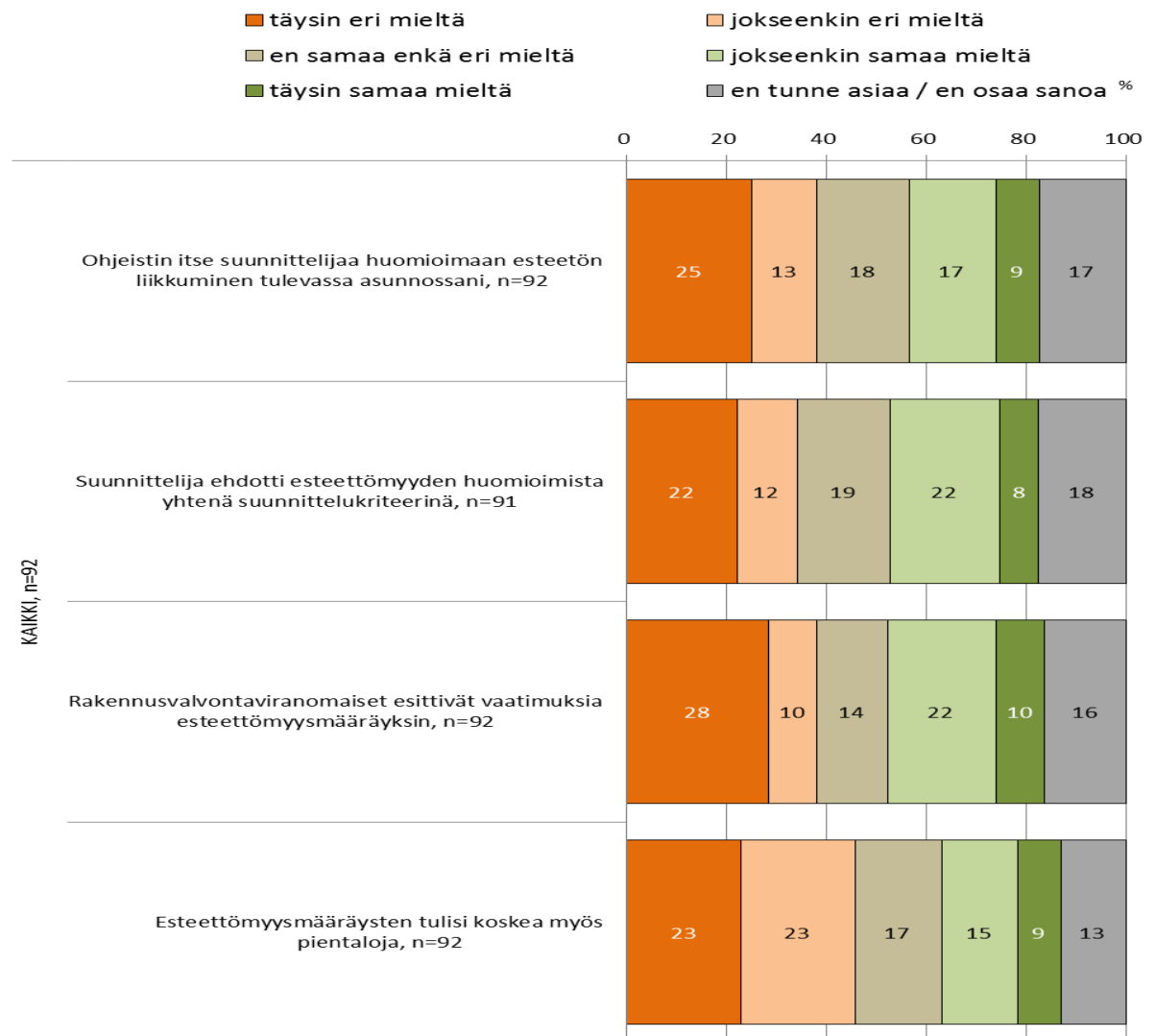
Lupavalmistajilta puuttuu yhtenäinen linja. On aivan naurettavaa, että Espoon kokoisessa kaupungissa rakennuslupakäsittely on niinkin henkilöriippuvaista kun se tällä hetkellä on.

Kyselyssä esitettiin väittämiä liittyen esteettömyyteen ja sen huomioimiseen. Kaikissa väitteissä niiden osuus, jotka eivät tunteneet asiaa, oli viitisentoista prosenttia.

Vastanneista 38 prosenttia ei ollut ohjeistanut ainakaan merkittävästi suunnittelijaa huomioimaan esteetöntä liikkumista. Niiden suunnittelijoiden, jotka ehdottivat esteettömyyden huomioimista, ja niiden suunnittelijoiden, jotka eivät ehdottaneet esteettömyyden huomioimista, osuudet olivat melko samat. Samoin rakennusvalvontaviranomaisten, jotka esittivät vaatimuksia esteettömyyden osalta, ja niiden jotka eivät esittäneet, osuudet olivat melko samoja.

Lähes puolet vastanneista (yhteensä 46 prosenttia) koki, ettei esteettömyysmääräysten tulisi koskea pientaloja. Vain yhdeksän prosenttia vastanneista oli täysin samaa mieltä, että esteettömyysmääräysten tulee koskea pientaloja (kaavio 42).

Kaavio 42. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

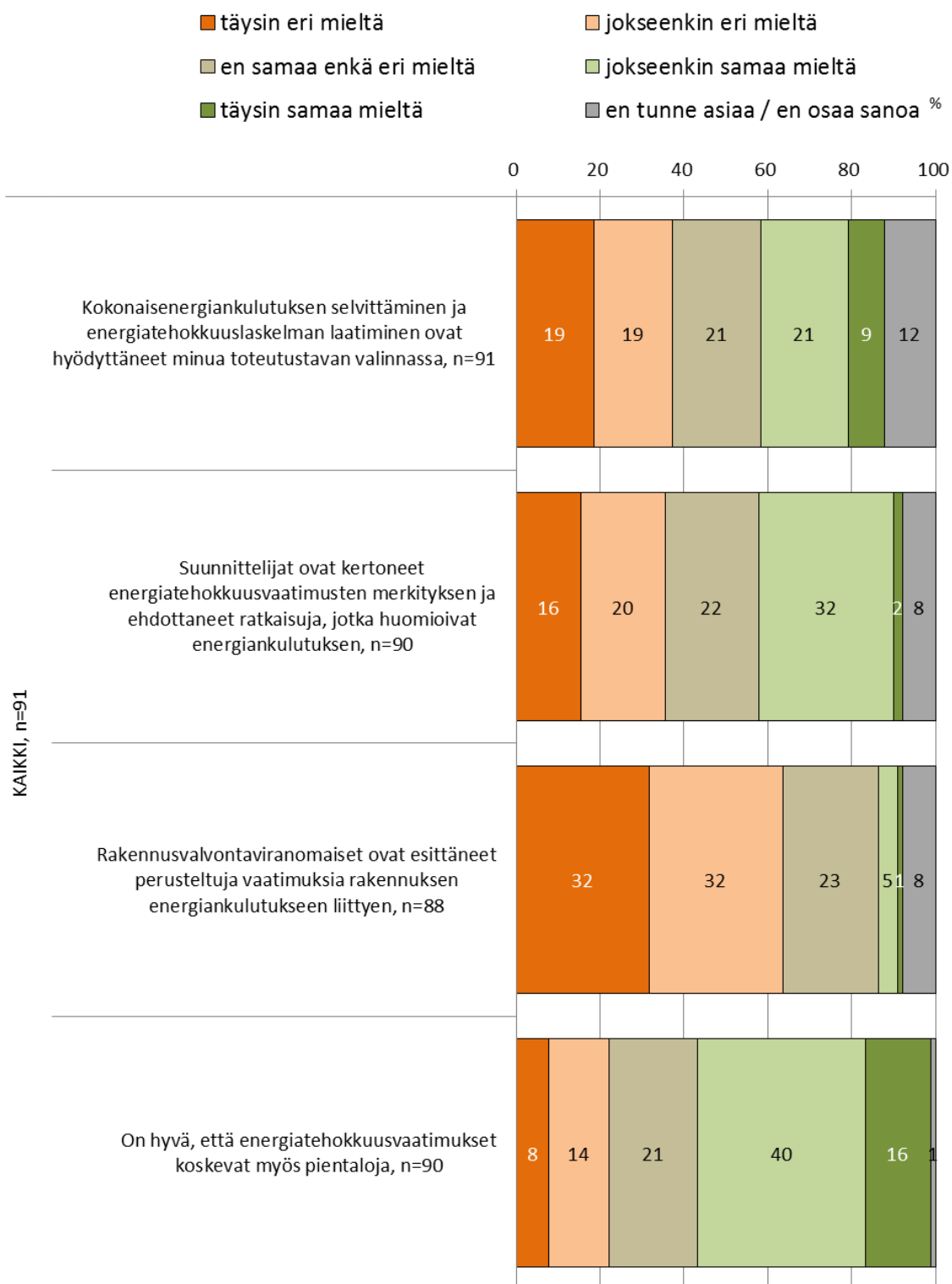

Taulukko 38. Poimintoja vastauksista, millaisia esteettömyysvaatimuksia rakentajille oli esitetty. Useille vastaajille ei ollut esitetty vaatimuksia.

<i>Invamitoitettu WC</i>
<i>Asuinkerroksen WC:n pienuuden takia jouduin tekemään erillisselvityksen miten esteettömyys poistetaan, mikäli siihen tulee tarvetta.</i>
<i>On esitetty saunan, pesuhuoneiden ja WC-tilojen osalta, mutta ei esim. ulkoportaiden osalta.</i>
<i>On, mutta järkeä käyttäen.</i>
<i>On erikoista että viisi promillea väestöstä määrittelee koko rakentamisen normiston.</i>
<i>Talotehtaan arkkitehti huolehti näistä, viranomainen jousti huomattavasti arkkitehdin näkemyksistä, esim. esitti ylisuuren WC:n sijaan varausta pöntölle kylpyhuoneeseen.</i>
<i>Täysin epäselvää sekä arkkitehdille, että kaupungin (Turku) kaava-arkkitehdille oli se, vaaditaanko esteettömyysympyröitä omakotitalon vessaan. Rakennusmääräyksen mukaanhan niitä vaaditaan ainoastaan kerrostaloihin.</i>
<i>Asia on muutenkin epäselvä ja siihen toivoisi TARKEMPPIA ohjeita lainsäätäjältä.</i>

Omakotitalorakentajille esitettiin väitteitä energiakulutukseen liittyen. Runsaat puolet (56 prosenttia) vastanneista koki hyvänä, että energiatehokkuusvaatimukset koskevat myös pientaloja. Rakennusvalvontaviranomaisten ei kuitenkaan nähty esittäneen perusteltuja vaatimuksia energiankulutuksesta (kaavio 43).

Kaavio 43. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

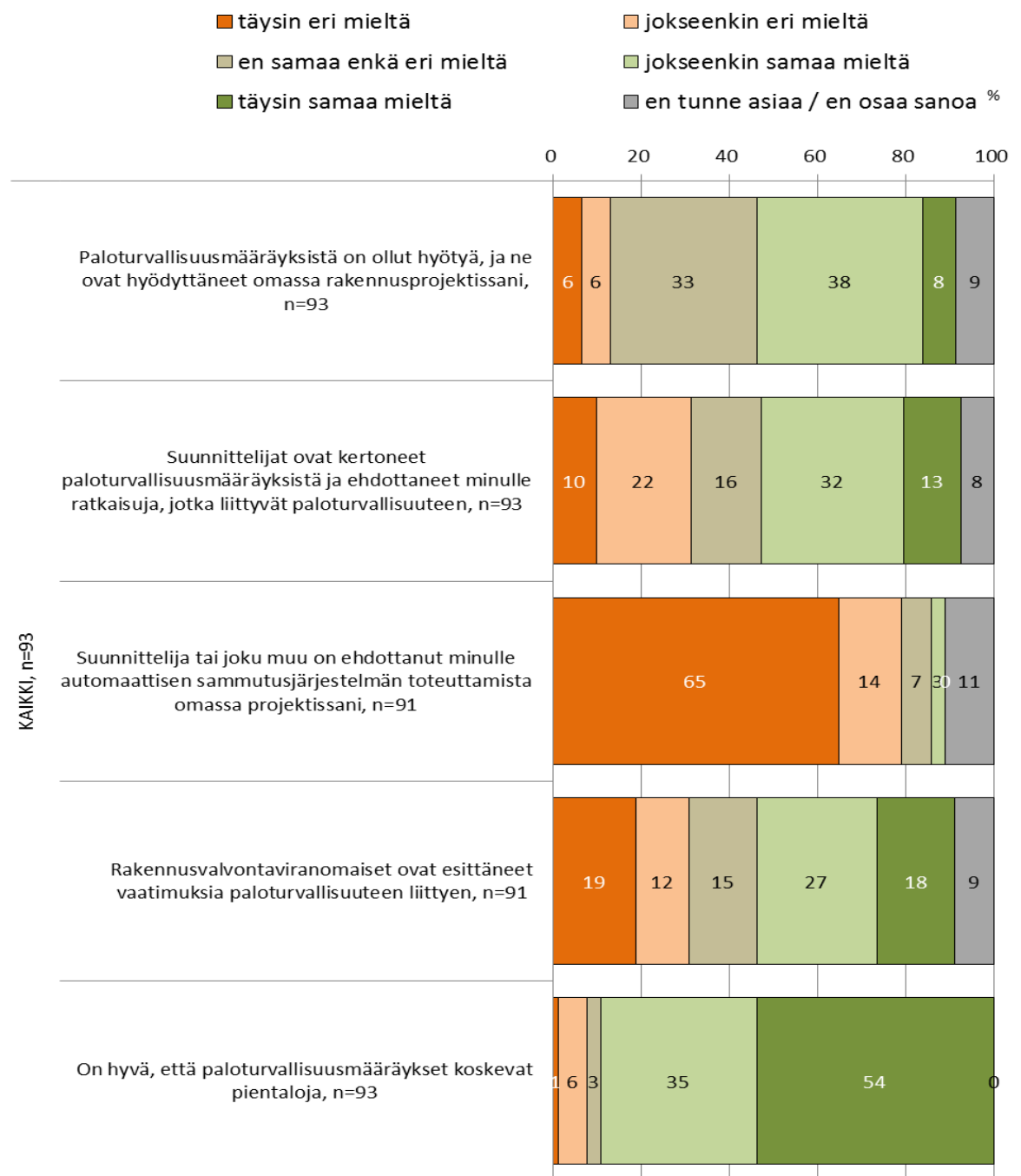

Vastaajille esitettiin väittämiä myös paloturvallisuuteen liittyen (kaavio 44). Paloturvallisuusmääräykset oli koettu hyödyllisiksi ja suunnittelijat olivat vähintään melko hyvin

kertoneet paloturvallisuusmääräyksistä. Lähes 90 prosenttia vastaajista piti hyvänä, että paloturvallisuusmääräykset koskevat myös pientaloja.

Kyselyn mukaan suurimmalle osalle suunnittelija tai joku muu ei ollut ehdottanut minulle automaattisen sammutusjärjestelmän toteuttamista projektissa.

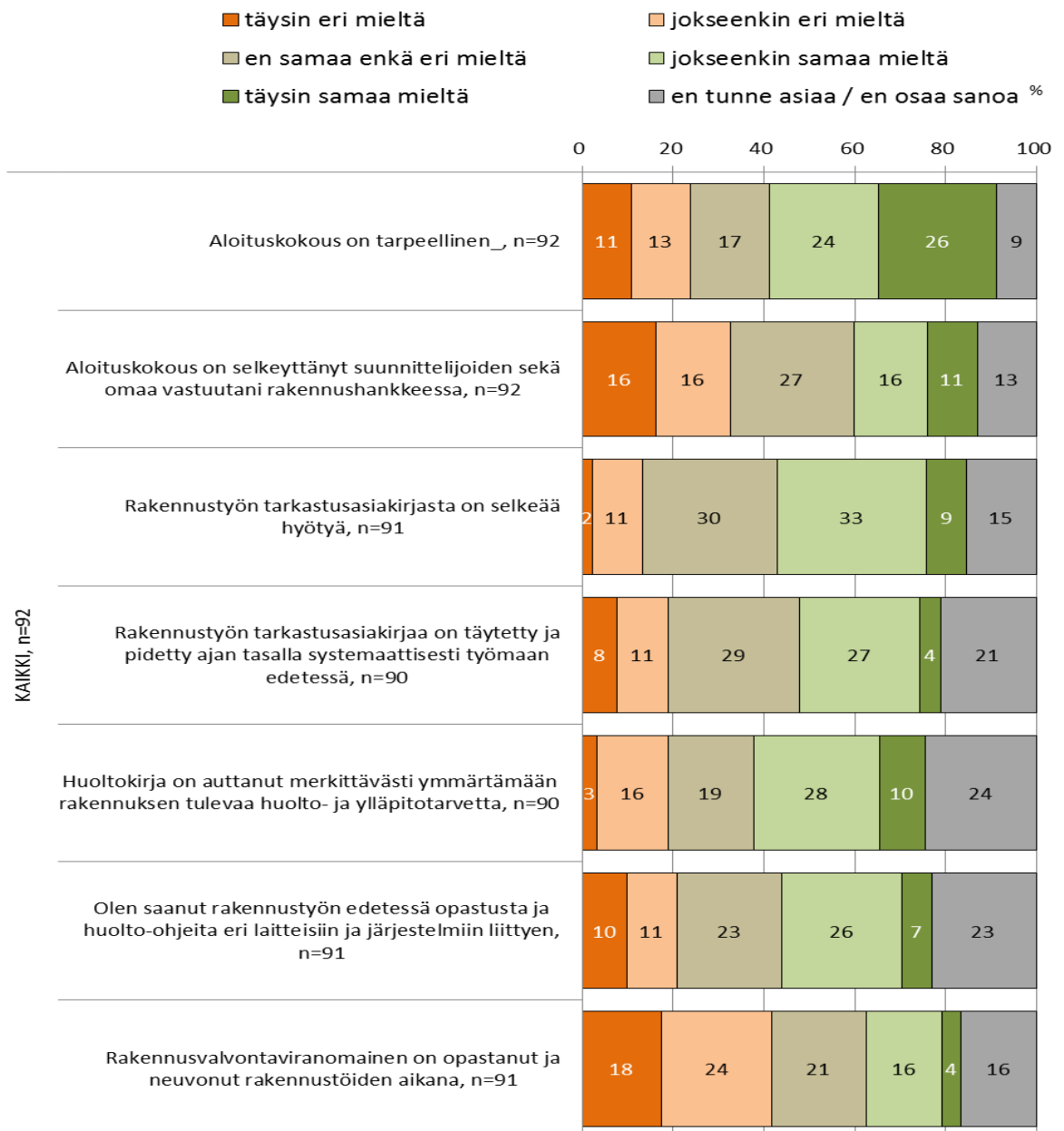
Kaavio 44. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Rakentamisen aikaisia asioita käsitteleviin väittämiin suhtauduttiin vaihtelevasti. Lähes kaikissa kysymyksissä niiden, jotka olivat samaa tai eri mieltä, osuudet olivat melko samansuuruiset. Lähes kaikissa väitteissä korostui kantaa ottamisen vaikeus tai se, että ei asiaa tunnettu.

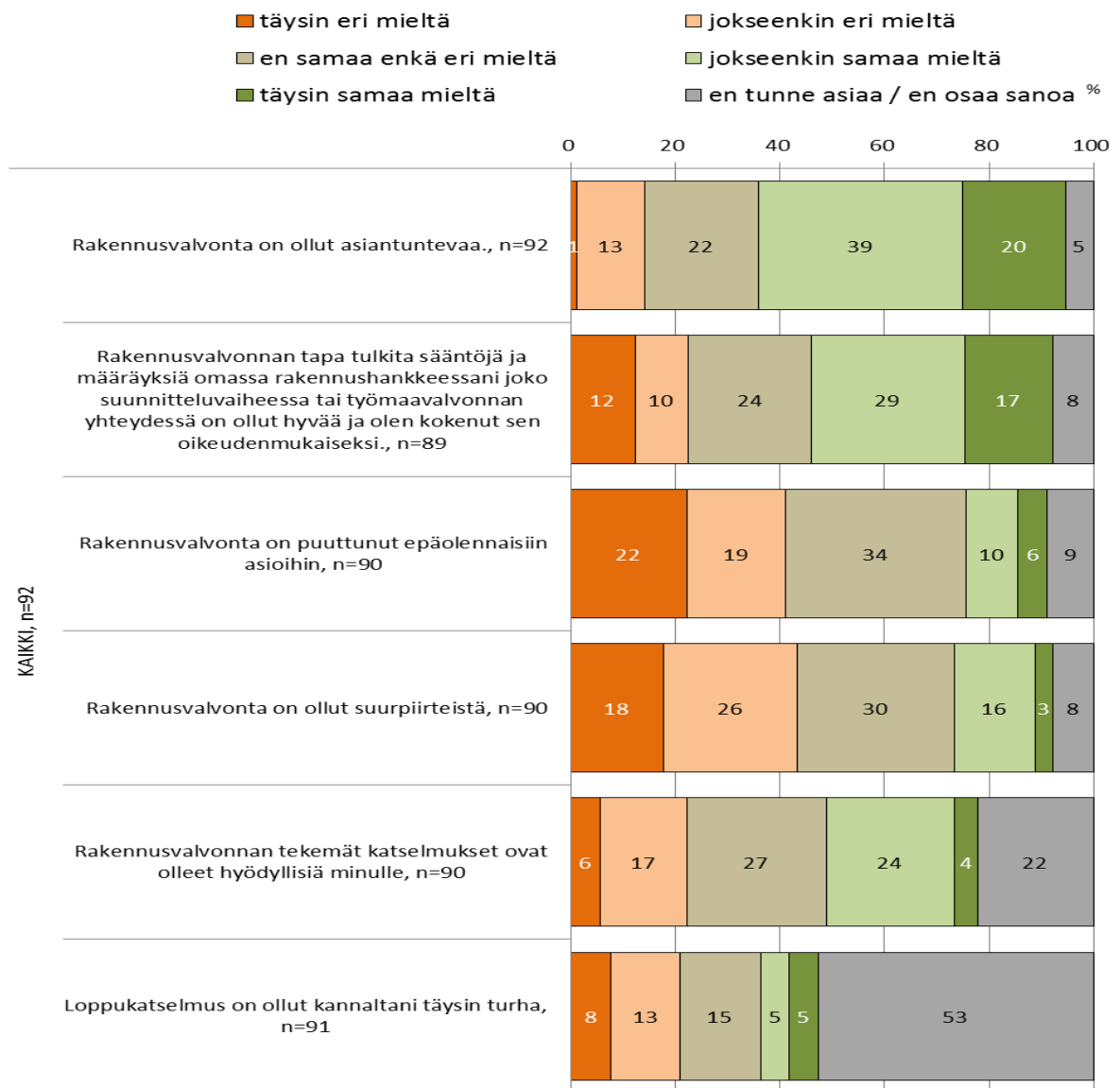
Rakennustyön tarkastusasiakirja koettiin melko hyödyllisenä. Rakennusvalvontaviranomaisen rooliin opastajana ja neuvojana rakennustöiden aikana suhtauduttiin melko tasan puolesta ja vastaan. Tarkasteltaessa niitä, jotka ovat rakennusvaiheessa, voidaan todeta, että he suhtautuivat väitteeseen huomattavan kriittisesti. Lähes kaksi kolmesta (63 prosenttia) koki vähintään jossain määrin, ettei rakennusvalvonta ole opastanut ja neuvonut rakennustöiden aikana (kaavio 45).

Kaavio 45. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Myös muihin rakennusvalvontaviranomaisen toimintaa käsitteleviin väittämiin suhtauduttiin vaihtelevasti. Pääosin rakennusvalvonnan toimintaa pidettiin asiantuntevana, eikä rakennusvalvonta ole puuttunut epäolennaisiin asioihin. Kantaa ottamisen vaikeus ja se, ettei asiaa tunnettu, korostui viimeisen väittämän *Loppukatselmus on ollut kannaltani täysin turha* kohdalla (kaavio 46).

Kaavio 46. Väittämät: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Vastaajilla oli mahdollisuus tuoda esiin, mihin epäolennaisiin asioihin rakennusvalvonta oli puuttunut, sekä muita kommentteja rakennusvalvonnan toiminnasta.

Taulukko 39. Poimintoja vastauksista, mihin epäolennaisiin asioihin rakennusvalvonta oli puuttunut.

<i>Puutarhaistutuksien tekemättömyyteen</i>
<i>Vaadittu tarkkaa todentamista pihatien korosta (joka oli 0-500 mm olemassa olevaan tonttikor- koon) tai vaihtoehtoisesti suostumusta naapurina olevalta kaupungilta.</i>
<i>Rakennuksen sijainti tontilla, vaikka rakennusmääräykset ovat täytetyt</i>
<i>Teknisen tilan palo-osastointi vaadittiin, vaikkei leimatuissa lupakuviissa sitä edes ole.</i>
<i>Terassirakenteet, "ylimääräiset kaiteet purettava"</i>
<i>Esim. takan kannen lujuuslaskelmat, yläpohjan tuulettuvuuden ylityö</i>

Taulukko 40. Poimintoja vastauksista, millaisia esteettömyysvaatimuksia rakentajille oli esitetty. Useille vastaajille ei ollut esitetty vaatimuksia.

<i>Rakennusvalvonta on ollut asiallista ja asiansa tuntevaa.</i>
<i>Rakennusvalvonta on ollut neuvoa antava osapuoli ja asiallinen toimija jollaisena sen tulisi pysyäkin. Asiantuntemus on ollut peruskorjaushankkeessa kokemukseen perustuvaa neuvontaa, jollaista voi tarjota vain kokenut rakennusvalvoja jolla on tietoa vuosien takaa.</i>
<i>Toiset tarkastajat ovat aivan asiallisia, mutta toiset näyttävät käyttävän asemaansa väärin asiakkaan kyykyttämiseen epämiellyttävällä tavalla. "Asiat täytyy ensin rauhallisesti tutkia ennen kuin hutkitaan".</i>
<i>Eräs rakennustarkastaja piirsi lupakuviin lumiesteen, jota ei sitten kuitenkaan tarvinnut laittaa, koska se oli virheellisesti piirretty. Toinen sanoi että sitä ei tarvitse sinne laittaa</i>
<i>Esitimme alustavan pihasuunnitelman rakennusvalvontaan kesällä 2011 ja se hyväksyi suunnitelmat. Naapuri ilmaisi mielipiteensä rakennusvalvontaan terassistamme ja keväällä 2012 rakennusvalvonta "muutti" päätöstään siten että meidän on purettava terassin kaiteet siltä osalta missä "putoamisvaaraa" ei ole. Ihmetyttää rakennusvalvonnan toiminta siten että he voivat muuttaa päätöksiään perustellen muutosta siten että alkuperäisesti asiaa päättäessään he eivät perehtyneet siihen kunnolla.</i>
<i>Viranomaiset leimaavat papereita ja tekevät katselmuksia joilla ei ole mitään merkitystä. He eivät ota toimistaan minkäänlaista vastuuta. Vetoavat ongelmien ilmaannuttua vastaavan mestarin vastuuseen vaikka viranomaisten pitäisi tarkastuskäynneillä juuri nimenomaan tarkastaa tehtyjen työvaiheiden oikeellisuus!!</i>
<i>Ilmeisesti talopakettin toimittajalla on hyvä maine viranomaistaholla, koska kaikki tarvittavat luvat ja eri työvaiheiden toteutusaikataulut eivät tuottaneet minkäänlaisia ongelmia. Talo oli asuttavassa kunnossa sovittuna aikana</i>
<i>Edellisessä rakennushankkeessani omakotitalomme vesikate muutettiin profiilikatteesta koneasaumatuksi peltikatteeksi. Muutosta varten jouduin teettämään uudisrakennusta vastaavat rakennuslupapaperit ja hankkimaan vastaavan työnjohtajan. Em. maksoi yhteensä saman verran kuin itse muutos. Mielestäni on kohtuutonta että pienessä huoltotyyppisessä muutostyössä ei voida noudattaa kevyempää menettelyä.</i>
<i>Esteettömyyteen pitäisi olla valmius. Ei valmiiksi voi tehdä esteetöntä asuntoa, koska ei voi tietää millä tavoin vammautunut henkilö sinne joskus saattaa muuttaa. Joka tapauksessa vammautumisen jälkeen on tehtävä muutuskartoitus ja muutokset.</i>
<i>Rajanaapurin toiveiden edistäminen mm. rakennuksen sijoittamisen osalta hyvä veli verkoston (rakennusvalvoja, pääsuunnittelija/arkkitehti) välityksellä.</i>

Kyselyn lopussa vastaajilla oli mahdollisuus tuoda vapaamuotoisesti vielä kommentoida tutkimusta tai tuoda esiin muita seikkoja. Osa oli kokenut kyselyn tarpeelliseksi ja hyväksi, osa "turhaksi".

Taulukko 41. Poimintoja kommentaista.

<i>Energiatehokkuuden laskennassa omituinen kerroin sähkölämmityksen osalta. Jos rakennus on energiapihi (pieni lämpöhukka) niin suorasähkö on erittäin kustannustehokas ja vaivaton lämmitystapa. Ilmastointivaatimukset ylitehokkaita ja energiaa hukkaavia. Rakennusvalvonta ei voi tarpeeksi huomioida rakennusten käyttötarkoitusta ratkaisuja hyväksyessään/ hylätessään.</i>
<i>Energiavaatimukset täysin järjettömiä. Palojärjestelmiä on muitakin kuin sprinkleri, esim. hälytysjärjestelmä joka lähettää hälytyksen esim. omistajan kännykkään. Sitä puolta voisi kehittää.</i>
<i>Ainakin Vantaalla on verovaroin ylläpidettävä rakennusvalvonta joka ei noudata minkäänlaista etiikkaa omassa työssään. Papereita leimataan ja ollaan kavereita "Cowboy Bildereiden" kanssa. Tyhmä veronmaksaja tuijottaa tarkastuspapereita ja luulee leimojen merkitsevän asioiden olevan kunnossa.</i>
<i>Rakennusalan kirjavuus ja erilaiset ns, rynderiurakoitsijat saattavat pilata rakennusalan maineen ja epärehellisiäkin yrittäjiä saattaa olla markkinoilla harmaanrahan toivossa. Ahneuttakin esiintyy urakkahinnoittelijoiden välillä eikä varsinaista hintakarusellia urakkahinnoissa voida aina välttää. Halvin ei aina ole paras, mutta ahneudellakin on rajansa. Musta lista kiertää ja viidakkorumpu kertoo asioiden oikeankin laidan. Mitkä ovat rakentajan oikeudet kun joku taho vedättää urakoissa. Vastaava mestari joka itse osallistuu hankkeeseen on maallikkorakentajan edunvalvoja joissakin tapauksissa ainut turvamielinen projektissa.</i>
<i>Tutkimuksen lähtökohtana näyttää olevan pyrkimys hakea oikeutusta laajentuvalla pientalorakentamisen kiristämiseksi (esteettömyysvaatimukset, energia-asiat ja paloturvallisuusasiat). [...] Suomen taso on nyt riittävä enää ei tarvitse keksiä uutta maksatettavaa.</i>

6.3 Yhteenvetoa omakotirakentajien näkemyksistä

Omakotirakentajilta kysyttiin näkemyksiä mm. maankäyttö- ja rakennuslain merkityksestä, vastuunjaosta sekä viranomaisohjauksesta, esteettömyydestä ja paloturvallisuudesta.

- Yleisesti ottaen vastaajat kokivat, että maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellyt asiat ovat olleet pääasiassa hyödyllisiä tai erittäin hyödyllisiä. Erityisen tärkeänä oli pidetty vastaavan työnjohtajan mukana oloa.
- Vastanneilla oli vähintään melko selkeä käsitys omista vastuista ja velvoitteista. Yli puolet vastanneista koki, että vastuunjako ammattilaisten, viranomaisten ja vastaajan kesken oli toiminut hyvin.
- Paloturvallisuusmääräykset oli koettu hyödyllisiksi, suunnittelijat olivat vähintään melko hyvin kertoneet paloturvallisuusmääräyksistä. Lähes 90 prosenttia vastaajista piti hyvänä, että paloturvallisuusmääräykset koskevat myös pientaloja.
- Vastanneista lähes puolet koki (46%), ettei esteettömyysmääräysten tulisi koskea pientaloja. Vastaavasti reilu viidennen (22%) vastanneen mielestä esteettömyysmääräysten tulisi koskea myös pientaloja.
- Runsaat puolet vastanneista koki hyvänä, että energiatehokkuusvaatimukset puolestaan koskevat myös pientaloja.
- Rakennusvalvontaviranomaisen toimintaa käsitteleviin väittämiin suhtauduttiin vaihtelevasti. Pääosin rakennusvalvonnan toimintaa pidettiin asiantuntevana, eikä rakennusvalvonta ole puuttunut epäolennaisiin asioihin, mutta vastaajilla oli toki myös joitakin päinvastaisia kokemuksia.

7 Liitteet

Liite 1: Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry:n, Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry:n sekä Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry:n jäsenille lähetetty yhdistetty kyselylomake

Liite 2: Pientaloteollisuus PTT ry:n jäsenille lähetetty kyselylomake

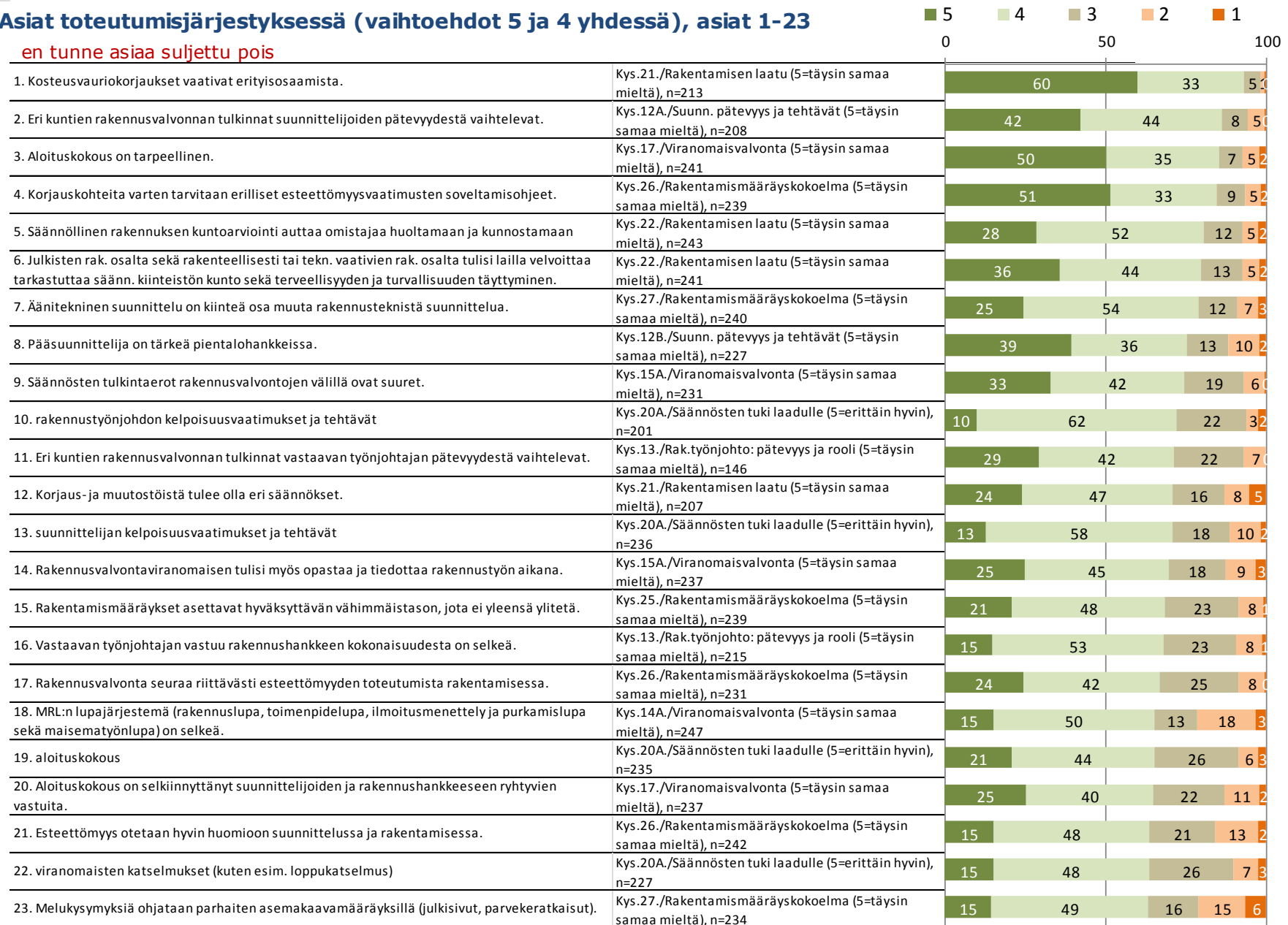
Liite 3: Pientalorakentamisen Kehittämiskeskus PRKK ry:n jäsenille lähetetty kyselylomake

Liite 4: SAFA ry:n, RIL ry:n ja RIA ry:n kyselylomakkeen väittämien koonti

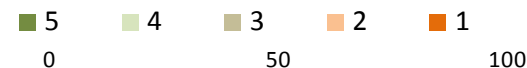
Ensimmäisenä väittämät, joihin vastaajat suhtautuvat kaikkein myönteisimmin

Asiat toteutumisjärjestyksessä (vaihtoehdot 5 ja 4 yhdessä), asiat 1-23

en tunne asiaa suljettu pois

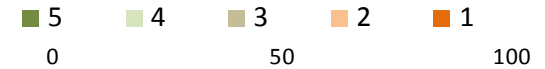
Asiat toteutumisjärjestyksessä (vaihtoehdot 5 ja 4 yhdessä), asiat 24-46

en tunne asiaa suljettu pois

24. rakennesuunnittelijan tehtävät ja vastuut	Kys.9./Vastuiden selkeys (5=erittäin selkeä), n=228	14	50	30	6	1
25. vastaavan työjohtajan tehtävät ja vastuut	Kys.9./Vastuiden selkeys (5=erittäin selkeä), n=203	15	48	23	12	2
26. pääsuunnittelijajärjestelmä	Kys.20A./Säännösten tuki laadulle (5=erittäin hyvin), n=234	9	53	24	10	4
27. Aloituskokous on selventänyt hankkeeseen ryhtyvälle hänen huolehtimisvelvollisuuttaan ja oikealla tavalla korostanut toimijoiden vastuuta tekemisistään.	Kys.11./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=239	16	46	21	15	2
28. Rakennusluvassa määrätyt viranomaistarkastukset järjestyvät sujuvasti työmaan etenemisen mukaan.	Kys.15A./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=195	11	51	30	7	2
29. Lupakäsittely ja viranomaisohjaus tukevat hyvää suunnittelua ja rakentamisen laatua.	Kys.15A./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=249	16	45	17	17	5
30. Kosteusvauriokorjaukset vaativat nykyistä tiukempia säännöksiä.	Kys.21./Rakentamisen laatu (5=täysin samaa mieltä), n=190	24	36	27	8	5
31. tarkastusasiakirja	Kys.20A./Säännösten tuki laadulle (5=erittäin hyvin), n=215	10	50	33	4	2
32. Vastaava työjohtaja on rakennushankkeeseen ryhtyvän asiantuntija.	Kys.13./Rak.työnjohto: pätevyys ja rooli (5=täysin samaa mieltä), n=212	20	39	22	14	5
33. terveellinen ja turvallinen elinympäristö	Kys.8./MRL 12 § toteutuminen (5=hyvin), n=249	10	49	26	12	3
34. arkkitehtisuunnittelijan tehtävät ja vastuut	Kys.9./Vastuiden selkeys (5=erittäin selkeä), n=240	12	46	26	13	3
35. Pääsuunnittelija on rakennushankkeeseen ryhtyvän luottohenkilö koko hankkeen ajan.	Kys.11./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=240	22	36	23	14	5
36. Huoltokirjan laatiminen on edistänyt rakennuskannan suunnitelmallista hoitoa.	Kys.17./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=211	15	43	21	17	4
37. Tulkintaerot koskien pääkäyttötarkoitusta ovat vähäiset tai niitä ei ole.	Kys.15C./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=216	7	49	27	13	4
38. talotekniikkasuunnittelijan tehtävät ja vastuut	Kys.9./Vastuiden selkeys (5=erittäin selkeä), n=221	10	45	32	10	3
39. käyttö- ja huolto-ohje	Kys.20A./Säännösten tuki laadulle (5=erittäin hyvin), n=219	9	45	30	11	5
40. Rakennushankkeeseen ryhtyvän näkökulmasta tarkastusasiakirja on keskeinen.	Kys.11./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=216	13	41	26	16	3
41. Tulkintaerot koskien kerrosalaa ovat vähäiset tai niitä ei ole.	Kys.15C./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=220	10	44	22	16	9
42. Rakennustyön tarkastusasiakirjaa pidetään ajan tasalla ja täydennetään syst. työmaan edetessä.	Kys.17./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=213	15	38	28	16	2
43. Rakennusvalv.vir. käyttämä harkinta- ja poikkeamistoimivalta edistää hyvää suunnittelua ja toteutusta.	Kys.15A./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=231	14	39	29	12	6
44. Tehtävän- ja vastuunjako on selkeä eri suunnittelijoiden välillä.	Kys.12A./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=247	11	42	29	16	2
45. Tulkintaerot koskien rakennusta ovat vähäiset tai niitä ei ole.	Kys.15C./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=212	8	45	33	10	4
46. pääsuunnittelijan tehtävät ja vastuut	Kys.9./Vastuiden selkeys (5=erittäin selkeä), n=245	10	42	25	19	4

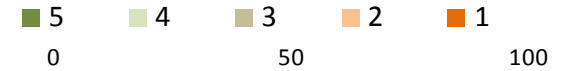
Asiat toteutumisjärjestyksessä (vaihtoehdot 5 ja 4 yhdessä), asiat 47-69

en tunne asiaa suljettu pois

47. Meluntorjunta ja vaikutukset ääniympäristöön otetaan huomioon täydennysrakentamisessa.	Kys.27./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=215	12	39	28	16	5
48. Pääsuunnittelijan vastuu rakennushankkeen kokonaisuudesta on selkeä.	Kys.12B./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=243	7	42	23	21	7
49. Rakennusvalvontaviranomaisella on käytössään riittävä asiantuntemus.	Kys.19./Vir.om. toiminta ja resurssit (5=täysin samaa mieltä), n=243	8	40	25	21	5
50. MRL:n poikkeamista koskeva sääntely on selkeä.	Kys.14B./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=230	6	41	26	20	7
51. Suunnittelijoiden pätevyysvaatimukset ovat parantaneet suunnitelmien laatua.	Kys.12A./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=227	13	34	29	17	8
52. Vastaavan työnjohtajan pätevyys tulisi ratkaista puolueettomasti esim. valtakunnallisen pätevydentoteamisjärjestelmän avulla vaikka tästä aiheutuisi kustannuksia.	Kys.13./Rak.työnjohto: pätevyys ja rooli (5=täysin samaa mieltä), n=180	16	31	22	18	13
53. Suunnittelijan pätevyys tulisi ratkaista puolueettomasti esim. valtakunnallisen pätevydentoteamisjärjestelmän avulla vaikka tästä aiheutuisi kustannuksia.	Kys.12A./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=180	20	27	13	15	25
54. Rakentamismääräykset ovat selkeitä ja niiden tulkinta on ennakoitavissa.	Kys.25./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=236	4	42	29	22	3
55. Tehtävän- ja vastuunjako on selkeä pääsuunnittelijan ja muiden suunnittelijoiden välillä	Kys.12A./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=243	6	41	24	24	6
56. rakennushankkeeseen ryhtyvän tehtävät ja vastuut	Kys.9./Vastuiden selkeys (5=erittäin selkeä), n=241	10	36	25	24	5
57. Tulkintaerot koskien tilapäistä rakennusta ovat vähäiset tai niitä ei ole.	Kys.15C./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=181	6	40	34	15	5
58. Kuntaliitokset ovat lisänneet lupabyrokratiaa.	Kys.16./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=116	14	32	32	18	4
59. erityismenettely	Kys.20A./Säännösten tuki laadulle (5=erittäin hyvin), n=113	13	32	46	6	3
60. Lupaviranomaisen rooli ja toimivaltuudet ovat selkeät.	Kys.15A./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=243	9	36	25	25	5
61. Rakentamismääräykset ovat kattavia.	Kys.25./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=231	7	38	36	17	2
62. Tulkintaerot koskien käyttötarkoituksen muutosta ovat vähäiset tai niitä ei ole.	Kys.15C./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=202	4	40	35	14	6
63. Vastaavan työnjohtajan pätevyysvaatimukset ovat parantaneet rakentamisen laatua.	Kys.13./Rak.työnjohto: pätevyys ja rooli (5=täysin samaa mieltä), n=179	7	36	35	16	5
64. erityisalan työnjohtajan tehtävät ja vastuut	Kys.9./Vastuiden selkeys (5=erittäin selkeä), n=179	7	36	37	14	5
65. Vastaavan työnjohtajan pätevyysvaatimukset ovat sopivalla tasolla.	Kys.13./Rak.työnjohto: pätevyys ja rooli (5=täysin samaa mieltä), n=170	6	37	40	12	4
66. Rakennustyön tarkastusasiakirjan avulla on voitu välttää rakennusvirheitä.	Kys.17./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=198	9	35	34	15	7
67. Pääsuunnittelijan asema rakennushankkeeseen ryhtyvän "luottohenkilönä ja edustajana" on selkeä.	Kys.12B./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=247	8	35	26	24	7
68. Rakentamismääräysten tulisi olla tavoitteellisempia.	Kys.25./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=224	9	33	32	20	5
69. Kuntien liitokset ovat parantaneet rakentamisen ohjausta.	Kys.16./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=114	11	31	28	18	11

Asiat toteutumisjärjestyksessä (vaihtoehdot 5 ja 4 yhdessä), asiat 70-92

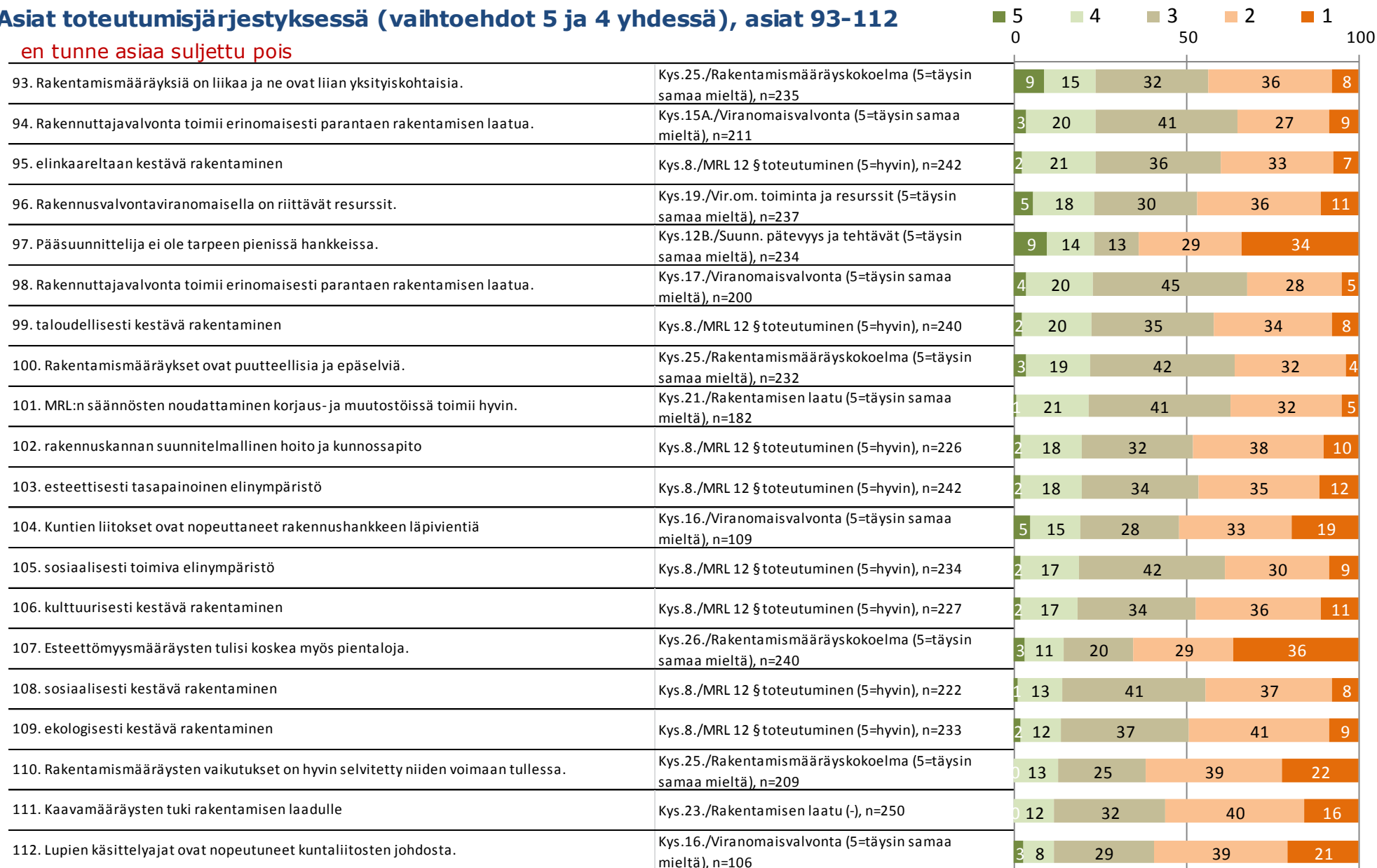

en tunne asiaa suljettu pois

		5	4	3	2	1
70. Huoneistojen väliseen ääneneristävyyteen kiinnitetään riittävästi huomiota.	Kys.27./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=228	9	31	21	29	10
71. Tulkintaerot koskien kevyttä rakennelmaa ja pienehköä laitosta ovat vähäiset tai niitä ei ole.	Kys.15C./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=177	4	34	35	20	6
72. Erityisalan työnjohtaja voi toimia pienissä hankkeissa myös vastaavana työnjohtajana.	Kys.13./Rak.työnjohto: pätevyys ja rooli (5=täysin samaa mieltä), n=168	8	29	39	16	7
73. Rakentamismääräykset mahdollistavat hyvän suunnittelun ja uudet innovaatiot.	Kys.25./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=230	4	33	27	24	13
74. Tulkintaerot koskien rakentamismääräyskokoelman määräyksiä ovat vähäiset tai niitä ei ole.	Kys.15C./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=220	4	32	25	25	13
75. Suunnittelijoiden kelpoisuuden arviointi toimii hyvin ja suunnittelijoiden kelpoisuusvaatimukset ovat sopivalla tasolla.	Kys.12A./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=228	5	30	36	22	7
76. Esteettömyysmääräykset ovat selkeät ja niitä sovelletaan yhtenäisesti.	Kys.26./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=236	5	30	25	29	11
77. Rakentamismääräysten soveltamisessa tapauskohtainen harkinta toimii hyvin.	Kys.21./Rakentamisen laatu (5=täysin samaa mieltä), n=191	3	30	34	27	6
78. Rakennushankkeeseen ryhtyvä tietää ja ymmärtää vastuunsa.	Kys.11./Suunn. pätevyys ja tehtävät (5=täysin samaa mieltä), n=243	6	28	31	30	5
79. Rakennuksen käyttö- ja huolto-ohjetta pidetään ajan tasalla ja täydennetään syst. työmaan edetessä.	Kys.17./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=205	6	25	30	29	10
80. Rakennusvalvontaviranomainen tulkitsee säännöksiä ennalta arvattavasti.	Kys.19./Vir.om. toiminta ja resurssit (5=täysin samaa mieltä), n=240	3	28	34	28	8
81. Rakentamismääräyksiä uusitaan kattavasti tarpeen mukaan.	Kys.25./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=218	3	28	50	15	5
82. Äänitekkinen suunnittelu on riittävää korjausrakentamisessa.	Kys.27./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=196	7	24	36	28	6
83. Rakennusvalvonnan antama ohjaus on lisääntynyt kuntaliitosten ansiosta.	Kys.16./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=115	4	26	32	24	13
84. Rakentamismääräykset sekä käyttäjän ja tilaajan vaatimukset ovat samansuuntaiset.	Kys.25./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=230	2	27	33	29	9
85. Lupakäsittelyprosessi on sujuva ja käsittelyaika kohtuullinen.	Kys.15A./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=242	5	24	26	29	16
86. Rakentamismääräysten vaikutukset rakentamiskustannuksiin ovat kohtuulliset.	Kys.25./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=224	5	23	32	29	11
87. Rakennuksen käyttöön opastetaan ja huolto-ohjeita annetaan työmaan edetessä.	Kys.17./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=199	4	23	29	30	15
88. Rakennusvalvontaviranomainen ei puutu epäolennaisuuksiin.	Kys.19./Vir.om. toiminta ja resurssit (5=täysin samaa mieltä), n=241	5	21	27	30	16
89. Kiinteistön kunnon arviointi ja kuntotarkastusten tekeminen tulee olla vapaaehtoista (kuten nykyisin).	Kys.22./Rakentamisen laatu (5=täysin samaa mieltä), n=240	11	15	27	35	13
90. Rakennusvalvonnan asiantuntemus ja resurssit ovat riittävät.	Kys.15A./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=240	4	22	26	39	9
91. Rakennusvalvontatoimielin (lautakunta) on puolueeton ja riippumaton.	Kys.15A./Viranomaisvalvonta (5=täysin samaa mieltä), n=216	6	20	27	30	18
92. Suunnittelulla ratkaistaan äänitekkiniset ongelmat riittävän hyvin eikä niiden toteaminen jälkikäteen mittauksilla ole tarpeen.	Kys.27./Rakentamismääräyskokoelma (5=täysin samaa mieltä), n=226	5	19	26	38	12

Asiat toteutumisjärjestyksessä (vaihtoehdot 5 ja 4 yhdessä), asiat 93-112

en tunne asiaa suljettu pois

Kuvailulehti
Presentationsblad
Documentation page

